

Əzakiyal

Hudaning alamət kərünüxliri — Əzakiyalning qakirilixi wə uningoğa tapxuruloğan həwər

¹ Ottuzinqi yili, tətinqi ayning bəxinqi künidə, mən Kewar dəryasioğa sürgün qilinoğanlar arisida turoğan məzgildə, mana asmanlar eqilip, mən Hudaning alamət kərünüxlirini kərdüm. □ ■ ² Tətinqi ayning bəxinqi küni — Yəhoakinning sürgün boləanliqining bəxinqi yili idi — ³ Kaldiyləarning zeminida, Kewar dəryasi boyida, Buzining oqlı Əzakiyal kaħinoğa Pərwərdigarning səzi kəldi — xu yərdə Pərwərdigarning qoli uning wujudioğa qondi.

⁴ Mən kərdüm, mana! Ximaldin boran-qapqun kətürüldi; yoğan bir bulut wə uni orap turoğan bir ot, uning ətrapida bir yorukluk julalinip turatti; otturisdin, yəni xu ot iqidin, issiktin julalanoğan parkirak mistək bir kərünux kəründi.

⁵ Yənə uning otturisdin, tət həyat məhluk kəründi; ularning kərünüxi xundak idiki: —

□ **1:1** «Ottuzinqi yili» — Əzakiyalning əziningki 30-yili bolsa kerək. Əzakiyal əsli kaħin bolup, ottuz yaxqa kirgəndə muqəddəs ibadəthanidiki toluk kaħinlik ornoğa (bolupmu qurbanlik kilixqa) qixixi kerək idi. Birak u sürgün bolup, undak nesiwigə muyəssər bolalmidi. ■ **1:1** Zəb. 137:1

ularda insanning kiyapiti bar idi; □ ⁶ ularning hər birining təttin yüzi bar idi; hər birining təttin qaniti bar idi. ■ ⁷ Ularning tüptüz putliri bar idi; tapanliri bolsa mozaýning tuyaklırioğa ohxaytti; ular parkiritilənan mistək parlap turatti.

⁸ Tət yenida, qanatlıri astida insanningkidək birdin qoli bar idi; tətisining hər birining təttin yüzi wə tətthin qaniti bar idi; □ ■ ⁹ ularning qanatlıri bir-birigə tutax idi; ular yürgəndə heqyakqa burulmaytti; ular həmmisi udul aldioğa yürətti. ¹⁰ Ularning yüz kərünüxliri insanningkidək idi; u tətisining ong tərpidə xirningkidək yüzi bar idi; tətisining sol tərpidə buqiningkidək yüzi bar idi; tətisining bürkütningkidək yüzimu bar idi.■

¹¹ Ularning yüzlıri ənə xundaq idi. Qanatlıri yukirida kerilip turatti; hər birining ikki qaniti ikki tərpidiki məhlukning qanitoğa tutixatti; yənə ikki qaniti öz tenini yepip turatti.

¹² Ularning hər biri uduloğa qarap mangatti; ularda bolənan roh nəgə barimən desə, ular xu yərgə mangatti; ular mangoqanda heqkaysi

□ **1:5** «**ularda insanning kiyapiti bar idi**» — bu sözlər, ehtimal, muxu məhlukların gərə turənan həliti ni kərsitidu. Məhluklar sürətləngən almaxlar bəzidə ərəngə rodta, bəzidə ayalqə rodta kərülidu. Bəlkim ularning kərünüxi pəyoqəmbərgə bir tərpi ərəngə kiyapəttə, yənə bir tərpi ayalqə kiyapəttə kərüngən boluxi mumkin. ■ **1:6** Əz. 10:14 □ **1:8**

«**tətisining hər birining tətthin yüzi wə tətthin qaniti bar idi**» — bəzi alimlar: — «tətisining hər birining yenida ikkidin insanningkidək qoli bar idi» dəp tərjimə kilidu — demək, hər bir məhlukning tətthin əməs, bəlkə ikkidin qoli bar idi. ■ **1:8** Əz. 10:8 ■ **1:10** Əz. 10:14; Wəh. 4:7

tərəpkə burulmaytti. □ ¹³ Həyat məhluklarning qiyapiti bolsa, keyüp yalkunlap turoqan otning qoşidək, məx'əllərdək idi; muxu ot uyan-buyan aylinip məhluklar arisida yürətti; ot intayin yalkunluk idi, ottin qakmaklar qekip turatti; ¹⁴ həyat məhluklar qakmaktək pal-pul kilip uyaktin-buyakka yügürüp turatti. ¹⁵ Mən həyat məhluklaroqa karidim, mana həyat məhluklarning hər birining yenida yərdə turidoqan, ularning yuzigə udullanoqan birdin qak turatti; ¹⁶ qaklarning xekli wə yasilixi beril yakutning kərünuxidə idi; tətisining birhilla kərünuxi bar idi; ularning xekli wə yasilixi bolsa, qakning iqidə qak bardək idi. □ ■

¹⁷ Məhluklar mangoqanda, ular yüzləngən tət tərripining həmmisigə udul mangatti; mangoqanda ular heq burulmaytti.

¹⁸ Qaklarning ultangliri bolsa, intayin egiz həm dəhxətlik idi; ular tətisining ultanglirining pütün ətrapi kəzlər bilən toloqanidi. ■

¹⁹ Həyat məhluklar mangoqanda, qaklar ularoqa yandixip mangatti; həyat məhluklar yərdin kətürülgəndə, qaklarmu kətürülətti.

■ ²⁰ Roh nəgə mang desə, ular xu yərgə mangatti — demək, ularning rohi *Rohqa* əgixip mangatti. Qaklar ular bilən təng kətürülətti; qünki məhluklarning rohi qaklirida

□ **1:12** «**ularda bolqan roh**» — bəlkim Hudaning Rohidur.

□ **1:16** «**...qakning iqidə qak bardək idi**» — baxka birhil təjmis: «...bir qak yənə bir qak bilən girələxkən idi». ■ **1:16** Əz. 10:9,10 ■ **1:18** Əz. 10:12 ■ **1:19** Əz. 10:16

idi. □ 21 Məhluklar mangoʻanda, qaklarmu mangatti; məhluklar tohtiʻoʻanda, qaklarmu tohtaytti; ular yərdin kətürülginidə, qaklarmu ularoʻa qoxulup təng kətürülətti; qünki həyat məhluklarning rohi qaklarda idi.

22 Həyat məhluklarning baxliri üstidə bir yoʻoʻan kəz yətküsiz gümbəzɡə ohxaydioʻan bir nərsə turatti; u hrustaldək dəhətlik parkirap, ularning bexi üstidə yeyilip turatti.

□ 23 Bu gümbəzdek nərsining astida ularning qanatliiri kerilip, bir-birigə tegixip turatti; hər bir məhlukning öz tenining ikki yenini yapidioʻan ikkidin qaniti bar idi. □

24 Ular mangoʻanda, mən qanatliirining sadasini anglidim — u uluʻoʻ sularning xarkirioʻan sadasidək, Həmmigə Qadirning awazidək — qoxunning yürux kiliwatqan qaoʻdiki sürən-xawqunliirining sadasidək idi; ular tohtap turoʻan qaoʻlarda, ular qanatliirini təwəngə quxürətti. 25 Wə ularning bexi üstidiki gümbəzdek nərsə üstidin bir awaz anglandi.

Ular tohtap turoʻan qaoʻlarda, ular qanatliirini

□ 1:20 «Roh nəgə mang desə, ular xu yərgə mangatti...» — «Roh» muxu yərdə bəlkim Hudaning Rohini kərsitidu. □ 1:22 «bir yoʻoʻan kəz yətküsiz gümbəz» — bu gümbəz 26-ayət boyiqə Hudaning təhtining ulini kərsitidu. «u hrustaldək dəhətlik parkirap» — yaki «u muzsiman dəhətlik parkirap...». □ 1:23 «hər bir məhlukning öz tenining ikki yenini yapidioʻan ikkidin qaniti bar idi» — baxqə birhil tərjimisi: «hər bir məhlukning yapquqi ikki qaniti bar idi» — demək, hər birining tenini yapidioʻan ikki qaniti bar idi. Bizning tərjimimiz boyiqə, bir yəlinixkə uqkanda, qanatliiridin ikkisini ixlitidu, yənə bir yəlinixkə uqkanda, baxqə ikki qanitini ixlitidu.

təwəngə qüxürətti.

²⁶ Ularning bexi üstidiki gümbəzdək nərsə üstidə, kək yakut kəbi bir təhtning siymasi turatti; bu təht siymasining üstidə, tolimu yukirida, insan kiyapitidə kərüngən bir zat turatti. ²⁷ Wə mən bu zatni belining üsti tərripining turki mistək parkiroğan, ətrapini ot orap turoğan kiyapəttiki bir kərünuxtə kərdüm; wə belining asti tərripining turki, otning kiyapitidə idi, uning ətrapida küqlük yorukluk turatti.

²⁸ Bu ətrapida turoğan küqlük yoruklukning kərünuxi bolsa, yamoqurluk künidiki bulutta pəyda bolğan həsən-həsəning kərünuxidək idi. Bu bolsa Pərwərdigarning xan-xəripining kiyapitining kərünuxi idi. Buni kərüpla mən düm yikildim; wə mən səzləwatқан birsining awazini anglidim. □ ■

2

Əzakiyalning wəzipisi

¹ Wə U manga: I insan oqli, ornungdin dəs tur, wə Mən sanga söz kilmən, — dedi.

² U manga söz kılqanda, Roh manga kirip, meni dəs turozdi; wə mən manga söz Kılquqining

□ **1:28** «**Bu ətrapida turoğan küqlük yoruklukning kərünuxi bolsa, yamoqurluk künidiki bulutta pəyda bolğan həsən-həsəning kərünuxidək idi**» — bu sözlər, bəlkim bu küqlük nurning Pərwərdigarning kərünuxining ətrapida qəmbərsiman xəkildə bolğanlığını kərsitidu. ■ **1:28** Dan. 10:9

awazini anglap turdum. □ ■ 3 Wə U manga: — «I insan oqli, Mən seni Israil baliliriya, yəni Manga asiylik qiləjan asiy «yat əllər»gə əwətimən; bügüngə kədər həm ular həm ularning ata-bowliri Manga yüz ərüp asiylik kilip kəlməktə», — dedi. □ ■

4 — «Bu balilar bolsa nomussiz wə kəngli qattiktur; Mən seni ularəja əwətimən; sən ularəja: «Rəb Pərwərdigar xundak dəydu!» — degin —

5 xuning bilən ular məyli kulak salsun, salmisun (qünki ular asiylik kilidiəjan bir jəmət) — əzliri arisida həkikiy bir pəyoqəmbərning turoqanlıqini tonup yetidu. ■

6 Əmdi sən, i insan oqli, gərqə sanga tikən-jiəjanlar həmrah bolsimu, wə sən qayan-larning arisida tursangmu, ulardin qorkma, wə səzliridinmu qorkma; xundak, ularning səzliridin qorkma, wə zərdilik qaraxliridin dəkkə-dükkigə qüxmə; qünki ular asiy bir

□ 2:2 «U manga səz qiləqanda, Roh manga kirip, meni dəs turoquzdi» — «Roh», muxu yərdə xübhisizki, Hudaning Rohini kərsitidu. ■ 2:2 Əz. 3:24; Dan. 10:10 □ 2:3 «Manga asiylik qiləjan asiy «yat əllər» — muxu yərdə «yat əllər» kinayilik gəp bolup, xübhisizki «Israil» (ximaliy padixahlik) wə Yəhuda (jənubiy padixahlik) degən ikki əlni kəsitidu. Ular Hudaəja «yat», ular qətəlliklərdək butqə qokundi. «Israil» (ximaliy padixahlik) 125 yil ilgiri Asuriyə imperiyəsi tərripidin sürgün boləjanidi. Asuriyə imperiyəsi oquliəjəndin keyin, bəlkim sürgün boləjan kəp Israillar Babiləda kəlip, sürgün boləjan «Yəhuda»dikilər bilən arilixip bir bolup kətkən. ■ 2:3 Yər. 3:25 ■ 2:5 Əz. 33:33

jəməttur. □ ■ 7 Sən ular tingxisun, tingximisun Mening sözlirimni ularoqa yətküz; çünki ular asiylik kıləuqılardur. 8 Wə sən, i insan oqlı, sanga eytkən sözlirimgə kılak sal; bu asiy jəməttək tətür bolmioqin; aqzingni eqip, Mən sanga bərginimni yegin».■

9 — Mən kərisam, mana munga sozuləan bir kəl turuptu; wə mana, uningda bir oram yazma turuptu. 10 U kəz aldimda uni eqip yeyip koydi; uning aldi-kəynining həmmə yerigə hət yeziləanidi; uningəqa yeziləanliri mərsiyə, matəm sözliri wə dərd-ələmlərdin ibarət idi.□

3

1 Wə U munga: — I insan oqlı, erixkiningni yegin; bu yazmini yəp, berip Israil jəmətigə səz kıləqin, dedi.■

2 Xuning bilən mən aqzimni aqtim, U munga yazmini yegüzdi. 3 U munga: — I insan oqlı,

□ 2:6 «gərqə sanga tikən-jioqanlar həmrah bolsimu, wə sən qayanlarning arisida tursangmu,...» — «tikən-jioqanlar» wə «qayanlar» degənlər xübhisizki, Israillarni kərsitidu. ■ 2:6 Yər. 1:8, 17; Əz. 3:9; Luğa 12:4; 1Pet. 3:1 ■ 2:8 Wəh. 10:9 □ 2:10 «U kəz aldimda uni eqip yeyip koydi; uning aldi-kəynining həmmə yerigə hət yeziləanidi» — adəttə, «oram yazmılar»da pəkət iqidila hət yeziklik bolatti. Alimlarning bu oram yazmining «aldi-kəyni»gə hət yeziləanlikı toqruluk hərhil pikri bar. Xübhisizki, uning bir əhmiyiti xuki, Hudaning sap sözlirigə həqkimning koxumqə sözləni yezix mumkinqiliki yok idi; bizningqə, bu ix yənə Hudaning ularni əyibləydiəan sözlirining nuroqunlikini təkitleydu. ■ 3:1 Yər. 15:16; 2:8; Wəh. 10:9

qorsikıngni tok kılıp, ıqı-baıringni Mən sanga bərgən bu oram yazma bilən tolduroın, — dedi. Xuning bilən mən yedim, aqızimda u həsəldək tatlık idi. ■ ⁴ Wə U manga mundaq dedi: «I insan oqlı, baroın, İsrail jəmätigə baroın, Mening səzlimni ularoıa yətküzgin. ■ ⁵ Qünki sən oıeyriy yezıktiki yaki tili təs bir əlgə əməs, bəlki İsrail jəmätigə əwətilding; ⁶ — oıeyriy yezıktiki həm tili təs, səzlini qüxəngili bolmaydıoın kəp əllərgə əwətilmiding; Mən seni xularoıa ətətkən bolsam, ular sanga kulak salattı!

⁷ Birak İsrail jəməti sanga kulak salmaydu, qünki ularning heqbiri Manga kulak selixni halımaydu; qünki pütın İsrail jəmätining kapikı tong wə kəngli kattıktur. ⁸ Mana, Mən yüzüingni ularning yüzlırigə karxi taxtək, wə sening pexanəingni ularning pexanilıroıa karxi taxtək kıldim. ■ ⁹ Bərək, sening pexanəingni qakmak texidin kattıq, hətta almasək kıldim. Ulardın kəkma, wə ular tüpəylidin dəkkə-dükkigə qüxmə; qünki ular asi y bir jəməttur».

¹⁰ Wə U manga: — I insan oqlı, Mening sanga eytməkı bolıan həmmə səzlimni kənglünggə püküp koyoın, ularni kəngül koyup anglıoın. ¹¹ Wə hazır baroın, sürgün bolıanlaroıa, yəni öz elingdikilərgə sək kıl, ular anglısun, anglımisun ularoıa: «Rəb Pərwərdigar xundaq dəydu!» — degin! — dedi.■

¹² Xuning bilən Roh meni kətürdi, mən arqamdin zor xarkıroın bir awazni anglıdim

■ 3:3 Zəb. 19:10-11; 119:103; Wəh. 10:10 ■ 3:4 Yər. 1:17

■ 3:8 Yər. 1:18; Mik. 3:8 ■ 3:9 Yər. 1:8,17; 5:3; Əz. 2:6; 1Pet.

3:14 ■ 3:11 Əz. 2:5, 7

— «Pərwərdigarning xan-xəripigə təxəkkür-mədhiyə öz jaylirida okulsun!» —□ ■

¹³ — Həyat məhluklarning qanatlirining bir-birigə tegixkən awazi, wə ularning yenediki qaklarning awazliri bəhəywət xarkirək bir sada idi. ¹⁴ Wə Roh meni kətürüp, yirəkka apardi; wə mən kattik azab, rohimdiki qəzəp bilən bardim, wə Pərwərdigarning qoli mening wujudumda küqlük idi. □ ¹⁵ Xuning bilən mən Təl-Abib xəhiridə sürgün boləqanlar, yəni Kewar dəryasi boyida turəqanlarning yenioqa yetip kəldim; mən ular turəqan jayda olturdum; ularning arisida yəttə kün hang-tang ketip olturdum.■

¹⁶ Mana yəttə kün toxup, Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaq deyildi: —

¹⁷ «I insan oqlı, Mən seni Israil jəməti üçün kəzətqi qilip tiklidim; sən Mening aqzimdin səzni anglap, ularoqa Məndin boləqan agahni yətküzgin.■

¹⁸ Mən rəzillərgə: «Sən jəzmən əlisən» — desəm, birək sən uni agahlandurmisanğ — yəni bu rəzil adəmni həyatka erixsun dəp rəzil yolidin yandurup, uni həyatka erixsun dəp agahlandurmisanğ, xu rəzil adəm öz kəbihlikidə əlidu; birək Mən uning qeni üçün

□ **3:12** «xuning bilən Roh meni kətürdi,...» — «Roh», xühşisizki, Hudaning Rohi. ■ **3:12** Əz. 8:3 □ **3:14**

«mən kattik azab, rohimdiki qəzəp bilən bardim,...» — Əzakiyalning dərd-əlimi wə rohining aqqıqlıqı nemə üçün? Xühşisizki, u Hudaning səzini anglap öz həlkining kattik kəngüllüklükini qüxinip yetip, intayin azablanəqan wə ularning Hudaəqa boləqan wapasizliqə kattik qəzəpləngən. ■ **3:15** Ayup 2:13 ■ **3:17** Yəx. 62:6; Əz. 33:7; 1Tim. 3:1

səndin hesab alimən. □ ■

¹⁹ Birəq sən axu rəzil adəmni aqağlandursangmu, u rəzillikidin, yəni əz rəzil yolidin yanmisa, u əz kəbihlikidə əlidu; ləkin sən əz jeningni kətkuzup qalisən.

²⁰ Yaki bolmisa bir həkkanıy adəm əz həkkanıylikidin yenip, kəbihlik kəlidioqan bolsa, uning aldioqə qomaq salsam, u əlidu; qünki sən uni aqağlandurmiding, u əz gunağida əlidu, wə u kəloqan həkkanıy iqlar əslənməydu; birəq uning kəni üqün səndin hesab alimən. ■ ²¹ Wə əgər sən həkkanıy adəmni gunağ sadir kəilma dəp aqağlandurup tursang, wə u gunağ sadir kəilmisa, u qəoqda u jəzmən həyat qəlidu, qünki u aqağqə kəngül qoydi; xuning bilən sən əz jeningni kətkuzup qalisən». □

□ **3:18 «Xu rəzil adəm əz kəbihlikidə əlidu»** — ibraniy tilida bu ikki bislik səz. Birinqi mənisi: «U əz kəbihliki tūpəylidin əlidu». İkkinqi mənisi: «U əz kəbihliki kəqürüm kəlinmioqan həlda əlidu» — demək, u Hudaning dostluqidin ayriloqan həlda əlidu. Bizningqə ikkinqi imkaniyət bəlkim toqridur. Bəribir həmmimiz əlimiz; birəq Hudadin ayriloqan həlda əlüx, həkəkiy həm qorkunqluq əlümdur. ■ **3:18** Əz. 33:8 ■ **3:20** Əz. 18:24; 33:12,13 □ **3:21 «U qəoqda u jəzmən həyat qəlidu, qünki u aqağqə kəngül qoydi»** — bəzi alimlar, Hudaning bu səzini pəkət jismani yəhəttiki «əlüm» wə «həyat» dəp qaraydu. Hudaning Musa pəyoqəmbər arkəlik Israil bilən bəkitkən əhdisi boyiqə, Israillar uning pərmanlirida yürgən bolsa, omumən eytkanda, kəp bəhtlik, uzun əmürlük bolidu. Birəq biz bu səzlər bəlkim jismani yəhəttin boluxi mumkin bolsimu, uningdinmu muğimi, rohiy yəhəttinmu eytiloqan, dəp qaraymiz. Demək, səzlər mənggülik həyat wə mənggülik əlümgə qaritiloqan. Undəq bolmisa həkkanıy adəm toqruluk «uning kəloqan həkkanıy iqliri əslənməydu» degən aqağ səzning nemə qorkunqluqi bolsun?

22 Wə Pərwərdigarning kəli mening wujudumda turatti; U manga: — Ornungdin tur, tüzlənqlikkə barəqin, Mən xu yərdə sən bilən səzliximən, — dedi.□

23 Xuning bilən mən ornumdin turup, tüzlənqlikkə qıktım; wə mana, mən Kewar dəryasi boyıda turup kərgən xan-xərəptək, Pərwərdigarning xan-xəripi xu yərdə turatti; kərüpla mən düm yikildim. ■ 24 Wə Roh iqimgə kirip meni tik turəuzdi; U manga səz kəlip mundaq dedi: — «Barəqin, öygə kirip özüngni bənd kəloqin. ■ 25 Wə sən, i insan oqlı, mana, ular aroqamqılarni üstünggə selip, ular bilən seni baqlaydu; buning bilən sən talaqa qıqalmay, əl-yurt iqigə həq kirəlməysən. □ 26 Xundaqla ularəqa tənbiħ bərgüqi bolmasliqning üqün, Mən seni gaqa kəlip, tilingni tangliyingəqa

□ 3:22 «U manga: — Ornungdin tur, tüzlənqlikkə barəqin, mən xu yərdə sən bilən səzliximən, — dedi» — Huda Əzakiyal bilən səzlixix üqün uning bir hilwət jay («tüzlənqlik» yaki «jilə»)əqa qıqixini tələp kəlidu. ■ 3:23 Əz. 1:3 ■ 3:24 Əz. 2:2 □ 3:25 «ular aroqamqılarni üstünggə selip, ular bilən seni baqlaydu» — «ular» zadi kim? Baxqa ayətlərgə qarışanda Ezakiyalni «baqlıoqanlar» əl-yurttikilər əməs; xunga biz xundaq qaraymizki, bu «ular» pərixtilərdin ibarət. Huda pərixtilər arqılık «oqayib aroqamqılar» yaki «rohiy aroqamqılar» bilən Əzakiyal pəyoqəmbərnəni ornidin turalmaydıoqan kəlidu: 4-bab, 8-ayətnimu kərüng.

qaplasturimən; çünki ular asiy bir jəməttur. □ ■
 27 Wə Mən sən bilən sözləxkinimdə, aqzingni eqip, sən ularoqa: «Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu!» dəysən; kim anglaymən desə anglisun, kim anglimaymən desə anglimisun; çünki ular asiy bir jəməttur. □ ■

4

Yerusalemning muhasirigə elinixi

1 Əmdi sən, i insan oqlı, bir kesəkni elip öz aldingoqa koyoqin; uning üstigə bir xəhərni — yəni Yerusalemni oyup koyoqin. □ 2 Andin uni muhasirigə elip, uningoqa potəylərnı kxurup, sepiloqa çikidioqan bir dənglük yasap, uning ətrapioqa bargahları tikip wə sepilni bəsküqi bazoqlarnı tikləp koyoqin. ■ 3 Bir təmür tahtını

□ **3:26 «Mən seni gaqa kılıp, tilingni tangliyingoqa qaplasturimən»** — bu «gaqılık» adəttiki gəp-səzni kərsitidu; uning arilikta bəribir Huda bərgən bexarətlərnı eytix məs'uliyiti bar idi. Xunga Hudaning muxu buyruqi bilən Əzakiyal həklər bilən həq salamlaxmaytti, adəttikidək gəplərnımu kılalmaytti. Bu gaqılık bəx yildin keyin, 24:27-ayəttə tügəydu. ■ **3:26** Əz. 2:5

□ **3:27 «Mən sən bilən sözləxkinimdə, aqzingni eqip, sən ularoqa: «Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu!» dəysən...»** — bu ikki ayət (26-27)kə qarışanda, Huda Əzi pəyoqəmbərnıng «gaqılık»ni gahı-gahı üzidu wə xuning bilən Əzakiyal həlkəkə söz kılıdu. Baxqa waqıtlarda u həq gəp kılalmaytti. ■ **3:27** Əz. 2:5, 7

□ **4:1 «bir kesəkni elip öz aldingoqa koyoqin; uning üstigə bir xəhərni — yəni Yerusalemni oyup koyoqin»** — keyinki ayətlərgə qarışanda, bu «kesək» Yerusalem xəhərini ipadiləx üqün nahayiti qong kesək bolux kerək idi. ■ **4:2** 2Pad. 25:1

elip, uni özüng bilən xəhərning arisioğa tiklə; yüzüngni uningğa karitip tiklə; u muhasirigə elinidu, sən özüng uni muhasirigə alisən; bu ixning əzi Israil jəmätigə bexarət bolidu.

⁴ Wə sən, sol yeningğa yanpaxlap yatqin; Israil jəmätining kəbihlikini öz üstünggə koy; solğa yanpaxlap kanqə kün yatsang, sən xunqə kün ularning kəbihlikini kətürisən. □ ⁵ Mən sanga yetix kerək bolğan künlərni ularning kəbihlik kılğan yilliri boyiqə, yəni üq yüz toqsan kün kılıp bekitkənmən; xuning bilən sən Israil jəmätining kəbihlikini kətürisən. ■

⁶ Bu künlər tügigəndin keyin, sən yənə ong yanpaxlap yetip, Yəhuda jəmätining kəbihlikini kətürisən; sanga kırık künni bekitkənmən, hər bir kün bir yıl ni ipadiləydu. □ ⁷ Wə sən yüzüngni Yerusalemining muhasirisigə karitip, yengingni türgən halda, uni əyibləp bexarət berisən; ⁸ wə mana, Mən üstünggə aroqamqılarni salimənki, sən muhasirining künlirini tügətmigüqə uyan-buyanoğa heq

□ **4:4 «Israil jəmätining kəbihlikini öz üstünggə koy»** — muxu ayəttiki «Israil jəməti» bolsa, «ximaliy padixahlik» (on kəbilə ittipakı)ni kərsitidu. 7-ayəttə «Yəhuda» «jənubiy padixahlik»ni kərsitidu. ■ **4:5** Qəl. 14:34 □ **4:6 «Mən sanga yetix kerək bolğan künlərni .. üq yüz toqsan kün kılıp bekitkənmən; xuning bilən sən Israil jəmätining kəbihlikini kətürisən; (5-ayət)... keyin, sən yənə ong yanpaxlap yetip, Yəhuda jəmätining kəbihlikini kətürisən; sanga kırık künni bekitkənmən, hər bir kün bir yıl ni ipadiləydu»** — Israilning 390 yillik jazani wə Yəhudaning 40 yillik jazani kərüxi toqruluk qoxumqə səzimizni kərüng.

өрülməysən.□

9 Wə sən özünggə buoqday, arpa, purqak, kızil max terik wə kara buoqdaylarni elip bir idix iqigə sal; wə buningdin özüng üçün tamak təyyarlaysən; sən buni yanpaxlap yatqan künlərdə, yəni üq yüz tokısan kündə yəysən; 10 sən yəydiyən tamak bolsa miqdari boyiqə hər küni yigirmə xəkəldin boluxi kerək; sən uni bəlgiləngən waqıtlarda yəysən; □ 11 wə *hər küni* sunimu norma boyiqə, yəni altidin bir hın iqisən; *hər kündiki* bəlgiləngən waqıtlarda iqisən.□

12 Sən uni arpa kəmiqi xəkliyə kılıp yəysən; sən uni ularning kəz aldida insan niyasiti üstidə pixurisən».

13 Pərwərdigar: «Israillar Mən ularni həydəp qıqiridiyən əllər arisida turup xu haram yolda

□ 4:8 «**mana, Mən üstünggə aroqamqılarni salimənki, sən muhasirining künlirini tügətmigüqə uyan-buyanoqa heq örülməysən**» — yənə 3-bab, 25-ayətni kərüng. Bu «arəqamqılar» kərüngən yaki oqayibtin bolsun, Əzakiyalning sol yanjilip andin ong yanjilip yetixioqa yardəm bərdi. Bəlkim kəqtə (kəruwatqan həlk uning öyidin qıqip kətkəndin keyin) u ez məyligə qoyuləqan. □ 4:10 «**yigirmə xəkəl**» — yəni yerim qadak — təhminən 230 gram. □ 4:11 «**altidin bir hın**» — ondın altə litr ətrapida. «**hər kündiki bəlgiləngən waqıtlarda iqisən**» — demisəkmü, bundaq yemək-ıqmək aqar-qilikqə yüzləngən əhwalda bolidu.

öz nenini haram yəydu» — dedi. □ ■

14 Andin mən: «I Pərwərdigar! Mən özümni heqqaqan buloqap koymidim, wə yaxlikimdin tartip bügüngə kədər mən əzi əlgəndin, yaki yirtkuqlar boqur qoyqan nərsidin heq yemigənmən; heqkandak yirginqlik gəxkə aozim tegip bakmioqan!» — dedim. □

15 Wə U manga: «Mana, Mən sanga insanning nijasitining orniqa kalining tezikini bərdim; sən

□ **4:13 «Israillar Mən ularni həydəp qikiridioqan əllər arisida turup xu haram yolda öz nenini haram yəydu»** — Huda Musa pəyoəmbər arkilik Israillaroqa qong-kicik tərətlər hərdaim adəmzat turoqan jaylardin neri qilinixi kerək dəp buyruqan (məsilən, «Qan» 23:13-14). Xunga «insan nijasiti otida» tamak etix muxu qanun boyiqə bolmaytti, əlwəttə.

■ **4:13** Hox. 9:3 □ **4:14 «Mən özümni heqqaqan buloqap koymidim, ... heqkandak yirginqlik gəxkə aozim tegip bakmioqan!»** — Huda Musa pəyoəmbər arkilik Israillaroqa bəzi gəxlər (məsilən, qoxka gəxi)ni mən'i qilqan («Law.» 11-bab, «Qan.» 14-bab). Uning üstigə əzlikidin əlgən, yaki yirtkuq həywanlar tərripidin əltürülgün həywanlarning gəxlərnimu yeyixkə bolmaytti («Law.» 22:8). Əzakiyal əzi kahin boləqqa, muxu tələplər uning üqün təhimu kattik boləqan.

neningni xuning üstidə pixurisən» — dedi.□

16 Wə U manga: «I insan oqli, mana Mən Yerusalemda ularoqa yөлənqük boləjan nanni qurutiwetimən; ular nanni tarazioqa selip, uni təxwix iqidə yəydu, suni əlqəm bilən aləqzidilik iqidə iqudu; □ ■ 17 Qünki nan wə su ulardin qalidu; ular bir-birigə qarixip dəhəxət basidu, əz kəbihlikidin qurup ketidu».

5

1 «Wə sən, i insan oqli, əzüng ötkür bir qiliqni al; uni ustira süpitidə ixlitip, qeqing wə sakilingoqa sürtüp koy; andin tarazini elip

□ 4:15 «**Mən sanga insanning nijasitining ornioqa kalining tezikini bərdim**» — alimlar Hudaning muxu sözliri üstidə ikki hil pikirdə boləjan: (1) Huda Əzakiyal pəyoqəmbərgə bərgən buyruqini siliklaxturup, uningəqa nijasitining ornida kala teziking otida (həlal dəp hesablanəjan) taməq etixkə ruhsət kiləjan; (2) Huda pəyoqəmbiri üqün məjizə yaritip, uning nijasitini kala tezigiə aylənduroqan; xuning bilən u həlal həlda taməq yəydiəjan boldi. Bizningqə 2-pikir toqridur. Qünki xuning bilən uni kəzitip yürgən yurtdaxlar buni bilməy, uning muxu «axni haram həlda yegənlikigə» qarap nahəyiti qeqüp ketətti. Bolmisa, pəyoqəmbərninğ adəmnı agahlandıridioqan ix-hərikətlirining əhmiyiti yok bolatti.

□ 4:16 «**Mən Yerusalemda ularoqa yөлənqük boləjan nanni qurutiwetimən**» — səzmusəz tərijimə kiləqanda «Mən Yerusalemda «nan boləjan həsa»ni sunduriwetimən». «Yөлənqük» degən səz ibrəniy tilida adəttə «tayəq» yəki «həsa»ni bildüridu. Mumkinqiliki barki, kədimki zamanlarda Yəhudıy həlki əz nanlirini bir tayəqta (zihqə tiziləqandək) kətürüp mangətti. Hərhəlda omumiy mənisi bizning tərijimə kiləqinimizdək bolidu. ■ 4:16 Law. 26:26; Yəx. 3:1; Əz. 5:16; 14:13

aloqan qaqlarni təng bəlgin. □ ² Muhasirə künliri tügigəndə, üqtin birini xəhər iqidə köydürgin; yənə üqtin birini elip xəhər ətrapiqə qəpiwətkin; yənə üqtin birini xamaloqə soriwətkin; Mən bir kiliqni suqurup ularni qoqlaymən.

³ Sən yənə ularin birnəqqə talni elip tonungning pexigə tikip koyqin; □ ⁴ bulardin yənə nəqqə talni elip ot iqigə taxlap köydüriwətkin; bulardin pütün Israil jəmətigə ot tutixip ketidu.

⁵ Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, bu Yerusalem; Mən uni əllərnin dəl otturisiqə orunlaxturdum; baxka məmlikətlər uning əpqrəsidə turidu; □ ⁶ Biraq u Mening həkümlirimgə qarxilixip rəzilliktə əllərdinmu axuruwətti, bəlğilimilirimgə qarxilixixta əpqrəsidiki məmlikətlərdinmu axuruwətti; qünki Mening həkümlirimni ular rət kildi, Mening bəlğilimilirim bolsa, ularda aqmaydu.

⁷ Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu:

□ **5:1 «...uni ustira süpitidə ixlitip, qeqing wə saqilingoqə sürtüp koy»** — qaqlarni qüxürüwetixning əzi matəm tutuxni bildürətti. □ **5:3 «...tonungning pexigə tikip koyqin»** — Israillarning tonlirining pexidə Hudaning əmrlirini əslitidiqan quqilar bar idi («Qel.» 15:38-39ni kəring). Huda bu əmri bilən Əzakiyaloqə: «Kimlər Mening əmrlirim iqidə yüridiqan bolsa, Mening sözlirim uni saqlaydu» degəndək eytkan bolsa kerək. □ **5:5 «Mən uni (Israilni) əllərnin dəl otturisiqə orunlaxturdum; baxka məmlikətlər uning əpqrəsidə turidu»** — Hudaning buningda Israiloqə bolqan məqsiti, «yat əllər» u arkilik özining həkikiy Huda ikənlikini, həkqaniylikini, mehri-xəpkitini kərsun degənliktur. Biraq Israil əllərgə xundak bir ülgə bolmidi. Həzir ular «yat əllər»gə Hudaning jazasining qandak ikənlikigə bir misal bolidu.

— Qünki silər epqərənglərdiki əllərdinmu bəkrək baxbaxtaklik kילוanliqinglardin, Mening bəlgilimilirimdə mangmasliqinglardin wə həkümlirimni tutmasliqinglardin, hətta epqərənglərdiki əllərnin həkümliridimu mangmasliqinglar tüpəylidin, ■ ⁸ Əmdi Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — «Mana, Mən Özümki sanga qarximən, *i Yerusalem*; sening arangoğa əllərnin göz alidila jazalarni yürgüzimən; ⁹ Wə sening barlik yirginqlikliring tüpəylidin arangda Özüm kilip bakmioğan həmdə kəlgüsi ikkinqi kilmaydioğan ixni kilimən.

¹⁰ Xuning bilən atilar öz balilirini yəydioğan bolidu, balilar öz atilirini yəydioğan bolidu; wə Mən sanga jazalarni yürgüzimən, wə sening barlik qəloğanliringning həmmisini hər tərəptin qikқан xamaloğa soriwetimən. ■

¹¹ Xunga, Mən hayatim bilən kəsəm kilimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar — qünki sən Mening mukəddəs jayimni özüngning barlik lənətlük nərsiliring həm barlik yirginqlikliring bilən buloqioqining tüpəylidin, bərhək, Mən silərnəni kiroqin kilimən; kəzüm sanga rəhim kilmaydu, iqimnimu sanga aqritmaymən.

□ ■ ¹² Xəhərdikilərdin üqtin bir qismi waba kesili bilən əlidu həmdə aranglarda bolidioğan

■ **5:7** Law. 18:24,28 ■ **5:10** Law. 26:29; Qan. 28:53; 2Pad. 6:29; Yioq. 4:10 □ **5:11** «**Mən silərnəni kiroqin kilimən**» — ibraniy tilida «Mən seni kırkiwetimən» deyilidu. Bu söz Əzakiyalning simwolluk hərəkətliri bilən baqlik (1-ayət). Baxқа birhil tərjimisi: «Kəzüm sanga ərülöp qarimaydu». ■ **5:11** Əz. 7:4

aqarqilikdən bexini yəydu; üqtin bir qismi əpqrənglərdə kiliqlinidu; wə Mən üqtin bir qismini hər tərəptin qıkkən xamaləqə soriwetimən, andin bir kiliqni oqlaptin suqurup ularni qoqlaymən. □ ■ 13 Xuning bilən Mening oqəzipim besikidu, Mening kəhrimni ularning üstigə quxürüp qonquzup, piqandin qikimən; Mən Əz kəhrimni ular üstigə təküp tügətkəndin keyin, ular Mən Pərwərdigarning rəzillikkə qidimaydiqan otumdin səz kıləqanliqimni tonup yetidu.□

14 Wə Mən sening əpqrəngdiki əllər arisida həmdə ətöp ketiwatqanlarning kəz aldida seni wəyranə kılımən wə məshirə obyektini kılımən; 15 sening üstünggə oqəzəp həm kəhr wə kəhrlik əyiblər bilən jazalarni yürğüzginimdə sən əpqrəngdiki əllərgə horluq wə tapa-təning obyektini, bir ibrət həm əlakzədilik qıkarəuqi bolisən; qünki Mən Pərwərdigar xundəq səz kıldim!■

16 Mən ularəqə həlakət elip kəlgüqi, aqarqilik zəhərlik oqlirini yaqduroqinimda, siləning üstünglərdiki aqarqilikni küqəydimən, wə yələnqük boləqan neningni qurutiwetimən.

□ 5:12 «Xəhərdikilərdin üqtin bir qismi waba kesili bilən əlidu həmdə aranglarda bolidiqan aqarqilikdən bexini yəydu... andin bir kiliqni oqlaptin suqurup ularni qoqlaymən» — bu ayət Əzakiyalning (1-4-ayəttiki) simwolluq hərəkətilirini quxəndürüp beridu. Kərünüp turuptiki, (1-ayəttə) Əzakiyal xəhərgə saləqan «ot», «waba kesili həm aqarqilik»kə wəkillik kılıdu. ■ 5:12 Yər. 15:2 □ 5:13 «rəzillikkə qidimaydiqan otum» — ibranıy tilida «həsitim» degən səz bilən ipadiliniidu. ■ 5:15 Qən. 28:37

□ ■ 17 Wə üstünglaroşa öz baliliringlarni özünglardin juda kildioşan aqarqilik həm yirtkuq haywanlarni əwətimən; waba kesilliri wə kan tökküqilər aranglaroşa yamrap ketidu; üstünglaroşa kiliq qüxürimən; Mənki Pərwərdigar səz kildim!».■

6

İsrail taqlirioşa qaritiloşan bexarət

1 Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi: —

2 I insan ooqli, İsrailning taqlirioşa yüzüngni qaritip ularni əyibləp mundak dəp bexarət bərgin: —■

3 «İsrailning taqliri, Rəb Pərwərdigarning səzini anglap koyunglar: Rəb Pərwərdigar taqlar wə egizliklərgə, wadilar wə jiloşilaroşa mundak dəydu: — Mana, Mən üstünglaroşa bir kiliqni qüxürüp, «yükiri jay»liringlarni wəyran kilişimən. □ 4 Xuning bilən silərninq qurbangahlıringlar wəyranə bolidu, «kün tüwrük»liringlar buzulidu; silərdin

□ **5:16** «... yələnqük boləşan neningni qurutiwetimən» — ibraniy tilida «nan boləşan həşang»ni sunduriwetimən»; 4-bab, 16-ayəttiki izahətni kəruşg. ■ **5:16** Law. 26:26; 2Pad. 6:25; Yəx. 3:1; Əz. 4:16; 14:13 ■ **5:17** Law. 26:22 ■ **6:2** Əz. 36:1

□ **6:3** ««yükiri jay»liringlarni wəyran kilişimən» — «yükiri jaylar» — İsrail wə Yəhuda uzundin beri taql qoqqiliri qatarlik jaylarda hərhil butlaroşa qokunup, hətta axu jaylarda «insan qurbanlik»larni kilişip kəlgən (16:21, 20:26-ayət qatarliklarni kəruşg).

öltürülgənlərni butliringlarning aldioğa taxlaymən. □ ⁵ Israillardin bolğan ölüklərni öz butliri aldioğa yatkuzimən; qurbangahliringlar ətrapiğa ustihanlirini qeqiwetimən. □

⁶ Silər turoğan barlıq jaylarda xəhərlər yər bilən yəksan kılınidu, «yukiri jaylar» wəyrənə bolidu; xuning bilən qurbangahliringlar həlak bolidu, butliringlar qekilip yokilidu, «kün tüwrük»liringlar kesilip oqulitilidu, wə həmmə yasioqininglar yok kiliwetilidu; □ ⁷ Wə öltürülgənlər aranglarda yikilixi bilən, silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər.

⁸ Birəq Mən silərdin bir qaldini qaldurimən; qünki yat məmlikətlərgə tarkitiwetilgininglarda, silərdin əllər arisida kiliqtin qutulup qaloğanlar bolidu. ⁹ Wə silərdin *kiliqtin* qutulup qaloğanlar sürgün kılinoğan məmlikətlərdə Məndin yanoğan wapasiz kəbliri wə butliriğa pəhixiwazlardək həwəs kılğan kəzliri bilən baqrimni parə-parə kılğanlikini esigə kəltüridu; xuning bilən ular kılğan rəzillikliri həm yirginqlik kilmixliri tüpəylidin öz-özlidiridin nəprətlinidu. ¹⁰ Wə ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu;

□ **6:4 «kün tüwrük»liringlar buzulidu** — «kün tüwrükliri» yaki «kuyax butliri» degənnin baxqa bir tərjimisi «isriqgahlar». □ **6:5 «... ölüklərni öz butliri aldioğa yatkuzimən; qurbangahliringlar ətrapiğa ustihanlirini qeqiwetimən»** — xu qaoqdiki butpərəslər: «qurbangah»lirimiz jəsətlər yaki adəm ustihanliriğa tegixi bilən «buləqinip», «haram» bolğan, xunga uni qaytidin ixlətkeili bolmaydu, dəp qaraytti □ **6:6 «kün tüwrükliri»** — yaki «kuyax butliri» degənnin baxqa bir tərjimisi «isriqgahlar».

Mən muxu külpətəni silərning bexinglaroşa qüxürimən degənlikim bikardin-bikar əməs».

11 Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — «Alikiningni-alikiningoşa urup, putung bilən yərnəni təpkin: «İsrail jəmətining barlıq kəbih, yirginqlik qilmixliri üqün way! Qünki ular kiliq, aqarqiliq wə waba kesili bilən yikilidu» — degin! □ ■

12 Yirakta turoşan wabadin əlidu; yekinda turoşan kiliq bilən yikilidu; həm tirik qaloşan, yəni muhasirigə qüxkən kixi aqarqiliqtin əlidu; xuning bilən mening ularoşa boləşan qəhrimni qüxürüp piqandin qikimən. 13 Əmdi ulardin əltürülgənlər öz butliri arisida, ularning qurbangahliri ətrapida, öz butlirioşa huxbuy yaqqan hər bir egiz dəng üstidə, taş qokqilirida, barlıq yexil dərəh wə baraxsan dub astida yatqan qaoşda, ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu. □ 14 Wə Mən Öz qolumni ularning üstigə sozimən, ular hər turoşan jaylirida zeminni Diblattiki qəlbayawandin bəttər wəyran qiliwetimən. Andin ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup

□ 6:11 «... Alikiningni-alikiningoşa urup, putung bilən yərnəni təpkin» — muxu hərəkətlər muxu yərdə kixining kənglining azablanəşanlikini bildüridu, əlwəttə. ■ 6:11 Əz. 21:22 □ 6:13 «yexil dərəh wə baraxsan dub astida...» — İsrailar muxu jaylarda əlgüqilərnəni dəpnə qilatti (məsilən, «Yar.» 35:8). Mumkinqiləni bərkəni, ular keyinrək muxu jaylarnəni «tawapqah»oşa ayləndurup, xu yərdə öz ata-bowilirioşa dua qiləşan. Muxundak qilmixlar Təwratta kət'iy mən'i qiləşan (məsilən, «Qan.» 18:11)

yetidu».□

7

Hatimə waqti kəldi!

¹ Pərwərdigarning sözi manga kelip mundak deyildi: —

² «Sən angla, i insan oqlı, Rəb Pərwərdigar Israil zeminiqə mundak dedi: Hatimə! Zeminning tət bulungioqə hatimə berilidu!□

³ Sanga hazır hatimə berilidu! Əz oqəzipimni bexingqə quxürimən, əz yolliring boyiqə üstünggə həküm qikirip jazalap, əzüngning barlıq yirginqlik ixliringni əz bexingqə yandurimən. ⁴ Mening kəzüm sanga rəhim kılmaydu həm iqimnimu sanga aqrıtmaymən; əksiqə əz yolliringni bexingqə yandurimən, əz yirginqlikliring əz arangda bolidu; andin silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər».■

□ **6:14** «**ular hər turoqan jaylirida zeminni Diblattiki qəl-bayawandin bəttər wəyran kıliwetimən**» — baxqa birhil təjimişi: «ular hər turoqan jaylirida zeminni jənubiy qəl-bayawandin Riblatkıqə (yəni, Israilning əng ximaliy xəhərlirin biri) wəyran kıliwetimən». İbraniy tilida «Diblat» bilən «Riblat» yezilixi bir-birigə nahayıti ohxixip kətkəqkə, kəqürgüqi katiplar əsliy tekistning «Riblat» degən sözini hata kəqürgən boluximu mumkin. □ **7:2** «**Hatimə! Zeminning tət bulungioqə hatimə berilidu!**» — iliriki pəyoqəmbərlər (Yoel, Amos, Yəxaya, Hoxiya, Mikah katarlıklar) Hudaning muxu jazasi toqruluk bexarət bərgən. Əzakiyal pəyoqəmbər muxu yərdə, waqti-saiti hazır bolidu, dəydu. ■ **7:4** əz. 5:11; 8:18

⁵ Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — «Balayi'apət! Həq bolup bakmioqan balayi'apət kelidu! Mana, u kəldi!

⁶ Hatimə, hatimə! U sanga qarxi kozoqaldi! Mana, u keliwatidu!

⁷ Həlakət yeningoqa kəldi, i zeminda turoquqi; waqit-saiti toxti, axu kün yekinlaxti; huxallik warkiraxliri əməs, bəlki dawaloquluk bir kiykas-sürən taqlarda anglinidu. □ ⁸ Mən tezla kəhrimni üstünggə təküp, sanga karatqan oəzipim bilən piqandin qikimən; Mən öz yolliring boyiqə üstünggə həküm qikirip jazalap, özüngning barliq yirginqlikliringni bexingoqa kayturup qüxürimən. ⁹ Mening kəzüm sanga rəhim kilmaydu həm iqimnimu sanga aqritmaymən; Mən öz yolliringni bexingoqa yandurimən, wə öz yirginqlik ixliring öz arangoqa qüxidu; xuning bilən silər özünglarni uroquqining Mən Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər.

¹⁰ Mana, axu kün! Mana u kəldi! Həlakət qikip yuriwatidu! — tayak bihlendi, həkawurluq qeqəklidi! □ ¹¹ Zorawanliq yetilip rəzillik tayiki

□ **7:7 «axu kün yekinlaxti...»** — muxu «kün» «Pərwərdigarning küni» yəni «kiyamət küni»ni kərsitidu. Əzakiyal pəyoqəmbərnin bu bexaritining ikki qətimlik əməlgə axuruluxi bar: — (1) Babil imperiyəsi Israil zeminiqə tajawuz kiliq Yəhudiylarni pütünləy sürgün kilidu; (2) kəlgüsidə, Pərwərdigarning künidə; xu küni dəjjalning qoxunliri Israil zeminiqə tajawuz kilidu. Bu ikki wəqəning bir-birigə ohxaydioqan kəp yərliri bolidu. □ **7:10 «tayak bihlendi, həkawurluq qeqəklidi!»** — muxu «tayak» ularning zorawanliqini bildüridu — keyinki 10-ayətni kəring. Uning «bihlanoqliki» bəlkim uni jazalaydioqan waqit-saət toxqan, deməqci.

bolup qikti; ularningkidin heqnersə qalmaydu — ularning adəmlər topidin, dölət-baylıqliridin yaki həywisidin heqnemə qalmaydu. □

¹² Waqit-saiti kəldi, küni yekınlaxti; aloquqi huxal bolup kətmisun, satquqi matəm tutmisun; qünki qattik oqəzəp muxu bir top kixilərninq həmmisining üstigə qüxidu. □ ¹³ Qünki gərqə aloquqi bilən satquqi tirik qalsimu, satquqi əzi setiwətkinigə qaytidin igə bolmaydu; qünki bu top kixilər toqruluk kərüngən bexarət inawətsiz bolmaydu; ulardin heqkaysisi kəbihliki bilən öz həyatini saqliyalmaydu. □

¹⁴ Ular kanayni qelip həmmiini təyyarlidi, birak heqkim jənggə qikmaydu; qünki Mening oqəzipim muxu bir top kixilərninq həmmisigə

□ **7:11 «zorawanlıq yetilip rəzillik tayiki bolup qikti»** — baxka birhil təjimiisi «zorawanlıq yetilip, rəzillikni jazalaydioqan tayak bolup qikti» — Birak bizningqə bu «tayak» 10-ayəttiki tayakka ohxax boluxi kerək. □ **7:12 «aloquqi huxal bolup kətmisun, satquqi matəm tutmisun; qünki qattik oqəzəp muxu bir top kixilərninq həmmisining üstigə qüxidu»** — balayi'apət qüxkən künlərdə kəp nərsilərninq bahəsi dərhal qüxidu. Xu qaoqda aloquqi kixi bəlkim: «nahayiti ərzanoqa aldim» dəp huxallinidu, satquqi kixi bəlkim «bək ərzan setiptimən» dəp kəngli yerim bolidu.

□ **7:13 «Qünki gərqə aloquqi bilən satquqi tirik qalsimu, satquqi əzi setiwətkinigə qaytidin igə bolmaydu»** — əgər satқан nərsə yər bolsa, Musa pəyoqəmbərgə qüxürülgən miraslık toqrisidiki qanun boyiqə, satquqi uni (muwapik bahasida) qayturup setiwelix hoquqi bar. Əmdi satқан nərsə yər bolsun bolmisun, uni qayturuwelix waqti bolmaydu, qünki həmmə adəm sürgün bolup epketilidu. «**ulardin heqkaysisi kəbihliki bilən öz həyatini saqliyalmaydu**» — baxka birhil təjimiisi «ularning kəbihliki tüpəylidin, ularning heqkaysisi öz həyatini saqliyalmaydu».

qaritiloqan. ¹⁵ Talada kiliq, iqidə waba wə aqarqilik turidu; dalada bolqan kixini kiliq, xəhərdə bolqan kixini bolsa, waba wə aqarqilik uni yutuwetidu. ¹⁶ Wə ulardin qutulup kəlip bulardin qaqqanlar taqlarda yürüp hər biri öz kəbihliki üçün jiloqidiki pahtəklərdək buquldap matəm tutidu.

¹⁷ Hər birining qoli dərmansizlinidu, tizliri süydük bilən qilik-qilik həl bolup ketidu; □ ■ ¹⁸ Ular özigə bəz kiyimini baqlaydu, wəhxət ularni basidu; hər kaysining yüzidə hijalət, baxliri taqir kərünidu. □ ■ ¹⁹ Ular öz kümüxlirini koqilaroqa taxlaydu, ularning altunliri buloqanoqan nərsidək bolidu; ularning altun-kümüxliri Pərwərdigar oqəzipini kərsətkən künidə ularni kutquzmaydu; ular bulardin aqlikini qanduralmaydu, kərsikini tolduralmaydu, qünki bu nərsilər ularoqa adəmlərni putlaxturidioqan kəbihlik boldi. □ ■

□ **7:17 «Hər birining qoli dərmansizlinidu, tizliri süydük bilən qilik-qilik həl bolup ketidu»** — demək, qorqunqın xundaq bolidu. Baxqa birhil təjimi «Hər birining tizliri sudək ajiz bolup ketidu». ■ **7:17** Yəx. 13:7; Yər. 6:24

□ **7:18 «bəz kiyimi»** — matəm tutux yaqi kattik towa kilixni bildürətti. **«baxliri taqir kərünidu»** — matəm tutqanda, kattik puxayman qiloqanda ər kixilər qaqlirini qüxürüwetətti.

■ **7:18** Yəx. 15:2, 3; Yər. 48:37 □ **7:19 «ularning altunliri buloqanoqan nərsidək bolidu»** — «buloqanoqan bərsə» (yaqi «nijis nərsə») muxu yərdə ikki bislik səz bolup, yənə «yirək kilinoqan nərsə»nimu bildüridu. **«bu nərsilər ularoqa adəmlərni putlaxturidioqan kəbihlik boldi»** — «bu nərsilər» bəlkim ularning altun-kümüx bolqan bayliqliri wə xundaqla ular altun-kümüxtin yasioqan butlar bolsa kerək. ■ **7:19** Pənd. 11:4; Zəf. 1:18

²⁰ U Uning gözəl bezəkini həywə bilən tiklidi; biraq ular uning iqidə yirginqlik məbudlarni həmdə lənətlik nərsilirini yasidi; xunga Mən uni ular üçün paskinqilikka aylandurimən.

□ ²¹ Mən uni olja süpitidə yat adəmlərnin qolioqa, oqənimət kilip yər yüzidiki rəzillərgə tapxurimən; ular buni buloqaydu. □ ²² Mən yüzümni ulardin örüymən, wə kixilər Mening əziz jayimni buloqaydu; zorawanlar kirip u yərni buloqaydu.

²³ Zənjirni təyyarlanglar; qünki zemin qanlıq jinayətlərgə, xəhər zorawanlıqka toloqan.

²⁴ Xunga Mən əllər iqidiki əng rəzilini kəltürimən, ular ularning öylirigə igə bolidu; Mən zomigərlərnin qakawurlukini yokitimən; ularning «mukəddəs jayliri» buloqinidu. □

²⁵ Wəhxət keliwatidu! Ular tinq-amanlıqni

-
- **7:20 «U Uning gözəl Bezəkini həywə bilən tiklidi»** — «U» — Hudani kərsitidu. «**Uning gözəl bezəki**» — muxu səz bizningqə mukəddəs ibadəthanioqa qaritiloqan (bu ibadəthanini Sulayman padixah quroqan, əsli intayin gözəl wə həywətlik idi). Ayətning baxqa birhil tərjimisi: «Ular əzi gözəl buyumliridin pəhirləngən, biraq ular bulardin yirginqlik məbudlarni həmdə yirginqlik nərsilərnini yasidi; xunga mən bularni ular üçün paskinqilikka aylandurimən». Muxu ayəttiki «paskinqilik» ikki bislik səz bolup, yənə «yiraq qilinoqan nərsə»nimu kərsitidu. □ **7:21 «Mən uni olja süpitidə yat adəmlərnin qolioqa, oqənimət kilip yər yüzidiki rəzillərgə tapxurimən»** — «uni» mukəddəs ibadəthanini kərsitidu. 20-ayəttiki izahatta kərsitilgən ikkinçi tərjimə boyiqə, «uni» Israillarning zibu-zinnətlirini kərsitidu. □ **7:24 «ularning «mukəddəs jayliri» buloqinidu»** — muxu yərdə «mukəddəs jayliri» bəlkim həjwi, kinayilik gəp bolup, Israillarning butlaroqa beoqxliqan jaylirini kərsitidu.

izdəydiqan bolidu, biraq heq tapalmaydu. ²⁶ Apət üstigə apət, xum həwər üstigə xum həwər kelidu; ular pəyoqəmbərdin bexarət soraydu, biraq kaħinlardin Təwratning bilimi, aqsakallardin, moysipitlərdin nəsihət yokaq ketidu. □ ²⁷ Padixah matəm tutidu, xahzadə ümidsizlikkə qəmülidu, zemindiki həlqləarning qolliri titrəp ketidu; Mən ularni öz yolliri boyiqə bir tərəp qilimən, öz həkümliri boyiqə ularqa həküm qikirip jazalaymən; xuning bilən ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu.

8

Yerusalemning jazaliri ••• Mukəddəs ibadəthanida bolqan butpərəslıklar

¹ Altinqi yili, altinqi ayning bəxinqi künidə xundak əməlgə axuruldiki, mən öz öyümdə olturoqinimda, Israilning aqsakallirimu mening aldimda oltuqinida, Rəb Pərwərdigarning qoli wujudumoqa qüxti. □

² Mən qaridim, mana, otning qiyapitidə bir zatning kərünüxi turatti; belining təwini ot turkıda turatti; belining üsti bolsa julaloqan yorukluk, qizitiloqan mis parkiriloqandək kərünüx turatti. ³ U qolning kərünüxidək

□ 7:26 «birak kaħinlardin Təwratning bilimi... yokaq ketidu» — «Təwrat»ning əsliy mənişi «yolyoruk», «tərbiyə».

□ 8:1 «Israilning aqsakallirimu mening aldimda oltuqinida...» — aqsakallar bəlkim pəyoqəmbərdin nəsihət sorioqili kəldi. Pəyoqəmbər Hudadin jawab kütəkəndə wəhiy uningqa berilidu.

bir xəkilni sozup, beximdiki bir tutam qaçni tutti; Roh meni asman bilən zemin otturisiyoğa kətürüp, Hudaning alamət kərünüxliridə Yerusalemoğa, yəni ibadəthanining ximaloğa qaraydioğan iğki dərwasisining bosuqisiyoğa apardi. Axu yər «pak-muqəddəslikkə qarxlaxқан məbud», yəni Hudaning pak-muqəddəs oğəzipini kəzoqaydioğan məbud turoğan jay idi. □ ■ 4 Mana, mən tüzləngliktə kərgən alamət kərünüxtək, Israilning Hudasing xan-xəripi xu yərdə turatti.■

5 U manga: — I insan oğli, bexingni kətürüp ximal tərəpkə qarap baq, dedi. Mən beximni kətürüp ximal tərəpkə qaridim, mana, qurbangahning dərwasisining ximaliy tərpidə, bosuqida xu «pak-muqəddəslikkə qarxilaxқан məbud» turatti. 6 Wə u manga: — I insan oğli, ularning bundaq qilmixlirini — Israil jəmətinin Meni muqəddəs jayimdin yirak kətküzidioğan, muxu yərdə qiloğan intayin yirginqlik ixlirini kərdüngsən? Biraq sən tehimu yirginqlik ixlarni kərisən, — dedi.

7 Wə U meni ibadəthana hoylisining kirix eoqiziyoğa apardi, mən qaridim, mana, tamda bir təxük turatti. 8 U manga: — I insan oğli, tamni

□ 8:3 «Roh meni asman bilən zemin otturisiyoğa kətürüp, ... ibadəthanining ximaloğa qaraydioğan iğki dərwasisining bosuqisiyoğa apardi» — «Roh» muxu yərdə Hudaning Muqəddəs Rohi. ««pak-muqəddəslikkə qarxlaxқан məbud», yəni Hudaning pak-muqəddəs oğəzipini kəzoqaydioğan məbud» — ibraniy tilida ««həsətkə təwə məbud», yəni (Hudaning) həsitini kəzoqaydioğan məbud» deyilidu. ■ 8:3 Dan. 5:5 ■ 8:4 Əz. 3:23

kolap təxkin, dedi. Mən tamni kolap təxtim, mana, bir ixik turatti. ⁹ U manga: — Kirgin, ularning muxu yərdə qiloğan rəzil yirginlik ixirini kərüp baq, dedi. ¹⁰ Mən kirip qaridim, mana, ətrapidiki tamlarəqa nəxix qilinoğan hərhil əmiligüqi həm yirginlik haywanlarni, Israil jəmätining həmmə butlirini kərdüm.

¹¹ Wə bularning aldida Israil jəmätining yətmix aqsakili turatti. Ularning otturisida Xafanning oqli Jaazaniya turatti; ularning hərbi qolida öz huxbuydenini tutup turatti; huxbuy kuyuk buluttək ərləp qıkti. ¹² Wə U manga: — I insan oqli, Israil jəmätidiki aqsakallarning qarangoşulukta, yəni hərbirining öz məbud nəxix qilinoğan hujrisida nemə qiloğanlikini kərdüngmu? Qünki ular: «Pərwərdigar bizni kərməydu; Pərwərdigar zeminni taxlap kətti» — dəydu, — dedi. □ ■

¹³ Wə U manga: — Birəq sən ularning tehimu yirginlik qilmixlirini kərisən, dedi. ¹⁴ U meni Pərwərdigarning öyining ximaliy dərwasisining bosuqisiəqa apardı; mana, xu yərdə «Tammuz üqün matəm tutup»

□ **8:12 «Israil jəmätidiki aqsakallarning qarangoşulukta, yəni hərbirining öz məbud nəxix qilinoğan hujrisida nemə qiloğanlikini kərdüngmu?»** — muxu alamət kərünüxləring həmmisi ularning öz öyidə («hərbirining öz ... hujrisida») nemə qiloğanlikini kərsitidu. Xunga bu kərünüxnəni asəsən «simwol» dəp qaraymiz; xundaqtimu buning bilən təng, ibadəthanidiki həqikiy əşwalnimu kərsitidu. ■ **8:12** Əz. 9:9

yioqlawatқан ayallar olturatti. □ ¹⁵ Wə U manga: — I insan oqli, sən muxularni kerdungmu? Birak sən tehimu yirginqlik ixlarni kərisən, — dedi.

¹⁶ Wə U meni Pərwərdigarning əyining iqki həylisioğa apardı. Mana, Pərwərdigarning ibadəthanisining kirix yolida, pexaywan wə qurbangahning otturisida, yigirmə bəx adəm, Pərwərdigarning ibadəthanisioğa arkisini kilip xərkkə qarap kuyaxka qokuniwatatti. □

¹⁷ Wə U manga: — I insan oqli, sən muxularni kerdungmu? Yəhuda jəməti əzi muxu yərdə kıloğan yirginqlik kilmixlrini yenik dəp, ular yənə buning üstigə zeminni jəbir-zulum bilən toldurup mening aqqikimni kayta-kayta qozotrsa bolamdu? Wə mana, ularning yənə

□ **8:14 «Tammuz üçün matəm tutup yioqlawatқан ayallar»** — «Tammuz» — yəni «əsümlüklərnin padixahı» deyilgən bir bud. Riwayatlar boyiqə u elüp, təhtisarağa quxüp təhtisaraning padixahı boldi. Uning «əlumi» tüpəylidin hər yili uningə qokunoğan ayallar «matəm tutux»i kerək idi. □ **8:16 «...Pərwərdigarning ibadəthanisioğa arkisini kilip xərkkə qarap kuyaxka qokuniwatatti»** — bu babta eytiloğan bəx hərikət iqidə bu hərikət əng yirginqlik boldi. Qünki: (1) uning Hudaning ibadəthanisioğa arkini kilixi mutlək kupurluk bir ix; (2) u ibadəthanisioğa kirgən kixilərnin aldida oquq-axkarə kupurluk kildi; (3) u kupurluk dəl Hudadin rəhım-xəpkət soraydioğan jayda boldi («Yoel» 2:17ni kəring).

xahni burnioğa tutiwatqinioğa kara! □ 18 Xunga Mən kəhr bilən ularni bir tərəp kilmən; Mening kəzüm ularoğa rəhim kilmaydu, iqimnimu ularoğa aqritmaymən; ular kəlikimoğa yukiri awazda nida kilsimu, ularni anglimaymən, — dedi.■

9

Yəttə jazani bəja kəltürgüqilər

¹ U kəlikimoğa küqlük bir awazda towlap: — Yəkin kelinglar, xəhərgə məs’ul boləuqilər, hərbinglar öz həlakət qoralinglarni qolunglaroğa tutunglar, — dedi.

² Wə mana, altə kixining *ibadəthanining* ximalioğa qaraydioğan «Yukiri dərwezə» tərəptin keliwatqinini kərdüm. Hər birisi qolida bitqit kəloquqi qoralini tutqan; ularning otturida yenioğa pütükqining siyahdeni esiklik turəğan, kanap kiyimlərni kiygən birsi bar idi; wə ular *ibadəthanioğa* kirip, mis qurbangahning yenida

□ **8:17** «**ularning yənə xahni burnioğa tutiwatqinioğa kara!**» — «xahni burnioğa tutux» degən hərəkət toqrisida üç pikir bar: — (1) kədimki zamanlarda bəzi butpərəs millətlər öz butlirioğa qokunəanda qeqəkligən bir xahni burnioğa tutatti. Xunga bu hərəkət butpərəslikni kərsitidu; (2) Yəhudiylar Hudaəğa ibadət kəloqanda ohxax hərəkət kəlip Hudaəğa hərmət bildürixətti; undaq boləanda, Huda xundaq sahtipəzlik həm butpərəslik bilən baqlanəğan ibadət ipadilirini kət’iy qəbul kilmaytti; (3) undaq hərəkət pəkətlə Pərwərdigarəğa boləğan intayin hərmətsizlikni, yəni kupurluqni bildürətti. Bizningqə, bəlkim 2-pikir toqridur. ■ **8:18** Pənd. 1:28; Yəx. 1:15; Yər. 11:11; Əz. 5:11; 7:4

turdi. □ ³ Xu qaşda İsrailning Hudasing xan-xəripi əsli turoşan kerubtin kətürölüp öyning bosuşisida turdi. Pərwərdigar yenioş pütükqining siyahşeni esiklik turoşan, kanap kiyimlərni kiygən kixini qakirip uningşa: —□

⁴ Xəhəring otturisdin, yəni Yerusalemning otturisdin ötüp, xəhər iqidə ötküzülgən barlik yirginqlik ixlar tüpəylidin aş-nadamət qəkkən kixiləring pexanlirigə bir bəlgə salşin, — dedi.□

⁵ Wə masha anglitip baxşa kixilərgə: — Bu kixining kəynidin xəhərni kezip, adəmlərni kiringlar; kəzünglar rəhim kilmisun, ularşa iqinglarni aşritmanglar! ⁶ Birnimu qoymay həmmi — kərilər, yax yigit-kizlar, bowak-balilar wə ayallarni qoymay öltürüwetinglar; pəkət bəlgə qoyuloşan kixilərgə yekınlaxmanglar; bu ixni öz mükəddəs jayimdin baxlanglar, — dedi.

Xunga ular Hudaning öyi aldidə turoşan həliki

□ **9:2 «hərbirisi şolida bitqit kılşuqi qoralini tutşan...»**

— yaki «hərbirisi şolida jəng tokmikini tutşan...». □ **9:3**

«İsrailning Hudasing xan-xəripi əsli turoşan kerubtin kətürölüp öyning bosuşisida turdi» — «tət məhluk» bolsa «kerub»lardin ibarəttur (10-babni kəşing). Birakş muxu yərdə eytilşan «kerublar» bəlkim mükəddəs ibadəthanidiki «əng mükəddəs jay»da qoyuloşan ikki «altun kerub» xəklini kərsitidu. Hudaning yorukluk xan-xəripi xu yərdə («əng mükəddəs jay»da, kəlin bir pərdə kəynidə) Sulayman ibadəthanini quroşandin beri turup kəlgənidi. Həzir Əzakiyal kəriduki, u həm ibadəthanidin həm İsrailning əzidin ayrilip ketidu. □ **9:4 «... aş-nadamət qəkkən kixiləring pexanlirigə bir bəlgə salşin»** — bu «bəlgə» (ibraniy tilida «taw» degən hərş) qədimki zamanlarda krest yaki qapras (+) xəklidə idi.

aqsakallardin baxloğan. ⁷ Wə U ularoğa: — Öyni buloğanglar, hoylilirini öltürülgənlər bilən toldurunglar; əmdi beringlar! — dedi. Xuning bilən ular qikip xəhər boyiqə adəmlərnı kırıxqa baxlıdı.

⁸ Wə xundak boldiki, ular adəmlərnı kiroqinıdı, mən yaloquz kaldim; özümni yərgə düm taxlıdım wə: — Ah, Rəb Pərwərdigar! Sən Yerusalemoğa karıtiloğan kəhringni tökkəndə Israilning barlıq kaldisini həlak kılamsən? — dedim.□

⁹ Wə U manga: — Israil wə Yəhuda jəmətining kəbihliki intayın rəzil; qünki ular: «Pərwərdigar zeminni taxlap kətti; Pərwərdigar bizni kərməydu» — dəydu.

¹⁰ «Mən bolsam, Mening kəzüm ularoğa rəhim kılmaydu, iqimnimu ularoğa aqrıtmaymən; Mən ularning yolını öz bexioğa qüxürimən, — dedi.■

¹¹ Wə mana, yenioğa pütükqining siyahdenini askan, kanap kiyimlərnı kiygən kixi kılğan ixni məlum kılıp: «Manga Sən buyruoğan ixni orundidim» — dedi.

□ **9:8 «Sən Yerusalemoğa karıtiloğan kəhringni tökkəndə Israilning barlıq kaldisini həlak kılamsən?»** — adətə «Israilning kaldisi» degən ibarə pütün həlk arisıdı, Hudağa sadıq bolğan Yəhudiyları kərsitidu. Bırağ Əzakiyal muxu yərdə (Hudanıng 9-10-ayətə bolğan jawabioğa karıoğanda) bəlkim Yəhüdani kərsitidu; «ximaliy padixahlıq», yənə Israilning on ikki kəbilisidin oni Asuriyə imperiyəsi tərıpıdın baldur munkəriz kılınıp sürgün boldi, pəkət ikki kəbilə, yəni «Yəhuda wə Binyamin» (jənubiy padixahlıq) kaldi. ■ **9:10** Əz. 5:11; 7:4; 8:18

10

Hudaning xan-xəripi ibadəthanisidin qikiş ketidu

¹ Mən qaridim, mana, kerublarning beşi üstidiki gümbəz üstidə, kək yaqutning kiyapitidək bir təhtning kərünüxi turatti; ² Wə *təhtkə Olturoşuqi* kanap kiyimləni kiygən kixigə: «Kerublarning astidiki qakların g arisişoşa kir, qollirini kerublar arisida kəyüwatқан qoşlaroşa toldurup, ularni xəhər üstigə qeqiwət» — dedi. Mən qaridim, u xundak kilişka baxlidi.

³ Bu kixi kirgəndə kerublar öyning ong tərpidə turatti; *xan-xərəplik* bulut öyning işki həylisini toldurdi. □ ⁴ Wə Pərwərdigarning xan-xəripi kerub üstidin qikiş, öyning bosuşişoşa kəlgənidi; öy bulutka toldi, həyla bolsa Pərwərdigarning xan-xəripinin g julalişoşa qəmgən. ⁵ Kerublarning kanatlırinin g sadasi həmmidin qadirning səzligən qəşdiki awazişək bolup, şirtiki həylişoşa anşlinip turatti.

⁶ Wə xundak boldiki, *Rəb* kanap kiyimləni kiygən kixigə: «Qaklar arisidin, yəni kerublar arisidin ot aloşin» — dəp buyruşinida, u kirip bir qakning yenida turdi. ⁷ Wə kerublardin biri öz qolini kerublar otturisişdiki otka soşup uningdin ot elip, kanap kiyimləni kiygən kixinin g kollirişoşa saldi; u buni elip qikiş kətti ⁸ (kerublarning kanatlıri astida, adəminin g kollirinin g kiyapiti kərünüp turatti).

□ **10:3 «xan-xərəplik bulut öyning işki həylisini toldurdi»** — «xan-xərəplik bulut», 1:4ni kərünş.

⁹ Mən qaridim, mana, kerublarning yenida töt qaq bar idi, bir kerubning yenida bir qaq, yənə bir kerubning yenida yənə bir qaq turatti; qaqlarning qiyapiti bolsa beril yaqutning kərünüxidə idi. ■ ¹⁰ Ularning xəkli bolsa, tətisining ohxax idi, yəni qaq iqidə qaq bardək kərünətti. ¹¹ Kerublar mangoqanda, ular yüzləngən tətıla tərəpkə udul qarap mangatti; mangoqanda ular heq burulmaytti, bəlki bexi kaysi tərəpkə qarioqan bolsa, ular xu tərəpkə mangatti; ular mangoqanda heq burulmaytti. ¹² Ularning pütün teni, dümbiliri, kolliri, qanatlıri wə ularning qaklırimu, yəni tətisigə təwə qaqlarning ətrapi kəzlər bilən toloqanidi. ¹³ Qaqlarni bolsa: «pirkiraydioqan qaqqlar!» — dəp atioqinini öz kulikim bilən anglidim. ¹⁴ Hər bir kerubning töt yüzi bar idi; birinçisi kerubning yüzi, ikkinçisi adəmning yüzi, üçinçisi xirning yüzi, tətinqisi bürkütning yüzi idi. □

¹⁵ Kerublar yukirioqə ərlidi. Bular dəl mən Kewar dəryasi boyida kərgən həyat məhluklar idi. ¹⁶ Kerublar mangoqanda, qaqlarmu ularoqə yandixip mangatti; kerublar yərdin ərləxkə qanatlırini kətürginidə, qaqlarmu ularning yenidin burulup kətməytti. ■ ¹⁷ Ular turqanda, qaqlarmu turatti; ular kətürülgəndə, qaqlarmu ular bilən kətürülətti; qünki həyat

■ **10:9** Əz. 1:16 □ **10:14** «**hər bir kerubning töt yüzi bar idi; birinçisi kerubning yüzi...**» — 1:10-ayəttə, «kerubning yüzi»ning ornida, «bukining yüzi» kərünidu. Xunga mümkünçiligi barki, «kerub»lar əzi bukining qiyapitidə kərünidu.

■ **10:16** Əz. 1:19

məhlukların rohi qaklarda idi. ■ 18 Wə Pərwərdigarning xan-xəripi öyning bosuqisi üstidin qikip, kerublar üstidə turdi; 19 Kerublar qanatlırini kerip, kəz aldında yərdin kətürüldi; ular öydin qikkanda, qaklarmu ularning yenida idi; ular Pərwərdigarning öyining xərkiy dərwasisida turatti; Israilning Hudasining xan-xəripi ularning üstidə yukiri turatti.

20 Bular bolsa dəl mən Kewar dəryasi boyida kərgən, Israil Hudasining astida turoqan məhluklar idi; ularning kerublar ikənlikini bildim. ■ 21 Ularning hər birining tətтин yūzi, hər birining tətтин qaniti, qanatlıri astida insan kəli siyakidiki kolliri bar idi. ■ 22 Ularning yūzlirining kiyapiti bolsa, ular mən Kewar dəryasi boyida kərgən yūzlər idi; ularning turki wə yūzliri mən kərgəngə ohxax idi; ularning hər biri öz udulioqa qarap mangatti.

11

Yetəkqilərninğ jazalinixi

1 Roh meni kətürüp, Pərwərdigarning öyining xərkiy, yəni xərkkə qaraydioqan dərwasisioqa apardi; wə mana, dərwasining bosuqisida yigirmə bəx adəm turatti; mən ularning ottur-isida awamning aksakili boləqan, Azzurning oqli Jaazaniya həm Bənayaning oqli Pilatiyani kərdüm. 2 Wə U mənğa: — I insan oqli, kəbihlikni oylap qikkuqi, muxu xəhərdə rəzil

■ 10:17 Əz. 1:20 ■ 10:20 Əz. 1:3 ■ 10:21 Əz. 1:6, 8; 10:8,

məslihet bərgüqi adəmlər dəl bulardur. ³ Ular: «Öylərnə selix waqti yeqinlaxti əməsmu? Bu xəhər bolsa qazan, biz bolsak, iqidiki gəx» — dəydu. □ ⁴ Xunga ularni əyibləp bexarət bərgin; — Bexarət bərgin, i insan oqlı! — dedi.

⁵ Xuning bilən Pərwərdigarning Rohi wujudumoqa urulup qüxüp, manga səz kıloqan: «Pərwərdigar mundaq dəydu» — degin. «Silərnəning xundaq degininglarni, i Israil jəməti; kənglünglərgə pükkən oy-pikringlarni, Mən bilimən. ⁶ Silər muxu xəhərdə adəm öltürüxnə kəpəytkənsilər; silər rəstə-koqilarni öltürülgənlər bilən tolduroqansilər».

⁷ Xunga Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — «Silər öltürgən kixilər bolsa, dəl xu gəxtur, xəhər bolsa qazandur; birək silərnəni bolsa uningdin tartiwalimən. ⁸ Silər kiliqtin kərkup kəlgənsilər, wə Mən üstüngləroqa bir kiliq qüxürimən» — dəydu Rəb Pərwərdigar.

□ **11:3 «Öylərnə selix waqti yeqinlaxti əməsmu? Bu xəhər bolsa qazan, biz bolsak, iqidiki gəx»** — bexarət berilgən qaotda Yerusalemlə xəhəri muhasirigə qüxkən bolsa kerək. Bu adəmlər «bizgə qataq bolmaydu, biz yənə normal turmux ötküzələydiqan bolduk» degən qaraxta bolqan idi. Ularning kəzkarixidin «xəhər qazan, biz gəx» degini, bəlkim «ot qazandiki gəxni kəydürməydu, əhwalimiz intayin rahət-paraotliktur» degənliktur. Əzakiyal pəyoqəmbər bu ibarini baxka tərəptin qüxəndürüp, ularni agahlandırur bexarət kilidu. «biz gəx» degən səzning bəlkim yənə bir iqli mənisi barki, «biz xəhərdə qaloqan, esil gəxmiz (Huda bizni saklıqan), birək Əzakiyal bilən billə sürgün bolqanlar bolsa, pəkət «üqəy-kərin»lardur» degən həjwi, kinayilik gəp. (Ayətning birinqi kisməning baxka bir hil təjmisə: «öylərnə selixning waqti yeqinlaxmidə; xəhər bolsa...»).

⁹ «Xuning bilən Mən siləрни xəhərdin tartiwelip, yat adəmlərninğ kəliqə tapxurimən, silərninğ üstünğlardin həküm qikiriپ jazalaymən. ¹⁰ Silər kiliqlinip yikilisilər; Israil qegralirida üstünğlarəqə həküm qikiriپ jazalaymən; wə silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər. □ ¹¹ Bu xəhər silər üqün «kazan» bolmaydu, həm silərmu uningki «gəx»i bolmaysilər; Mən Israil qegralirida üstünğlardin həküm qikiriپ jazalaymən. ¹² Wə silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər; silər Mening bəlgilimilirimdə yürmigən, həkümlirim boyiqə mangmioqansilər, bəlki əpqrənglardiki əllərninğ həkümliri boyiqə mangoqansilər». ¹³ Xundaq boldiki, Mən bexarət beriwatqinimda, Bənyanınğ oqlı Pilatiya jan üzdi. Mən düm yikildim: «Ah, Rəb Pərwərdigar! Sən Israilning qaldisini pütünləy yəkatmaqimusen?» — dəp kattıq awazda nida kildim.

Hudaning sürgün boləjan Israillaroqə yengi wədisi — yengi kəlb, yengi roh

¹⁴ Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi: —

¹⁵ I insan oqlı, Yerusalemda turuwatqanlarning: «Pərwərdigardin yirək ketinğlar! Qünki muxu zemin bizgila miras kiliپ təkdim kilinoqan!»

□ **11:10 «...Israil qegralirida üstünğlarəqə həküm qikiriپ jazalaymən»** — Babil imperatori Nebəqadnəsar Zədəkiyani Israilning qegrasida (Libnah xəhridə) sot kildi («2Pad.» 25:6-7, 18-21 ayətləрни kərünğ).

degən gepi, sening kerindaxliring, yəni sening kerindaxliring boləqan sürgünlərgə həm Israilning pütkül jəmätigə karitip eytiləqan.

□ 16 Xunga ularəqə mundaq degin: «Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: Gərqə Mən ularni yirak yərlərgə, əllər arisioqə yətkiwətkən həm məmlikətlər iqiğə tarkitiwətkən bolsammu, ular barəqan yərlərdimu Mən Özüm ularəqə kiiqikkinə bir pak-muqəddəs baxpanah bolimən». □

17 Xunga mundaq degin: «Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: «Mən siləрни əllərdin yioqimən, tarkitiwetilgən məmlikətlərdin siləрни jəm kiiqimən, andin Israil zeminini silərgə qayturup təkdin kiiqimən. 18 Xuning bilən ular u yərgə

□ 11:15 **«Yerusalemde turuwatqanlarning: «Pərwərdigardin yirak ketinglar! Qünki muxu zemin bizgila miras kiiqimən təkdin kiiqimən!» degən... —**

Yerusalemdikilərnin: «sürgün kiiqimənlar (yəni Yəhudadin heli burun Babiləqə sürgün kiiqimənlar kixilər həmdə 150 yil ilgiri sürgün kiiqimən Israildiki on kəbilə) nəhayiti gunahkar adəmlərdu, xunga Huda ularni sürgün kildurdi, biz bolsaq pak adəmmiz, Huda muxu zeminni bizgə qaldurdi» degən qarixi bar idi. Bundaq təkəbburluqni Huda jazalaydu. «Sening kerindaxliring, yəni sening kerindaxliring boləqan sürgünlər» degən tekistning baxqə birhil wariyanti: «kerindaxliring boləqan uruk-tuəqanliring». □ 11:16 **«pak-muqəddəs baxpanah»**

— degən sez ibranii tilida «muqəddəs jay» yaki «ibadəthana» degən sez. Muqəddəs ibadəthanining bir yərdə quruluxi Hudaning xu yərdə qoşdiəuqi wə baxpanah boləqanliqini bildüridu. Demək, ular (butpərəs) əllər arisida bolsimu, Huda (ular Uni izdigən bolsa) ularəqə jismanii həm rohiy jəhəttə baxpanah bolup, ularni tinq saqlaydu wə ularəqə durus yollarda mengixqə yənə yərdəmçi bolidu. Baxqə birhil təjimiisi: «...Mən ularəqə kışqə wəqit bir pak-muqəddəs baxpanah boldum».

qayıt qaldu, ular barlıq lənətlik nərsilərnı həm barlıq yirginqlıq ixlrını u yərdın yox qıldıu.

¹⁹ Mən ularqa bir qəlbni berimən, iqinglarqa yengi bir rohnı salımən; Mən ularning tenidın taxtək qəlbni elıp taxlaymən, ularqa mehrlik bir qəlbni berimən. □ ■ ²⁰ Xuning bilən ular Mening bəlgilimilirimdə yürıdu, Mening həkümlirimni qıng tutup ularqa əməl qıldıu. Ular Mening həlkim bolıdu, Mən ularning Hudasi bolımən. ■

²¹ Bırak kəngülliri lənətlik nərsilərgə wə yirginqlıq kılmıxlırıqa beqıxlanoqanlar bolsa, Mən ularning yollırını öz bexıqa qüxürımən», — dəydu Rəb Pərwərdigar». ■

Hudaning xan-xəripi Yerusalemdin qıqıp ketıdu

²² Kerublar qanatlırını yaydı, ularning qaklırı öz yenıda turattı; İsrailning Hudasing xan-xəripi ular üstıdə yukırı turattı; ²³ wə Pərwərdigarning xan-xəripi xəhərnıng otturısıdın qıqıp, xəhərnıng xərk tərıpıdıkı taoq üstıdə tohtıdı.

□ ²⁴ Xuning bilən Roh meni kətürüp, Hudaning

□ **11:19** «ularqa mehrlik bir qəlbni berimən» — ıbranıy tilıda sözməsöz: «ularqa gəxlük bir qəlbni berimən» degənliktur. ■ **11:19** Yər. 32:39; Əz. 36:26 ■ **11:20** Yər. 24:7; 30:22; 31:1; 32:38 ■ **11:21** Əz. 9:10 □ **11:23** «Pərwərdigarning xan-xəripi ... xəhərnıng xərk tərıpıdıkı taoq üstıdə tohtıdı» — bu taoq «Zəytun teqı»dur. Əzakiyal pəyoqəmbər Pərwərdigarning xan-xəripini xu waqıtta yənə kərmıdı. Əzakiyalning həmmə bexarətlırını omumlaxturup qarıoqanda, Hudaning xan-xəripi xu qaoqda taoqda uzun turmay İsrail zeminidınmu mutlək kətti. Bırak keyin (43-babta) u muxu xan-xərəp yənə xərk tərıpıdın keliwatqanlıqını kəridu.

Rohi bərgən bu kərünüxtə meni Kaldiyəgə, yəni sürgün boləqanlarəqə apardi; xuan mən kərgən bu kərünüx məndin kətti. □

²⁵ Xuning bilən mən sürgün boləqanlarəqə Pərwərdigar mənəgə kərsətkən barlıq ixlarni səzləp bərdim.

12

Yerusalem ahalisining sürgün boluxining sürətlinixi

¹ Pərwərdigarning səzi mənəgə kelip mundaq deyildi: — ² I insan oqlı, sən asiy bir jəmət arisida turisən; ularning kərüxkə kəzi bar əmma kərməydu, anglaxkə kəlikə bar, əmma angli-maydu, qünki ular asiy bir jəməttur. ■ ³ Wə sən, i insan oqlı, sürgün boləquqining yük-taklirini təyyarlap kəyoqin; wə kündüzdə ularning kəz aldida sürgün boləquqidək öz jayingdin baxkə jayoqə barəqin. Gərqə ular asiy bir jəmət bolsimu, ehtimallıki yok əməski, ular qüxinip yetidu. ⁴ Kündüzdə ularning kəz aldida sürgün boluxkə təyyarlıqan yük-taklardək yük-takliringni elip qıq; andin kəq kirəy degəndə

□ **11:24** «Roh meni kətürüp, ... meni Kaldiyəgə, yəni sürgün boləqanlarəqə apardi» — «Kaldiyə» Babil imperiyasının bir qismi. ■ **12:2** Yəx. 6:9; Yər. 5:21; Əz. 2:3-8; 3:26, 27

ularning k z aldida sürgün bolidioqan kix-
il rd k jayingdin qikip k tkin;   5 tamni kolap
texip, yük-takliringni elip qikkin;   6 ularning
k z aldida buni m r ngg  elip, gugumda
kətürüp qikip k tkin; y rni k r lm sliking
 q n yüzüngni yapkin; q nki Mən seni Israil
j m tig  bexarət kildim. 

7 W  mən buyruloqan boyiqə xundak kildim;
k nd zd  mən sürgün bolouqi kixid k yük-
taklirimni elip qiktim; w  k q kirgəndə qolum
bilən tamni kolap texip, yıl-taklirimni qikirip,
g g md  ularning k z aldida m r mg  elip
kətürüp mangdim.

8  tig nd  Pərwərdigarning s zi manga ke-
lip mundaq deyilidi: — 9 «I insan o li,
Israil jəməti, yəni asiy bir j m t, səndin:
«Bu nem  kil jining» d p soriqan  m smu?
10 Ularoqa: «R b Pərwərdigar mundaq d ydu:
Bu y kl ng n w hiy Yerusalemdiki xahzadə
həm xu yərdiki barlik Israil j m tidikil r
toqruluktur» — degin. 

11 Ularoqa: «Mən silər  q n bexarət. Mən

  12:4 «K nd zd  ularning k z aldida sürgün boluxka
t yyarlioqan yük-taklard k yük-takliringni elip qik; andin
k q kir y deg nd  ... jayingdin qikip k tkin;...» —
4-6-ay tl rdiki buyruk bəlkim 3-ayəttiki buyrukni t psiliyr k
q x nd ruidu.   12:5 «Tamni kolap texip, ... qikkin»
— «tam» bəlkim hoynining temi.   12:6 «...y rni
k r lm sliking  q n yüzüngni yapkin; q nki Mən seni Is-
rail j m tig  bexarət kildim» — bu bexarət keyinki ayətlərdə
(11-14) q x nd r luidu.   12:10 «Yerusalemdiki xahzadə»
— Zədəkiya padixahtur. Bir k  zakiyal p yo m b r bəlkim uni
 zim s d p qarioqaqqa, uni hərgiz «padixah» dem ydu.

qandak qiloqan bolsam, əmdi ularoqimu xundak ixlar kildurulidu; ular əsir bolup sürgün bolidu» — degin. ¹² Ular arisidiki xahzadə öz yük-taklirini gugumdə mürisidə kətürüp qıqıdu; ular tamni kolap texip təxüktin nərsilirini qıqiridu; u öz yüzini yepip zeminni kərəlməydiqan bolidu. ■

¹³ Xuning bilən Əz torumni uning üstigə yayimən, u Mening kıltikimda tutulidu; Mən uni Kaldiylərnin zemini bolqan Babiloqa apirimən, birak u u yərnə öz kəzi bilən kərməydu; u xu yərdə əlidu. □ ■ ¹⁴ Uningoqa yardəmləxkən əpçərisidikilərnin həmmisini həm barlıq qoxunlirini Mən barlıq xamaloqa tarkitiwetimən; Mən kıliqni oqlaptin suqurup ularni qoqlaymən. ■ ¹⁵ Mən ularni əllər arisoqa tarkitiwətkinimdə, məmlikətlər iqigə taratqinimda ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu.

¹⁶ Birak ularning iqidiki az bir qismini, kıliq, aqarqilik həm waba kesilidin halas kılimən; məksitim xuki, ularoqa əzliri baridiqan əllərdə

■ **12:12** 2Pad. 25:4 □ **12:13** «...u Mening kıltikimda tutulidu; Mən uni Kaldiylərnin zemini bolqan Babiloqa apirimən, birak u u yərnə öz kəzi bilən kərməydu; u xu yərdə əlidu» — bu bexarət tez əməlgə axuruldi. Zədəkiya padixah Babil imperiyəsinin Yerusalemnə qorxiwalqan muhasirisi astida bəsülgən sepildin otüp qaqmaqçı idi. Babil əskərliri uni tutuwelip Nebokadnəsarnin aldiqə elip bardi, Nebokadnəsar uning kəzilirini oyuwətti. U Babilda əldi («Yər.» 52:11ni, «2Pad.» 25:1-7ni kərüng). Muxu tekistlərdə deyilgən «ixik» bəlkim tosuloqan yaki buzuloqan boluxi mumkin, xunga qeqix üqün «tamni kolax» kərək idi. ■ **12:13** Əz. 17:20 ■ **12:14** Əz. 5:10,12

özligigə yirginqlik qilmixlirini etirap kilduruxtin ibarət; xuning bilən ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu».□

17 Pərwərdigarning sözi manga kelip mundak deyildi: —

18 «Insan oqli, öz neningni titrigən halda yegin, süyüngni dir-dir qilip ənsirigən halda iqqin; 19 həm xu zemindiki kixilərgə mundak dəp eytkin: «Rəb Pərwərdigar Yerusalemdikilər wə Israil zeminidə turuwatqanlar toqruluk mundak dəydu: «Ular öz nenini ənsirəx iqidə yəydu, süyini dəkkə-dükkidə iqudu; qünki zemində turuwatqanlarning jəbir-zulumi tüpəylidin, u yər həmmisi yəksan qilinidu.

■ 20 Ahalilik xəhərlər harabə bolup, zemin wəyrənə bolidu; xuning bilən silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər».

21 Pərwərdigarning sözi manga kelip mundak deyildi: —

22 «I insan oqli, Israil zeminidə: «Künlər uzartilidu, hər bir alamət kərünux bikaroqa ketidu» degən maqalni eytkini nemisi? □ 23 Əmdi ularoqa: — Rəb Pərwərdigar mundak dəydu:

□ 12:16 «**xuning bilən ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu**» — muxu jümlidiki «ular» bəlkim yat əllər; ular Israil jəmətini başqan balayı'apətlərni Israillardin anglap, bu ixlarni Pərwərdigarning jazasi dəp qüxinidu. ■ 12:19 Əz. 4:16 □ 12:22 «**Künlər uzartilidu, hər bir alamət kərünux bikaroqa ketidu**» — bu maqal bəlkim Israillarning kəp pəyoqəmbərlərnin agahlandıruxlirioqa bolqan gumanlirini yaki bəlkə həlkning pəyoqəmbərlərnin agahlandıruxlirioqa qulak salmasliqqa bolqan bahənisini ipadiləydu.

«Mən bu maqalni yok qilimən; Israilda bu maqal ikkinqi ixltiliməydu; sən əksiqə ularoqa: «Künlər yeqinlaxti, hər bir alamət kərünüxning əməlgə axuruluximu yeqinlaxti» — degin. ²⁴ Qünki Israil jəmätidə yaloqan «alamət kərünüx» yaki adəmni uqurudioqan palqiliklar kayta bolmaydu. ²⁵ Qünki Mən Pərwərdigardurmən; Mən söz qilimən, həm qiloqan sözüm qoqum əməlgə axurulidu, yənə keqiktürülməydu. Qünki silərning künliringlarda, i asiy jəmät, Mən söz qilimən həm uni əməlgə axurimən» — dəydu Rəb Pərwərdigar».

²⁶ Pərwərdigarning sözi manga kelip mundak deyildi: —

²⁷ «I insan ooqli, mana, Israil jəmätidikilər sening toqruluk; «U kərgən alamət kərünüxlər uzun künlərdin keyinki waqitlarni kərsitidu, u bizgə yirak kəlgüsi toqruluk bexarət beridu» — dəydu. ²⁸ Xunga ularoqa: —

Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: «Mening sözlirimdin heqkaysisi yənə keqiktürülməydu, bəlki qiloqan sözüm əməlgə axurulidu, dəydu Rəb Pərwərdigar» — degin».

13

Sahta pəyoqəmbərlərgə bolqan agah

¹ Pərwərdigarning sözi manga kelip mundak deyildi: —

² «I insan ooqli, sən Israilning bexarət bərgüqi pəyoqəmbərliri, yəni öz təsəwwuri bilən

bexarət bərgüqilərnı əyibləp bexarət berip: «Pərwərdigarning səzini anglanglar!» — degin.

³ Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Əz rohiyə əgixip mangidiyan, heq wəhiyni kərmigən hamakət pəyoəmbərlərnıng həliyə way!

⁴ I Israil, sening pəyoəmbərliring huddi harabilər arisida yürüwatқан tülkilərdək boldi.

⁵ Silər bəsülgən jaylarə qıqmioənsilər, uning Pərwərdigarning künidə bolidiyan jəngdə puhta turuxi üqün Israil jəmätining buzuloəan temini heq yasimidinglar.□

⁶ «Pərwərdigar mundak dəydu» degüqilər bolsa pəkət sahta bir kərünüxnı wə yaloəan palni kərgənlərdin ibarəttur; Pərwərdigar ularni əwətmigən; birak ular öz səzining əməlgə axuruluxini ümid kilidu.

⁷ Silər «Pərwərdigar mundak dəydu» degininglarda, Mən heq səz kilmiəan tursam, silər sahta bir «alamət kərünüx»ni kərgən, yaloəan palni eytkən əməsmu?

⁸ Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: «Silər oydurma səzligininglar, yaloəan «alamət kərünüx»lərnı kərgininglar tüpəylidin, əmdi mana, Mən silərgə qarximən, — dəydu Rəb Pərwərdigar,

⁹ — Mening kolum sahta «alamət kərünüx»ni kərgən wə yaloəan palni eytkən pəyoəmbərlər bilən qarxilixidu; ular

□ **13:5 «Silər bəsülgən jaylarə qıqmioənsilər, uning Pərwərdigarning künidə .. Israil jəmätining buzuloəan temini heq yasimidinglar»** — bu gəpmu sahta pəyoəmbərlərgə eytiloəan: 4-ayət boyiqə ular «harabilər arisida yürgən tülkilərdək» bolidu — bəlkim Israil jəmiyitining buzuloəan əhwəliyə zadila qarimay, pəkət əzliri üqün kiqikkinə bir «uwa təxükini» kolax bilən xuəulliniwatidu.

öz həlqimning kengixidə olturmaydu, ular Israil jəmətining nəsəbnamisiidə hatirilənməydu; ular Israilning zeminiə qə qirgüzülməydu; xuning bilən silər Mening Rəb Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər.

¹⁰ Bərhək, ular tinq-amanlik bolmioqandimu «tinq-amanlik!» dəp jar selip, həlqimni ezikturoqanliki üqün, birsi nepiz ara tamni qopursa, ular kelip pəkət uni hək suwaq bilən akartip koyoqanliki üqün — ¹¹ Tamni hək suwaq bilən akartiwatqanlarə qə: «Bu tam yikilidu!» degin! Kəlkündək bir yamoqur yaqıdu! I yoqan məldürlər, silər qüxisilər! Dəhxətlik bir xamal qıkidu; □ ¹² wə mana, tam ərülüp qüxkəndə, hək silərdin: «Silər bu tamni suwiqan hək suwaq qeni!» dəp sorimamdu?

¹³ Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: «Əz kəhrim bilən dəhxətlik bir xamal partlitip qıqirimən; Mening aqqıkimdin kəlkündək bir yamoqur wə həmmiini həlak qilidiqan kəhrlik məldürlər yaqıdu. ¹⁴ Xuning bilən Mən silər hək suwaq bilən akartqan tamni oqulitip, uning ulini axkarə qilip, uni yər bilən yəksan qilimən; u oqulap qüxkəndə, silər uning arisiida həlak bolisilər; wə Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər. ¹⁵⁻¹⁶ Xundak qilip Mən kəhrimni tam həm uni hək suwaq bilən akartqanlarning üstigə qüxürüp piqandin qıqimən; wə: «Tam

□ **13:11 «Tamni hək suwaq bilən akartiwatqanlarə qə: «Bu tam yikilidu!» degin!»** — Əzakiyal sahta pəyoqəmbərləni məs'uliyətsiz tamqılarə qə ohxitidu. Nepiz bir tamni puhta suwap küqəytixning ornida, ular pəkət qiraylik kərünux üqün uni hək bilən akartidu.

yok boldi, xundaqla uni hak suwak bilən akartkanlar, yəni Yerusalem toqruluk bexarət bərgüqi, heq tinq-amanlik bolmioqandimu u toqruluk tinq-amanlikni kərsətkən «alamət kərünüx»ni kərgən Israilning pəyoqəmbərlirimu yok boldi» — dəymən».□

«Ayal pəyoqəmbərlər» toqruluk bexarət

¹⁷ «Əmdi sən, i insan oqlı, öz təsəwwuri boyıqə bexarət bərgüqi öz həlkingning kizlirioqa yüzüngni qaritip, ularni əyibləp bexarət berip mundaq degin: —

¹⁸ Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: «Əz beoixlirining hər birigə *sehirlilik* biləzüklerini qadap, janlarni tuzakqa elix üqün hər kəndəq egiz-pakar adəmləning bexioqa pəranqini yasioqanlaroqa way! Əmdi silər öz həlkingning janlirini tuzakqa quxürüp, janliringlarni sak qaldurimiz dəwatamsilər? □ ¹⁹ Nəqqə tutam arpa, nəqqə qixləm nanni dəp silər Manga

□ **13:15-16 «Mən qəhrimni tam həm uni hak suwak bilən akartkanlarning üstigə quxürüp pioqandin qikimən; wə ... dəymən»** — məzkur bexarəttiki əng ahırkı ayət boyıqə bu «nəpiz tam» Yerusalemnı kərsitidu, əmdi sahta pəyoqəmbərlər uning buzuk yərlirini puhta qılmay, pəkət həmmisi qiraylik kərünsün dəp uni «sahta bexarətlər» bilən akartidu. □ **13:18 «Əz beoixlirining hər birigə sehirlilik biləzüklerini qadap, ... hər kəndəq egiz-pakar adəmləning bexioqa pəranqini yasioqanlaroqa way!»** — ayallar bu «biləzük» wə «pəranjə»lərni qandəq ixlətkənlikni anqə enik bolmisimu, ləkin xübhisizki, ular arkilik sehirlilik, jadugərlik yolida hər kəndəq adəmlərni dəmidi qilip öz indikigə kəltürməkqi boləqan; 19-ayət tehimu kəp təpsilatları bizgə təminləydu.

kupurluk kılıp, yaloqan sözgə kulak salidioqan Mening həkimgə yaloqanqiliklar arkilik olməskə tegixliklerini oltürüp, tirik qalmasıqqa tegixliklerini hayat kaldurmaqquimusalər?■

²⁰ Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: «Mana, Mən siləning quxlarni tuzakqa quxürgəndək kixiləni tuzakqa quxürgüqi sehirlik «tengik»liringlaroqa qarximən, Mən ularni bilikinglardin yirtip taxlaymən; xuning bilən silər quxlarni tuzakqa quxürgəndək tutkan kixiləni ərkinlikkə uquriwetimən.

²¹ Mən siləning pərənjiliringlarnimu yirtip taxliwetip, həkimni qolunglardin kutkuzimən; ular yənə qolunglarda olja bolup turmaydu; xuning bilən silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər.

²² Silər yaloqanqilik bilən, Əzüm azar bərmigən həkkanıy adəmləning kəngligə azar bərgənlikinglar üqün, xundakla rəzil adəmləning hayatini saklap kutkuzuxka ularni rəzil yolidin yandurmay, əksiqa ularning qolini küqəytkininglar üqün, ²³ silər kuruk «alamət kəzünux»ləni ikkinqi bolup kərməysilər, yaki yaloqan palqilik qilmaysilər; Mən Əz həkimni qolunglardin kutkuzimən; xuning bilən silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər».

14

Butpərəslik qilidioqanlaroşa way!

¹ Israil aqsakallirining bəziliri Mening yeniməşə kelip aldimda olturuxti. ■ ² Wə Pərwərdigarning səzi mənşə kelip mundəşə deyildi: —

³ «İ insan ooqli, muxu adəmlər öz butlirini kəngligə tikləp, adəmlərni putlaxturidioqan öz kəbihlikini kəş aldioşə qoyoqanidi. Əmdi ularning Meni izdəp Məndin yol sorixini qəbul qilamdimən? ⁴ Əmdi ularoşə səş qilip mundəşə deşin: — Rəb Pərwərdigar mundəşə dəşdu: «Israil jəmətidiki kənglidə öz butlirini tikləp, adəmlərni putlaxturidioqan öz kəbihlikini kəş aldioşə qoyup, andin pəyoşəmbər aldioşə kelidioqan hərbiş adəmnii bolsa, Mənki Pərwərdigar uningəşə butlirining kəplüki boyiqə jawəb qayturimən. ⁵ Xundəşə qilip Mən Israil jəmətining kənglinii Əzümşə igildurimən; qünki ular barliq butliri bilən Mənşə yat bolup kətti».

⁶ — Xunşə Israil jəmətişə mundəşə deşin: — Rəb Pərwərdigar mundəşə dəşdu: «Towə qilinglar! Butliringlardin yenip *yeniməşə* qaytip kelinglar! Barliq yirginqlik qilmixinglardin yüzünglarnii ərünglar! ⁷ Qünki Israil jəmətidiki əzlrini Məndin ayrip, öz butlirini kənglidə tikləp, adəmlərni putlaxturidioqan öz kəbihlikini kəş aldioşə qoyup, andin Məndin sorəş üqün pəyoşəmbərning aldioşə kelidioqan hərqəşsi adəm yəki xuningəşə ohxəş Israilda turuwatqən hərqəşsi musapirlar bolsa, Mənki Pərwərdigar Əzüm ularoşə jawəb qayturimən; ⁸ Mən muxu

kixini bir agah bexariti kılıp uni söz-qəqəkkə qalduruxqa yüzümnü uningöja qarxi kılımən; Mən həlqimning arisidin uni üzüp taxlaymən; xuning bilən silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər. ■ ⁹ Birəq pəyojəmbər əzi ezikturulup, bir bexarətlik söz kılıqan bolsa, u qəşda Əzüm Pərwərdigar xu pəyojəmbərnü ezitquşja uqratqanmən; Mən uningöja qarxi qolumni uzartıp, uni həlqim arisidin həlak kılımən. □ ■ ¹⁰ Ular qəbihlikining jazasını tartidu; pəyojəmbərgə berilidiqan jaza bilən sorioquşja berilidiqan jaza ohxax bolidu. ¹¹ Xuning bilən İsrail jəməti yənə Məndin qətnəp kətməydu, yaki yənə asiylikliri bilən əzlrini buloqimaydu; ular Mening həlqim, wə Mən ularning Hudasi bolimən» — dəydu Rəb Pərwərdigar».

Keliwatqan jazani hətta həqkəniy kixilərmu İsraildin yandurməydu

¹² Wə Pərwərdigarning sözi manga kelip mundəq deyildi: —

■ **14:8** Qan. 28:37; Əz. 5:15 □ **14:9** «**Birəq pəyojəmbər əzi ezikturulup, bir bexarətlik söz kılıqan bolsa, u qəşda Əzüm Pərwərdigar xu pəyojəmbərnü ezitquşja uqratqanmən;...**» — muxu degini, Pərwərdigar adəmlərnü ezikturuxni halaydu degənlik əməs, əlwəttə. Birəq Əz adimi boləqan pəyojəmbər adəmgə huxamət kılımaqçı bolsa yaki əz mənəpətinü kəzləp yüridiqan bolsa, əmdi xu qəşda Huda uni azduruxi, ezitquşja uqritixi yaki yaman roqlarning qolioşja tapxuruxi mumkin. Xu qəşda uning eytkən səzining həmmisi quruk bolidu, əmma u əzi uningöja ixinidu. ■ **14:9** Əz. 13:1, 2, 9

¹³ «I insan ooqli, məlum bir zemin Manga asiylik kılıp gunah kılqanda, Mən xuning bilən kolumni uningoqa qarxi uzartıp, ularning yөлənqüki bolqan nenini qurutuwetip, uning üstigə aqarqılıkni əwətimən həm insan wə haywanlarni uningdin üzimən; □ ■ ¹⁴ əmdi u qaşda Nuh, Daniyal wə Ayuptin ibarət üq həzrət uningda turuwatqan bolsimu, ular öz həkkaniylikı tüpəylidin pəkət öz janlirinila sakliyalqan bolatti — dəydu Rəb Pərwərdigar.□

¹⁵ Əgər Mən zemindin yirtkuq haywanlarni ötküzsəm, ular uni baliliridin juda kılsa, haywanlar tüpəylidin uningdin ötküqi heqbir adəm bolmay, u wəyrənə bolsa, ¹⁶ əmdi Mən öz hayatim bilən kəsəm kılımənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar — muxu üq həzrət uningda turuwatqan bolsimu, ular nə öz oşulliri nə kızlirini kutkuzalmaytti; ular pəkət öz janlirini kutkuzalaytti, zeminning əzi wəyrənə peti qalatti.

¹⁷ Yaki bolmisa Mən xu zeminoqa kiliqni qüxürup, uningdin insan həm haywanni üzüwətkən bolsam, ¹⁸ əmdi hayatim bilən kəsəm kılımənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar — muxu üq həzrət uningda turuwatqan bolsimu, ular nə öz oşulliri nə kızlirini saklap kutkuzalmaytti; ular pəkət öz janlirini

□ **14:13 «yөлənqüki bolqan neni»** — ibraniy tilida «nan bolqan hasisi» deyilidu; 4:16-ayəttiki izahatni kərung. ■ **14:13** Law. 26:26; Əz. 4:16; 5:16 □ **14:14 «u qaşda Nuh, Daniyal wə Ayuptin ibarət üq həzrət uningda turuwatqan bolsimu,...»** — Daniyal pəyoqəmbər on üq yil ilgiri Babiloqa sürgün bolup, andin Nebokədnəsar üqün bax wəzir kılinoqan.

qutkuzalaytti.

¹⁹ Yaki bolmisa Mən xu zeminəğa waba kesilini qüxürup, Əz kəhrimni qan təktürulüxi bilən üstigə təkşəm, uningdin insan həm haywanni üzüwətkən bolsam, ²⁰ əmdi hayatim bilən kəşəm qilimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar — Nuh, Daniyal wə Ayuptin ibarət üq həzrət uningda turuwatqan bolsimu, ular nə əz oqlini nə kizini qutkuzalmaytti; ular pəkət həkkaniyliki bilən əz janlirini qutkuzalaytti.

²¹ Əmdi Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Əmdi xundak boləandin keyin, insan həm haywanni üzüwetix üqün Yerusalemoğa tət jazayimni, yəni kiliq, aqarqilik, yirtkuq haywan wə waba kesilini qüxürşəm qandak bolar?

²² Birak mana, uningda kəlip qəloqanlar bolidu, yəni oql-kizlar uningdin qikirilip qutkuzulidu; mana, ular silərninq yeninglarəğa qikip, silər ularning yolliri həm qilmixlirini kərüp yetisilər; xuning bilən silər Mən Yerusalemoğa qüxürgən külpət, yəni uningəğa qüxürülgən barliq iqlar toqruluk təsəlli alisilər; ²³ əmdi silər ularning yolliri həm qilmixlirini kərgininglarda, ular silərgə təsəlli epkelidu; silər Mening uningda barliq qiləqan iqlirimni bikardin-bikar qilmioqanliqimni tonup yetisilər, — dəydu Rəb

Pərwərdigar».[□]

15

Üzüm teli toqıruluk təmsil

¹ Wə Pərwərdigarning sözi manga kelip mundak deyildi: —

² «I insan oqlı, üzüm teli yaşıqining baxka dərəh yaşıqliridin nemə artuqçılıkı bar, uning xehining ormandiki dərəhlər arisida nemə alahidiliki bar? ³ Uningdin birər jabduknı yasaxka materiyal aloqanning paydisi barmu? Uningdin qinilərnı askudək kozuknı yasıqılı bolamdu? ⁴ Mana, u otka yekiloqu bolqanda, ot uning ikki uqını köydürgəndə, otturisimu yerim köygəndə, əmdi uni birər ixka ixlətkili bolamdu? ⁵ Mana, u sak bolqanda, heqkandak ixka ixlətkili bolmioqan yərdə, əmdi ot uni köydürüp yəp kətkəndə, uni birər ixka ixlətkili bolamdu?

⁶ Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: «Mən ormandiki dərəhlər arisidiki üzüm telining yaşıqını otka tapxuroqinimdək, Yerusalemda turuwatqanlarnı otka tapxurimən. ⁷ Yüzümni ularoqa qarxi qilip karitimən; ular bir ottin

[□] **14:23 «əmdi silər ularning yolliri həm kilmixlirini kərginiglarda, ular silərgə təsəlli epkelidu...»** — əslidə sürgün bolqanlar Yerusalemoqa qüxkən balayı'apətnı anglap bəlkim intayın azablinixi mumkin idi. Biraq kaçqanlar kəlgəndə, ularning kiyapitini wə kilmixlirini kərüp, ular bu ixning həkikətən Hudaning adil jazasi ikənlikini qüxinip yetip, «bu jaza həmmisi durus» dəp kəngli jayıoqa qüxüxi kerək.

qıksa, baxka bir ot ularni yəwetidu. Əz yüzümni ularəqa qarxi bolup qaratkanda, silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər. ⁸ Ularning kıləjan wapasizlikliri tüpəylidin mən zeminni wəyranə kılımən» — dəydu Rəb Pərwərdigar».□

16

Wapasiz Yerusalem

¹ Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi: —

² İ insan oqli, əzining yirginqlik kilmixlirini Yerusalemning yüzigə selip mundak degin: —

³ Rəb Pərwərdigar Yerusalemoqa mundak dəydu: «Sening əsliy zating wə tuquluxung Qanaaniylarning zeminida boləjan; sening atang Amoriy, apang Hittiy kız idi. □ ⁴ Sening tuquluxuəqa kəlsək, sən tuqulojan kününgdə

□ **15:8 «... Ularning kıləjan wapasizlikliri tüpəylidin Mən zeminni wəyranə kılımən»** — bu babtiki «üzüm teli» degən təmsil üstidə «Qoxumqə səz»imizdə tohtilimiz. □ **16:3 «...sening atang Amoriy, apang Hittiy kız idi»** — İsrailning əjdadi İbrahim wə ayali Sarah, əlwəttə. Muxu ayət wə keyinki 1-14-ayətlərnin bəlkim üç muhim məzmunı bar: (1) İbrahim əzi əsli Qanaandikilərdək butpərəs adəm idi («Yə.» 24:2) — Huda uni zor mehir-xəpkitidin Əzining adımı boluxı üçün tallıwaləjan; (2) Pərwərdigarning buyruqliriəqa hilap həlda, İsrail Qanaan zeminiəqa kirgəndə ularning kəp oql-kızlırı yərlik (butpərəs Qanaaniy, Amoriy, Hittiy) kız-yigitlər bilən toy kıləjan; (3) İsrail Qanaan zeminiəqa kirgəndə Qanaandikilərnin butpərəs yaman adətlirini qəbul kılıp ularəqa inatayin ohxax bolup kətkənidi.

kindiking kesilmigən, sən suda yuyulup pakiz qilinmioğan; heqkim sanga tuz sürkmigən yaki seni zakilimioğan.

⁵ Heqkimning kəzi muxu ixlar üqün sanga rəhim qilmioğan yaki iqini sanga aqritmioğan; əksiqə sən dalaqə taxliwetilgənsən, qünki tuquloğan kününgdə kəmsitilgənsən.

⁶ Xu qaqda Mən yeningdin ötüp ketiwetip, seni öz qeningda eçinap yatqiningni kərgən; wə Mən öz qeningda yatqan həlitingdə sanga: «Yaxioqin!» — dedim. Bərhək, sən öz qeningda yatqan həlitingdə Mən sanga: «Yaxioqin!» — dedim.

⁷ Mən seni daladiki ot-qəplərdək aynittim; sən əsüp heli boy tartip qıraylıq bezilip wayioğa yəttinq; kəksiliring xəkilləndi, qaqliring üzün əsti; biraq sən tehi tuqma-yalingaq iding.

□ ⁸ Mən yənə yeningdin ötüwetip sanga qaridim; mana, ixk-muhəbbət məzgiling yetip kəldi; Mən tonumning pexini üstünggə yeyip koyup, yalingaqliqingni əttim; Mən sanga kəsəm iqip, sən bilən bir əhdə tüzdum, dəydu Rəb Pərwərdigar, wə sən Meningki boldung. □ ■

⁹ Mən seni su bilən yuyup, qeningni teningdin yuyuwetip, sanga puraklıq mayni sürttüm.

□ **16:7 «sən əsüp heli boy tartip qıraylıq bezilip wayioğa yəttinq»** — ahirkı jümligə qarioqanda, «qıraylıq bezilip wayioğa yəttinq» degən söz kəksiliri wə qaqliri toluk əskənlikini kərsitixi mumkin. □ **16:8 «Mən tonumning pexini üstünggə yeyip koyup, yalingaqliqingni əttim»** — qədimki zamanlarda

ərkək kixi qızning üstigə kiyim-keçikini yepixi xu qızni öz əmrigə almaqçı boluqlıqini bildürətti. «Rut» 3:9-ayət, «Kan.» 22:30-ayətni kəring. ■ **16:8** Yar. 22:16; 24:7

10 Mən sanga kəxtilik kəngləkni kiygüzüp, ayioqingoşa dəlfın terisidin tikkən kəxləni saptım; seni nepis kanap bilən orap, yipək bilən yepip qoydum. 11 Seni zibu-zinnətlər bilən pərdazlidim, qolliringoşa biləzükləni, boynungoşa marjanni takap qoydum; 12 burnungoşa həlkini, qulaqliringoşa ziriləni, bexingoşa güzəl tajni kiygüzdüm. 13 Xundak qilip sən altunkümüş bilən pərdazlandım; kiyim-keqəkliring nepis kapap, yipək wə kəxtilik rəhttin idi. Yegining aq un, bal həm zəytun meyi idi; sən intayin güzəl bolup, hanix mərtiwisigə kətürüldüng. 14 Güzəlliking tüpəylidin əllərdə dangking qıqti; qünki Mən sanga kərkəmlikimni beqixlixim bilən güzəlliking kamalətkə yətti, — dəydu Rəb Pərwərdigar.

15 — Biraq sən güzəllikinggə tayinip, dangkingdin paydilinip pəhixə boldüng; sən hər bir ötküqi kixigə pəhixə muhəbbətliringni təktüng; güzəlliking uning boldi! 16 Sən kiyim-keqəkliringdin elip özüng üqün rənggarəng bezəlgən «yukiri jaylar»ni yasap, andin ularning üstidə buzukluk qiloqansən. Bundak ixlar yüz berip baqmioqan, wə ikkinqi yüz bərməydu!□

17 Sən Mən sanga beqixliqan güzəl zibu-zinnətlirim wə altun-kümüşüm bilən ərkək məbudlarni yasap ular bilən buzukluk

□ **16:16** «yukiri jaylar» — butpərəslik qilidioqan jaylar: 6:3-ayətning izahətini kəring.

qiloansən. □ 18 Sən öz kəxtilik kiyimliringni elip ularoqa kiygüzdüng; Mening meyim wə Mening huxbuyumni ularoqa sunup beoixliding; 19 Mən özünggə bərgən nenimni, Mən sanga ozukqa bərgən ak an, zəytun meyi wə balni bolsa, sən ularning aldioqa huxpurak hədiyə süpitidə atap sundung: ixlar dəl xundak idi! — dəydu Rəb Pərwərdigar.

20 — Uning üstigə sən Əzümgə tuoqup bərgən qiz-ooqulliringni elip, məbudlarning ozuki bolsun dəp ularni kurbanlik qilding. Sening buzuklukung azlik qiloandək, 21 sən Mening balilirimni soyup ularni ottin etküzüp məbudlaroqa atap koydungoqu? ■

22 Sening barlik yirginqlik kilmixliring həm pahixə buzuklukliringda, sən yaxlikingda tuoqma-yalingaq bolup öz qeningda eoqnap yatqan künliringni heqqaqan esinggə kəltürmiding. 23 Əmdi sening bu rəzillikliringdin keyin — (Way, həlingoqa way! — dəydu Rəb Pərwərdigar) 24 sən yənə özüng üqün bir pəxtak kurup, hər bir məydanoqa bir «yukiri jay»ni yasiding; □ 25 sən hər bir

□ 16:17 «altun-kümüxüm bilən ərkək məbudlarni yasap ular bilən buzukluk qiloansən» — «buzukluk» bolsa butka qokunuxni insanning Hudaqa bolqan wapasizlikioqa ohxitidu; uning üstigə, Qanaandiki butlaroqa qokunuxtək «diniy murasimlar» kəp waqitlarda xəhwaniy buzukluk, pahixiwazlik bilən baqlik idi. ■ 16:21 Yəx. 57:5 □ 16:24 «sən... hər bir məydanoqa bir «yukiri jay»ni yasiding» — pahixə ayallar bəlkim koqilarda yukiri bir jayda turup «heridarlar»ni qaqiratti. Muxu yərdə «yukiri jay» əmdi ikki bislik bolup, yənə «butka qokunidioqan jaylar»ni kərsitidu.

koqining bexida «yukiri jay»ingni salding; sən öz güzəllikini yirginlik kılıp, teningni hər bir ötküqigə tutup, putungni eqip özüngni berip pahixə buzuklukungni kəpəyting. ²⁶ Sən ixkwaz ərliki qong qoxnang boləan Misirliklər bilən buzukluk ötküzdüng; Mening aqqikimni qozəp, pahixə buzuklukungni kəpəyting. ²⁷ Wə mana, Mən Öz qolumni üstüggə uzartip, sening nesiwəngni azaytip koydum. Mən seningdin nəprətlinidiəan, buzuk yolungdin nomus kılıp qəqigənləning, yəni Filistiyləning qizlirining qoligə tapxurdum.■

²⁸ Sən yənə kanmay yənə Asuriyliklər bilən buzukluk ötküzdüng; buzukluk ötküzgəndin keyin yənə kənaət kilmiding. ²⁹ Xunga sən sodigəning zemini, yəni Kaldiyə bilən boləan buzuklukungni kəpəytip, buningdin yənə kənaət kilmiding. ³⁰ Muxundak bərlək ixləni, yəni nomussiz pahixə ayalning ixlirini kilisən, nemanqə suyuq sening qəlbəng! — dəydu Rəb Pərwərdigar, ³¹ Özüngning pəxtikəngni hər koqining bexida kuridiəan, hər bir məydanda «yukiri jay»ingni yasaydiəan! Uning üstigə sən pahixə ayaldək əməs iding, qünki sən həkəni nəziringgə almayting!

³² I wəpasiz ayal, erining ornida yat adəmlərgə kəngül beridiəan! ³³ Həklər pahixə ayaləqə həmixə hək beridu; biraq sən axnilirəngni buzukluk muhəbbətliridin huzur elixqə həryəndin yeningəqə kəlsun dəp ularning həmmisigə üstək berip in'am kilisən; ³⁴ buzuklukta sən baxqə ayalləning əksisən,

çünki heçkim sening buzuk muhəbbitingni izdöp kəlmidi; sən üstək bərding, heq hək sanga berilmidi — sən həkikətən ularning əksisən!

³⁵ Xunga, i pahixə ayal, Pərwərdigarning sözini angla!

³⁶ — Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Sening tənggiliring təkülüp, axniliring bilən boləqan buzuklukliring bilən sening uyat yering axkarilanoqanlıki tüpəylidin, barlık yirginqlik məbudliring tüpəylidin, ularəqə atap sunəqan baliliringning qeni tüpəylidin —

³⁷ xunga mana, Mən sening özünggə əyxixrət mənbəsi kıləqan, barlık səyğən həm barlık nəprətləngən axniliringni yioqimən — Mən ularni sanga qarxi qikirip ətirapingdin yioqip, sening uyat yeringni ularəqə axkarə kilmən, ular sening barlık uyat yeringni kəridu. ³⁸ Xuning bilən seni buzukluk kıləqan həm qan tökkən ayallarni jazalıqandək jazalaymən; Mən kəhr bilən, ottək oşəzipimning təlipi bilən üstünggə qanlıq jazani qüxürimən;

³⁹ Wə Mən seni ularning kəliqə tapxurimən; ular sening pəxtakliringni oqulitidu, sening «yukiri jay»liringni qekip taxlaydu; ular kiyimkeqikingni üstüngdin saldurup taxlap, güzəl zibu-zinnətliringni bulap-talap, seni tuoqmayalingaq qalduridu. ⁴⁰ Ular sanga qarxi bir top kixilərnəni yioqip epkelidu, ular seni qalmaqesək kılidu həm seni kiliqliri bilən qepiwetidu.

⁴¹ Ular əyliringni ot bilən kəydüridu, kəp ayallarning kəz aldida üstünggə jazalarni qüxüridu; xuning bilən Mən seni pahixə ayal boluxtin qaldurimən; sən yənə heqkandak «muhəbbət

həqki»ni bərməysən. ■

⁴² Xuning bilən Mən sanga qaratқан kəhrimni tohtitimən, Mening mukəddəslikimdin qıqқан oğzəp səndin ketidu; Mən tinqlinip qayta aqqıqlanmaymən. □ ⁴³ Sən yaxlık künliringni esinggə kəltürmiding, əksiqə muxu qilmixliring bilən Meni oğzəpləndürdüng; xunga mana, öz yolungni öz bexingə qayturimən, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — xuning bilən bu buzuklukni baxқа yirginqlik qilmixliring üstigə qoxup ikkinqi qilmaysən. □ ■

Yerusalem, Samariyə wə Sodom

⁴⁴ Mana, maqəllarni ixlitidioqanlarning həmmisi sən toqıruluk: «Anisi qandaq bolsa, qizi xundaq bolar» degən bir maqəlni tiləqə alidu. ⁴⁵ Sən öz eri həm baliliridin nəprətləngən anangning qizidursən; həm öz ərliri həm baliliridin nəprətləngən aqa-singilliringning arilikidikisən; sening anang bolsa Hitti, sening atang Amoriy

■ **16:41** 2Pad. 25:9; Yər. 52:13 □ **16:42** «**Mening mukəddəslikimdin qıqқан oğzəp**» — İbraniy tilida «Mening həsitim». □ **16:43** «**...bu buzuklukni baxқа yirginqlik qilmixliring üstigə qoxup ikkinqi qilmaysən**» — baxқа birhil təjmisini: «...bu buzuklukni baxқа nəprətlik qilmixliring üstigə qoxup qilding əməsmu?» ■ **16:43** Əz. 9:10; 11:21; Law. 19:29

idi. □ ⁴⁶ Sening aqang bolsa sol tərpingdə turoqan Samariyə, yəni u wə uning qizliri; singling bolsa ong tərpingdə turoqan Sodom wə uning qizliri.

⁴⁷ Sən nə ularning yolliridida mangmioqan, nə ularning yirginqlik qilmixliri boyiqə ix qilmioqansən; Yaq! Bəlki qiskioqinə bir waqit iqidə sən barliq yolliringda ulardin buzuk bolup kəttinq. □ ⁴⁸ Öz hayatim bilən kəsəm qilimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — singling Sodom, yəni u yaki qizliri sən yaki sening qizliringning qilmixliridək qilmidi; □ ⁴⁹ Mana, muxu singling Sodomning kəbihliki — u wə qizlirining təkəbbuluki, nanliri mol, əndixisiz azadilik künliridə ajiz-namratlarning qolini heq

□ **16:45 «sening anang bolsa Hittiy, sening atang Amoriy idi»** — 3-ayəttiki izahatta eytiloqandək: — Israilning əjdadi İbrahim wə ayali Sarah, əlwəttə. Muxu ayət wə keyinki 1-14-ayətlərninq bəlkim üq muhim məzmuni bar: (1) İbrahim əzi əsli Qanaandikilərdək butpərəs adəm idi («Yə.» 24:2) — Huda uni zor mehir-xəpkitidin Əzining adimi boluxi üqün tal-liwaloqan; (2) Pərwərdigarning buyruqlirioqa hilap halda, Israil Qanaan zeminiqə kirgəndə ularning kəp oqul-qizliri yərlik (butpərəs Qanaaniy, Amoriy, Hittiy) qiz-yigitlər bilən toy qiloqan; (3) Israil kənan zeminiqə kirgəndə kənanandikilərninq butpərəs yaman adətlirini qobul qilip ularqə inatayin ohxax bolup kətkənidi. □ **16:47 «Bəlki qiskioqinə bir waqit iqidə sən barliq yolliringda ulardin buzuk bolup kəttinq»** — baxka birhil tərjimisi: «bəlki ularning qilmixlirini az dəp, sən barliq yolliringda ulardin buzuk bolup kəttinq». □ **16:48 «singling Sodom, yəni u yaki qizliri sən yaki sening qizliringning qilmixliridək qilmidi»** — bəlkim oqurmənlərninq esidə barki, İbrahimning dəwrədə Sodom xəhiri əsli bəqqiwazliq gunahı üqün Huda tərpidin ot bilən halak qilinoqan.

küqəytmigənliki idi. □ ■ 50 Ular təkəbburlixip, Mening aldında yirginqlik ixlarni kildi; Mən buni kərginimdə, ularni yokattim.■

51 Samariyə bolsa sening gunahlingning yerimidəkmü gunah sadir kilmidi; həlbuki, sən bolsang yirginqlik kilmixliringni ularningkidin kəp awutup kilding; xundak kəlip sən yirginqlik kilmixliring tūpəylidin aqa-singlingni huddi həkkanıydək kəründürgəniding. □ 52 Sən əslidə öz aqa-singlingning üstidin həküm kıləuqi iding; əmdi sənmu, öz xərməndilikingni kətürüp yür! Sening ularningkidin tehimu nəprətlik gunahling tūpəylidin ular səndin həkkanıy kərünüdu; xunga sənmu aqa-singlingni həkkanıy kərsətkening tūpəylidin hijalətkə kəlip xərməndilikingni kətürüp yür!□

□ 16:49 «**Mana, muxu singling Sodomning kəbihliki — u wə kizlirining təkəbbuluqi, nanliri mol, əndixisiz azadilik künliridə ajiz-namratlarning qolini heq küqəytmigənliki idi**» — bu ayət Sodomning bəqqiwazlikidiki asasiy gunahlrini kərsitip, bügünki kəp bay dələtlərgə yaki bay adəmlərgə qongkur agah beridu. ■ 16:49 Yar. 18:20-21; 19; Am. 5:12

■ 16:50 Yar. 19:24 □ 16:51 «**Samariyə bolsa sening gunahlingning yerimidəkmü gunah sadir kilmidi..**» — «Samariyə» muxu yərdə «Ximaliy Padixahlik»ni kərsitidu. U Israilning on kəbililik «Ximaliy Padixahlik»ining paytəhti idi. Ularining butpərəsliki tūpəylidin Huda Asuriyə imperiyəsinin wasitisi bilən miladiyədin ilgiriki 722-yilda ularni jazalap sürgün kildi. □ 16:52 «**Sən əslidə öz aqa-singlingning üstidin həküm kıləuqi iding;...**» — baxka birhəl tərjimisi: «Sən aqa-singlingning üstidin yahxi bir həküm qıkarəuqi bolup kalding;...» — demək, «ularni öz kilmixliringə selixturup, ularni adil dəp kərsəting». Biraq 56-ayət bizning tərjimimizni kəllaydu, dəp kəraymiz.

⁵³ Wə mən ularni sürgündin, yəni Sodom həm qizlirini sürgündin, Samariyə həm qizlirini sürgündin qikirip, xundaqla ularning arisioqa sürgün bolqanliringni qikirip sürgünlüktin əsligə kəltürimən; □ ⁵⁴ xuning bilən ularoqa təsəlli bərginingdə, sən öz xərməndilikingni kətürisən, sening barliq qilmixliring tüpəylidin hijalətkə qalisən. □ ⁵⁵ Sening aqa-singling, Sodom həm qizliri əsli həlioqa, Samariyə həm qizlirimu əsli həlioqa kelidu; sənmu wə sening qizliring əsliy həlinglaroqa kelisilər. ⁵⁶⁻⁵⁷ Sening rəzilliking pax qilinmay, təkəbburlukta yürəgən kününgdə, singling Sodom aqzingda səz-qəqək bolqan əməsmidi? Əmdi hazır sən özüng Suriyə qizliri wə uning ətrapidikilərninğ həmmissi həmdə Filistiyə qizliri, yəni seni kəzəgə ilmay-dioqan ətrapingdikilərninğ mazək obyektı bolup

□ **16:53 «mən ularni sürgündin, yəni Sodom həm qizlirini sürgündin.. qikirip, ... əsligə kəltürimən»** — Sodom xəhəri əsli «Əlük dengiz» boyida idi. «Əlük dengiz»ning ətrapidiki xəhərlər miladiyədin ilğiriki 537-yilidin baxlap qaytidin ahalilik boldi. Sodom xəhərininğ özining əsli dəl qəyərdə ikənlikini bilməymiz. «... **Samariyə həm qizlirini sürgündin qikirip, xundaqla ularning arisioqa sürgün bolqanliringni qikirip sürgünlükdin əsligə kəltürimən»** — bu bexarət bəlkim Pars imperatori Qorəxning Babil imperiyəsi sürgün qiloqan həlqlərnı azad qilixliri bilən (miladiyədin ilğiriki 539-yili) qışmən baxlanoqan; kəlgüsidə toluq əməlgə axurulidu, dəp ixinimiz: 37-babta, «Yəhuda» wə «İsrail»ning yengidin «bir həlk» bolidioqanlıqı toqruluk yənə bir bexarət bar. □ **16:54 «Xuning bilən ularoqa təsəlli bərginingdə...»** — bu təsəlli bolsa əllərninğ qaloqanlirining Yəhuda wə Yerusalemoqa quxürülgən jazani kərüp «biz yamanlıq qilduq, biraq ular bizdin tehimu yaman qildi, tehimu eqir jazani kəridu» dəp tapqan təsəllisi boluxi kərək.

qalding. □ ■

⁵⁸ Sən buzuklukung, yirginqlik kilmixliringning jazasini kətürisən, dəydu Pərwərdigar. ⁵⁹ Qünki Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Öz kılqanliring, yəni iqqən kəsəmingni kəmsitip, əhdini buzoqanliqing boyiqə seni bir tərəp kilmən; □ ⁶⁰ Həlbuki, Mən sening bilən yaxliq künliringdə tüzgən əhdəmni əsləymən, həm sən bilən mənnggülük bir əhdə tüzimən. ⁶¹ Xuning bilən sən özüngdin qong aqilir-ing həmdə seningdin kiqik singilliringni tapxuruwalqiningda, sən yolliringni esinggə kəltürüp hijalətkə qalisən; qünki muxu *aqə-singilliringni* sanga kizlar süpitidə tapxurimən; biraq bu ixlar seningdiki əhdə tüpəylidin bolmaydu. □ ⁶² Mən Öz əhdəmni sən bilən tüzimən, sən Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilisən; ⁶³ xuning bilən seni kəqürüm kılqinimda, sən kilmixliringni esinggə kəltürüp hijil bolup, xərməndiliking tüpəylidin qaytidin aqzingni heq aqmaysən» — dəydu Rəb Pərwərdigar.

□ **16:56-57 «singling Sodom aqzingda səz-qəqək bolqan əməsmidi?»** — baxqa birhil tərjimisi: «singling Sodomni hətta tilingoqa almaytting». ■ **16:56-57** Yəx. 9:10-16 □ **16:59 «Öz kılqanliring, yəni iqqən kəsəmingni kəmsitip, əhdini buzoqanliqing boyiqə...»** — «əhdə» xübhısizki, Huda Musa pəyoqəmbər arqilik tüzgən əhdə («Mis.» 19-20-babni kərüng). □ **16:61 «...qünki muxu aqə-singilliringni sanga kizlar süpitidə tapxurimən; biraq bu ixlar seningdiki əhdə tüpəylidin bolmaydu»** — ahırkı zamanda Israil həlki kəp əllərgə Hudaning yolini kərsitidiqan yahxi bir ülgə bolidu. Bu ixlar Musa pəyoqəmbər arqilik «kona əhdə» bilən əməs, bəlki Hudaning ular bilən yengı «mənnggülük əhdə»si bilən bolidu.

17

Ikki bürküt tooqroluk təmsil

¹ Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip xundak deyildi: —

² I insan oqli, bir tepixmakni otturiqə koyup, Israil jəmətiqə bir təmsilni səzləp berip mundak degin: —

³ Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — «Kəng qanatlik, ziq rənggarəng uzun pəylik qong bir bürküt Liwanəqə kelip, xu yərdiki egiz kedir dərihining uqidiki xahni aldi; □ ⁴ U əng yukiri yumran bihini üzüwelip, uni sodigərning zeminiqə apirip, tijarətqilərnəng xəhriqə tikti. □

⁵ U yənə zemindin baxqə urukni elip baqlik bir etizəqə tikti; uni mol sular boyida selip, sügət telidək tiklidi.

⁶ U əsüp, kəng yeyilip, pəs boyluk üzüm teli bolup qikti; uning xahliri *bürküt* tərəpkə qarap əsti, yiltizlirimu uning astiqə sozuldi. Xu yol bilən u üzüm teli bolup, xahləndi, bihləndi. □

□ **17:3 «uzun pəylik qong bir bürküt Liwanəqə kelip...»** — təmsildiki «Liwan» Yerusalemnə kərsitidu. □ **17:4 «U (qong bürküt) əng yukiri yumran bihini üzüwelip, uni sodigərning zeminiqə apirip, tijarətqilərnəng xəhriqə tikti»** — təmsildiki birinqi «qong bürküt» — Babilning imperatori Nebokədnəsar idi. U miladiyədin ilgiriki 598-yilida Yerusalemqə kelip, Yəkoniya (yax padixah)ni, bəzi han ailisidikilər wə zemindiki əng usta hünərwənlərnə Babiləqə apardi. Bu təmsil 12-21-ayəttə qüxəndürülidu. □ **17:6 «U əsüp, kəng yeyilip, pəs boyluk üzüm teli bolup qikti»** — «üzüm teli» Zədəkiya padixahni kərsitidu. U əslidə (Hudaning iradisi boyiqə) Babil imperatoriqə bekinip ronək tapti.

⁷ Əmdi kəng qanatlik, ziq pəylik yənə bir qong bürküt pəyda boldi; wə mana, bu üzüm teli «U meni suqarsun» dəp, tikilgən qənəkliridin yiltizlirini uningə qarap tartti, xahlirini uningə qarap sozdi; □ ⁸ Mana, u obdan xahlap mewə bərsun, esil üzüm teli bolsun dəp munbət etizda, mol sular boyioqa tikilgənidi».

⁹ Əmdi Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — «U ronəq tapamdu? Uni kaqxal kiliwetix üqün *bürküt* yiltizlirini yulup, mewisini kesiwətməmdü? Uning yumran yopurmakliri hazan bolidü; xu qaşda uni yiltizliridin yuluwelixka küqlük bir bilək yaki nuroqun həklərninğ heq keriki bolmaydu. ¹⁰ Əmdi hətta kaytidin tikilgən bolsa, ronəq tapamdu? Xərk xamili uningə təgkəndila taza qaşjirap kətməmdü? U tikilip əskən qənəkliridə qaşjirap ketidu».

Təmsil qüxəndürülidu

¹¹ Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip xundaq deyildi: —

¹² «Asiy jəməttin: «Muxu ixlarning mənisini biləmsilər?» dəp sorap, ularəqa mundaq degin: «Mana, Babil padixahı Yerusalemoqa kelip, uning padixahı həm xahzadilirini elip əzi bilən Babiləqa kayturup apardi.

¹³ Xu waqıtta u padixahning nəslidin bir kixini elip uning bilən əhdə tüzüp uningə

□ **17:7 «Əmdi kəng qanatlik,... yənə bir qong bürküt pəyda boldi»** — ikkinqi qong bürküt xühşisizki, Misir padixahı (Psammetikus II).

kəsəm iqküzdi. U yənə zemindiki esil-mətiwər boləqlanlarni uning bilən elip kətti; ¹⁴ məksət, padixahlikning təwən ajiz hələttə bolup, kəddini rusliyalmay, pəkət uning əhdisini tutuxi bilən jenini jan ətküzüx üqün idi.

¹⁵ Biraq u Misir bizgə atlar həm qong qoxunni təminlisun dəp əlqilirini xu yərgə əwətip, uningə asiylük kildi. Əmdi u ronax tapamdu? Mundax ixlarni kילוquci tirik qalamdu? U əhdini buzup tirik qalamdu? □ ■ ¹⁶ Mən həyatim bilən kəsəm kilimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — bərhək u özini padixah kילוqan padixahning zeminidə, — yəni uning kəsimini kəmsitkən, əhdisini buzoqlan həlikə padixahning zeminidə, — uning yenida, Babilning otturisida əlidu.

¹⁷ Bolidiqlan jəngdə, ular kelip nuroqlun kixilərnəni kίrix üqün *sepiloqla* qikidiqlan dənglülklərnəni selip, potəylərnəni kuroqlanda, Pirəwn küqlük qoxun həm nuroqlunliqlan əskərlərnəni baxlap kəlsimu,

□ **17:15 «Biraq u (Zədəkiya) Misir bizgə atlar həm qong qoxunni təminlisun dəp əlqilirini xu yərgə əwətip, uningə (Nəboqadnəsaroqla) asiylük kildi»** — bu ayəttə intayin muhim səz bar. Nəboqadnəsar əzi butpərəs «kapir», idi. Biraq enik turiduki, Hudaqla ixəngən, ixənmigən bolsun, Əz həlkidin birsi baxqa birsi bilən əhdə yaki tohtam kילוqan bolsa, Huda muxundaq əhdini Əziningki dəp qaraydu; hərқandaq etikadqi baxqa bir etikadqi bilən yaki kapir bilən əhdə tüzsə, wə əhdisini buzsa, Hudaning Əzigə qarxi qikқан bolidu. 19-20-ayətni kəring. ■ **17:15** Yər. 37:5

uning üqün heqnemə kilip berəlməydu. □ ■

18 U kəsəmni kəmsitip, əhdini buzdi; mana, u qol elixip söz bərđi, biraq u muxu ixlarni kildi; xunga u tirik qeqip qutulalmaydu».

19 Xunga Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: «Mən həyatim bilən kəsəm kilimənki, bərhək, u kəmsitkən kəsənim həmdə buzoqan əhdəmni bolsa, bularni öz bexioqa kiygüzimən. □ 20 Mən Öz torumni üstigə yeyip taxlaymən, u Mening kiltikimda tutulidu; Mən uni Babiloqa apirimən həmdə xu yərdə Manga kiloqan mutlək wapasizliki üqün uning üstigə həküm qikirip jazalaymən. ■ 21 Uning bilən billə barliq kaqqaqlar, barliq qoxunliri kiliq bilən yikilidu; bulardin qaloqanlar hər bir xamaloqa tarkitilidu; xuning bilən silər Mənki Pərwərdigarning söz qiloqanlikini tonup yetisilər».■

Kedir dərihi tooqruluk baxqa bir təmsil

□ **17:17 «Bolidioqan jəngdə, ular kelip nuroqun kixilərnı kırıx üqün sepiloqa qıkidioqan dənglülklərnı selip,...»** — «ular» muxu yərdə Babilliklərnı kərsitidu. «**Pirəwn küqlük qoxun həm nuroqunlioqan əskərlərnı baxlap kəlsimu, uning üqün heqnemə kilip berəlməydu**» — dərwəkə Pirəwnning yardimi yokqa qıkti («Yər.» 37-bab, 5-, 21-ayətni wə 32-bab, 1-2-ayətni selixtürüp kərüng). ■ **17:17** 2Pad. 25:1; Yəx. 29:3; Əz. 4:2 □ **17:19 «bərhək, u kəmsitkən kəsənim həmdə buzoqan əhdəmni bolsa, bularnı öz bexioqa kiygüzimən»** — yənə dikqət kilixkə ərziyduki, Nebokədnəsar Zədəkiyaəqa iqlüzgən kəsəm wə uning bilən tüzgən əhdini Huda «Mening kəsənim», «Mening əhdəm» dəydu. ■ **17:20** Yər. 4:12; 25:31; Əz. 12:13; 32:3 ■ **17:21** Əz. 5:10, 12; 12:14; 16:40

²² Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: «Mənmü egiz kedirning uqidin bih elip tikimən; uning yapyax xahqilirining uqidin yumran birisini üzüp, egiz həywətlik taq üstigə tikimən; ²³ İsrail egizlikidiki taqqa Mən uni tikimən; u obdan xahlap, mewə berip, esil kedir dərihi bolidu; uning astioğa hərəkandak uqar-qanatlar qonidu; uning xahlirining sayisida ular qonup turidu; ²⁴ xuning bilən daladiki barliq dərəhlər biliduki, Mənki Pərwərdigar egiz dərəhni pəs kildim, pəs dərəhni egiz kildim, yexil dərəhni qəşjirattim, qəşxal dərəhni kəkərtip barəksan kildim; Mənki Pərwərdigar mundak söz kildim wə xuni ada qilimən».□

18

Hər bir adəmning Huda aldida boləjan jawabkarliqi

¹ Wə Pərwərdigarning sözi manga kelip mundak deyildi: —

² «İsrail zemini toqruluk silər: «Atılar aqqıq-qüqük üzümlərni yesə, balilarning qixi kərək

□ 17:24 «... Mənki Pərwərdigar egiz dərəhni pəs kildim, pəs dərəhni egiz kildim, yexil dərəhni qəşjirattim, qəşxal dərəhni kəkərtip barəksan kildim» — xübhəsizki, bu ahirkı təmsil Qutkuzoquqi-Məsih wə Uning sältəniti kərsitidu. Hər bir İsrailiy kixi Məsihning Dawut padixahning nəslidin qikənlikliğini bilətti.

sezilidu» degən muxu maqalni ixlitidioqan kix-
ilər zadi nemə deməqçisilər? □ ■

³ Mən həyatim bilən kəsəm qilimənki, dəydu Rəb Pərwərdigar, silər İsrail iqidə muxu maqalni qaytidin ixlətməysilər. ⁴ Mana, barlıq janlar Meningkidur; atining jeni Meningkidək, balining jenimu Meningkidur; gunah sadir qילוquqi jan igisi bolsa, u ölidu.

Üq misal

⁵ Birsı həqkaniy bolsa, adillik wə adalət yürgüzidioqan bolsa, ⁶ — u nə taqlar üstidə butqa ataloqan taamni yemigən, nə İsrail jəmətidiki butlarqa bax kətürüp ulardin tilimigən, nə koxnisining ayalini həq buzmiqan, nə ay kərgəndə ayaloqa yəkin kəlmigən ■ ⁷ nə həqbirigə zulum-zumbuluk ixlətmigən, bəlki kərzdardin kapalət aloqanni qayturidioqan, bulangqilik qilmiqan, öz nenini aq qaloqanlarqa təksim kilip bərgən, yeling-yalingaqqa kiyim kiygüzgən; ■ ⁸ pulni əsümgə bərməydiqan, jazanə almaydiqan, bəlki qolini kəbihlıktin tartip, ikki adəm arisida durus həküm qikiridioqan; ■ ⁹ Mening bəlgilimilirimdə mangidioqan, baxkılarqa adil muamilə kilix üqün həkümlirimni tutidioqan bolsa — mana

□ **18:2** «Atilar aqqıq-qüqük üzümlərni yesə, balilarning qixi kerik sezilidu» — demək, ata-bowimiz yaman ix qiloqan, biraq biz uning yaman nətijilirini, Hudaning jzasini kərimiz. Keyinki ayətlərni kərüng. ■ **18:2** Yər. 31:29 ■ **18:6** Law. 18:19,20 ; Yəx. 57:7; 65:7 ■ **18:7** Mis. 22:21, 26; Law. 19:13; 25:14; Qan. 15:7; 24:12; Yəx. 58:7; Mat. 25:3 ■ **18:8** Mis. 22:25; Law. 25:35, 36

muxu xixi həkkanıy, u jəzmən həyat bolıdu, dəydu Rəb Pərwərdıgar.

¹⁰ Əgərdə öz puxtı bolıqan, zorawanlıq kılıquqı, qan tökküqı bolıqan, xundak yamanlıqlarning birini öz qerındixıqıa kılıqan, həmdə yukırıqı yahxilıqning heqkaysisini kılmiqan, bir oqlı bolsa, — yəni taqlar üstidə butqa ataloqan taamni yegən, qoxnisining ayalini buzoqan, □

¹² ajiz-namratlarqıa zulum-zumbuluk ixlətkən, bulangqilik kılıqan, qərzdardin kapalət aloqanni qayturmiqan, butlarqıa bax kətürüp ulardin tiligən, yirginqlıq ixlarnı kılıqan, ¹³ pulni əsümgə bərgən, jazanə aloqan bir oqlı bolsa — əmdi u həyat qalamdu? U həyat qalmaydu; u muxundak yirginqlıq kilmixlarnı kılıqını üqün u jəzmən əlidu; uning öz qeni öz bexi üstigə qüxıdu.

¹⁴ Birak mana, muxu kiximu bir oqlul tapsa, u atisining sadir kılıqan barlıq gunahlırını kərgən bolsimu, həm kərgini bilən xundak kilmisa ¹⁵ — yəni taqlar üstidə butqa ataloqan taamni yemigən, Israil jəmətıdiki butlarqıa bax kətürüp ulardin tilimigən, qoxnisining ayalini buzmıqan, ¹⁶ heqbirigə zulum-zumbuluk ixlətmigən, qərzdardin kapalət elixni heq əzigə tutmiqan, bulangqilik kılmiqan, öz nenini aq qaloqanlarqıa təksim kılıp bərgən,

□ **18:10 «xundak yamanlıqlarning birini öz qerındixıqıa kılıqan, həmdə yukırıqı yahxilıqning heqkaysisini kılmiqan, bir oqlı bolsa»** — baxqa birhil tərjimisi: «muxundak yamanlıqlarning birini öz qerındixıqıa kılıqan bir oqlı bar bolsa, — (atısi ulardin birini heq kılmiqan bolsimu), — »

yeling-yalingaçqa kiyim kiygüzgən, □ 17 öz qolını kəbihlikdən tartıdıqan, pulni əsümgə bərmigən, əsüm-jazanə almıqan, bəlki Mening həkümlirimgə əməl kıldıqan, bəlgilimilirmədə mangıdıqan bolsa — u öz atısının kəbihliki tütəylidin əlməydu, u jəzmən həyat bolıdu.

18 Uning atisi bolsa, zulum-zumbuluk ixlətkən, öz kərindixıqə bulangqilik kılqan, öz həlki arisida natoqra ixlarni kılqanliki tütəylidin, mana u öz kəbihliki iqidə əlıdu. 19 Silər: «Nemixka oqul atısının kəbihlikining jazasını kətürməydu?» dəp soraysilər; birək oqul adillik həm adalətni yürgüzgən, Mening barlık bəlgilimilirimni tutup ularqə əməl kılqan; u jəzmən həyat bolıdu; ■ 20 gunah sadir kılquqı jan igisi əlıdu. Oqul atısının kəbihlikining jazasını kətürməydu, wə yaki ata oqlının kəbihlikining jazasını kətürməydu; həkkanıy kixining həkkanıyliki öz üstidə turıdu, rəzil kixining rəzilliki öz üstidə turıdu; 21 wə rəzil kixi barlık sadir kılqan gunahliridin yenip towa kılıp, Mening barlık bəlgilimilirimni tutup, adilik həm adalətni yürgüzıdıqan bolsa, u jəzmən həyat bolıdu, u əlməydu. 22 Uning sadir kılqan barlık itaətsizlikliri uning hesabıqə əslənməydu; u kılqan həkkanıyliki bilən həyat

□ 18:16 **«heqbirigə zulum-zumbuluk ixlətmigən, kərzdardin kapalət elixni heq özıgə tutmıqan»** — Musa pəyoəmbərgə quxürülgən qanun boyıqə kərzdardin «kapalət alsa» bolattı (məsilən, pulning ornıqə kiyim-keqək, qoral-əswab alsa bolattı), birək kərzdar unıqə kerək bolqanda, unıqə qayturup turuxi kerək idi («Mis.» 22:26, «Qan.» 24:6-17-ayətni kərüng). ■ 18:19 Qan. 24:16; 2Pad. 14:6; 2Tar. 25:4

bolidu.

²³ Mən rəzil adəmninğ ölümidin huzur alamdimən? — dəydu Rəb Pərwərdigar. Əksiqə, məndiki huzur uning öz yolidin yenip towa kıləanlilkəidin əməsmu? ■

²⁴ Həkkaniy kixi öz həkkaniylikəidin yenip, kəbihlik kıləan, rəzil adəmlərninğ yirginqlik kilmixliri boyiqə ix kıləan bolsa, u həyat kalamdu? Uning kıləan həkkaniylikləridin həqkaysisi əslənməydu; ötküzgən asiyləki, sadir kıləan gunah iqidə, u əlidu.

²⁵ Əmma silər: «Rəbning yoli adil əməs» dəysilər; əmdi, i Israil jəməti, anglanglar; Mening yolum adil əməsmu? Silərninğ yolliringlar adilsizlik əməsmu? ■ ²⁶ Həkkaniy kixi həkkaniylikəidin yenip, kəbihlikni ötküzgən bolsa, u əlidu; ötküzgən kəbihlikni bilən u əlidu.

²⁷ Həm rəzil adəm ötküzgən rəzillikəidin yenip towa kılıp, adillik həm adalət yürgüzidəan bolsa, u öz jenini həyat saklaydu. ²⁸ Qünki u oylinip, barlik ötküzgən itaətsizlikləridin yandı; u jəzmən həyat bolidu, u əlməydu. ²⁹ Ləkin Israil jəməti «Rəbning yoli adil əməs» dəydu; i Israil jəməti, Mening yollirim adil əməsmu? Adil bolmiəini silərninğ yolliringlar əməsmu?

³⁰ Xunga Mən üstünğlarəqa, yəni hərbinglərninğ öz yolliringlar boyiqə həküm qikirip jazalaymən, i Israil jəməti, dəydu Rəb Pərwərdigar. Kaytip yeniməqa kelinglar, barlik itaətsizliklərlinğlərdin yenip towa kilinglar; xuning bilən kəbihlik silərgə

kiltak bolmaydu. ■ 31 Əzünglardin barlik
 ötküzgən itaətsizlikliringlarni taxliwetinglar,
 өзünqlarəqa yengi kəlb wə yengi rohni
 tiklänglar; nemixqa ölməkqisilər, i Israil
 jəməti? □ ■ 32 Qünki əlidioqan kixining ölümidin
 manga huzur yoktur, dəydu Rəb Pərwərdigar;
 xunga yolunglardin yenip towa kılıp həyat
 bolunglar!».□ ■

19

Israil xahzadilirigə bir mərsiyə

1 — «Əmdi sən, Israil xahzadilirigə bir mərsiyəni
 aozingəqa elip mundak dəp okuəqin: —

2 «Xirlar arisida anang kəndək bir qixi xir idi!
 U yax xirlar arisida yatqan, u arslanlirini bekiq
 kuwwətlidi.

3 U arslanliridin birini qong kildi, u yax xir bolup
 qikti;

U owni tutup yirtixni əgəndi;

U adəmlərnimu yəwetətti.

4 Əllər uningdin həwər anglidi;

U ularning ora toziqida tutuwelindi;

Ular uning burnioqa ilməkni selip,

Misir zeminiəqa epkətti.■

■ **18:30** Mat. 3:2 □ **18:31** «**Əzünglarəqa yengi kəlb wə yengi rohni tiklänglar**» — 11:19-ayətəni kəring. Bu «yengi kəlb», «yengi roh» towa kiliq yolida Hudadinla kelidu. ■ **18:31** Yər. 32:39; Əz. 11:19; 36:26 □ **18:32** «**əlidioqan kixining ölümidin manga huzur yoktur, dəydu Rəb Pərwərdigar**» — «koxumqə səz»imizdə muxu muhim bab üstidə tohtilimiz.

■ **18:32** Əz. 33:11 ■ **19:4** 2Pad. 23:33; Yər. 22:11

⁵ Qix xir özining arminini bikar kütkinini,
 Ümidning yoqaloqanlikini kørüp,
 U baxqa bir arslinini elip,
 Uni bekip yax xir kildi;

⁶ U xirlar arisida uyan-buyan kəzdi;
 U yax xir bolup,
 Owni tutup yirtixni egəndi;
 U adəmlərnimu yəwetətti.

⁷ U ularning istihkamlirini buzup,
 Ularning xəhərlirini harabə kiliwətti;
 Zemin wə uning üstidiki həmmisi uning
 hərkirigən awazi bilən dəkkə-dükkigə qüxti.

⁸ Andin əllər uning ətrapidiki rayonlardin kelip
 uningə qarxi qikti;
 Ular uning üstigə torini yeyip taxlidi;
 U ularning ora tozikida tutuwelindi.

⁹ Ular burnioqa ilmək selip kəpəskə solidi;
 Uni Babilning padixahioqa apardi;
 Ular uni torlirioqa eliwaldi;
 Xuning bilən uning awazi Israil taqlirida
 qaytidin anglanmaydu.■

¹⁰ Sening anang üzümzaringda bir üzüm teli idi;
 U su boyida tikləngənidi;
 Sularning mollukidin,
 U intayin mewilik, kəp xahlık boldi.

¹¹ Uning küqlük xahliri bar idi,
 Həküm sürgüqilərnıng xahənə hasilirioqa layıq
 idi;

Uning boyi bulutlardinmu egiz kəkkə takaxti,
 U egizliki wə xahlirining nuroqunliki bilən
 kərünərlik idi;

¹² Birəq u kəhr bilən yulundi,

U yərgə taxlandi,
 Xərk xamili mewisini kuruwətti;
 Uning küqlük xahliri sunduruldi, kəoƣirap kətti;
 Ot ularni yutuwalidi.

¹³ Həzir u qəl-bayawanda,
 Qangqak, susiz bir yərdə tikildi;

¹⁴ Uning xahlirining birsidin ot qikiƣip,
 Uning bihliri həm mewisini yutuwalidi;
 Xuning bilən uningda həkümdarning xahənə
 həsisi boləudək küqlük xehi qalmidi.
 Bu sözlər mərsiyədur, bular pəkət mərsiyə
 üqünla ixlitilidu».□

20

İsrailning asiqlikining tarihi wə Hudaning uning keləqiki toƣruluk pıani ••• Aƣsaƣallar kelip Əzakıyaldin yol soraydu

¹ Yəttinƣi yili, bəxinƣi ayning oninƣi küni xundak boldiki, İsrailning bəzi aƣsaƣalliri Pərwərdigarni izdəp uningdin sorioƣili mening aldiməƣa kelip olturdi.

² Wə Pərwərdigarning səzi mənə kelip mundak deyildi: —

³ I insan oƣli, İsrailning aƣsaƣallirioƣa söz ƣilip mundak deƣin: — Rəb Pərwərdigar mundak

□ **19:14 «Uning xahlirining birsidin ot qikiƣip, uning bihliri həm mewisini yutuwalidi...»** — bu «xah» («xahlardin birsii») Zəkəriya padixah boluxi mumkin. Uning Hudaəƣa ixənməsliki həm əhməƣliki İsrailning bexioƣa kəp balayı'apətlərnı qüxürdi («2Pad.» 24:17tin-17:25-ayətƣiqə körüng).

dəydu: — Silər Məndin soriqili kəldinglar? Əz həyatim bilən kəsəm kəlimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar — Mən silərnin Məndin sorixinglarəa yoləa qoymaymən. ⁴ Əmdi ularning üstigə həküm qikiramsən, i adəm balisi, həküm qikiramsən? Ularəa ata-bowilirining yirginqlik kilmixlirini ayan kəlip ularəa mundaq degin: —

■ ⁵ Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Mən Israilni tallıqan künidə, Yaqub jəmətining nəsligə qol kətürüp kəsəm kəlip, Misir zeminida Əzümni ularəa ayan kəloqinimda, yəni ularəa qol kətürüp kəsəm kəlip ularəa: «Mən Pərwərdigar sening Hudayingdurmən» deginimdə ■ ⁶ — xu küni Mən ularni Misir zeminidin qikirip ular üqün alahidə izdəp tapqan süt həm bal ekip turidıqan, həmmə zemin arisidiki əng güzəl zeminning güli boləqan zeminoəa kirgüzüx üqün, qol kətürüp kəsəm kildim; ⁷ Mən ularəa: «Hərbiringlar əz kəzünglar aldidiki nəprətlik nərsilərnəni taxliwetinglar, Misirning butliri bilən əzünglarnəni buləqimanglar; Mən Pərwərdigar Hudaynglardurmən» — dedim.

⁸ Ləkin ular Manga asiqlik kəlip Manga kuləq selixni halimaytti; həcəkəyisəni nə əz kəzi aldidiki nəprətlik nərsilərnəni taxliwətmidi, nə Misirning butliridin həc əyirmidi. Andin Mən kəhrimni Misir zemini iqidə ularəa təküp, ularəa kəratkən aqqikimni basimən, dedim — ⁹ həlbuki, namimning ular turoqan əllər arisida buləqanmasliki üqün, Əz namim üqün həkəkət kildim; qünki Mən bu əllərnin kəz

■ 20:4 Əz. 22:2; 23:36

■ 20:5 Mis. 3:8; 4:31; 6:7

aldida ularni Misirdin qikirixim bilən Özümni ayan kılğanidim; ¹⁰ xunga Mən ularni Misir zeminidin *toluq* qikirip, qəl-bayawanoğa apardim. □ ■ ¹¹ Wə Mən bəlgilimilirimni berip, Öz həkümlirimni ularoğa ayan kıldim — ularoğa əməl kıldioğan kixi ularning səwəbidin həyatqə erixidu.■

¹² Özüm həm ular arisidiki bexarət bolsun dəp, Mening ularni pak-muqəddəs kıldioğan Pərwərdigar ikənlikimni bilixi üçün «xabat kün»lirimni ularoğa beoixlidim; □ ■ ¹³ lekin Israil jəməti qəl-bayawanda Manga asiylik kildi; qünki ular Mening bəlgilimilirimdə mang-midi, Mening həkümlirimni qətkə kəkti (əgər adəmlər bu əmrlərgə əməl kilsa, u ularning səwəbidin həyatqə erixidu) wə Mening «xabat kün»lirimni kəttik buloğidi; Mən ularning üstigə qəl-bayawanda ular həlak kılinoquqə kəhrimni təkimən dedim — ■ ¹⁴ həlbuki, namimning əllər arisida buloğanmasliki üçün, Öz namim üçün hərəkət kıldim; qünki Mən bu əlləning kəz

□ **20:10** «xunga Mən ularni Misir zeminidin toluq qikirip, qəl-bayawanoğa apardim» — Israilning Hudadin gumanlinip, Uningoğa asiylik kılıxi Misirdin qikix jəryanidimu, ular tehi Misir territoriyisidə bolğan qaoqdimu bar idi. Xu qaoqda Huda pəkət Öz nami wə wədisi üçün bu «qikirix» kutquzuxini toluq ada kılıp, ularni dengizdin ötküzüp qəlgə apardı. ■ **20:10** Mis. 13:18 ■ **20:11** Law. 18:5; Qan. 30:15, 16, 19, 20; Rim. 10:5; Gal. 3:12 □ **20:12** «Mening ularni pak-muqəddəs kıldioğan Pərwərdigar ikənlikimni bilixi üçün «xabat kün»lirimni ularoğa beoixlidim» — «xabat küni» xənbə küni bolup, Huda Yəhudiylaroğa beoixlioğan dəm alidioğan, Hudani seqinidioğan küni. ■ **20:12** Mis. 20:8; 31:13-17; 35:2 ■ **20:13** Mis. 16:28

aldida ularni Misirdin qutkuzup qıkaroqanmən.

¹⁵ Mən yənə qəl-bayawanda ularoqa süt həm bal ekip turidoqan, həmmə zeminning güli bolqan zeminoqa kirküzməymən dəp, qolumni kətürüp kəsəm kılımən dedim ¹⁶ (qünki ularning kəlbi butlirioqa əgixip kətkəqkə, Mening bəlgilimilirimni qətkə kakqan, Mening həkümlirimdə mangmioqan, Mening «xabat kün»lirimni buzoqan); — ¹⁷ həlbuki, kəzüm ularoqa rəhim kilip ularni həlak kılmidim yaki ularni qəl-bayawanda tügəxtürmidim.

¹⁸ Mən qəl-bayawanda ularning balilirioqa mundak dedim: «Ata-bowiliringlarning bəlgimiliridə mangmanglar, nə ularning həkümlirini tutmanglar nə butliri bilən özünqlarni buloqimanglar. ¹⁹ Mən Pərwərdigar Hudayinglardurmən; Mening bəlgilimilirimdə mengip, Mening həkümlirimni tutup ularoqa əməl kılinglar; ²⁰ Mening «xabat kün»lirimni pak-mukəddəs dəp ətiwarlanglar; u silərnin Mening Pərwərdigar Hudayinglar ikənlikimni bilixinglar üqün Mən wə silər otturimizdiki bir bexarəttur. ²¹ Ləkin balilirimu Manga asiylik kıldi; ular nə Mening bəlgilimilirimdə mangmioqan nə Mening həkümlirimni tutmioqan (birsı ularoqa əməl kılsa, u ular bilən həyatqa erixidu) ular Mening «xabat kün»lirimni buloqoqan; xunga Mən kəhrimni ular üstigə təküp ularoqa karatqan aqqıkimni qüxürüp piqandin qikimən, dedim; ²² ləkin jazadin qolumni tartip, namimni əllərnin kəz aldida buloqanmisun dəp Öz namim üqün hərəkət kıldim; Mən bu əllərnin kəz aldida ularni

Misirdin kütquzup qıkaroqanmən.

²³ Qəl-bayawanda Mən qolumni kətürüp ularoqa siləni əllər arisioqa tarkitimən, məmlikətlər iqigə taritimən dəp kəsəm kəlimən, dedim; ²⁴ qünki ular Mening həkümlirimni ada kəlimioqan, bəlgilimilirimni qətkə kəkkən, Mening «xabat kün»lirimni buzoqan; ular kəzlrini ata-bowilirining butlirioqa tikməktə idi; ²⁵ xunga Mən ularoqa yahxi bolmioqan bəlgilimiləni, ularni həyatka elip barmaydioqan həkümləni beoixlidim; □ ²⁶ wə ularni öz-özidin səskəndürüp, Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetixi üçün, Mən ularni öz hədiyəliri arkilik buloqidim, qünki ular hədiyə süpitidə barlıq tunji balilirini atap koyatti. □ ■

²⁷ Xunga, i insan ooqli, Israil jəmətigə səz kilip mundak degin: — Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Ata-bowiliringlar xu ixtimu Manga kupurluk kəloqanki, ular Manga wapasizlik kəloqan; ²⁸ ular Mən Öz qolumni kətürüp: «Muxu

□ **20:25** ««yahxi bolmioqan bəlgilimilər» ... «həyatka erixməydioqan həkümlər» — 26-ayəttiki izahatni kəring.

□ **20:26** ««yahxi bolmioqan bəlgilimilər» ... «həyatka erixməydioqan həkümlər» (25-ayət)...» — bu ikki ayət (26-25) intayin muhim. «Yahxi bolmioqan bəlgilimilər», «həyatka erixməydioqan həkümlər» degənlər əməliyəttə butpərəslik diniy kəidə-yosunlardin ibarət. Huda ularning Özining adəmi həyatka erixtüridioqan əmr-pərmanlirini qətkə kəkip, aldinip, intayin rəzil butpərəslikkə beoixlinixioqa yol koyoqan: 31-ayətnimu kəring. Öz balilirini Hudaqa (yaki butlaroqa, əlwəttə) atap kurbanlıq kəlix Təwratta kəʼiy mənʼi kəlinoqan. «Kan.», 12:29-31-ayətni kəring. ■ **20:26** Əz. 16:21

zeminni silərgə berimən» dəp kəsəm kıləan yərgə kirgəndə, ular xu yərdiki udul kəlgən hər bir yukiri dəng həm baraksan dərəhni kərüpla xu jaylarda ular kurbanlıqlirini kılıp, Meni aqqıqlandırıldıqan hədiyələni kılatti; ular xu yərdimu «huxpurak hədiyə»lirini puritip, «xarab hədiyə»lirini təkətti; □ 29 xuning bilən Mən ulardin: «Silər qıqıdıqan bu yukiri jay degən nemə?» dəp soridim; xunga bügüngə kədər uning ismi «Bamah»dur. □

30 Xunga Israil jəmətigə mundak degin: — Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: «Silər ata-bowiliringlarning yolida əzliringlarnimu buləqiməqiməsilər? Ularning nəprətlik kilmixlirioğa əgixip buzukluk kilməqiməsilər?

31 Əmdi silər hədiyəliringlarni sunup, öz oqulliringlarni ottin ötküzgəndə, silər yənıla bügüngə kədər əzünglarni barlıq butliringlar bilən buləqawətilər; əmdi Mən silərnin Meni izdəp sorixinglaroğa yol qoyamdimən, i Israil jəməti?! Mən həyatim bilən kəsəm kılimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — Mən silərnin Meni izdəp sorixinglaroğa yol qoymaymən!

□ 20:28 «ular xu yərdiki udul kəlgən hər bir yukiri dəng həm baraksan dərəhni kərüpla xu jaylarda ular kurbanlıqlirini kılıp, Meni aqqıqlandırıldıqan hədiyələni kılatti» — Huda Musa pəyğəmbər arqılıq «Silər Mən bekitkən jayda kurbanlıq qilinglar» degən («Kən.» 12-bab). Həklərnin öz bəximqilik kılıp «yukiri jay»larda kurbanlıq kılıxliri bəribir butpərəslikkə aylinip ketətti. □ 20:29 «xunga bügüngə kədər uning ismi «Bamah»dur» — «Bamah» degənnin mənisi «yukiri jay». Bəlkim xu qəoqda uning baxqa bir həjwi, kinayilik mənisi bar idi; biraq bügün biz uni bilməymiz.

³² Xuningdək silərnin kənglünlərdiki «Biz yat əllərdək, baxқа yurtlardiki jəmətlərdək yaqıaq həm tax məbudlarğa qoқunimiz» degən koyunqlar əməlgə axurulmaydu!

³³ Mən həyatim bilən kəsəm kılımənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar, Mən bərhək küqlük qol, uzartқан bilikim həm təküp yaqıduroqan kəhrim bilən üstünqlərdin həkümranlıq kılımən.

³⁴ Mən küqlük qol, uzartқан bilikim həm təküp yaqıduruloqan kəhr bilən silərnin əllərdin qıqırıp epkelimən, tarkitiloqan məmləkətlərdin silərnin yiqimən; ³⁵ silərnin əllərgə təwə boluqan qəl-bayawanoqa kirgüzüp, xu yərdə üstünqlərdin yüz turanə həküm qıqırıp jazalaymən; ³⁶ ata-bowiliringlarning üstidin Misir zeminidiki qəl-bayawanoqa həküm qıqırıp jazaloqinimdək, silərnin üstünqlərdin yüz turanə həküm qıqırıp jazalaymən, dəydu Rəb Pərwərdigar. ³⁷ Mən silərnin həsa astidin ötküzüp, əhdinin rixtisigə baqlandurimən. □

³⁸ Mən aranglardin Manga wapasizlik kılloqan asiylərnin xallap qıqirimən; ulərnin turuwatқан jaylardin qıqirimən, birak ular Israil zeminiqə kirməydu; xuning bilən silər Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər.

³⁹ — Əmdi silər bolsanglar, i Israil jəməti, Rəb Pərwərdigar silərgə mundaқ dəydu: — Manga kulak salmaymiz desənglar,

□ **20:37 «Mən silərnin həsa astidin ötküzüp, əhdinin rixtisigə baqlandurimən»** — «həsa astidin ötküzüx» toqruluk «Law.» 27:32, «Yər.» 33:13 kəring. Qoylardin yamanlırini xallap qıqix üqün koyqi ulərnin bir-birləp öz həsisi astidin ötküzüp təkxürətti.

beriweringlar, hərbinglar öz butliringlaroşa qokuniweringlar! Biraq silər yənə hədiyəliringlar həm məbudliringlar bilən Mening namimni ikkinqi buloqimaysilər! □

⁴⁰ Qünki Mening mukəddəs teoqimda, yəni Israilning egizlikidiki taqda, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — barliq Israil jəməti, ularning həmmisi Manga zemində turup hizmət kilidu; Mən u yərdə ularni qobul kilimən wə u yərdə Mən silərdin «kətürmə hədiyə»liringlarni, tunji həsul boləjan kəktat-mewiliringlarni, xundakla barliq mukəddəs dəp ayrip beoixliəjan nəsriliringlarni tələp kilimən.

⁴¹ Mən silərnəni əllər arisidin qikirip, məmlikətlərdin elip yioqinimda, esil huxbuydək silərnəni qobul kilimən; xuning bilən əllərnəng kəz aldida aranglarda Əzümning pak-mukəddəs ikənlikimni kərsitimən. ⁴² Atabowiliringlaroşa qolumni kətürüp: «Muxu zeminni silərgə berimən» dəp kəsəm kiləjan Israil zeminiəşa silərnəni kirgüzginimdə, silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetisilər.

⁴³ Silər u yərdə öz yolliringlarni wə əzünqlarni buloqəjan barliq kilmixliringlarni əsləysilər; xuning bilən ətküzgən rəzil ixliringlar tūpəylidin silər əz-əzünqlarni kəzgə ilmaysilər, əz-əzünqlərdin nəprətlinisilər. ⁴⁴ Mən rəzil

□ **20:39 «Biraq silər yənə hədiyəliringlar həm məbudliringlar bilən Mening namimni ikkinqi buloqimaysilər!»** — baxqa birhil tərjimisi: «Biraq keyin, hətta silər Manga qulak salmiojan bolsanglarnu, silər yanila hədiyəliringlar həm məbudliringlar bilən Mening namimni ikkinqi buloqimaysilər!».

yolliringlarğa asasen əməs, yaki buzuk kilmixliringlarğa asasen əməs, bəlki Əz namim üçün silərgə xəpkətlik muamilə kılqandın keyin, i İsrail jəməti, silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetisilər, — dəydu Rəb Pərwərdigar.

Ot wə kiliq arķilik bolqan jaza

⁴⁵ Pərwərdigarning sözi munga kelip mundak deyildi: —

⁴⁶ I insan oqlı, yüzüngni Teman xəhirigə karitip, jənubtikilərnı əyibləp, Nəgəw ormanlıq dalasını əyibləydiqan bexarət berip, — □

⁴⁷ Yəni Nəgəw ormanlıq dalasıqə mundak degin: — Pərwərdigarning sözini angla; Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: «Mana, Mən sanga bir ot yakımən; u səndiki həmmə yexil dərəhni həmdə həmmə kaxxal dərəhni yəwetidu; yalkunluq ot heq eqməydu, jənubtin ximaloıqə pütkül yər yüzi uning bilən keyüp ketidu; □ ■ ⁴⁸ barlıq ət igiliri Mənki Pərwərdigar uni yakkanlıkimni kərüp yetidu; u heqqaqan eqürülməydu!».

⁴⁹ Wə mən: — Ah, Pərwərdigar! Ular mən toqruluk: «U pəkət təmsillərnilə səzləwatidu» dəydu! — dedim.

□ **20:46 «Teman xəhiri»** — İsrailning xərkıy jənubiy qeğrasioqə tutixidu, «Nəgəw» İsrailning jənubiy tərəpini kərsitidu. □ **20:47 «... pütkül yər yüzi uning bilən keyüp ketidu»** — yaki «... hər adəmning yüzi uning bilən keyüp ketidu». ■ **20:47** Luka 23:31

21

«Kiliq» həkkidə

¹ Wə Pərwərdigarning sözi manga kelip mundak deyildi: —

² I insan oqli, yüzüngni Yerusalemoğa qaritip, «mukəddəs jaylar»ni əyibləp, Israil zeminini əyibləp bexarət berip, ³ Yəni Israil zeminioğa mundak degin: — Pərwərdigar mundak dəydu: «Mana, Mən sanga qarxidurmən; kiliqimni oqlaptin suqurup, səndin həm həkqaniylar həm rəzilləрни üzüp taxlaymən.

⁴ Mən səndin həm həkqaniylar həm rəzilləрни üzüp taxlimaqçi boləninim üqün, kiliqim barliq ət igiliri, yəni jənubtin ximaləqiqə boləqan həmməylən bilən qarxilixixəğa oqlaptin qikidu; ⁵ xuning bilən barliq ət igiliri Mənki Pərwərdigarning Əz kiliqimni oqlaptin suquroqanliqimni tonup yetidu; kiliq oqlapka qaytidin yenip kirməydu.

⁶ Əmdi uş tartqin, i insan oqli; iq-başring eqixkudək dərd-ələm bilən ularning kəz aldida uş-zar kil. ⁷ Wə xundak boliduki, ular səndin: «Nemixka uş tartisən?» dəp soriqanda, sən ularəğa: «Boləqan xum həwər tūpəylidin! Mana, u kelidu! Barliq yürəklər erip, barliq kollar boxap ketidu, barliq rəhlar zəiplixip, barliq tizlar süydük bilən qilik-qilik həl bolup ketidu; mana u keliwatidu! U yetip kəldi! — dəydu Rəb

Pərwərdigar» — degin. □ ■

⁸ Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip xundak deyildi: —

⁹ I insan oqli, bexarət berip mundak degin: — Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, bir kiliq, bir kiliq, bislanoqan, parkiritiloqan!

¹⁰ U zor kiroqinçilik üqün bislanoqan, uni yaltiraxka parkiratkan; Öz oqlumning xahanə hasisi hərқandak addiy tayakni kəmsitkənliki tüpəylidin, huxal bolup ketiximizgə toqra keləmdu? □

¹¹ U kiliqni parkiritilixka, qol bilən tutuxka bekitkən;

Kiliq biləngən, parkiritiloqan,

Kətl kiləuqining kəlioqə tutkuzuxka təyyarlanoqandur!

¹² Nalə-pəryad kətürüp piqan qəkkən, i insan oqli,

Qünki *kiliq* Mening həlқimgə qarxi qikқан;

U Israilning barliq xahzadilirigə qarxi qikқан;

Ular Öz həlқim bilən təng kiliqka tapxuruloqan;

□ 21:7 «**barliq tizlar süydük bilən qilik-qilik həl bolup ketidu**» — demək, qorkunqın xundak bolidu. Baxka birhil tərjimisi «barliq tizlar sudək ajiz bolup ketidu». ■ 21:7 Yər. 6:24; 49:23; Əz. 4:17; 7:17 □ 21:10 «**U zor kiroqinçilik üqün bislanoqan, ... Öz oqlumning xahanə hasisi hərқandak sddiy tayakni kəmsitkənliki tüpəylidin, huxal bolup ketiximizgə toqra keləmdu?**» — oқurmənlər kəp hil tərjamiliri bilən uqrixixi mumkin. Bu jümlining əyni tekistini qüxinix təs. «Əz oqlum» muxu yərdə bəlkim Yəhuda yaki Yəhudaning padixahı Zədəkiya boluxi mumkin. Zədəkiya əzini «yengilməs» dəp hesabliqini bilən, uning Huda məhsus təyyarlıoqan kiliqni «bir tal yaqraq tayak»tək asanla bir tərəp kilixi hərgiz mumkin əməs.

Xunga yanpixingəja kattik urup koyojin! □ ■

¹³ Qünki sinak kəldi; əmdi bu «xahanə hasa » baxka yaojaqlarni kəmsitkini bilən, u bəribir tügixidu əməsmu?! — dəydu Rəb Pərwərdigar. ■

¹⁴ — Əmdi sən, i insan oqlı, bexarət bərgin, qawak qalojin! Kiliq ikki kətim, üq kətim urup kırsun! U kıroquqi kiliq, ularni hər tərəptin korxiwaləjan zor kətl kılıquqi kiliqtur! □

¹⁵ Ularning yürəklirini erisun dəp, ulardin nurəunliri putlixip kətsun dəp, Mən ularning barlık dərweziliriəja təhdit saləquqi kiliqni karitip koydum. Way! U qakmaqtək parkiritiləjan, u kırixka suəuruləjan; □ ■ ¹⁶ i kiliq, ong tərəpkə ətkür bol! Sol tərəpkə burulup qar! Bisingni kəyərgə karatkan bolsa xu yərgə qar! ¹⁷ Mənki Pərwərdigar Əz qolum bilən qawak qalimən, Əz kəhrimni təküp piəqandin qikimən; Mənki Pərwərdigar xundak səz kıldim.

Hudaning Babilning padixahini Yerusalemoja

□ **21:12** «xunga yanpixingəja kattik urup koyojin!» — «yanpaxka urux» kattik dərd-ələmning ipadisi idi. ■ **21:12** Əz. 6:11; 7:27

■ **21:13** Yəx. 1:5; Yər. 6:28-30

□ **21:14** «bexarət bərgin, qawak qalojin!» — «qawak qelix» bəlkim pəyojəmbərnin Hudaəja wəkil bolup, Hudaning bu ixlarni toəra degənlikini ipadilixi idi. □ **21:15** «ularning yürəklirini erisun dəp, ... Mən ularning barlık dərweziliriəja təhdit saləquqi kiliqni karitip koydum. Way! U qakmaqtək parkiritiləjan, u kırixka suəuruləjan»

— okurmənlər baxka nəqqə hil tərjimiliri bilən uqrixixi mumkin. İbraniy tilida bu ayəttiki bəzi səzning mənisini pəkət pərez kılıxkila bolidu. ■ **21:15** Əz. 21:32

hujum qilixқа қаритip қойидioғанлиқи

¹⁸ Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip xundak deyildi: —

¹⁹ Sən i insan oşli, Babil padixahining kiliqining mengixioğa təyyarlanoğan ikki yolni bekitip qoyoşin; ikkilisi bir zemindin qikidioğan bol-sun; *Yerusalem* xəhirigə mangidioğan yolning bexida bir yol bəlgisini tikləp qoyoşin; ²⁰ yəni kiliqning yetip kelixi üqün Ammoniylarning Rabbah xəhirigə bir yol həmdə Yəhudaşa, yəni istihkami məstəhkəm *Yerusalem* xəhirigə yənə bir yolni bekitip qoyoşin; ²¹ qünki Babilning padixahi aqa yolda, yəni ikki yolning bexida pal aqkuzidu; u oqlarni silkiydu, «kəqmə məbudlar»din soraydu, jigəрни təkxüridu. □

²² Əmdi sepilni bəsküqi bazoğanlarni tikləxni, qan təküxkə pərman qilixni, jəng elan kilip tovlaxni, dərwarzilarşa uruloşuqi bazoğanlarni tikləxni, sepiloğa qikidioğan dənglükləрни yasaxni, potəyləрни quruxni, *Yerusalemni muhasirigə elixni* kərsitidioğan pal uning ong qolioğa qüxidu; ■ ²³ gərqə bu pal ularşa yaloğan kəringini bilən, ular iqkən kəsəmlər tüpəylidin, Yəhudadikiləрни qanggilioğa alsun dəp padixah

□ **21:21 «kəqmə məbudlar»** — ibraniy tilida «tərafim»; kiçik, qol bilən kətürgili bolğan «qolaylıq butlar». **«jigəрни təküxürüx»** — kona zamandiki palqilikning bir usuli idi. Biliximizqə ular bir həywanni soyup, andin üqəy-qarni qatarlıqlarni təkxürüp, kərgən alamətlər boyiqə bir qararşa kelətti.

■ **21:22** Əz. 4:2; 17:17

ularning kəbihlikini esigə kəltüridu. □

²⁴ — Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: Silərninğ asiqlikinglar axkarilinip, barliq kilmixliringlarda gunahliringlar kəringəqkə, kəbihlikinglarni əskə kəltürgininglar tūpəylidin — yəni əzünqlar pax kilinip əskə elinöninglar tūpəylidin, silər qoloqa elinisilər.

²⁵ Əmdi sən, i Israilning munapik həm rəzil xahzadisi, kəbihlikingning jazalinix waqti-saiti toxkinida, kəridioqan küninğ kelidu! □

²⁶ Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Səllini uningdin eliwət, tajni eliwət; ixlar əz petida turiwərməydu; pəs turoqanni egiz kil, egiz turoqanni pəs kil; ²⁷ uning *təhtini* ərūwət, ərūwət, ərūwət! Uning hokukining Iğisi kəlmigüqə, u yənə məwjut bolmaydu; Mən uni

□ **21:23 «gərqə bu pal ularoqa yaloqan kəringini bilən, ... Yəhudadikiləni qanggiloqa alsun dəp padixah ularning kəbihlikini esigə kəltüridu»** — pütün bu ayətninğ əyni tekstni qüxinix təs. «Iqkən kəsəmlər» bəlkim Zədəkiya Nebokadnəsarəqa iqkən kəsəmləni kərsitidu. Nebokadnəsərninğ məslihetqiliri bu palni yaloqan dəp qarioqini bilən, Huda Yerusalemni jazalansun (Nebokadnəsərninğ qanggiloqa qüxsun) dəp kət'iy bekitkən boləqəqqa, Nebokadnəsər bəribir Rabbah xəhriğə əməs, bəlkı Yerusalemning asiqlikini esigə kəltürüp uningəqa hujum kilixni qarar kilidu. □ **21:25 «i Israilning munapik həm rəzil xahzadisi»** — «rəzil xahzadə» Zədəkiya padixahni kərsitidu. Əzakiyal pəyoqəmbər uni «padixah» degüsi kəlməydu. **«kəbihlikingning jazalinix waqti-saiti toxkinida, kəridioqan küninğ kelidu!»** — ibraniy tilida «kəbihlikingning jazalinix waqti-saiti toxkinida, kəridioqan küninğ kəldi!» deyilidu. Demək, kəridioqan küninğ yeqin kəlgənlikini təkitiləydu.

Uningoʻja təkdim qilimən.□

Ammon həlki toʻqruluk bexarət

²⁸ Əmdi i insan oʻqli, bexarət berip mundak degin: — Rəb Pərwərdigar Ammoniylar wə ularning mazakliri toʻqrisida mundak dəydu: «Bir kiliq, bir kiliq kətl kiliqka suʻquruloʻan; u adəmni yəwetixkə, qakmaktək yaltiraxka parkiritiloʻan!» — degin!□

²⁹ Qünki palqilar sən kiliq toʻqrunqda quruk, alamət kərünüxlərni kərüp, sən üqün yaloʻandin bir pal salidu; rəzillərning kəridioʻan küni kəlgəndə, kəbihlikning jazalinix waqti-saiti toxkanda, bular seni xu kiriloʻan rəzillərning boyunliri üstigə qoxup yatquzidu!

³⁰ Bu kiliqni öz oʻilapioʻja qayturup sal!

Mən sening üstünggə özüng yaritiloʻan jayda, yəni sən tərülgən jayda həküm qikirip jazalaymən.

³¹ Xuning bilən Mən üstünggə kəhrimni təküp yaʻqdurup,
Oʻlazipimning oti qilip püwlaymən;

□ **21:27 «Uning hokukining igisi kəlmigüqə, u yənə məwjut bolmaydu; Mən uni uningojə təkdim qilimən»** — bu ayətning mənisi, Zədəkiyadin keyin, Dawut padixahning əwladi, Israil həm aləmning tegixlik padixahı Kutquzoʻuqi-Məsih kəlgüqə Israilning təhtigə öz həkıdin boləan heqkim padixah bolup olturmaydu. «Yar.» 49:10-tiki bexarətnimu kərüng.

□ **21:28 «Bir kiliq, bir kiliq kətl kiliqka suʻquruloʻan; u adəmni yəwetixkə, qakmaktək yaltiraxka parkiritiloʻan!»** — Ammoniylar əzlrining muxu kiliqini Israillarni soyux üqün suʻquroʻan (keyinki ayətlətni kərüng). Biraq ahirida u əzlrining bexioʻja qüxidu.

Mən seni qatillikqa mahir yawuz adəmlərnin
 qolıoqa tapxurup berimən;
³² Sən otqa yekiloqu bolisən;
 Sening qening öz zeminingdə təkülidu;
 Sən qaytidin əslənməysən;
 Qünki Mənki Pərwərdigar söz qiloqan.

22

*Yerusalem tooqruluk üq bexarət ••• Birinqi: —
 qanlıq xəhər*

¹ Pərwərdigarning sözi mangu kelip xundak deyildi: —

² Əmdi sən, i insan oqlı, qanlıq xəhər üstigə həküm qikarmamsən? Həküm qikarmamsən? Əmdi uning yirginqlik qilmixlirini yüzigə selip mundak degin: —■

³ Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: «Öz jaza künining kelixi üqün öz iqidə qan tökküqi xəhər, özini buloqax üqün özigə məbudlarni yasioqan xəhər —

⁴ Sən tökkən qan töpəylidin gunahkar boldung, yasioqan məbudlar töpəylidin özünqni buloqiding; sən öz jaza künliringni yeqinlaxturdung, yilliringni toxturdung; xunga Mən seni əllərgə rəsua, barlıq məmlikətlərgə mazakning obykti qildim. ■ ⁵ Sangu yeqindikilər həmdə səndin yiraktikilər seni mazak qilidu, i qiya-qiyaoqa toloqan bətnamliq xəhər!

■ 22:2 Əz. 20:4; 23:36 ■ 22:4 2Pad. 21:16; Əz. 5:14; 20:30,31

⁶ İsrailning xahzadiliri, hər birining hōkukidin paydiliniq iqingdē qāndaq qān tēkkēnlīkīgē qāra! ⁷ Sening iqingdē ular ata-anisini kēzgē ilmiqān; arānglarda musapirlarōqā zuluzumbuluk qilōqān, yetim-yesirlər hēm tul hotunlarōqā uwal qilōqān; ⁸ Mening pakmukēddēs nērsilirimni sēn kēmsitkēn, Mening «xabat kün»lirimni bulōqāp buzoqānsēn; ⁹ sening iqingdē qānōqā tēxna tēhmēthor adēmlər bolōqān; ular taqlar üstidē butpērēslik exini yegēn; sening iqingdē ular buzūqluk pēsēndilik qilōqān; ■ ¹⁰ sēndē öz atisining nomusioqā tēgkēnlər bar; ay kērgēn qiz-ayallarni ayaql asti qilōqānlarmu bar.□ ■

¹¹ Birsī kōxnīsining ayali bilēn yirginqlīk buzūqluk qilōqān; yēnē birsi öz kelinini buzup xēhwaniyēt qilōqān; sēndē bolōqān yēnē birsi öz singlisioqā, yēnē atisining qizioqā baskūnqilik qilōqān. ■ ¹² Ular qān tēkūx ūqūn arāngda «sowōqatlar»ni kōbul qilōqān; sēn ēsūm-jazanē alōqān; sēn öz kōxnīliringdin haramni mējburiy yuluwelip, Meni untuqānsēn — dēydu Rēb Pērwardigar.

¹³ Wē mana, Mēn haramni mējburiy yuluwelixingōqā wē sēn öz arāngda tēkkēn qānlarōqā

■ **22:9** Əz. 18:6,11 □ **22:10** «**atisining nomusioqā tēgkēnlər**» — ibrāniy tilida buning ikki mēnisining mumkinqlīki bar: (1) öz atisioqā baskūnqilik qilōqān; (2) atisining ayali (öz anisi yaki ēgēy anisi)ōqā baskūnqilik qilōqān. Bizningqē muxu yērdē (2) toqridur. ■ **22:10** Law. 18:8,19; Əz. 18:6 ■ **22:11** Law. 18:15, 20; Yēr. 5:8

karap kolumni-kolumoqa urdum! □ ■

14 Mən seni bir tərəp kilidioqan künlərdimu yüriking yənıla tok, kolliring qing turıw-erəmdü? Mənki Pərwərdigar söz kildim, Özüm uni ada qilimən. ■ 15 Mən seni əllər arisioqa tarkitimən, məmlikətlər iqigə tar-itimən, otturangda bolıqan pəsəndilikinggə hatimə berimən. ■ 16 Əmdi sən özüng arkilik əllərnıng kəz aldida buloqinisən, andin Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisən. □

*İkkinqi bexarət: — Tawlıxning nətijisi —
heqnemə qalmaydu!*

17 Pərwərdigarning sözi mangu kelip xundak deyildi: —

18 İ insan ooqlı, İsrail jəməti Mangu huddi daxkal bolup qikti; ularning həmmisi humdanda qaloqan mis, qələy, təmür wə qooqunlardur; ular kümüxning poki bolup qikti. ■

19 Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Həmmınglar daxkal bolup qikqaqqa, mana əmdi Mən silərnı Yerusalem otturısioqa yioqimən; 20 kixilər üstigə ot püwləp, ularni eritip tawlıx üqün kümüx, mis, təmür, qooqun wə qələynı humdan iqigə yioqandək, Mən oəzipim wə

□ 22:13 «sən öz arangda təkken qanlaroqa karap kolumni-kolumoqa urdum» — «kol-koloqa urux» kattik əpsuslınarlık, pioqanni bildüridu. ■ 22:13 Əz. 21:22 ■ 22:14 Əz. 17:24 ■ 22:15 Əz. 12:14, 15 □ 22:16 «Əmdi sən özüng arkilik əllərnıng kəz aldida buloqinisən, andin Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisən» — oqurmənlər baxqa hil tərijimilərnı uqritixi mumkin. Ayətnıng əynı tekistini qüxinix səl təs. ■ 22:18 Yəx. 1:22

kəhrim bilən siləni yiqip *xəhər* iqiqə selip siləni eritimən. ²¹ Xundak, Mən siləni yiqip, oqəzipimning otini üstünlərgə püwləymən, silər uning otturisida erip ketisilər; ²² kümüx humdanda eritilgəndək, silər xəhər otturisida eritilisilər; wə silər Mənki Pərwərdigarning Öz kəhrimni üstünlərgə təkkənlikimni tonup yetisilər.

Üqinqi bexarət: — Israilning pütün jəmiyiti buzuldi!

²³ Pərwərdigarning sözi manga kelip xundak deyildi: —

²⁴ I insan oqlı, xəhərgə mundaq degin: — Oqəzəp qüxkən kündə sən paklandurulmiqan, yamoqur qüxmigən bir zeminsən. □ ²⁵ Öz oljisini titma kilidioqan, hərkirəydiqan xirdək ularning pəyoqəmbərliri uningda suyikəst ixlitidu; ular janlarni yəwetidu; həziniləni, kimmətlik nərsilirini buliwalidu; ular uning otturisidiki tul hotunlarni kəpəytməktə. ■

²⁶ Uning kaqinliri Təwrat-kanunumni buzup taxlap, pak-muqəddəs nərsilirimni buloqian; ular pak-muqəddəs bilən addiy nərsiləni pərk qilmaydu; ular «xabat kün»lirimgə kəzini yumup yüridu; xuning bilən ular arisida Manga bətnam qaplinidu. ■ ²⁷ Uning iqidiki xahzadilər huddi oljisini titma kilidioqan bərilərdək; ular

□ **22:24** «Oqəzəp qüxkən kündə sən paklandurulmiqan, yamoqur qüxmigən bir zeminsən» — Hudaning oqəzipti tüpəylidin, ularda bəlkim bir quroqəqçilik bolqanidi. «Qan.» 28-babni kəring. ■ **22:25** Mat. 23:14 ■ **22:26** Law. 10:10; Əz. 44:23

қан төküxidu, janlarni nabut qilixidu, haram mənprəətnei bulixidu. ■ ²⁸ Uning pəyojəmbərliri ularning *qilmixlirini* «hək suwak» bilən aqartqan, «Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu!» dəp sahta kərünüxlərnəni kərüwelip, pal selip yaloqanqilik yətküzidu; lekin Pərwərdigar ularoqa səz qiloqan əməs. ■ ²⁹ Zemindiki addiy puqralarnu jəbir-zulum qilixip, bulang-talang qilidu; ular ajiz-namratlarnəni bozək qilip, musapirlarəqa zulum selip uwal qilidu. ³⁰ Mən ular arisidin tamni qaytidin yasitip beridioqan, Meni ularning zeminini wəyran qiliximdin yanduridioqan, uning yerikini ətküdək, Mening aldimda turidioqan ariqi bir əzimətnəni izdəp kəldim; birək heqbirni tapalmidim. ■ ³¹ Xunga Mən kəhrimni üstigə təkimən; oqəzipimning oti bilən Mən ularni həlak qilimən; Mən ularning yollirini əz bexioqa qayturimən, — dəydu Rəb Pərwərdigar.■

23

Oholahə həm Oholibahə — ikki ayal toqıruluq boləqan təmsil

¹ Pərwərdigarning səzi mangu kelip xundək deyildi: —

² I insan oqlı, bir anidin tuoquloqan ikki ayal bar ikən; ³ ular Misir zeminidə pahixilik qiloqan;

■ **22:27** Mik. 3:11; Zəf. 3:3 ■ **22:28** Əz. 13:7, 9, 10; 21:29; 22:12 ■ **22:30** Zəb. 106:23 ■ **22:31** Əz. 9:10; 11:21; 16:43

ular yaxlıqta pahixilik kıloqan; xu yərdə ularning kəksiliri mijiklinip, kizlik əmqək topqiliri silanoqan. ■ ⁴ Ularning isimliri bolsa, qongining Oholah, kiqikining Oholibah idi; ular Meningki idi; ular oqul-kizlarni tuoqan. Samariyə bolsa Oholah, Yerusalem Oholibahdur. □

⁵ Oholah Meningki boloqan təkdirdimu yənə buzukluk kıloqan — u axiklirioqa, yəni koxniliri boloqan Asuriylərgə pəs arzu-həwəslərdə boloqan; ⁶ kək kiyim kiygən, əməldar-hökümdarlar, həmmisi kelixkən yigitlər, atqa mingən qəwəndazlar idi. ⁷ U öz buzuklukini ularning üstigə beoixlioqan; ularning həmmisi Asuriyəning esilzadiliri idi; öz arzu-həwəslirini barlik kozoqatqanlar bilən wə ularning barlik məbudliri bilən u özini buloqoqan. □ ⁸ U yənila Misirda boloqan pahixilikliridin waz kəqmidi; qünki uning yaxlıkida axu yərdikilər uning bilən billə yatti, kizlik kəksilirini silap, öz buzukluklirini uning üstigə təktti. ⁹ Xunga Mən uni öz axnilirining, yəni uning arzu-həwəslirini kozoqatqan Asuriylərnin qolioqa tapxurdum; ■ ¹⁰ ular uning nomusini axkarilap, uning oqul-kizlirini elip ketip, uni kiliqlap oltürüwətti; u

■ **23:3** Əz. 20:8 □ **23:4** «**Ularning isimliri bolsa, qongining Oholah, kiqikining Oholibah idi; ular Meningki idi**» — demək, Oholah Israilning ximaliy padixahlikini, Oholibah Yəhudani kərsitidu. «Oholah» — «uning qediri», «Oholibah» — «mening qedirim uningdidur» degən mənilerdə. □ **23:7** «**U öz buzuklukini ularning üstigə beoixlioqan; ularning həmmisi Asuriyəning esilzadiliri idi**» — yaki «U öz buzuklukini ularning üstigə beoixlioqan; ularning həmmisini Asuriyəning esilzadilirigə beoixlioqan». ■ **23:9** 2Pad. 17; 18

ayallar arisida *yaman* ataqqa qaldi; uning üstigə həküm qikirilip jazalandi.

Oholibah

¹¹ Uning singlisi Oholibah buni kərüp turupmu, arzu-həwəsliridə hədisidin tehimu buzuk, pəhixilikliri hədisiningkidin kəp bolup kətti.

¹² U öz koxniliri boləqan Asuriylərgə pəs arzu-həwəslərnı kəzoqatqan; ular əməldar-həkümdarlar, həxəmətlik sawut, formilarnı kiygən, atqa mingən qəwəndazlar, ularning həmmisi kelixkən yigitlər idi. ■ ¹³ Mən uning buləqinip kətkənlikini kərdum; ular ikkilisi bir yolluk idi.

¹⁴ U uning pəhixiliklirini axurdi; qünki u tamda pərəng bilən sürətləngən adəmlərnı, yəni Kaldiyələrnıng rəsımlirini kərdi; ¹⁵ ularning bəlliri potılar bilən oraləqan, bexioqə kuyruqluk səllilər kiyilgən; ularning həmmisi ləxkər bexidək, yəni tuquloqan yurti Kaldiyədiki Babilliklərnıng kiyapitidə idi. ¹⁶ U xuan ularoqə qarap ularning xəhwaniy həwsini kəzoqioqan, xuning bilən ularni izdəp Kaldiyəgə əlqilərnı əwətkən. □

¹⁷ Xuning bilən Babilliklar uningəqə, yəni uning axnilik orun-kərpilirigə yekın kelip, uni öz zinaliri bilən buləqioqan; u əzini ular bilən

■ 23:12 2Pad. 16:7 □ 23:16 «U xuan ularoqə qarap ularning xəhwaniy həwsini kəzoqioqan, xuning bilən ularni izdəp Kaldiyəgə əlqilərnı əwətkən» — bundak bayanlar bəlkim Yəhudaning padixahliri Babilin yardəm sorioqanlikini, Babilliklar bilən dostlaxmaqci boləqanlikini, xundakla ularning butpərəslikini qəbul qiləqanlikini kərsitidu («2Pad.» 20:12-15, 21:1-9-ayətlərnı kəring).

billə buloqoqandin keyin ulardin bizar boldi.

¹⁸ U öz buzukluklirini oquq kılıp, nomusini axkarilixi bilən, jenim hədisidin yirgəngəndək uningdinmu yirgəndi. ¹⁹ Biraq u yənə

özining yaxlıq künlirini, yəni Misir zeminida buzukluk pahixilik kılqan künlirini esigə kəltürüp öz buzukluklirini tehimu kəpəytti.

²⁰ Uning ərliki exək mədəkliridək, məniysi atlarningkidək bolqan Babilning pahixiwaz ərkəklirigə qarap həwəsliri kəzoqaldi.

²¹ Sən yaxlıqingdiki buzuklukliringoqa, yəni yaxlıqingda Misirliklarning əmqəkliringni silioqinioqa yənə təxna bolup təlmürdung.

²² Xunga, i Oholibah, — dəydu Rəb Pərwərdigar — Mana, Mən jening hazır bizar bolqan axnilir- ingni özünggə qarxi kəzoqitimən, ularni sən bilən qarxilixixka həmmə təripingdin elip kelimən; ²³ Babilliklar, barlıq Kaldiyələr, Pekodlar, Xoalar, Koallar həmdə Asuriylərninğ həmmisini ular bilən təng kəzoqaymən; ularning həmmisi kelixkən yigitlər, əməldar-həkümdarlar, uluq bəglər wə janablar, həmmisi atka mingən qəwəndazlardur; ²⁴ ular qoral-yaraqklar, jəng hərwiliri, yük hərwiliri həm zor bir top həklər bilən sanga qarxi qikidu; ular əzlrini həmmə təripingdə sipar-kalkanlar wə dubulqalarni kiyip sanga qarxi səpras bolidu; bexingəqa quxidioqan tegixlik jazani ularəqa tapxurimən, ular öz həkümliri boyiqə jazalaydu.

²⁵ Mən mukəddəslikimdin qikқан oqəzəpni sanga karitimən; xuning bilən ular kəhr bilən seni bir tərəp kilidu. Ular seninğ burnung wə kulakliringni kesiwetidu; səndin ahirki

qaloqlar kiliqlinidu; ular oqul-qizliringni elip ketidu, səndin yənila qaloqlar otta yutuwetilidu. □ ²⁶ Ular səndin kiyim-keqəkliringni eliwelip, güzəl zibu-zinnətliringni bulaydu. ■ ²⁷ Xuning bilən Mən səndə

Misir zeminida baxlanoqan buzuklukliringni wə pahixilikliringni tohtitimən; sən bu ixlaroqa yənə təlmürməysən, Misirni qayta əsliməysən.

²⁸ — Qünki Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, Mən seni özüng nəprətləngənlərnin qolioqa, yəni jening yirgəngənlərnin qolioqa tapxurimən; ■ ²⁹⁻³⁰ ular seni eqmənlik bilən bir tərəp kilip, barliq əjirliringni elip ketip, seni tuoqma-yalingaq qaldurup, pahixilikliringning nomusini axkarilaydu. Sən əllər bilən pahixilik kioqlanliqing, ularning məbudliri bilən özüngni buloioqlanliqing tūpəylidin, sening buzuklukliring həm pahixilikliring bularni bexingəqa qūxūrdu. ■ ³¹ Hədəngning yolida özüng mangoqansən; xunga Mən uningdiki kədəhni sening kolungoqimu tutkuzdum.

³² — Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Hədəngning kədəhini, qongkur wə qong bir kədəhni sənmu iqisən; sən rəsua bolup mazaq kilinisən, qünki uning həjimi qongdur; ³³ sən dəhxətlik wə həlakət kədəhi, yəni hədəng Samariyəning kədəhi bilən məstlik həm dərd-ələmgə toldurulisən; ³⁴ sən uni iqiwetip yənə yalaysən, hətta uning parqilirimu

□ **23:25** «*Mening* mukəddəslikimdin qikқан oqəzəp» — ibraniiy tilida «(Mening) həsitim». ■ **23:26** Əz. 16:39 ■ **23:28** Əz. 16:37; Əz. 23:17 ■ **23:29-30** Əz. 16:39; Əz. 23:25, 26

oqajilaysən, andin kəksiliringnimu yulup taxlaysən; qünki Mən xundak söz kıldim, dəydu Rəb Pərwərdigar.

³⁵ Xuning üqün Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Qünki sən Meni untup arqangoğa taxliwətkənliking üqün, xunga öz buzuklukung həm pahixilikliringning jzasini kətürisən. ■

³⁶ Wə Pərwərdigar manga mundak dedi: — I insan ooqli, sən Oholah wə Oholibamah üstigə həküm qikiramsən? Əmdi ularoğa öz yirginqlik kılmixlirini ayan kılip kərsətkin. ■ ³⁷ Qünki ular buzukluk kıldi; kolliri qan boldi; ular öz butliri bilən buzukluk kılip, uning üstigə Manga tuoqan öz balilirini ularning ozuqi süpitidə qurbanlik kılip ötküzüp beoixlidi. □ ■ ³⁸ Uning üstigə ular Manga xundak ix kiloqanki, ohxax bir kündə ular Mening mukəddəs jayimni buloqap, «xabat kün»lirimni buzoqan. ■ ³⁹ Qünki ular öz balilirimni butlirioğa soyoqan qaoqda, ular ohxax bir kündə mukəddəs jayimni buloqaxka kirdi; mana, ular Mening öyüm otturisida xundak kiloqan. ■

⁴⁰ Uning üstigə adəmlərnı yiraktin qakirdi, ularni elip kelixkə əlqi əwətti; mana, ular kəldi; sən ularni dəp yuyunup, kəz-qaxliringoğa osma qoyup, özüngni zibu-zinnətlər bilən

■ **23:35** Yər. 2:32; 3:21; 13:25; 18:15; Əz. 22:12 ■ **23:36** Əz. 20:4; 22:2 □ **23:37** «**öz balilirini ularning ozuqi süpitidə qurbanlik kılip ötküzüp beoixlidi**» — «(ottin) ötküzüx» degən söz, butpərəslik toqruluk bayanlar arisida bolsa, adətə insanlarnı, bolupmu balilarnı butlaroğa «qurbanlik süpitidə ottin ötküzüx»ni kərsitidu. ■ **23:37** Əz. 16:21; 20:26,31 ■ **23:38** Əz. 22:8 ■ **23:39** 2Pad. 21:4-7; Əz. 16:21; Əz. 20:13, 16

pərdazliding; ⁴¹ həxəmətlik bir diwanda olturdung, uning aldioqa üstigə Mening huxbuyum həm zəytun meyim koyuloqan dastihanni koydung; ■ ⁴² oqəmsiz yürgən bir top kixilərnin awazi uningda anglandi; qüprəndə adəmlər bilən billə qəl-bayawandin Sebaiylarmu elip kelindi; ular *hədə-singilning* kollirioqa biləzükələr, bexioqa qiraylıq tajlarni saldi. □ ⁴³ Əmdi Mən zina-buzukluklar bilən uprap keriqan pahixə toqruluk: «Ular əmdi uning bilən buzukluk kiliwərsun; qünki u həkikətən *pahixə*» — dedim.□

⁴⁴ — Xuning bilən ular pahixə ayaloqa yeqinlaxkəndək uningə yeqin berip billə yatti; ular xundak kilip Oholah wə Oholibamah bu ikki buzuk ayaloqa yeqinlixip billə yatti.

⁴⁵ Birak həkkaniy adəmlər ularni zinahor ayallarni wə kan tökküqi ayallarni jazalioqanoqa ohxax, ularning üstigə həküm qikirip jazalaydu; qünki ular zinahor ayallar, ularning kolliri qandır. □ ■ ⁴⁶ Qünki Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Bir top adəmlərni ularəqa qarxi qikirip

■ **23:41** Pənd. 7:17 □ **23:42** «...Sebaiylarmu elip kelindi» — «Sebaiylar»ning baxka birhil təjimi: «hərakətlər».

□ **23:43** «Ular əmdi uning bilən buzukluk kiliwərsun — qünki u həkikətən pahixə» — yaki «U həkikətən xundak bolsa, ular yənila hazır uning bilən rast buzukluk qilamdu?».

□ **23:45** «Birak həkkaniy adəmlər ularni zinahor ayallarni ... Jazalioqanoqa ohxax, ularning üstigə həküm qikirip jazalaydu» — bizningqə bu jümlidiki «həkkaniy adəmlər» qattik kinayilik, həjwi yə gəp idi. Qünki u Babilliklarni kərsitidu (46-47-ayətlərnin kərüng). Mənisi bəlkim: «Ular silər bilən selixturuloqanda, həkkaniy adəmlər kərünüdu». ■ **23:45** Əz. 16:38

elip kelimən, ularni həryanəyə həydiwetixkə wə bulangqilik kixkə tapxurimən. ⁴⁷ Bu top kixilər ularni taxlar bilən qalma-kesək kəlip, kiliqliri bilən qəpip soyidu; ular ularning oqul-kizlirini ɵltüridu, ɵylirini ot bilən kɵydüriwetidu. ■

⁴⁸ Xuning bilən Mən zemində buzuklukka hatimə berimən; xuning bilən barliq ayallar silərdin sawak elip silərnin buzuklukliringni dorimaydu. ⁴⁹ Ular buzuklukungni öz bexingəyə qayturup qüxüridu, wə silər məbudliringlarəyə qetixlik boləyan gunahlarni kətürisilər; silər Mening Rəb Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər. ■

24

Daqlixip kətkən qazan

¹ Tokkuzinqi yili, oninqi ayning oninqi künidə, Pərwərdigarning sözi mənə kelip mundaq deyildi: —

² I insan oqlı, bu künni, dəl muxu künnin qislasini yeziwaləyin; qünki dəl muxu kündə Babilning padixahı Yerusalemləni muhasirigə aldı.

³ Asiy jəmətning aldıyə bir təmsilni qoyup mundaq deyin: — Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — «Qazanni otning üstigə qoyunglar, ot üstigə qoyunglar, uningəyə su qoyunglar; ■

⁴ gəx parqiliri, hər bir esil gəx parqilirini, put wə qolını uningəyə yiqip selinglar; esil ustihannarnimu qoxunglar; ⁵ qoy padisidin əng esillirini

elinglar; ustihanlarni pixuruxka uning astioqa otun toplap qoyunglar; uni kattik kaynitinglar, uningdiki ustihanlar obdan kaynisun.

⁶ — Xunga Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Qanhor xəhərning həlioqa, yəni dat baskan qazanqa, heq deti kətməydiqan qazanqa way! Uningdiki həmmi birdin-birdin al; uningqa nesiwə qeki taxlanmisun! □ ■ ⁷ Qünki u təkkən qan uning otturisida turidu; u qanni topa bilən kəmgili boluqudək yərgə əməs, bəlki takir tax üstigə təkti. □ ⁸ Kəhrimni qozoxax, intikam elix üqün, u təkkən qanning yepilmasliki üqün takir tax üstigə kaldurdum.

⁹ Xunga Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Qanhor xəhərning həlioqa way! Mənmü uning otun dəwisini yooqan qilimən! ■ ¹⁰ Otunni dəwilənglar, otni yikip quhqulanglar, gəx obdan pixsun, dora-dərməklərnə qoxunglar, ustihanlar kəyüp kətsun! ¹¹ Andin qazanni qizitip, uningdiki misni kipqizil qilinglar, iqidiki daq-

□ **24:6** «Qanhor xəhərning həlioqa, yəni dat baskan qazanqa, heq deti kətməydiqan qazanqa way!... uningqa nesiwə qeki taxlanmisun!» — qazanning deti qan rənggidə bolup, bəlkim xəhərning qanhorluqini bildüridu. Ayətning keyinki qismining mənisi bəlkim, qazanning dat baskan parqiliridək, xəhərdikilərmü parqə-parqə tarkilip ketip, heqqandək bəhtning nesiwisini kərməydu degənlik. «**uningdiki həmmi birdin-birdin al**» — yaki «uningdiki gəx parqilirini bir-biridin al». ■ **24:6** Əz. 22:2 □ **24:7** «**Qünki ... u qanni topa bilən kəmgili boluqudək yərgə əməs, bəlki takir tax üstigə təkti**» — demək, əzliri eltürgən adməmlərgə tehimü bihərmətlik qilip ularni dəpnə qilmiqan; yənə kelip, heq nomus qilmay təkkən qanni yoxuruxning həjiti yok dəp yürgən. ■ **24:9** Naq. 3:1; Həb. 2:12

kirlar eritilip, uning deti qikiriwetilix üqün uni
kuruq peti qoqlar üstigə koyunglar!

¹² Uning kılqan awariqilikliri Meni upratti;
Lekin uning qelin deti uningdin kətmidi;
Xunga uning deti otta turiwərsun!

¹³ Sening paskiniqilikingdə buzuk pahixilik bar-
dur; Mən seni pakizlimaqçi boldum, lekin sən
paskiniqiliktin pakizlandurulmaymən deding;
əmdi kəhrimni üstünggə təküp tohtatmioquqə
sən paskiniqiliktin pakizlandurulmaysən.

¹⁴ Mənki Pərwərdigar xundak söz kildim; u
əməlgə axurulidu, Mən uni ada kılımən; Mən nə
buningdin yanmaymən, nə heq sanga iqimni
aqrıtmaymən, nə uningdin ökünməymən;
ular sening yolliring wə kilmixliring boyiqə
üstünggə həküm qikirip jazalaydu — dəydu
Rəb Pərwərdigar.■

Əzakiyalning səyümlük ayalining əlümi

¹⁵ Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip xundak
deyildi: —

¹⁶ «I insan oqlı, Mən sening səyümlük kəz
qariqukungni bir urux bilən səndin elip ke-
timən; birak sən heq matəm tutma, heq
yioqlima, heq kəz yexi kılma; ¹⁷ süküt iqidə
uq-zar tartisən; əlgüqi üqün heq həza tutma;
səlləngni bexingqə orap, kəxliringni putungqə
baqliqin; yüzüngning təwinini yepiwətmə,
adəmlər epbərgən nandin yemə».

¹⁸ Xuning bilən Mən ətigəndə həlkə söz kildim;
kəqkurunda ayalim əldi. İkkinqi küni ətigəndə

mən buyruloqini boyiqə ix kildim. ¹⁹ Əmdi halayiq munga: «Sening bu qilolan ixliringning nemini kərsətkənlikini deməmsən?» dedi.

²⁰ Mən ularoqa mundak dedim: — Pərwərdigarning səzi munga kelip xundak deyildi: —

²¹ Israil jəmətigə mundak degin: — Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — «Mən Əz mukəddəs jayimni, yəni sən pəhirləngən küq-tayanqingni, kəzünglarni huxal qiləuqi, jeninglar təxna boləqan nərsini buləqay dəwatimən; siləring kəyninglarda qaləqan qiz-oqullar kiliq bilən yokilidu. ²² Xu

tapta silər Mən *Əzakiyal* hazir qiləqinimdək kilisilər; silər yüzünglarning təwinini yapmaysilər, adəmlər epbərgən nandin yeməysilər; ²³ səllənglar bexinglarda, kəxinglar ayaqliringda boliweridu; silər heq matəm tutmaysilər yaki heq yioqlimaysilər; silər kəbihlikliringlar iqidə solixip, bir-biringlaroqa qarixip uq-zar tartisilər. □ ■

²⁴ Xundak kilip Əzakiyalning əzi silərgə bexarət bolidu; u qandak qiləqan bolsa, silər xundak kilisilər; bu ix əməlgə axuruloqanda, silər Mening Rəb Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər. ■

²⁵ — Wə sən, i insan oqlı, Mən ulardin küq-istiħkamini, ular pəhriyəngən güzək

□ **24:23** «silər heq matəm tutmaysilər yaki heq yioqlimaysilər; silər kəbihlikliringlar iqidə solixip, bir-biringlaroqa qarixip uq-zar tartisilər» — demisəkmə, balayı'apət xundak eoqir boliduki, heqkandak kəz yaxliri yaki matəm tutuxlar uningoqa layiq kəlməydu. ■ **24:23** Əz. 4:17

■ **24:24** Əz. 12:6

gəhrini, sөyümlük көz қarıқуқlırını, jan-jegiri bolоjan қız-ооқullirini ulardın məhrum қilidiоjan күnidə, ²⁶ — yəni xu күnidə, sanga bu həwərnı қulıқıngоја yətküzüх üqün bir қаққun yeningоја кəlməmdu? ²⁷ Xu күnidə аоzing eqilojan bolidu, sən bu қаққun bilən sөzlixisən, yənə һeq гақа болmaysən; xundaқ қilip ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu».□

25

Əllər тоојruluk bexarətlər ••• Birinqi bexarət
— *Ammon тоојruluk*

¹ Pərwərdigarning sөzi manga kelip mundaқ deyildi: —

² I insan ооли, yüzüngni Ammoniylarоја қаритip, ularni әyibləp bexarət берip mundaқ degin: —■

³ — Ammoniylarоја mundaқ degin — Rəb Pərwərdigarning sөzini anglanglar! Rəb Pərwərdigar mundaқ dөydu: — Mening muқəddəs jayim bulоjanојanda, Israil zemini wəyran қilinoјanda, Yəһuda jəmәti sürgün қilinoјanda sən ularоја қарap: «Wah! Yahxi boldi!» degining түpəylidin, ⁴ әmdi mana, Mən seni xərқtki әllərning igidarқilikioја tapxurimən; ular sening arangda bargah қurup,

□ 24:27 «Xu күnidə аоzing eqilojan bolidu, sən bu қаққun bilən sөzlixisən, yənə һeq гақа болmaysən» — bu гақılıқ бəx yil ilgiri baxlanojan. 3:26-ayətnı izahıti bilən wə 33:22-ayətnimu көrüng. ■ 25:2 Yər. 49:1

arangda qedirilirini tikidu; ular mewiliringni yəp, sütüingni iqidu. ⁵ Mən Rabbah xəhirini təgilər üçün otlak, Ammoniylarning yerini koy padiliri üçün aramgah qilimən; xuning bilən silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər.

⁶ — Qünki Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Qünki sən Israil zeminiya qarap qawak qelip, putungni tepqəklitip, kəlbəngdiki pütün əqmənlik bilən hux boləanlikiing tūpəylidin, □

⁷ əmdi mana, Mən üstüinggə qolumni uzartip, seni əllərgə olja boluxka tapxurimən; Mən seni həklər iqidin üzimən, məmlikətlər iqidin yokitimən; Mən seni həlak qilimən; xuning bilən sən Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisən. □

Ikkinqi bexarət — Moab tooqruluk

⁸ Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Qünki Moab wə Seirning: «Yəhuda pəkət barlik baxka əllər bilən ohxax, halas» degini tūpəylidin, ■

⁹ xunga mana, Mən Moabning yenini — qegra-sidiki xəhərləni, zeminining pəhri boləan Bəyt-

□ 25:6 «sən Israil zeminiya qarap qawak qelip, putungni tepqəklitip, kəlbəngdiki pütün əqmənlik bilən hux boləanlikiing tūpəylidin... — muxu yərdə «qawak qelix» wə «putni tipqəklitix» intayin huxal bolup kətkənlikini bildüridu.

□ 25:7 «əmdi mana, mən üstüinggə qolumni uzartip, seni əllərgə olja boluxka tapxurimən...» — Babilning padixahi Neboqadnəsar miladiyədin ilgiriki 582-yili Rabbah xəhirini wəyran qiliwətti. Keyin «Nabatilylik» ərəblər xərk tərpidin kelip Ammon zeminini igiliwəldi. ■ 25:8 Yər. 49:1-47

Yəximot, Baal-Meon wə Kiriatayim xəhərliridin baxlap yerip aqimən; ¹⁰ ularni Ammoniylarning zemini bilən billə xərktiki əllərgə tapxurimən; Mən Ammoniylarning yənə əllər arisida əslən-məsliki üqün, ularning igidarliqiçə tapxurimən; ■ ¹¹ wə Moab üstigə həküm qikirip jazalaymən; ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu.□

Üqinqi bexarət — Edomni əyibləx

¹² Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — çünki Edom Yəhuda jəmätidin eç elip yamanlıq kılıp, xuningdək eçir gunahkar bolqini tüpəylidin, intikam alqini tüpəylidin, ¹³ — əmdi Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Mən Edomçə qolumni sozimən; xuning bilən uni zemnidin adəmlər həm haywanlardin məhrum kili-mən; Mən uni Teman xəhiridin tartip wəyran kili-mən; ular Dedan xəhirigiqə kiliq bilən yikilidu. ¹⁴ Xuning bilən Mən həlkim İsrailning qoli arkilik Edom üstidin Öz intikamimni alimən; ular Mening aqqikim həm kəhrim boyiqə Edomda ix kilidu; Edomiylar Mening intikamimning nemə ikənlikini bilip yetidu, —

■ **25:10** Əz. 21:37 □ **25:11** «**Moab üstigə həküm qikirip jazalaymən; ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu**» — Babilning padixahı Nebokədnəsar miladiyədin ilgiriki 582-yili Moabning zeminini ixqal kildi. Keyin «Nabatilylıq» ərəblər xərək tərpidin kelip Moab zeminni igiliwaldi.

dəydu Rəb Pərwərdigar.□

Tətinqi bexarət — Filistiyəni əyibləx

¹⁵ Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Filistiyələr intikam niyiti bilən hərikət kilip, kona əqmənliki bilən Yəhudani yoxitayli dəp iq-iqidin əq aloqini tüpəylidin, ¹⁶ Xunga Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Mana, Mən Filistiyəning üstigə qolumni uzartimən; Mən Kərətiylərni kiriwetimən, dengiz boyidikilərnin qalduklirininu wəyran kilimən. ¹⁷ Mən ularning üstigə kəhrilik tənbihlərni qüxürüp kattik intikam alimən; ularning üstidin intikam aloqinimda ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu.□

26

Tur wə Zidonni əyibləx

□ **25:14 «Mən həlkim İsrailning qoli arkilik Edom üstidin öz intikamimni alimən; ular Mening aqqikim həm kəhrim boyiqə Edomda ix kilidu...»** — miladiyədin ilgiriki 120-yili Yəhudiylarning yetəkqisi Yuhanna Hirkanus Edoməqa hujum kilip ularəqa «towa kilip Pərwərdigarəqa ix-ininglar, yaki kiliqimda ölünglar» degən tallax yolini bərdi.

□ **25:17 «Mən ularning (Filistiyələrning) üstigə kəhrilik tənbihlərni qüxürüp kattik intikam alimən»** — Filistiyələr awwal Babilning padixahı Nebokadnəsar tərripidin azab kərđi; andin Grek imperiyəsi tərripidin ixəqal kılindi; miladiyədin ilgiriki 148-146-yillarda ular Yəhudiylar tərripidin bir məzgil ixəqal kılindi. Ularning əwladliri bügünki «Pələstinliklər»ning bir kısmi.

¹ On birinchi yili, ayniq birinchi kunida xundak boldiki, Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi: — □

² I insan oqli, Turning Yerusalem toqruluk; «Wah! Yahxi boldi! Əlləning dərwazisi boluquci wəyran boldi! U manga qarap kayrilip eqildi; uning wəyran kilinixi bilən özümni toyquzumən!» degini tūpəylidin, ³ — Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, i Tur, Mən sanga karximən, dengiz dolkunlarni kəzəkəndək, kəp əlləni sən bilən karxilixka kəzəkəymən; ⁴ ular Turning sepillirini bərbat kilip, uning munarlrini qekip yokitidu. Uning üstidiki topilirini kirip taxlap, uni takir tax kilip koyimən. ⁵ U pəkət dengiz otturisdiki torlar yeyilidiqan jay bolidu; qünki Mən xundak səz kildim, dəydu Rəb Pərwərdigar; u əllər üqün olja bolup qalidu. ⁶ Uning kuruklukta qaloqan kizliri kiliq bilən kirilidu; xuning bilən ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu. □

⁷ — Qünki Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, Mən Tur bilən karxilixixka Babil padixahi Nebokadnəsar, yəni «padixahlarınq padixahi»ni, atlar, jəng harwiliri bilən, atlik qəwəndazlar, kəxun wə zor bir top adəmlər bilən ximal tərpidin qikirip epkelimən. ⁸ U kuruklukta qaloqan kizlrini kiliq bilən soyidu, sanga muhasirə potəylirini kuridu, sepiloqa

□ **26:1 «on birinchi yil»** — sürgün boləqlikining 11-yili idi. Bəlkim on birinchi ay boluxi mumkin. □ **26:6 «kuruklukta qaloqan kizliri»** — bəlkim turəqa bekindi boləqan yezilarni kərsitidu. 8-ayətnimu kəring. Bu bexarət toqruluk yəne «kəxumqə səz»imizni kəring.

qıqıdıoğan dönglükni yasaydu, sanga qarap kalkanlirini kətüridu. ⁹ U sepilliringoğa bəsküqi bazoqanlarni karitip tikləydu, qoral-paltiliri bilən munarlingni qekip oqulitidu.

¹⁰ Uning atlirining köplükidin ularning kətürgən qang-topisi seni kəpəlaydu; sepilliri bəsülgən bir xəhərgə bəsüp kirkəndək u sening qowukliringdin kirkəndə, sepilliring atlık əskərləning, qaklarning həm jəng hərwilirining sadasi bilən təwrinip ketidu.

¹¹ Atlirining tuyaqłiri bilən u barlıq rəstə-koqiliringni qəyləydu; u puqraliringni kiliq bilən kiridu, küqlük tüwrükliring yərgə yikilidu. ■

¹² Ular baylikliringni olja, mal-tawarliringni oqənimət kilidu; ular sepilliringni buzup oqulitip, həxəmətlik əyliringni harabə kilidu; ular sening taxliring, yaqraq-limliring wə topa-qangliringni dengiz suliri iqiğə taxlaydu. ¹³ Mən nahxliringning sadasini tügətimən; qiltarliringning awazi qaytidin anglanmaydu. ■ ¹⁴ Mən seni takir tax kilimən; sən torlar yeyilidioğan bir jay bolisən, halas; sən qaytidin qurulmaysən; qünki Mənki Pərwərdigar xundək degənmən, dəydu Rəb Pərwərdigar. □

¹⁵ Rəb Pərwərdigar Turqə mundək dəydu:

■ **26:11** Yəx. 5:28; Yər. 47:3 ■ **26:13** Yəx. 24:7, 8; Yər. 7:34;

16:9 □ **26:14** «**Mən seni takir tax kilimən; sən torlar yeyilidioğan bir jay bolisən, halas; sən qaytidin qurulmaysən**»

— bu bexarət awwal Babilning imperatori Nebokədnəsar, andin Grek imperatori «Büyük Iskəndər» tərəpliridin əməlgə axuruldi. Turning hazırkı əhwali dəl muxu ayəttə eytiloqəndəktur. Bu ixlar toquruluk yənə «qoxumqə söz»imizni kəring.

— Sən oqulap kətkiningdə, yarilanoqanlar aq-zarlioqinida, otturungda kiroqin-qapqun kilinoqanda, dengizning qət yaqiliri təwrinip kətməmdü? ¹⁶ Dengizdiki xahzadilər təhtliridin quxüp, tonlirini biryaqqa taxlap, kəxtilik kiyim-keqəklirini seliwetidu; ular əzlrini kərkunq-titrək bilən pürkəydu; ular yərgə olturup, heq tohtawsiz titrəp, sanga qarap sarasimigə quxidu. ¹⁷ Ular sən üqün bir mərsiyəni oqup sanga mundaq dəydu: —

«I aqaləng dengizdikilərdin boləqan, dangqi qikqan,

Dengiz üstidin küqlük həküm sürgən,

Əz wəhətliringni barliq dengizda turuwatqanlarəqa saləqan xəhər!

Sən wə sənda turuwatqanlar nəkədər həlak boləqan!■

¹⁸ Həzir sening oqulap kətkən kününgdə,

Dengiz boyidikilər titrəp ketidu;

Dengizdiki arallar wə kiroqaktikilər sening yok bolup kətkiningdin dəkkə-dükkigə quxüp qaldi».□

¹⁹ — Qünki Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: —

«Mən seni adəmzatsiz xəhərlərdək, harabə xəhər kiləqinimda,

Mən üstünggə dengiz qongkurluklirini qikirip seni qəkürginimdə,

Uluq sular seni besip yapqanda,

■ 26:17 Wəh. 18:9-19 □ 26:18 «Həzir sening oqulap kətkən kününgdə, dengiz boyidikilər titrəp ketidu...» — bu bexarətning kəp jəhətlərdə əməlgə axuruluxi toqruluk «koxumqə səz»imizni kərüng.

20 Xu tapta Mən seni Һangoҗa qüxkənlər bilən
 billə qüxürimən,
 Kədimki zamandikilərnin Һatarioҗa
 qüxürimən;
 Seni yərnin tegiliridə turоuzimən;
 Seningdə Һaytidin adəmzət bolmasliki üqün,
 Seni kədimki harabilər arisioҗa,
 Һangoҗa qüxkənlər bilən billə boluxҺa
 qüxürimən;
 Birak tiriklərnin zeminida bolsa güzəllik tikləp
 Һoyimən;□
 21 Mən seni baxkilaroҗa bir aҺaҺi-wəҺxət
 Һilimən;
 Sən Һaytidin Һeq bolmaysən;
 Ular seni izdəydu, birak sən mənggügə tepil-
 maysən»
 — dəydu Rəb Pərwərdigar.

27

*Tur tooҗruluқ yəna bir bexarət — Tur xəҺirini
 Һirayliқ kemigə ohxitix*

¹ Pərwərdigarning sözi mangu kelip mundak
 deyildi: —

² Sən, i insan ooqli, Tur tooҗruluқ bir mərsiyəni
 aozingоҗa elip uningоҗa mundak degin: —

□ 26:20 «**Birak tiriklərnin zeminida bolsa güzəllik tikləp
 Һoyimən**» — baxҺa birhil tərjimisi: «Sən Һaytidin tiriklərnin
 zeminida Һərmətkə sazawər orunda bolmaysən».

³ I dengizlarning kirix aqzida turukluk, dengiz boyliridiki kəp əllər bilən sodilaxquqi, Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: —

«I Tur, sən «Mening güzəllikim kamalətkə yətti!» deding. □ ■

⁴ Sening qebraliring bolsa dengizlarning ottur-isida idi;

Seni yasioqanlar güzəllikini kamalətkə yətküzdi.

⁵ Ular barlik tahtayliringni Senirdiki qarioqaylardin yasioqan;

Sanga moma üqün ular Liwandin kedir dərihini epkəlgən;

⁶ Palakliringni Baxandiki dub dərəhliridin yasioqan;

Palubangni səmxit dərəhliridin yasap, Kupros dengiz boyidiki pil qixi bilən nəxiqligən. ■

⁷ Yəlkining Misirdin kəltürülgən kəxtilik libastin yasaloqan, u sanga tuq bolqan;

Sayiwining bolsa dengiz boyidiki Elixahdiki kək wə səsün rəhtlərdin idi; □

⁸ Zidondikilər həm Arwadtikilər sening palak uruquqiliring idi;

Səndə bolqan danixmənlər, i Tur, sening yol baxliouqiliring idi.

⁹ Gəbaldiki aqsakallar wə uning danixmənliri səndə bolup, kawakliringni etətti;

□ 27:3 «I dengizlarning kirix aqzida turukluk...» — ibraniy tilida «kirix aqzi» degən söz «jüplük xəklidə», çünki turning ikki porti bar idi. ■ 27:3 Əz. 28:12 ■ 27:6 Yəx. 2:13 □ 27:7 «Elixah» — bəkim Kuprosni kərsitidu.

Dengiz-okyandiki barlıq kemilər wə ularning dengizqiliri mal almxturuxka yeningoqa kelətti.

¹⁰ Parslar, Ludtikilər, Liwiyədikilər qoxunoqa tizimlinip, sening ləxkərliring boləqan;

Ular qalkān-dubuloqilirini üstünggə esip, seni həywətlik qiloqan; □

¹¹ Arwadtikilər qoxuning bilən hər təriringdə sepilliringda turup kəzəttə boləqan;

Gammadtikilərmu munarlingda turəqan;

Ular qalkān-qorallirini ətrapingəqa, sepilliringəqa esip qoyəqan;

Ular güzəllikingni kamalətkə yətküzgən;

¹² Tawarliringning mol boləqanliqədin Tarxix sanga heridar boləqan;

Məhsulatliringəqa ular kümüx, təmür, kələy, qoquxun tegixip bərgən. □

¹³ Jawan, Tubal wə Məxək sən bilən soda qiloqan;

Ular tawarliringəqa adəmlərnin janliri, mis qāqa-qazanlarni tegixkən. □

¹⁴ Torgamaq jəmətidikilər məhsulatliring üçün atlar, jəng atliri wə qeqirlarni tegixip bərgən.

¹⁵ Dedandikilər sən bilən sodilaxkan;

Dengiz boyliridiki kəp həlk sanga heridar boləqan;

□ **27:10 «Liwiyədikilər»** — «Liwiyə» yaki «Libya» ibraniiy tilida «Put» degən səzdur. □ **27:12 «Tarxix»** — qədimki zamanlarda dengiz sodisi bilən dangki qıqqan «Tarxix» dəydiqan üç yurt bar boluxi mumkin idi. Birinqisi, ximaliy Afriqida (hazirki Məxək ətrapidə); ikkinqisi İspaniyə, üçinqisi Əngliyə idi. Muxu yərdə bəlkim İspaniyini kərsitidu. □ **27:13 «Jawan»** — hazirki Gretsiyədur. Tubal wə Məxək əslidə hazirki Türkiyə zeminida yaxioqan ikki kəbilə idi. Keyin ular Rusiyə tərəpkə kəqüp kətkən boluxi mumkin. **«adəmlərnin janliri»** — qullar degənlik.

Ular sanga dəndan, əbnus yaşıqini təlīgən;
 16 Suriyə kəl hünərliringning mol boləqanlikidin sanga heridar boləqan;

Ular məhsulatliringə mawi yaqutlar, səsün rəhtləni, kəxtiləni, nəpis kanap rəhtləni, marjanlarni, kizil yaqutlarni tegixip bərgən. □

17 Yəhuda wə Israil zeminidikilərdinmu sən bilən sodilaxkuqilar boləqan;

Tawarliringə ular Minnitning buədayliri, peqinilər, həsəl, zəytun meyi, məlhəm dorilarni tegixip bərgən.

18 Dəməxk kəl hünərliringning mol boləqanlikidin,

Hərhil bayliqliring tüpəylidin sanga heridar bolup sanga Həlbəning xarabirini, aq yunglarni tegixip bərgən.

19 Wedan wə Uzaldin qikқан Jawandikilər məhsulatliringə sokuloqan təmür, kəwzakdarqin, egirni tegixkənidi.

20 Dedan sanga at tokumlrini tegixip bərgən;

21 Ərəbistan wə Kədardiki barliq xahzadilər sanga heridar boldi;

Sanga pahlanlar, kəqkarlar wə əqkiləni tegixip bərgən.

22 Xeba həm Raamahdiki sodigərlər sən bilən tijarət kuloqan;

Məhsulatliringə ular hərhil sərhil tetitkular, kimmətlik jawahiratlar wə altun almaxturup

□ 27:16 «Suriyə kəl hünərliringning mol boləqanlikidin sanga heridar boləqan...» — bəzi kona kəqürmə nushilarda «Aram» (Suriyə) əməs, «Edom» deyilidu: 18-ayəttə «Dəməxk» (Suriyəning paytəhti) toqruluk səz boləqəqqa, «Edom» bəlkim toqrudur.

bərgən.

²³ Həran, Kannəh, Edəndikilər və Xeba, Axur, Hilmadtiki sodigərlər sən bilən tijarət kıloqan; □

²⁴ Ular sanga həxəmətlik kiyim-keqək, səsün rəhtlər və kəxtilər, rəngmurəng giləmlərnı te-gixip bərgən;

Bularning həmmisi tügünqəklinip tana-arəqamqılar bilən qing baqlinip, bazaringəqa kirdi.

²⁵ Tarxixniki kemilər tawarliringni kətürgən kar-wanlardək boləqan;

Xuning bilən sən dengiz-okyanning baqlrida mal bilən toldurulup, intayin eqlirlixip kətkənsən; □

²⁶ Sening palək orəquqiliring seni uluql sularəqa apardı;

Xərk xamili seni dengiz-okyanning baqlrida parə-parə kıliwətti; ■

²⁷ Sening mal-mülükliring, bazarliring, den-gizqiliring və yol baxlıəquqiliring,

Kawakliringni ətküqilər, sən bilən sodilaxkan sodigərlər, səndə boləqan barlık ləxkərliring,

Jümlidin arangda toplanəqan adəmlərnıng həmmisi sən ərülüp kətkən kününgdə ərülüp dengiz-okyanning kəynioqa ələrk bolup ketidu. ■

²⁸ Yol baxlıəquqiliringning aql-zarliridin daladik-ilər təwrəp ketidu. ■

²⁹ Palək orəquqilarning həmmisi,

□ **27:23** «Axur» — Asuriyə. □ **27:25** «əqlirlixip kətkən» — ibraniy tilida ikki bislik gəp bolup, uning ikkinqi mənisi «hərmət-abruyluk boləqan» degən mənidə. Xühhisizki, bu kinayilik gəp idi. ■ **27:26** Əz. 17:1 ■ **27:27** Wəh. 18:9-19 ■ **27:28** Əz. 26:10, 15

Dengizqılar, dengizda barlıq yol baxlıoquqılar öz kemiliridin qüxidu;

Ular quruklukta turidu;

³⁰ Ular sanga qarap awazini anglitip,

Qattik ah-zar kətüridu;

Ular topa-qang qikirip bexioqa qaqudu;

Ular küllər iqidə eoqinaydu.

³¹ Ular seni dəp qaqlirini qüxürüp əzlrini taz kılıp, bəz kiyimlərgə oraydu;

Ular qattik matəm tutup sən üçün zor dərd-ələm iqidə yioqlaydu. □ ■

³² Ular ah-zarlırini kətürginidə sən üçün bir mərsiyəni oqup, sən toqruluk həza kılıp mundak dəydu:

— «Tur dengiz-okyanlar otturisida, hazır jimjit kılinoqan!

Əsli kim uningqa təng kelələytti?

³³ Məhsulatliring dengiz-okyanlardin ötüp kətəndə,

Sən kəp həklərnə kənaətləndürgən;

Baylıqliring wə tawarliringning molluqi bilən yər yüzidiki padixahlarnə beyitqənsən.

³⁴ Sən sularning qongqur tegidə dengiz-okyanlar tərpidin parə-parə kılinoqanda,

Tawarliring həm arangda boləqan top-top adəmliringmu ərülüp ərək bolup kətti.

³⁵ Barlıq dengiz boyidikilər sanga qarap aləzadə boləqan;

Ularınə padixahliri dəhxət kərkup, ularning yüzlirini sur bəskən.

□ **27:31 «bəz kiyimlər»** — matəm tutux yaki qattik towa kılıxni bildürətti. ■ **27:31** Yər. 48:37

³⁶ Həlklər arisidiki sodigərlər sanga qarap «ux-ux» kildi;
Sən özüng bir wəhxət iding, əmdi qaytidin bolmaysən»».□ ■

28

Turning padixahini əyibləydiqan bir bexarət

¹ Pərwərdigarning sözi manga kelip mundak deyildi: —

² I insan oqlı, turning xahzadisigə mundak degin: — Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — «Sening özüngni qong tutup: «Mən bir ilahturmən;

Mən Hudaning təhtigə, yəni dengiz-okyanlarning baqrida olturimən», degənsən; (Biraq sən insan, Huda əməssən!)

Sən öz kənglüngni Hudaning kəngli dəp oylap qalding.■

³ Mana, sən Daniyaldin danasən;

Həqkandak sir səndin yoxurun əməs;□

⁴ Danalıqıng wə əkling bilən sən baylıqlarqa igə boldung,

Altun-kümüxni həziniliringgə toplap koydung;

⁵ Tijarəttə bolqan zor danalıqıng bilən baylıqliringni awuttung;

□ **27:36 «sodigərlər sanga qarap «ux-ux» kildi»** — «ux-ux kiliş» kona jəmiyəttə məshirə kilişni bildüridu. ■ **27:36** Əz. 26:21 ■ **28:2** Yəx. 31:3 □ **28:3 «Mana, sən Daniyaldin danasən»** — xu waqıttə Daniyal pəyoqəmbər allıqəqan Babil ordısında birnəqəqə yil bax wəzir bolqan.

Baylikliring tüpəylidin özüngni qong tuttung: —

⁶ Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: —
Sən öz kənglüngni Hudaning kəngli dəp oylap
kətkənlikingdin,

⁷ Əmdi mana, Mən yat adəmlər,
Yəni əlləning dəhxitini üstünggə epkelimən;
Ular danalıqning parlaklığını yokitixka
kiliqlirini suqurup,
Xan-xəripingni buloqaydu;■

⁸ Ular seni hangoqa qüxüridu;
Xuning bilən sən dengiz-okyanlarning koynida
əltürülgənləning əlümidə əlisən.

⁹ Əmdi seni əltürgüqining aldida: «Mən Huda»
— dəmsən?

Birəq sən özüngni sanjip əltüridiqanıning koli
astida Təngri əməs, insan bolup qikisən.

¹⁰ Sən yat adəmləning qolida hətnə
kilinmioqanlaroqa layiq boləqan əlüm bilən
əlisən;

Qünki Mən xundak səz kiloqan», — dəydu Rəb
Pərwərdigar.□

Turning padixahi toqruluk bir mərsiyə

¹¹ Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak
deyildi: —

■ **28:7** Yər. 6:23 □ **28:10** «Sən yat adəmləning qolida hətnə kilinmioqanlaroqa layiq boləqan əlüm bilən əlisən» — Turdikilər adəttə «hətnə kilinmioqan»lardindur. «Əzakiyal pəyoqəmbər» degən kitabta, «hətnə kilinmioqan petida əlüx» degən səz «Hudadin ayriloqan petida əlüx» degən mənini bildüridu. «Koxumqə səz»imizdə biz «hətnə» degən tema üstidə tohtilimiz.

12 I insan ooqli, Turning padixahı toqruluk awazingni kətürüp bu mərsiyəni aozingəyə elip uningəyə mundaq deyin: —

Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: —

«Sən, kamalətning jəwhiri boləyan, Danalığğa toləyan, güzəlliktə kamalətkə yətkəniding;□ ■

13 Sən Erəm baəqisi, yəni Hudaning baəqisida boləyansən;

Hər bir kimmətlik taxlar, yəni kızıl yaqut, serik gəhər wə almas, beril yaqut, aq həkik, anartax, kək yaqut, zumrət wə kək qaxtax sanga yögək boləyan;

Yaqut kəzliring wə nəkkaxliring altun iqiğə yasələyan;

Sən yaritələyan kününgdə ular təyyarlanəyanidi.

14 Sən bolsang məsihləngən muhəpizətqi kerub idingsən,

Qünki Mən seni xundaq bekitkənidim;

Sən Hudaning mukəddəs teqida boləyansən;

Sən otluk taxlar arisida yürəting;□

□ **28:12** «Sən, kamalətning jəwhiri boləyan» — yaki «sən, kamalətning məhəri boləyan». ■ **28:12** Əz. 27:3

□ **28:14** «Sən bolsang Məsihləngən muhəpizətqi kerub idingsən» — «kerub» toqruluk 9:3-ayəttiki izahət, «Yar.» 3:24 wə «Təbirlər»nimu kərüng. «Kerub»lar küqlük pərixtilərdir. «Məsihlinix» yaki «məsih kəlinix» — Təwrattiki bəlgilimidə, yengi padixah, «bax kahin» həm bəzi qəolarda pəyoqəmbərləni tikləx üçün «məsih kəlinix» murasimi etküzülətti. Murasimda bəxiqə puraklik may kuyulatti. Bu «məsihləx» dəp atələyan. Biraq muxu yərdə bir kerub (pərixte) «məsih kəlinəyan»; Huda Əzi uni alahidə bir hizmət kəlixkə təyyarlaw üçün uni məsihligən bolsa kərək.

15 Sən yaritiloğan kündin beri, səndə kəbihlik pəyda boluquqə, yolliringda mukəmməl bolup kəlgəniding. □

16 Kiloğan sodiliringning kəp boluqanlikidin sən zorluq-zumbuluk bilən tolup, gunah sadir kiloğan;

Xunga Mən seni Hudaning teqidin haram nərsə dəp taxliwətkənmən;

Mən seni, i muhəpizətqi kerub, otluq taxlar arisidin həydəp yoqatқанmən;

17 Sening kənglüng güzəlliking bilən təkəbburlixip kətti;

Parlakliqing tūpəylidin sən danalikingni buloqoqansən;

Mən seni yərgə taxliwəttim;

Padixahlar seni kərup yetixi uqün Mən seni ular aldida yatquzdum. □

□ **28:15 «Sən yaritiloğan kündin beri, səndə kəbihlik pəyda boluquqə, yolliringda mukəmməl bolup kəlgəniding»** — oqurmənlər bəlkim hazır kəriduki, Əzakiyal pəyoqəmbər Tur padixahioqa əməs, bəlkim uning kəynidə turoqan rohiy kükə səz kiliwatidu. Aldidiki 1-10-ayətlər «Turning xahxzadisi» toqruqluq idi; hazır tema «Turning padixahioqa əzgətilidu. Bizdə həq guman yoqki, u Xəytanoqa gəp kiliwatidu. Muxu yərdə Xəytan toqruqluq birnəqqə muhim həwərlər bar: — (1) u Huda təripidin yaritiloğan. (2) uning Erəm baqisida alahidə muhəpizətqilik kilidioqan hizmiti bar idi. (3) u əsli intayin qirayliq wə küqlük kerub (pərixətə) idi. (4) u Erəm baqisida boluqan wəqitta Hudaqqa qarxi qıqқан. (5) xu gunahı tūpəylidin u Hudaning huzuridin həydiwətilgən.

□ **28:17 «... Mən seni yərgə taxliwəttim; padixahlar seni kərup yetixi uqün Mən seni ular aldida turoquzdum»** — muxu 17- wə keyinki ayətlərdə, Əzakiyal həm Xəytanoqa həm Tur padixahı (Ittobal II)qqa səz kilidu. Tur padixahı Xəytanoqa intayin ohxap kətkən.

18 Sening kəbihlikliringning köplüki tüpəylidin,
 Kiloqan sodangning adilsizliki tüpəylidin,
 Öz mukəddəs jayliringni buloqiansən;
 Mən özüngdin bir otni qikardim,
 U seni köydürüp yəwətti;
 Xuning bilən sanga qarap turoqanlarning
 həmmisining köz aldida,
 Mən seni yərdə qaloqan küllərgə aylan-
 duruwəttim.
 19 Seni tonuqanlarning həmmisi sanga qarap
 sarasimidə qalidu;
 Sən özüng bir wəhxət bolup qalding, əmdi
 qaytidin bolmaysən».

Zidonni əyibləydiqan bir bexarət

20 Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak
 deyildi: —

21 I insan oqli, yüzüngni Zidonqa qaritip uni
 əyibləp bexarət berip mundak degin: — □

22 Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: —

«Mana, Mən sanga qarxi, i Zidon;

Əzüm arangda uluqlinimən;

Mən uning üstigə həküm qikirip jazaliqinimda,
 Əzümni uningda pak-mukəddəs ikənlimni
 kərsətkinimdə,

Ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup
 yetidu.

23 Mən ularqa wabani əwitip, rəstə-koqilirida
 qan akquzimən;

Uningoqa qarxi qikқан kiliqning hər ətrapida
 bolqanliqidin otturisida əltürülgənlər yikilidu;

□ **28:21** «Zidon» — Tur xəhirining ətrapida bolup, uningqa qaraxliq rayon idi.

Xuning bilən ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu;

²⁴ Ular yənə İsrail jəmətini kəzgə ilmiqan ətrapidikilər arisida, İsrail üqün adəmni sanjiqıuqi jiqan yaki dərd-ələmlik tikən bolmaydu;

Xuning bilən ular Mening Rəb Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu».

²⁵ Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: «Mən ular tarkitiloqan əllər arisidin İsrail jəmətini qaytidin yioqkinimda, ularda əllərninğ kəz aldida Əzümning pak-muqəddəs ikənlikimni kərsətkinimdə, əmdi ular Mən Əz qulum bolqan Yaqupqa təkdım kılqan, əzining zeminida olturidu; ²⁶ ular uningda tinq-amanlıq iqidə yaxap, əylərnı selip üzümzarlarnı tikidu; Mən ularnı kəzgə ilmaydıqan ətrapidikilərninğ həmmisining üstigə həküm qikirip jazalıqinimda, ular tinq-amanlıq iqidə turidu; xuning bilən ular Mening Pərwərdigar, ularning Hudasi ikənlikimni bilip yetidu».■

29

Pirəwn wə Misirni əyibləydiqan bexarət

¹ Oninqi yili, oninqi ayning on ikkinqi künidə Pərwərdigarning səzi manganı kelip mundak deyildi: —

■ 28:26 Yər. 31:5

² I insan oqli, yuzungni Misir padixahi Pirawngə qaritip uni wə Misirning barliq əhlini əyibləp bexarət berip munu sözlərnı degin: — □

³ Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — «I öz-özıgə: «Bu dərya özümningki, mən uni özüm üçün yaratqanmən» degüqi bolıqan, öz dəryalırı otturısıda yatqan yoqan əjdihə Misir padixahi Pirəwn, mana, Mən sanga qarximən!■

⁴ Mən qarmaqlarnı engəkliringgə selip, dəryaliringdiki belıqlarnı öz kasirakliringoqa qaplasturup seni dəryaliring otturısıdın qıqırımən; dəryaliringdiki barliq belıqlar kasirakliringoqa qaplixıdu. ⁵ Mən seni, yəni sən wə dəryaliringdiki barliq belıqlarnı qəlbayawanoqa taxlaymən; sən dalaqa qüxüp yikilisən. Heqkim seni yıqmıydu, dəpnə kılmıydu; Mən seni yər yuzıdiki haywanlar, asmandiki uqar-qanatlarınıg ozuqi boluxqa təkdim kılimən. ⁶ Xuning bilən Misirda barliq turuwatqanlar Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetıdu; qünki ular Israil jəmätıgə «qomux hasa» bolıqan. □ ■ ⁷ Ular seni qol bilən tutqanda, sən yerilip, ularnıg pütkül mürilirini tiliwəttıng; ular sanga tayanıqanda, sən sunup, pütkül bəllirini mitkut kıliwəttıng».

⁸ Əmdi Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu:

□ **29:2 «Misirning barliq əhlini əyibləp bexarət berip...»** — Misir ikki kısimoqa, yəni «təwən Misir» wə «yukirikı Misir»oqa bəlungən. «Misirning barliq əhlini...» degən söz bu ikki kısmioqa qarıtılıqan. ■ **29:3** Zəb. 74:13,14; Yəx. 27:1; 51:9

□ **29:6 «qomux hasa»** — demək, tayanıqlı bolmaydıqan, ixənqsız yarıdəm. 7-ayətnı kərüng. ■ **29:6** 2Pad. 18:21; Yəx. 36:6

«Mana, Mən üstünggə bir kiliq qikirip, səndiki insan wə haywanlarni kiritimən. ⁹ Misir zemini wəyrənə wə harabilər bolup qalidu; xuning bilən ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu; çünki Pirəwn: «Nil dəryasi meningki, mən uni yaratqanmən» degənidi.

¹⁰ Xunga mana, Mən sanga həm sening dəryaliringoqa qarximən; Mən Misir zeminini Migdoldin Səwəngiqə, yəni Efiopiyəning qegrasiqiqə pütünləy harabə-wəyrənə kiliwetimən. □ ¹¹ Kiriq yil iqidə, insanning yaki haywanning ayioi uni besip ötməydu wə uningda heq adəm turmaydu. ¹² Mən Misir zeminini wəyrən kilinoqan zeminlar arisida wəyrən kilimən; wə uning xəhərliri harabə kilinoqan xəhərlər arisida kiriq yil wəyrən bolidu; Mən Misirliklarni əllər arisioqa tarkitiwetimən, ularni məmlikətlər arisioqa

□ **29:10 «Misir zeminini Migdoldin Səwəngiqə, yəni Efiopiyəning qegrasiqiqə...»** — «Migdol» bəlkim Nil dəryasining deltasida, «Səwən» bolsa hazırkı «Aswan» (qong damba yasaloqan) xəhərni kərsitidu.

taritimən». □

¹³ Birak Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: «Kirik yilning ahirida Mən Misirliklarni tarkitiloqan əllərdin yiqip qayturimən; ¹⁴ Mən Misirni sürgündin əsligə kəltürüp, ularni Patros zeminoqə, yəni tuquloqan zeminoqə qayturimən; ular xu yərdə təwən dərijilik bir məmlikət bolidu. ¹⁵ U məmlikətlər arisida əng təwən turidu; u qaytidin özini baxka əllər üstigə kətürməydu; Mən ularni pəsəytimənki, ular qaytidin baxka əllər üstidin həküm sürməydu. ¹⁶ Misir qaytidin Israil jəmätining tayanqisi bolmaydu; əksiqə ular daim Israil üqün uningdin panah izdax gunahining əslətmisi bolidu; andin ular Mening Rəb Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetidu». □ ■

□ **29:12 «zeminini wəyran qilinoqan zeminlər arisida wəyran qilimən»** — bu wə uningqə ohxap ketidioqan ibarilər bəlkim «dunya boyiqə uni əng wəyranə zemin qilimən» degən mənədə. **«uning xəhərliri harabə qilinoqan xəhərlər arisida kirik yil wəyran bolidu»** — «kirik yil wəyran bolux»ni kərsətkən bu bexarət, bəlkim birinqi qetim miladiyədin ilgiriki 525-487-yillarda, Pars imperatori «Kambisis»ning Misir üstidin rəhimsiz həküm sürüxi, xuningdək Misirning pəs orunoqə qüxürülüxi bilən əməlgə axuruloqan. Birak xu dəwərdə Misirda «uningda heq adəm turmaydu» degən (11-ayəttiki) bexarət toluq əməlgə axurulmidi. Xunga bexarətning toluq əməlgə axuruluxi Məsihning dunyoqə qaytip kelixi bilən bolidu, dəp oylaymiz. «Koxumqə səz»imiznimu kərüng. □ **29:16 «Misir qaytidin Israil jəmätining tayanqisi bolmaydu; əksiqə ular daim Israil üqün uningdin panah izdax gunahining əslətmisi bolidu»** — Israillər hərdaim Misirdin panah izdəp kəlgən, bu Hudaqə ixənməslik gunahı boləqan. ■ **29:16** Yioq. 4:17

Misir wə Babil

17 Yigirmə yəttinçi yili, birinçi aynıng birinçi künidə xundak boldiki, Pərwərdigarning səzi munga kelip mundak deyildi: — □

18 I insan oqlı, Babil padixahı Nebokadnəsar Turoqa jəng kilixta qoxunini kattik japalik əmgəkkə saldı; xuning bilən hər bir bax takir bolup kətti, hər bir mürə sürkilip yeqlir bolup kətti; biraq nə u nə qoxuni Tur bilən qarxilaxqan əmgəktə heqkandak hək almidi; □ 19 xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, Mən Misir zeminini Babil padixahı Nebokadnəsarqa təkdım kilimən; u uning bayliqlirini elip, oljisini bulap, qənimitini tutup elip ketidu; bular uning qoxuni üqün ix həkki bolidu. 20 Mən uningqa Turoqa jəng qiləqanning ix həkki üqün Misir zeminini təkdım kildim; qünki ular Meni dəp əjir kildi, — dəydu Rəb Pərwərdigar. □

□ 29:17 «**Yigirmə yəttinçi yili, birinçi aynıng birinçi künidə ... Pərwərdigarning səzi munga kelip mundak deyildi**» — oqurmənlər bəlkim xuningqa diqqət qiləqan boluxi mumkinki, Misir toqruluk bu bexarət yukiriki bexarətlərdin 17 yıl keyin berilgən. Xübhisizki, u Misir toqrisidiki bexarətlərnı jəm kilip toluq bolsun dəp muxu yərdə qoxuləqan.

□ 29:18 «**Babil padixahı Nebokadnəsar Turoqa jəng kilixta qoxunini kattik japalik əmgəkkə saldı... biraq nə u nə qoxuni Tur bilən qarxilaxqan əmgəktə heqkandak hək almidi**» — əməliyəttə Babil padixahı Nebokadnəsar Tur xəhirini 13 yıl muhasirigə aldı! U ahirda Babiləqə təslim boldi, biraq bu səzgə qarıləqanda Nebokadnəsar uningdin heq payda kərmigən.

□ 29:20 «**Mən uningqa Turoqa jəng qiləqanning ix həkki üqün Misir zeminini təkdım kildim**» — ibraniy tilida muxu yərdə «Turoqa» degənlik «uningqa» deyilidu. 18-ayətnı kəring.

21 — Mən xu kündə Israil jəməti üçün bir münggüz östürüp qikirimən, wə sən *Əzakiyalning* aozingni ular arisida aqimən; xuning bilən ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetidu.□

30

Misir tooqruluk eytiloqan mərsiyə

¹ Pərwərdigarning sözi manga kelip mundaq deyildi: —

² I insan ooqli, bexarət berip: — Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — «Silər dad-pəryad selip: «Way xu küni!» — dənglar!» — degin.

³ Qünki kün yeqinlaxti; bərhək, Pərwərdigarning küni, bulutlar kaplanoqan kün yeqinlaxti; u əllərnin bexioqa qüxidioqan kündur. □ ⁴ Xuning bilən bir kiliq Misir üstigə qüxidu; öltürülgənlər Misirda yikiloqanda, uning zor bayliqliri bulinip kətkəndə, uning ulliri örülüp qüxkəndə, Efiopiyəliklər dərd-ələm tartidu.

□ **29:21 «Mən xu kündə Israil jəməti üçün bir münggüz östürüp qikirimən»** — Təwratta, «münggüz»lər kəp hallarda adəmlərnin abruy-xəhritini yaki hokukini bildüridu. Muxu yərdə Kutquzoquqi-Məsihi kərsitixi mumkin. «Zəbur» 132-küy, 17-ayətni kəring. Bu münggüzlər adəmnin bexidin əskən əməs, əlwəttə! □ **30:3 «Pərwərdigarning küni»** — adəttə ahirki zamandiki, hər əl-millətni başqan azab-oqubətlik künlərnə kərsitidu. Muxu yərdə «Pərwərdigarning küni» bəlkim həm yeqin arioqa bolidioqan wə yiraq kəlgüsidə bolidioqan (ahirki zamandiki) ixlarnimu kərsitidu.

⁵ Efiopiyə, Put, Lud, barlıq Ərəbiyə, Liwiyə wə əhdə kılinoqan zemindikilərmu Misir bilən billə kılıqlinidu. □

⁶ Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Misirni qollaydioqanlar yikilidu; uning küqidin bolqan pəhri yərgə quxidu; Migdoldin Səwəngiqə bolqan həlq kılıqlinidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar.

⁷ — Ular wəyran kılinoqan zeminlar arisida wəyran kılınidu; uning xəhərliri harabə kılinoqan xəhərlər arisida yatidu. ⁸ Xuning bilən, Mən Misiroqə ot saloqinimda, uning yardimidə bolqanlar sundurulqanda, ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu; ⁹ Xu küni əlqilər Efiopiyəni kərkətitix üqün kemilərdə olturup məndin qıqıdu; Misirning bexioqə quxkən kündək ularoqimu azab-oqubət quxidu; mana, u keliwatidu!

¹⁰ Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: «Mən yənə Misirning top-top adəmlirini Babil padixahı Nebokədnəsarning qoli bilən tügətimən. □ ¹¹ U wə uning bilən kəlgən həlqi, yəni əlləarning arisidiki əng dəhxətliki zeminni həlak kılıxqa

□ **30:5 «barlıq Ərəbiyə»** — yaki, «arilixip kətkən top-top adəmlər». **«Liwiyə»** — (yaki «Libya») ibraniy tilida «Lubiylar». Bəzi kəqürmilərdə «Qubdikilər» deyilidu. Adəttə «Put» Liwiyəni kərsitidu. **«əhdə kılinoqan zemindikilər»** — bəlkim (Hudaning yolyorukliriqə hilap) Misiroqə kəqip kətkən Yəhudiylarni kərsitixi mumkin («Yər.» 44-babni kərüng). □ **30:10**

«Mən yənə Misirning top-top adəmlirini Babil padixahı Nebokədnəsarning qoli bilən tügətimən» — muxu ayəttiki «yənə» bexarətning həm yəqin arini (Nebokədnəsar arkilik) həm yirək kəlgüsini (ahirkı zamanlarni)mu kərsitidioqanlıqini ispatlaydu.

elip kelinidu; ular Misir bilən qarxilixqa kiliqlarni suqurup, zeminni ɵltürɵlgənlər bilən tolduridu. □ ■

¹² Mən Nil dəryalirini kurutimən, Wə zeminni rəzil adəmlərninğ kəliqə setiwetimən;

Zemin wə uningda turoqan həmmiini yat adəmlərninğ kəlidə wəyrənə kəlimən; Mənki Pərwərdigar xundak sɵz kəliqan».

¹³ Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: «Mən Nof xəhiridin butlarni yɵkitimən, oyoqan məbudlarnimu yɵkitimən; Misir zeminidin kəytidin xəzadə bolmas; Mən Misir zeminini kɵrkunqqa qɵxurimən. □ ¹⁴ Mən Patros xəhirini wəyrənə kəlip, Zoan xəhiridə ot salimən, No xəhiri ɵstidin həkɵm qəkirip jazalaymən. □

¹⁵ Misirning istihkami boləqan Sin xəhiringinğ ɵstigə kəhrimni təkimən; No xəhiringinğ top-top adəmlirini kəriwetimən.

¹⁶ Mən Misirdə bir ot salimən; Sin azablardin toloqinip ketidu; No xəhiri bəsulidu, Nof xəhiri hərə kɵni yawlarəqə yɵzlinidu. ¹⁷ Awən wə Pibəsət xəhərliridiki yigitlər kəliqlinidu; bu

xəhərlər sɵrgɵn kəlinidu. ¹⁸ Mening xu yərdə Misirning boyunturuklirini sunduroqinimda, Tahpanəs xəhiridə kɵn kərangəqulixidu; uningda ɵz kɵqidin boləqan pəhri yɵkilidu; bir bulut uni kəplaydu; uning kəzliri sɵrgɵn kəlinidu.

□ **30:11** «U (**Nebəkədnəsar**) ... **elip kelinidu**» — demək, Nebəkədnəsarning təcawuz kəlip kəlix Hudaaning orunlaxturuxidur. ■ **30:11** Əz. 28:7 □ **30:13** «**Nof xəhiri**» — həcirkə Məmfis xəhiri. □ **30:14** «**No xəhiri**» — həcirkə Tebes xəhiri.

19 Mən xundak qilip Misir üstidin həküm qikirip jazalaymən; wə xular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu».

Pirəwn tooqruluk yənə bir bexarət

20 On birinçi yili, birinçi aynıng yəttinçi künidə xundak boldiki, Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi: —

21 I insan oqlı, Mən Misir padixahı Pirəwnning bilikini sundurdum; wə mana, u dawalin-ixka tengilmidi, yaki qiliq tutuxka tengik bilən küqəytilmidi. □

22 — Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: «Mana, Mən Misir padixahı Pirəwngə qarximən; Mən uning biləklirini, həm küqlük boləninini həm sunduruloqan bilikini üzüwetimən; xuning bilən qiliqini qolidin quxürmən; 23 Misirliklarni əllərgə tarkitiwetimən, məmlikətlər arisioqə tartimən. 24 Mən Babil padixahining qolini küqəytip, qiliqimni uning qolioqə tutkuzimən; Mən Pirəwnning biləklirini sundurimənki, u Babil padixahı aldida əjili toxqan yarilanoqan adəmdək aq-zarlar bilən ingraydu.

25 Mən Babil padixahining biləklirini küqəytimən, wə Pirəwnning biləkliri sanggilap qalidu; Mən Öz qiliqimni Babil padixahining

□ 30:21 «...Mən Misir padixahı Pirəwnning bilikini sundurdum; wə mana, u ... qiliq tutuxka tengik bilən küqəytilmidi» — bu bexarət bəlkim «Yər.» 37:1-10-ayətlərdə təswirləngən wəkəni kərsitidu. Hofna Pirəwnning qoxunliri Yerusalemnı muhasirigə aloqan Babil qoxunioqə qarxi jənggə qikqanda, məoqlubiyətkə uqrap Misiroqə qekingən.

qolioqa tutkuzoqinimda, u uni Misir zemini üstigə sozoqinida, ular Mening Pərwərdigar ikənlimni tonup yetidu; ²⁶ wə Mən Misirliklarni əllər arisioqa tarkitimən, məmlikətlər iqigə taritimən; wə ular Mening Pərwərdigar ikənlimni tonup yetidu».

31

Asuriyə qandaq boləqan bolsa, Misir xundak bolidu

¹ On birinçi yili, üçinçi ayning birinçi künidə xundak boldiki, Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaq deyildi: —

² I insan ooqli, Misir padixahı Pirəwngə wə uning top-top adəmlirigə mundaq degin: — Əmdi sən büyüklüküngdə kim sən bilən təng bolalaydu? □

³ Mana, Asuriyəmu Liwandiki bir kedir dərihi idi; uning ormanlıqqa sayə bərgən güzəl xahliri bolup, u intayin egiz boyluk idi; uning uqi bulutlarəqa taqaxkanidi; □ ■ ⁴ Sular uni yooqan kılıp, qongkur bulaklar uni egiz kılıp

□ **31:2 «Əmdi sən büyüklüküngdə kim sən bilən təng bolalaydu?»** — Hudaning bu soali «Kimmu sən bilən təng turalaydu?» degəngə ohxiqini bilən, əməliyəttə xundak mənide əməs. 3-14-ayətlərdin qarioqanda, Hudaning Misiroqa eytkən səzi «Sən Asuriyədin heq büyük əməssən, Asuriyəgə ohxax yərning tegigiqə təwən kılınisən» degəngə barawər. □ **31:3**

«Asuriyəmu Liwandiki bir kedir dərihi idi; uning ormanlıqqa sayə bərgən güzəl xahliri bolup, u intayin egiz boyluk idi...» — Asuriyə imperiyəsi bu bexarəttin 25 yil ilgiri, yəni miladiyədin ilgiriki 612-yili Babil tərpidin həlak boləqan.

■ **31:3** Dan. 4:7

əstürgəndi; erikliri uning tüwidin, ətrapidin ekip ətətti, ular öz ətənglirini daladiki barlıq dərəhlərgiqə əwətkənidi. ⁵ Xuning bilən, u bihlanoqan waqıtta, mol sular bilən egizliki barlıq dərəhlərdin egiz boloqan, uning xahliri kəpəygən wə xahqiliri uzun boloqan; ⁶ asmandiki barlıq uqar-kanatlar uning xahlirida uwilioqan, xahqiliri astida daladiki barlıq janiwarlar balilioqan; uning sayisi astida barlıq uluoq əllər yaxioqan. ■

⁷ Xundak bolup uning xahliri kengiyip, u büyüklükidə güzəlləxkən; qünki uning yiltizliri mol sularoqa yətkən. ⁸ Hudaning baqqsidiki kedir dərəhlərmu uni tosalmaytti; qarioqaylar uning xahliridək, qinar dərəhliri uning xahqiliridəkmü kəlməytti; Hudaning baqqsidiki heqkandak dərəh güzəlliktə uningə ohximaytti. ■ ⁹ Mən uni xahlirining kəplüki bilən güzəl qiloqanmən; Hudaning baqqsida boloqan barlıq dərəhlər, yəni Erəmdiki dərəhlər uningdin həsət qiloqanidi.

¹⁰ Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Qünki u özini egiz kətürüp, uqini bulutlaroqa takaxturup uzartkanliki, egizlikidin kənglining

təkəbburlaxkanlıki түpəylidin, □ 11 əmdi Mən uni üzül-kesil bir tərəp kılıxka uni əllərnin arisidiki mustəbitning kəliqə tapxurdum; Mən uni rəzilliki түpəylidin həydəp qətkə kəkkənidi.

12 Yat adəmlər, yəni əllər arisidiki əng wəhxilər uni kesip taxlidi. Xahliri taqlar wə barlık jiloqlarəqə yikilip, uning xahqiliri zemindiki barlık jiralarəqə sundurulup yatidu; yər yüzidiki həklər uning sayisidin qikip uningdin neri kətti.

■ 13 Uning yikiloqan qoli üstigə asmandiki barlık uqar-kanatlar konup yaxaydu; daladiki barlık janiwarlar xahliri üstidə turidu.

14 Buning məksiti, sulardin suqirilidioqan dərəhlərnin heqbiri özini egiz kətürmisun, yaki uqini bulutlarəqə takaxturmisan, yahxi suqirilidioqan dərəhlərnin heqbiri undaq egizlikkə kətürülmisan üqündur; qünki ularning həmmisi əlümgə bekitilgən — yərnin tegilirigə qüxüxkə bekitilgənlərnin, əlidioqan adəm balilirinin, hangəqə qüxidioqanların qatarididur.

15 — Xunga Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — U təhtisaraqə qüxkən künidə, Mən üning üqün

□ 31:10 «Qünki u özini egiz kətürüp, uqini bulutlarəqə takaxturup uzartkanlıki, egizlikidin kənglining təkəbburlaxkanlıki түpəylidin, ...» — ibraniy tilida bu ayətnin xəli: «Qünki **sən** özünəni egiz kətürgənlikin түpəylidin, uqini bulutlarəqə takaxturup uzartkanlıki, egizlikidin kənglining təkəbburlaxkanlıki түpəylidin...». Xunga mümkünlik bəri, ayətnin birinçi jümlisi (Sən... түpəylidin..) Misirəqə eytiloqan. Biraq jümlə muxu ayəttə tügiməydu; Misirni kərsətkən bolsa pəqət 18-ayətkə kəlgəndə tügixi kərk. 11-18-ayətlər yənila Asuriyəgə eytiloqan. ■ 31:12 Əz. 28:7; 30:11

bir matəm tutkuzoqanmən; qongkur sularni etiwetip uning bulaq-eriklirini tosuwatkənmən; xuning bilən uning uluq suliri tizginləngən. Mən Liwanni uning üqün qarilik kiygüzdüm; uning üqün daladiki barlik dərəhlər solixip kətti. ¹⁶ Mən uni hangoqa qüxidioqanlar bilən billə təhtisaraqa taxliwətkinimdə, uning yikiloqan qaoqdiki sadasi bilən əllərni təwritiwəttim; xuning bilən Erəm baqqsidiki barlik dərəhlər, Liwandiki sərhil wə əng esil dərəhlər, yahxi suqirilqan həmmə dərəhlər yər tegiliridə turup təsəlli tapqan. □ ■

¹⁷ Uning sayisidə turoqanlar wə əllər arisida uni kollaıdıoqanlar uning bilən təng təhtisaraqa, kiliq bilən əltürülgənlərnıng yenioqa qüxkən. □

¹⁸ Kəni eytə, Erəm baqqsidiki dərəhlərnıng qaysisi xan-xərəp wə güzəllıktə sən *Misiroqa* təng keləlytti? Bıraq sənmu Erəm baqqsidiki dərəhlər bilən təng yər tegilirigə qüxürülısən; sən hətnə kılınmioqanlar arisida, kiliq bilən

□ **31:16** «Mən uni hangoqa qüxidioqanlar bilən billə təhtisaraqa taxliwətkinimdə... .. yahxi suqirilqan həmmə dərəhlər yər tegiliridə turup təsəlli tapqan»

— demək, Asuriyə imperiyəsıdın ilgiri oqulioqan imperiyələr Asuriyəning oqulap ketixigə qarap «Bizdın uluq bolqan imperiyəmu dərəkə oqulıdı» dəp təsəlli tapıdı. ■ **31:16** Yəx. 14:9

□ **31:17** «Uning sayisidə turoqanlar ... uning bilən təng təhtisaraqa, kiliq bilən əltürülgənlərnıng yenioqa qüxkən» — «...kiliq bilən əltürülgənlərnıng yenioqa qüxkən» degənlıknıng mənisı bəlkım xuki, rəsmiy dəpnə kılınmay təhtisarada pəs dəp qaralqan, yaki bolmısa təhtisarada əng təwən jayda turıdıoqan. Əhwalnıng qandak boluxıdın kət'ıynəzər, Huda Pirəwn, Misir wə qoxunlirıning rəsmiy dəpnə kılınmaslıqı arkilik, Əzıning ulardın rənjigənlıknı baxqa əllərgə kərsıdıdı.

əltürülgənlər bilən billə yatisən; mana bu Pirəwn wə uning top-top adəmlirining həmmisining nesiwisidur; dəydu Rəb Pərwərdigar. □ ■

32

Misiroğa qilinğan mərsiyə

¹ On ikkinçi yili, on ikkinçi aynıng birinçi künidə xundak boldiki, Pərwərdigarning səzi manga kelip xundak deyildi: —

² I insan oqlı, Misir padixahı Pirəwn üqün bir mərsiyəni aozingğa elip uningğa mundak degin: — Sən özüngni əllər arisida bir xiroğa ohxatqansən, birak sən dengiz-okyanlar arisidiki bir əjdihəsən, halas; sən palaklixip erikliringni exip taxturup, sulirini ayaqliring bilən qaloqitip, dəryalirini leyitip koydung. □ ■

□ **31:18** «Keni eytə, Erəm baqqisidiki dərəhlərləning qaysisi xan-xərəp wə güzəlliktə sən Misiroğa təng kelələytti? ...Mana bu Pirəwn wə uning top-top adəmlirining həmmisining nesiwisidur» — bexarətning bu əng ahırkı jümlisi, yəni 18-ayət Misir wə padixahı Pirəwngə eytilidu. Ilgiriki 2-17-ayətlərləning həmmisi Asuriyə imperiyəsinə əhwalini təswirləydu; Misirning aqiwiti ularningigə ohxax bolidu. ■ **31:18** Əz. 28:10 □ **32:2** «Sən özüngni əllər arisida bir xiroğa ohxatqansən, birak sən dengiz-okyanlar arisidiki bir əjdihəsən, halas» — baxqa birhil təjimişi: «Sən əllər arisida bir xirdək boləqaniding, dengiz-okyanlar arisida əjdihəsən». «Əjdihə» degən söz muxu yərdə yənə (Nil dəryasida kəp tepilidəqan) timsahnimu kərsitixi mumkin. ■ **32:2** Əz. 29:3

3 — Əmdi Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Kəp əllərnin top-top adəmliri aldida Əz torumni üstünggə yeyip taxlaymən; ular seni torumda tutup tartixidu. ■ 4 Mən seni quruklukta kaldurup, dalaqa taxlaymən; asmandiki barliq uqar-qanatlarni üstünggə qondurup, yər yuzidiki janiwarlarni seningdin toyundurimən; 5 gəxüngni taqlar üstigə koyimən, jilqlarni pütkül əzaying bilən toldurimən; 6 Mən kəningning ekixliri bilən zeminni hətta taqlarəiqimu suqirimən; jiralar sən bilən toxup ketidu.

7 Nurungni əvürginimdə, Mən asmanlarni tosuwetimən, yultuzlarni kara kilimən; kuyaxni bulut bilən kaplaymən, ay nur bərməydu. ■ 8 Asmanlardiki barliq parlaydioqan nurlarni üstüngdə kara kilip, zeminənggə qarangoqulukni kaplaymən, dəydu Rəb Pərwərdigar. □ 9 Mən əllər arisioqa, yəni sən tonumioqan məmlikətlər arisioqa sening halaktin *qaloqan adəmliringni* elip kətkinimdə, kəp əllərnin yurikini biaram kilimən; 10 Mən kəp əllərnəni sən bilən alakzadə kilimən, ularning padixahliri sanga qarap dəhxətlik kərkixidu; Mən kiliqimni ularning kəz aldida

■ 32:3 Əz. 12:13; 17:20 ■ 32:7 Yəx. 13:10;

Yo. 2:31, 3:15

□ 32:8 «Asmanlardiki barliq parlaydioqan nurlarni üstüngdə kara kilip, zeminənggə qarangoqulukni kaplaymən, dəydu Rəb Pərwərdigar»

— yənə təkrarlaymizki, bu bexarət bəlkim həm yekinqi waqit (Babilning hujumi arkilik)ni həm ahirkı zamanlardiki «Pərwərdigarning küni»nimu kərsitidu. Ahirkı zamanlardimu əllərnəni kərkıtidioqan «yengi Babil» pəyda boluxi mumkin («Wəh.» 17-18-bablarni kərüng).

oynatqinimda, yəni sening yikiloqan küningdə ularning hər biri öz jan qayoqusida hər dəqiqə təwrinidu.

¹¹ — Qünki Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — «Babil padixahining kiliqi üstünggə qıqıdu.

¹² Palwanlarning kiliqliri bilən Mən sening top-top adəmliringni yikitimən; ularning həmmisi əllər arisidiki mustəbitlərdur; ular Misirning pəhrini yökıtidu, uning top-top adəmliri qurutuwetılıdu. ■

¹³ Mən zor sular boyidin barlıq həywanlirinimu həlak qilimən; insan ayioqi qaytidin ularni qaloqatmaydu, həywanlarning tuyaqlıri qaytidin ularni leyitmaydu. □ ¹⁴ Xuning bilən Mən ularning sulirini tindurimən; ularning eriklirini süpsüzük maydək akturimən, dəydu Rəb Pərwərdigar. ¹⁵ — Mən Misir zeminini wəyrənə qiloqinimda, zemin özining barlıkidin məhrum boləqinida, Mən uningdiki barlıq turuwatqanlarni uruwətqinimdə, əmdi ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu.

¹⁶ — Bu bir mərsiyə; ular uni oquydu — Əllərnin qizliri matəm qilip uni oquydu; mərsiyəni ular Misir wə uning barlıq top-top adəmlirigə oquydu, — dəydu Rəb Pərwərdigar.

Pirəwn təhtisaraoqa qüxidu

¹⁷ On ikkinqi yili, ayning on bəxinqi künidə yənə xundaq boldiki, Pərwərdigarning səzi manganı

■ **32:12** Əz. 28:7; 31:12; 31:2,18; 32:16 □ **32:13** «zor sular» — Nil dəryasi wə uning deltasini kərsitidu.

kelip xundak deyildi: —□

¹⁸ I insan oqli, Misirning top-top adamliri uqun ah-zar qekkin; xuningdek ularni, yani uni kuqluk allarning kizliri bilən billə təwəngə, hangoqa quxidioanlaroqa həmrəh boluxka yər tegilirigə quxürüp taxliwət; □ ¹⁹ güzəlliktə sən kimdin artuq iding? Əmdi quxüp, hətne kilinmioan bilən billə yat! ²⁰ Ular kiliq bilən öltürülgənlər arisoqa yikilidu; kiliq suquruldi; u wə uning top-top adamlirining həmmisi sərəp apiriwetilsun! ²¹ Əmdi palwanlarning arisidiki batur-əzimətlər təhtisaraning otturida turup *Misir* wə uni kollioanlaroqa söz kilidu: — «Mana, ular quxti, ular jim yatidu — hətne kilinmioanlar, kiliq bilən öltürülgənlər!».

²² — Mana, xu yərdidur Asuriyə wə uning yioqiloan qoxuni; uning gərliri əz ətrapididur; mana ularning həmmisi öltürülgən, kiliqlanoan. ²³ Ularning gərliri qongkur hangning tegididur; uning yioqiloan qoxuni əz gəri ətrapida turidu; ular tiriklərnin gəzminida adəmlərgə wəhxət saloanlar — bularning həmmisi öltürülgən, kiliqlanoan.

□ **32:17 «On ikkinçi yili, aynin g on bəxinçi künidə...»** — bəlkim on ikkinçi ayda, yani yukiriki bexarəttin ikki həptə keyin: 1-ayətni kəring. □ **32:18 «I insan oqli, Misirning top-top adamliri uqun ah-zar qekkin; xuningdek ularni, yani uni kuqluk allarning kizliri bilən billə təwəngə, hangoqa quxidioanlaroqa həmrəh boluxka yər tegilirigə quxürüp taxliwət»** — baxka birhil tərjimisi: «I insan oqli, Misirning top-top adamliri uqun ah-zar qekkin, sən wə kuqluk allarning kizliri ah-zar qekinglar; xuningdek ularni hangoqa quxidioanlaroqa həmrəh boluxka yər tegilirigə taxliwət».

24 Mana Elam wə uning gərlirini ətrafda turoqan uning barlıq top-top adəmliri; ularning həmmisi ɵltürɵlgən, kiliqlanoqan, ular hətne kilinmioqan peti yər tegilirigə qüxkənlər — yəni tiriklərlərinin zeminida adəmlərgə öz wəhxitini saloqanlar! Birək hazır ular hangoqa qüxkənlər bilən billə iza-aħanətkə qəmidu.

25 Kixilər uning üqün ɵltürɵlgənlər arisida, top-top adəmliri arisida bir orun raslioqan; həkining gərliri uning ətrafidedur; ularning həmmisi hətne kilinmioqanlar, kiliqlanoqanlar; xunga ular hangoqa qüxkənlər bilən billə iza-aħanətkə qalidu; ular ɵltürɵlgənlər arisioqa yatquzulidu — gərqə tiriklərlərinin zeminida ularning wəhxitini adəmlərgə selinoqan bolsimu!

26 Mana xu yərdə Məxək bilən Tubal barlıq top-top adəmliri bilən turidu; ularning gərliri öz ətrafidedur; ularning həmmisi hətne kilinmioqanlar, kiliqlanoqanlar — gərqə ular tirik turuwatqanlarınin zeminida öz wəhxitini adəmlərgə saloqan bolsimu! ²⁷ Ular jəng qoralliri bilən təhtisaraoqa qüxkən, kiliqliri öz bexi astioqa koyuloqan, hətne kilinmay turup yikiloqan palwanlar arisida yatmaydu; ularning qəbihlikliri öz ustihanlıri üstidə bolidu — gərqə ular tiriklərlərinin zeminida baturlaroqimu wəhxiət

saloqan bolsimu!□

²⁸ Sən *Pirəwnmu* hətnə kılınmioqanlar arisida tarmar bolup, kiliq bilən öltürülgənlər arisida yatisən.

²⁹ Mana xu yərdə Edom, uning padixahliri, barliq xahzadilirimu; ular küqlük bolsimu, kiliqlanoqanlar bilən billə yatquzulidu; ular hətnə kılınmioqanlar arisida, hangoqa qüxidioqanlar bilən billə yatidu.

³⁰ Mana ximaldiki xahzadilər, həmmisi; mana barliq Zidondikilər, öltürülgənlər bilən billə qüxkən; gərqə ez küqi bilən wəhxət saloqan bolsimu, ular hazır hijaləttə qaldı; ular hətnə kılınmioqan bolup, kiliqlanoqanlar arisida yetip, hangoqa qüxidioqanlar bilən billə hijalətkə qalidu.

³¹ Pirəwn bularni kəridu, xuningdək əzining kiliqlanoqan top-top adəmliri toqruluk, yəni əzi wə qoxuni toqruluk ulardin təsəlli alidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar. ³² — Gərqə Mən uning wəhxitini tirik turuwatqanlarning zeminiqə salduroqan bolsammu, birak u hətnə kılınmioqanlar arisiqə, kiliq bilən öltürülgənlər arisiqə yatquzulidu, — yəni Pirəwn wə un-

□ 32:27 «**ular jəng qoralliri bilən təhtisaraqə qüxkən, ... hətnə kılınmay turup yikiloqan palwanlar arisida yatmaydu; ularning kəbihlikliri öz ustihanliri üstidə holdu — gərqə ular tiriklərninɡ zeminida baturlaroqimu wəhxət saloqan bolsimu!**» — demək, Məxək wə Tubal degən ikki kəbilidikilər (həzirkı Rusiyədəki «Moskwa» wə «Tobolsk» bilən munasiwiti bar boluxi mumkin) jəngdə kirilip, baturlardək dəpnə kılınmay, bəlki ularning kəbihlikini kərsitix üqün ustihanliri oquq asman astida yatidu.

ing barlıq top-top adəmliri, — dəydu Rəb Pərwərdigar.

33

Yerusalemning oʻulixi ••• Kəzətqining wəzipisi

¹ Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip xundak deyildi: —

² I insan oʻqli, əl-yurtungdikilərgə səz yətküzüp ularoʻa mundaq degin: — Mən kiliqni məlum bir zemin üstigə qikarəjinimda, zemindiki həlkə öz arisidin bir adəmnı tepip uni kəzətqi beketsə, —

³ u kiliqning zemin üstigə qikқанlikini kərup, kanay qelip həlkni agahlandursa, ⁴ kimdikim kanay awazini anglap, agahni almisa, kiliq kelip uni elip kətsə, əmdi uning keni öz bexi üstigə bolidu. ⁵ U kanay awazini anglap, agahni almioʻan; xunga uning keni əzigə bolidu; u agah aloʻan bolsa, jenini kutkuzoʻan bolatti.

⁶ Birak kəzətqi kiliqning keliwatkinini kərup, kanay qalmay, həlkni agahlandurmisa, əmdi kiliq kelip ular arisidin birawnı elip kətsə, undakta u öz kəbihlikidə elip ketilidu; birak uning keni üqün Mən kəzətqidin hesab alimən.

⁷ Əmdi, i insan oʻqli, Mən seni Israil jəməti üqün kəzətqi dəp bekitkənəmən; sən Mening aozimdin həwər anglap, ularoʻa Məndin agah yətküzisən.

■ ⁸ Mən rəzil adəmgə: «I rəzil adəm, sən qoqum əlisən» desəm, wə əzüng bu rəzilni yolidin

yanduruxka söz qılmay uni agahlandurmisanq, u rəzil öz kəbihlikidə əlidu; birak uning keni üçün səndin hesab alimən. □ 9 Birak sən rəzilni yolidin yenix toqruluk agahlandursanq, u yolidin yanmisa, u öz kəbihlikidə əlidu; birak özüng öz jeningni kutkuzup qalisən.

10 Əmdi sən, i insan oqlı, Israil jəmətigə söz kilip: — Silər: «Bizning itaətsizliklerimiz wə gunahlerimiz beximizdidur, biz ular bilən zəiplixip ketiwatimiz; əmdi biz kandaqmu hayatka eriximiz?» dəysilər. □ ■ 11 Ularəqa sözümni yətküzüp: «Mən hayatim bilən kəsəm kilimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — Mən rəzil adəmning ölümidin heq hursənlikim yoktur; pəkət ularni rəzil yolidin yenip hayatka erixsun dəymən; rəzil yolliringlardin yeninglar, yeninglar! Nemixka əlgünglar kelidu, i Israil jəməti?!» — degin.■

12 Wə sən, i insan oqlı, əl-yurtungdikilərgə mundak degin: — Həkkəniy adəmning həkkəniylikı asiylik kiləqan künidə uni kutkuzmaydu; həm rəzil adəm bolsa, u

□ **33:8 «I rəzil adəm, sən qokum əlisən»** — bu agah pəkət jismaniy jəhətnilə kərsətməydu, dəp qaraymiz. Hər bir adəm il-giri-keyin (Adəm'atimizning gunahining səwəbidin) əlidu. Muxu yərdə kərsətilgən əlüx Hudaning huzuridin, bərikətliridin ayrilixtin ibarət dəp qaraymiz (11-ayətnimu kəring). □ **33:10 «əmdi biz kandaqmu hayatka eriximiz?»** — yaki «əmdi kandaq yaxaymiz?». Bu ayətlərdə «həkkəniylik» (insanning həkkəniylikı) adəmning əzlikidin qıkmaydu, bəlki adəmning Hudaning Əzigə tayanəqlikining bir mewisi, dəp ispatlinidu. «Həkkəniy adəm» «öz həkkəniylikı»əqa tayansa (demək, uning kəzliri Hudaəqa əməs, əzigə bolsa) tügixidu. ■ **33:10** Əz. 24:23
 ■ **33:11** Əz. 18:23, 32

öz rəzillikidin yanqan künidə rəzillikidin yikilmaydu; həkkaniy adəm gunah sadir kılqan künidə, u əslidiki həkkaniyliki bilən hayatta turiwərməydu.■

¹³ Mən həkkaniyqə: «Sən bərhək hayatka erixsən» deginimdə, u öz həkkaniylikiqə tayinip kəbihlik sadir kılsa, əmdi uning həkkaniy ixliridin heqkaysisi əslənməydu; əksiqə u ötküzgən kəbihliki tüpəylidin əlidu.□

¹⁴ Əmdi mən rəzilgə: «Sən qoqum əlisən» desəm, birəq u gunahidin yenip, kəz aldimda adalət wə həkkaniylikni yürgürsə — ¹⁵ Rəzil adəm kərzgə kapalətkə alqan nərsini kayturup bərsə, — bulangqilikta alqanni kayturup bərsə — kəbihlik sadir kilmay, hayət bəlgilimiliridə mangsa — əmdi u bərhək hayatka igə bolidu, u əlməydu. ¹⁶ Uning sadir kılqan gunahliridin heqkaysisi əslənməydu; u adalət wə həkkaniylikni yürgürgən — u bərhək hayatka igə bolidu.

¹⁷ Birəq əl-yurtungdikilər: «Rəbning yoli həmmigə barawər əməs» dəydu; əməliyəttə ularning yoli bolsa həmmigə barawər əməs.■

¹⁸ Həkkaniy adəm öz həkkaniylikidin yenip, kəbihlikni sadir kılsa, u buningda əlidu.

■ **33:12** Əz. 18:24 □ **33:13** «əksiqə u ötküzgən kəbihliki tüpəylidin əlidu» — ibraniy tilida «əksiqə u ötküzgən kəbihliki tüpəylidin, uningda əlidu». Bu ayətlərdə «həkkaniylik» (insanning həkkaniylik) adəmnin özlikidin qikmaydu, bəlki adəmnin Hudaning Əzigə tayanqanliqining bir mewisi, dəp ispatlinidu. «həkkaniy adəm» «öz həkkaniylikiqə tayansa (demək, uning kəzliri Hudaqə əməs, əzigə bolsa) tügixidu.

■ **33:17** Əz. 18:25, 29; 33:20

19 Rəzil adəm öz rəzillikidin yenip, adalət wə həkqaniylik yürürsə, bu ixlardin həyatka igə bolidu. ²⁰ Ləkin silər: «Rəbning yoli həmmigə barawər əməs» dəysilər; i Israil jəməti, Mən hərқaysinglarəya öz yolliringlar boyiqə üstünglərgə həküm qikirimən!□

21 Wə xundak boldiki, sürgün boləyan on ikkinqi yili, oninqi ayniq bəxinqi künidə, Yerusalemdin kaçқан birsi yenimoğa kelip: «Xəhər bəsüldi!» — dedi.□ ■

22 Əmdi kaçқан adəmning yetip kelixining ald-inqi ahximida Pərwərdigarning қoli mening wu-judumoğa қonoqanidi; xuning bilən U aqzimni eqip қoydi; aqzim eqilip, mən yənə gaqa

□ **33:20 «i Israil jəməti, Mən hərқaysinglarəya öz yolliringlar boyiqə üstünglərgə həküm qikirimən!»** — bu muҳim babtiki 1-20-ayətlərninq məzmuni toqruluk «қoxumqə səz»imiznimu kəring. 32:1-33:21diki bexarətlər 29-31-bablardiki Misir toqruluk bexarətlərdin heli burun berilgən. Ləkin bexarətlərninq kəpinqisi Misir toqruluk boləqaққа, burun berilgən bexarətlərmu 29-31-bablardiki bexarətlərgə ulap bayan қilinəyan. □ **33:21 «sürgün boləyan on ikkinqi yili, oninqi ayniq bəxinqi kün... »** — bu waқit xəhərninq ixəqal boləqinidin 18 ay keyinki waқit boluxi mumkin. Yerusalemdin Babiləya mangidioyan yol adəttə 4 aylıq bolatti («Əzra 7:9ni kəring). Tekistning bəzi kəqürmiliridə «on birinqi yil» deyilidu; biraq bir қisim alimlar «on ikkinqi yil» deyix toqra dəp қaraydu; qünki yənə imkaniyət barki, Israil wə Babil pütünləy ohximaydioyan kalendarni ixlətkən. Biz bu pikirgə mayilmiz. ■ **33:21** 2Pad. 25; Əz. 24:26

bolmidim. □

Israil zeminida qaloqanlar tooqruluk bexarət

²³ Wə Pərwərdigarning sözi munga kelip xundak deyildi: —

²⁴ I insan oqli, Israil zeminidiki harabə jaylarda turuwatqanlar: «Ibrahım pəkət bir adəm turupmu bu zeminoqa miras boloqanidi; birak biz kəp adəmmiz; əmdi zemin bəribir bizgə təkdım kılindi» — dəp eytiwatidu. □

²⁵ Xunga ularoqa mundak degin: — Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: «Silər gəxni qan bilən yəysilər; silər öz məbudliringlarni bax kətürüp izdəysilər; silər qan təküwatisilər; əmdi silər zeminoqa miras bolamsilər? ■ ²⁶ Silər kiliqinglaroqa tayinisilər, silər yirginqlik ixlarni qikirisilər, hərbinglar öz qoxnisining ayalioqa buzukqilik kılidu. Əmdi silər zeminoqa miras bolamsilər?».

²⁷ Ularoqa mundak degin: — Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: Mən həyatim bilən

□ **33:22 «Əmdi qaqqan adəmnıng yetip kelixining aldinki ahximida Pərwərdigarning kəli mening wujudmoqa qonoqanidi; xuning bilən u aozimni eqip koydi; aozim eqilip, mən yənə gaqa bolmidim»** — bu gaqilik təhminən altə yil ilgiri baxlanoqan (3:26-ayətni izahiti bilən wə 24:32-ayətnimu kəring). □ **33:24 «Ibrahım pəkət bir adəm turupmu bu zeminoqa miras boloqanidi; birak biz kəp adəmmiz; əmdi zemin bəribir bizgə təkdım kılindi»** — Babildikilər Qanaanda (Pələstində) turoqan Yəhudiylarning kəpinqisini ɵltürgən yaki sürgün kıləqanidi. Zeminda qalduruloqan az kışim adəmlər (tehi həq towa kılmoqan) təkəbburlixip xundak söz kılidu. ■ **33:25** Yar. 9:4; Law. 3:17

kəsəm kilimənki, bərhək, harabə jaylarda turuwatқанlar қилиқlinip yikilidu; dalada қалоқanni yawayi ҳайwanlarning yəwetixkə tapxurimən; istihkamlar wə oқarlarda turoқanlarmu waba kesilidin əlidu. ²⁸ Mən zeminni wəyrənə wə qəl-bayawan kilimən; uning küqidin boloқan pəhri yoқilidu; Israilning taoqliri wəyrənə boliduki, ulardin otküqi heqbir adəm bolmaydu. □ ²⁹ Ularning yürgüzgən yirginqlik қilmixliri түpəylidin Mən zeminni wəyrənə wə qəl-bayawan қiloқinimda ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu».

Əzakiyal pəyoқəmbər һəқiқətən қarxi elindimu?

³⁰ — Əmdi sən bolsang, i insan oqlı, əl-yurtungdikilər һərdaim seni aqlziqə elip əylirining tamlirining yenida wə dərwazilarda səzləp bir-birigə һəm һərbiri əz қerindixiқə sən toqruluk: «Қeni berip, Pərwərdigardin nemə səz barkin, anglap keləyli!» — dəydi.

³¹ Ular jamaət süpitidə yeningoқə kelip, Mening һəlkimning süpitidə aldingda olturidu; ular səzlingni anglaydu, biraq ularoқə əməl қilmaydu; ular aqlzi bilən sanga muһəbbət kərsitidu, biraq kəngli һaram mənрəətkə

□ **33:28 «Mən zeminni wəyrənə wə qəl-bayawan қilimən»** — yaki «Mən zeminni wəyrənə wə (adəmni қorқutқuqi) bir wəһxət қilimən».

tartidu; □ ■ 32 mana, sən ular üçün pəkət yekimlik awaz bilən, sazlıri obdan tənqxilip eytiloqan muhəbbət nahxisisən, halas; ular sözliringni anglaydu, birak ularoqa əməl qilmaydu. 33 Əmdi buning həmmisi əməlgə axuruloqinida (u bərəkət əməlgə axurulidu!) ular bir pəyoqəmbərnin ularning arisida bololanliqini tonup yetidu».□

34

Ətmüxtiki wapasiz padiqi-bakquqilar wə keləqəktə bolidoqan «Yahxi Padiqi»

¹ Wə Pərwərdigarning sözi manga kelip xundak deyildi: — ² I insan oqlı, bexarət berip Israilni bakquqi padiqilarni əyibləp mundak deyin: — Padiqilaroqa mundak deyin: — Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Əzlinirnila bekiwatkan Israilning padiqirining həlioqa way! Padiqilarning padisini ozuklandurux kerək

□ 33:31 «Ular aqzi bilən sanga muhəbbət kərsitidu, birak kəngli haram mənəpətkə tartidu» — baxka birhil təjimi: «Əməliyəttə ular aqzida eytkən xəsiy arzu-həwəslirigə əməl qilidu, kəngli haram mənəpətkə tartidu». ■ 33:31 Əz. 14:1-3; 20:1-3

□ 33:33 «Əmdi buning həmmisi əməlgə axuruloqinida ... ular bir pəyoqəmbərnin ularning arisida bololanliqini tonup yetidu» — xübhəsizki, Yerusalemdin kaqkan adəm kelip xəhərnin həwirini eytixi bilən, həlk Əzakiyalni uluq pəyoqəmbər dəp bilip yətti. Əpsus, ular Əzakiyalning sözlirini pəkət kulak tüwidila anglap, üzül-kesil towa qilmioqan. Xunga 24-29 ayəttə aldin eytiloqan bal-ayı'apətlərnu ularning bexioqa qüxürülüxi kerək.

əməsmu? ■ ³ Silər yeəini özünqlar yəysilər, yungini özünqlar kiysilər; bordaloqan esil malni soyusilər; lekin qoylarni bakmaysilər. ⁴ Ajizlarni küqəytmidinglar, kesəllərnəni saqaytmidinglar, zəhimləngənlərnəni tengip qoymidinglar, tarkilip kətkənlərnəni kayturup əkəlmidinglar, ezip kətkənlərnəni izdəp barmidinglar; əksiqə silər zorluq-zumbuluk wə rəhimsizlik bilən ular üstidin həküm sürüp kəlgənsilər.■

⁵ Ular padiqisiz bolup tarkilip kətti; ular tarkilip ketip daladiki barlik haywanlarəqa ozuk bolup kətti. ⁶ Mening qoylirim barlik taqlar arisidin, hər yukiri egizlik üstidə tenəp kətti; Mening qoylirim pütkül yər yüzigə tarkip kətti, biraq ularni tepixka tirixquqi yaki izdigüqi yok idi.

⁷ Xunga, i padiqilar, Pərwərdigarning səzini anglanglar: —

⁸ Mən hayatim bilən kəsəm kilimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — Qoylirimning padiqisi bolmiəaqqa, ular ow bolup qaldi, daladiki hər bir haywanəqa ozuk boldi; qünki Mening padiqilirim Əz padamni izdiməydu, ular pəkət əzlirini bakidu, Mening qoylirimni bakmaydu.

⁹ — Xunga, i padiqilar, Pərwərdigarning səzini anglanglar!

¹⁰ Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, Mən padiqilarəqa qarximən; Mən Əz qoylirimning hesabini ulardin alimən, wə ularni padini beqixtin tohtitimən; xuning bilən padiqilar əzlirini mu bakmaydu; wə Mən qoylirimni ularəqa yənə ozuk bolmisun üqün

ularning aqzidin kutuldurimən.

¹¹ Qünki Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Mana, Mən Əzüm öz qoylirimni izdəp ularning həlini soraymən; ¹² padiqi özining qoyliri arisida, tarap kətkən qoylarni tepip baqqandək, Mənmü qoylirimni izdəp bəkimən; ular bulutluq qarangoşu kündə tarilip kətkən hərbiir jaylardin Mən ularni kutuldurimən.

¹³ Mən ularni həklərdin epkelimən, ularni məmlikətlərdin yiqimən, öz zeminiqə apirimən; Mən ularni İsrail taqliri üstidə, erik-üstənglər boyida wə zemindiki barliq turaloşu jaylarda bəkimən; ■ ¹⁴ Mən ularni esil qimənzarda bəkimən; İsrail taqliri ularning yayliqi bolidu; ular xu yərdə obdan yaylaqta yatidu; İsrail taqliri üstidə, münbət qimənzarda ozuklinidu. ¹⁵ Mən Əzüm Əz padamni bəkimən, ularni yatquzimən, — dəydu Rəb Pərwərdigar. ¹⁶ — Mən yoldin tenəp kətkənlərnin izdəymən, tarkilip kətkənlərnin kayturimən; zəhimləngənlərnin tengip qoyimən, ajizlarnin küqəytimən; biraq səmrigənlər wə küqlüklərnin yokitimən; padamni adalət bilən bəkimən.

¹⁷ Əmdi silərgə kəlsəm, i Mening padam, Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Mana, Mən qoy wə qoy arisida, qoq qarlar wə

tekilər arisida həküm qikirimən. □ 18 Əmdi silərning yahxi qimənzarni yegininglar azlıq kılıp, qiməndiki qalojan ot-qəpləрни ayaqliringlar bilən qəyliwetixinglar kerəkmü? Silər süpsüzük sulardin iqkəndin keyin, qalojinini ayaqliringlar bilən leyitiwetixinglar kerəkmü? 19 Xunga Mening koyliriməya silərning ayaqliringlar qəyliwətkənni yeyixtin, ayaqliringlar dəssəp leyitiwətkənni iquxtin baxqa amal yoq.

20 Xunga Rəb Pərwərdigar ularəya mundak dəydu: — Mana Mən, Mən Özüm səmrigən koylar wə oruk koylar arisida həküm qikirimən.

21 Qünki silər mürə-yanpaxliringlar bilən it-tirip, münggüzliringlar bilən ularni tərəp-tərəpkə tarkitiwətküqə üsisilər, 22 — Mən ularni yənə ow obyektı bolmisun dəp Öz padamni kutkuzimən; wə Mən koy wə koy arisida həküm qikirimən. 23 Mən ularning üstigə bir padiqini tikləymən, u ularni bakıdu; u bolsa Mening kulum Dawut; u ularni bekip, ularəya padiqi bolidu; ■ 24 wə Mənki Pərwərdigar ularning Hudasi bolimən, Mening kulum Dawut ular arisida əmir bolidu; Mənki Pərwərdigar

□ 34:17 «Əmdi silərgə kəlsəm, i Mening padam, ... — Mana, Mən koy wə koy arisida, qoqqlarlar wə tekilər arisida həküm qikirimən» — Əzakiyal «padiqılar»ni, yəni Israil padixahliri, kahınliri wə pəyoqəmbərlirini əyibləp qıkti. U hazır həlk arisidiki ajiz-namratlarni bozək kılıp kəlgən baylar wə mənəspdarlar (səmrigən wə küqlük koylar)ni əyibləxkə baxlaydu. ■ 34:23 Yəx. 40:11; 42:1; 50:10; 52:13; 53:11; Yər. 30:9; Yh. 10:11

xundak söz kildim. □ ■ 25 Mən ular bilən aman-hatirjəmlilik beoixlaydioğan əhdini tüzüp, yirtkuq haywanlarni zemindin tügitimən; ular bihətər bolup janggalda turidu, ormanliklarda qonup uhlaydu. 26 Mən ularni həm egizlikim ətrapidiki jaylarni bərikətlik kilimən; yamoqur-yeoqinlarni öz pəslidə yaqdurimən; bular bərikətlik yamoqurlar bolidu.□

27 Daladiki dərəhlər mewilirini, tupraq ündürmilirini beridu; ular öz zeminida bihətər turidu; Mən ularning boyunturuq-asarətlirini sundurup, ularni kullukğa tutkanlarning qolidin qutulduroqinimda, ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetidu. 28 Ular yənə əllərgə ow bolmaydu, yər yüzidiki haywanlar yənə ularni yəwətməydu; ular bihətər turidu, heqkim ularni kərkatmaydu. 29 Mən ular üqün dangki qıqқан alahidə bir bostanlik jayni təminləymən; ular kaytidin zeminda aqarqilikta yigləp qalmaydu, yaki kaytidin əllərnin mazak obyektı bolmaydu.

■ 30 Andin ular Mənki Pərwərdigar

□ 34:24 «Mənki Pərwərdigar ularning Hudasi bolimən, Mening kulum Dawut ular arisida əmir bolidu» — 11-ayəttə Pərwərdigar: «Əzüm koyliriməqa padıqi bolimən» dəp wədə kilidu. Muxu ayətlərdə u «Kulum Dawut»ni ularəqa padıqi boluxka tikləymən, dəydu. Dawuttin uluq, Dawutning ooqli boləqan Məsihdə Hudaning bu ikki wədisi təng əməlgə axuruloqan həm axurulidu. «Yuh.» 10-bab, jümlidin Məsihning «Mən Əzüm yahxi padıqidurmən» degən sözini kərüng. ■ 34:24 Yəx. 55:4 □ 34:26 «Mən ularni həm egizlikim ətrapidiki jaylarni bərikətlik kilimən» — «egizlikim» (yaki «dənglüküm») Zion teoqini kərsitidu. ■ 34:29 Əz. 36:6-38

Hudasining ular bilən billə bolidioʻanlikimni wə əzlrining, yəni Israil jəmətining Mening həlkim bolidioʻanlikini bilip yetidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar. ³¹ — Əmdi silər bolsanglar, i Mening qoylirim, Mening qimənzarimdiki qoylirim, insandursilər, halas; Mən bolsam silərnin Hudayinglardurmən» — dəydu Rəb Pərwərdigar.■

35

Edom, yəni Seir tooʻruluk bexarət

¹ Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip xundak deyildi: —

² I insan oʻqli, yüzüingni Seir teoʻioʻa qaritip, bexarət berip uni əyibləp mundak degin: —□

³ Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — «Mana, i Seir teoʻi, Mən sanga qarximən; Mən qolumni üstüinggə uzartip, seni bir wəyrənə wə qəlbayawan qilimən. ⁴ Mən xəhərliringni harabə qiliwetimən, wə sən wəyrənə bolisən; andin sən Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisən. ⁵ Qünki sən mənnggügə əqmənlik saklap kəlgənsən, Israillarning bexioʻa külpət

■ **34:31** Yh. 10:11 □ **35:2** «yüzüingni Seir teoʻioʻa qaritip, bexarət berip uni əyibləp mundak degin: —» — «Seir» Edomning baxqa bir ismi. Oqurmənlərnin esidə bəlkim barki, Yakup wə Edom uka-aka bolup, ular arisida əqmənlik pəyda boləqan. Gərqə Edom Yakupni kəqürüm qiləqan bolsimu, uning keyinki əwladliri boləqan Edomiylar Yakupning əwladliri boləqan Israiləqə küqlük əqmənlik saklap kəlgən.

qūxkən künidə, kəbihlikning jazalinix waqti-saiti toxkanda, ularni kiliq küqigə tapxurup bərgənliking tüpəylidin, ■ ⁶ Xunga Mən hayatim bilən kəsəm kiliməni, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — Mən sanga qan təküluxni bekitim; qan seni qoqlaydu. Sən qan təküxtin nəprətlənmigənliking tüpəylidin, əmdi qan seni qoqlap yüridu. ⁷ Mən Seir teqini wəyranə wə qəl-bayawan kilip, uningdin besip ötküqi həm uningə qaytquqini üzüp taxlaymən. ⁸ Mən uning taqlirini öltürülgənliri bilən toldurimən; sening egizlikliringdə, sening jiloqiliringdə, sening barliq jiraliringdə kiliq bilən öltürülgənlər yikilidu. ⁹ Mən seni mənggügə wəyranə kiliməni; sening xəhərliring adəmzatsiz bolidu; wə silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər.

¹⁰ — Qünki sən: «Bu ikki əl, ikki məmlikət Meningki bolidu, biz ularə qə igə bolimiz» degingin tüpəylidin — gərqə Mən Pərwərdigar xu yərdə bolə qan bolsammu —, □ ■ ¹¹ əmdi Mən hayatim bilən kəsəm kiliməni, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — Mən sening nəpritingdin qikqan aqqiqing boyiqə wə həsiting boyiqə sanga muamilə kiliməni; Mən üstünggə həküm qikirip jazalixim bilən, Mən ular arisida Özümni kərsitimən.

¹² Xuning bilən sening Israil taqliriə qərap: «Ular wəyran boldi, ular bizgə yəm boluxqə təkdim kilindi» degen barliq həqərətliringni

■ 35:5 Əz. 25:15 □ 35:10 «**Bu ikki əl, ikki məmlikət meningki bolidu**» — «ikki əl, ikki məmlikət» Yəhuda wə Israil (ximaliy padixahlik)ni kərsitidu. ■ 35:10 Zəb. 83:12

Mən Pərwərdigarning angliqinimni sənler tonup yetisiler. ¹³ Uning üstigə aozinglarda siler Manga qarxi qikip özünqlarni qong kərsitip, Manga kupurluk kılqan sözünqlərnı kəpəytkənsiler; Mən ularni anglidim. ¹⁴ Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Pütkül yer yüzi xadlinip kətkinidə, Mən seni wəyrənə kılımən.

¹⁵ Israil jəmətining mirasi wəyran kılınqanda buningdin sən xadlanəqiningdək, Mənmü sanga xundak kılımən; sənmu, i Seir teqi wə barlık Edom — silərnıng barlıqınglar wəyrənə bolidu; wə *Edomiylar* Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu».

36

Huda Özining nami üçün Israilni əsligə kəltüridu

¹ Əmdi sən, i insan oqlı, Israil taqliriqə bexarət berip mundak degin: — Israil taqliri, Pərwərdigarning sözini anglanglar: —■

² Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Düxməning silərgə qarap: «Wah! Mənggü yukiri jaylar bizgə təəlluk boldi!» degini tüpəylidin, ■ ³ xunga bexarət berip mundak degin: — Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Bərək, qünki ular silərnı wəyrənə kılıp, əllərdin kəloqlanliriqə təwə kılıxka həryəndin silərnı əzgənliki tüpəylidin, wə silər əllər

arisida söz-qəqək wə təhmət obyektı bolup qaloqanliqinglardın, □ 4 əmdi xunga, i Israil taqliri, Rəb Pərwərdigarning sözini anglanglar: — Rəb Pərwərdigar əllərdin qaloqanliriqə olja həm mazək obyektı bolup qaloqan taqlar, egizliklər, jiralar wə jiloqlarqə, wəyran bolqan harabilər wə taxliwetilgən xəhərlərgə mundək dəydu: —

⁵ Xunga Rəb Pərwərdigar mundək dəydu: — Huxal boluxup qəlbidiki pütün əqmənliki bilən Mening zeminimni əzlırigə təəlluk boluxqə bekitip, uni bulang-talang qiliwalayli degən əllərdin qaloqanliriqə wə Edomdikiləring həmmisigə bərhək, Mən *Əz həlqimğə* bolqan kizəinlikimdin qıkkən aqqıq otida söz kildim:

⁶ Israil zemini toqlruluk bexarət berip, taqlar, egizliklər, jiralar wə jiloqlarqə söz kilip mundək degin: — Rəb Pərwərdigar mundək dəydu: — Mana, Mən *Əz həlqimğə bolqan* kizəinlikimdin qəhrim bilən söz kildim — qünki silər əlləring mazək-aqanətlirini yegənsilər.■

⁷ — Xunga Rəb Pərwərdigar mundək dəydu: — Mən qolumni kətürüp xundək qəsəm iqqənki, bərhək, ətrapinglardiki əllər əzining mazək-

□ 36:3 «Qünki ular siləni wəyranə kilip, əllərdin qaloqanliriqə təwə kilixqə həryandin siləni əzgənliki tūpəylidin,...» — muxu ayəttiki «ular» wə «(yat) əllərdin qaloqanlar» bəkim (1) «Babil» wə «baxqə əllər»ni kərsitidu; (2) ahırqı zamandiki «dəjjal wə uningqə bekiqə qan əllər»ni wə ulardın «baxqə əllər»ni kərsitidu. Babil Israilni ixəqal kilip bulang-talang qiloqandın keyin asasən uni taxlap kətti; ətrapidiki əllər qaloqan həlqning əjizliqədin paydiliniq uni tehimu kəprək bulang-talang qildi. ■ 36:6 Əz. 34:29

aħanətlirini əzi ixitidu. ⁸ Ləkin silər, i Israil taqliri, xahlinsilər, həlkim Israiloqa mewə berisilər; qünki ular pat arida kaytıp kelidu.

⁹ Qünki mana, Mən silər təriringlardidurmən; Mən silərgə qaraymən, silər yumxitisilər həm terilisilər.

¹⁰ Wə Mən üstünglərdə adəmləni, yəni Israilning pütkül jəmətini, ularning barlıqini kəpəyтімən; xəhərlər aħalilik bolidu, harabilər kaytidin kurulidu.

¹¹ Mən üstünglərdə adəm həm həywanlarni kəpəyтімən, ular awup nəsil kəridu; Mən ötkən zamanlardikidək siləni olturaqlıq kəlimən; bərək, həlinglarni əslidikidin əwzəl kəlimən; silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetisilər.

¹² Mən üstünglərgə adəmləni, yəni həlkim Israilni mangdurimən; ular silərgə igidarqılıq kəlidu, silər ularning mirasi bolisilər; silər yənə ularni baliliridin juda kəlməysilər.

¹³ Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Qünki ularning silərgə: «Silər adəmləni yəysilər, öz elinglarni balilərdin juda kələnsilər!» degini tūpəylidin,

¹⁴ əmdi silər yənə adəmləni yeməysilər, öz elinglarni baliliridin yənə juda kəlməysilər, dəydu Rəb Pərwərdigar.

¹⁵ — Mən silərgə yənə əlləning mazaq-aħanətlirini anglatkuzmaymən; silər əlləning tapa-tənisini yənə kətürməysilər, silər öz elinglarni kaytidin yikətməysilər, — dəydu Rəb Pərwərdigar.

¹⁶ Pərwərdigarning səzi mənə kəlip xundaq dəyildi: —

¹⁷ İ insan oqlı, Israil jəməti öz zeminida turoqan

qaqlarda, ular öz yoli həm kılmixliri bilən uni buloıoıan; Mening aldimda ularning yoli ay kergən ayalning napaklıkıoıa ohxax. ¹⁸ Xunga zeminoıa tökkən qan üqün, zeminni məbudliri bilən buloıoıanlıkı üqün, Mən kəhrimni ular üstigə tektum; ¹⁹ Mən ularni əllər arıoıoıa tarķitiwəttim, ular məmlikətlər iqigə tarilip kətti; Mən ularning yolliri həm kılmixliri boyiqə ularning üstigə həküm qıqardim.

²⁰ Ular barıdıoıan hərķaysi əllərgə kəlgəndə, ular toırisida: «Bular Pərwərdigarning həlķi, biraq ular Uning zeminidin qıqkan!» — deyilgəndə, ular yənıla Mening pak-muķəddəs namimni buloıoıan; ■ ²¹ Biraq Mən İsrail jəməti baroıan hərķaysi əllər arııda buloıanoıan pak-muķəddəs namim üqün kəngül bəldüm.

²² Xunga İsrail jəmətigə mundaq degin: — Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Mən bu ixni siləрни dəp əməs, i İsrail jəməti, bəlki silər baroıan hərķaysi əllər arııda silər buloıoıan öz pak-muķəddəs namim üqün kılimən. ²³ Mən əllər arııda buloıanoıan, Əzümning büyük namimni pak-muķəddəs dəp kərsitimən; namimni dəl silər ular arııda buloıoıan; ularning kəz aldıda Mən Əzümni silərnıng aranglarda pak-muķəddəs kərsətkinimdə, əllər Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar. ²⁴ Mən siləрни əllər arıııdın elip, məmlikətlər iqıdın yıoııp, siləрни öz zemınglaroıa qayturımən.

²⁵ — Mən süpsüzük suni üstünglaroıa

qaqimən, buning bilən silər pak bolisilər. Silərnı həmmə paskinilikınglardın wə butliringlardın paklaymən. ²⁶ Mən silərgə yengi kəlb berimən, iqinglaroşa yengi bir roş salimən; teninglardiki tax yürəkni elip taxlap, mehrlik bir kəlbni ata kılımən. □ ■

²⁷ Mening Rohimni iqinglaroşa kirgüzüp, silərnı əmr-pərmanlırim boyıqə mangoşuzimən, həkümlirimni tutkuzimən, xuning bilən ularoşa əməl kılisilər; ²⁸ silər Mən ata-bowiliringlaroşa təkdım kıləqan zemında yaxaysilər; Mening qowmim bolisilər, Mən silərnıng Hudayinglar bolimən. ²⁹ Mən silərnı barlıq paskiniqiliktin kutkuzimən; Mən buoşdayni awun boluxqa buyruymən; üstünglərgə heq aqarqilikni qoymaymən; ■ ³⁰ Mən dərəhlərnıng mewisini wə etizdiki məhsulatlarnı awutimənki, silər aqarqilik tıpəyldin əllər arisida xərməndə bolmaysilər. ³¹ Silər rəzil yolliringlar wə naqar kilmixliringlarnı əsləp, kəbihlikliringlar wə yirginqlik kıləqanliringlar üqün öz-özünglardın yirginisilər. ■ ³² Silərgə məlum bolsunki, bu ixni kılaxim silər üqün əməs , — dəydu Rəb Pərwərdigar, — öz yolliringlar üqün hijil bolup xərməndə bolunglar, i Israil jəməti. □

³³ — Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Mən kəbihlikinglardın paklıəqan künidə, Mən xəhərlərnı ahalilik kılımən, harabə qaloqan

□ **36:26** «...mehrlık bir kəlbni ata kılımən» — ibarniy tilida bu söz «...gəx yürəkni ata kılımən» deyilgən. ■ **36:26** Yər. 32:39; Əz. 11:19 ■ **36:29** Əz. 34:29 ■ **36:31** Əz. 6:9; 20:43; 16:61,63 □ **36:32** «bu ixni kılaxim silər üqün əməs,...» — demək, bu ixni Huda Əzi üqün kılidu.

jaylarmu kaytidin qurulidu. ³⁴ Wəyran kılınqan zemin ətüp ketiwatqan hər birining kəz aldida wəyranə kərünsimu, u kaytidin terilidu. ³⁵ Xuning bilən ular: «Bu wəyran kılınqan zemin huddi Erəm başqısıdək boldi; harabə, wəyran kılınqan xəhərlər hazır mustəhkəmləndi, ahalilik boldi» — dəydu.■

³⁶ Wə ətrapida qaloqan əllər Mənki Pərwərdigarning buzuloqan jaylarni quruquqi həm wəyranə kılınqan yərləni kaytidin terioquqi ikənlikimni bilip yetidu; Mənki Pərwərdigar səz qıldim, buningoqa əməl kılımən.■

³⁷ Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Mən yənıla İsrailning jəmətining bu ixlarni tiləydiqan dua-tilawətlirigə ijabət kılquqi bolimən; Mən koy padisidək ularning adəmlirini awutimən; ³⁸ Mukəddəs dəp ayriloqan qurbanlıq koy padisidək, bekitilgən heyət-bayramlırioqa beqixlanqan koy padisi Yerusalemoqa toldurulqandək, harabə bolqan xəhərlər kaytidin adəm padiliri bilən toldurulidu; ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetidu.

37

Quruq səngəklərgə toloqan jiloqa — İsrailning tirilixi

¹ Pərwərdigarning kəli wujudumoqa kəndi; Pərwərdigar meni Rohi bilən kətürüp qıqıp,

■ **36:35** Yəx. 51:3; Əz. 28:13 ■ **36:36** Əz. 17:24; 22:14; 37:14

bir jiləjining otturisiəja turəuzdi; u yər səngəklərgə toldi. □ ² U meni səngəklər ətrapidin uyak-buyakka ətküzdi; mana, bu oquq jiləjida *səngəklər* intayin nuroqun idi; wə mana, ular intayin qurup kətkənidi.

³ U məndin: — I insan oqlı, bu səngəklər qaytidin yaxnamdu? — dəp soridi. Mən: — I Rəb Pərwərdigar, sən bilisən, — dedim.

⁴ U manga: I insan oqlı, bu səngəklər üstigə bexarət berip mundaq degin: «I quruq səngəklər, Pərwərdigarning səzini anglanglar!

⁵ Rəb Pərwərdigar bu səngəklərgə mundaq dəydu: — Mana, Mən silərgə bir roq-nəpəs kirgüzimən, wə silər həyat bolisilər. □ ⁶ Mən üstünglərgə pəy-singirləni salimən, siləni tərə bilən yapimən, silərgə roq-nəpəs kirgüzimən; wə silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetisilər».

⁷ Xunga mən buyruloqini boyiqə bexarət bərdim; mən bexarət berixingə, bir xawqun kətürüldi, mana jalak-julak bir awaz anglandi, səngəklər jipsilixip, bir-birigə qoxuldi.

⁸ Mən kərdum, mana, pəy-singirlər wə ət ularning üstigə kelip ularni qaplidi; biraq ularda heq roq-nəpəs bolmidi.

⁹ U manga: — I insan oqlı, roq-nəpəskə bexarət berip mundaq degin: «Rəb Pərwərdigar

□ **37:1 «Pərwərdigar meni Rohi bilən kətürüp qikip,...»** — ibraniy tilida «Pərwərdigar meni Roh bilən kətürüp qikip,...».

□ **37:5 «mən silərgə bir roq-nəpəs kirgüzimən, wə silər həyat bolisilər»** — ibraniy tilida «roq» wə «nəpəs» bir səz.

mundak dəydu: Tət tərəptin xamal kəlgəysilər, i roh-nəpəs, wə muxu öltürülgənlər tirilsun üqün ularning üstigə püwlənglər» — dedi.□

¹⁰ Xunga mən buyrulqandək bexarət beriwidim, roh-nəpəs ularqə kirdi-də, ular həyat bolup tik turdi — büyük bir qoxunqə aylandı.

¹¹ Wə U manga: — I insan oqlı, bu səngəklər bolsa Israilning pütün jəmətidur. Mana, ular: «Bizning səngəklirimiz qurup kətti, ümidimiz üzüldi; biz tügəxtuk!» — dəydu.

¹² Xunga bexarət berip ularqə mundak degin: «Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, Mən gərünglərnı eqip, silərnı gərünglərdin qikirimən, i Mening həlkim, silərnı Israil zeminqə elip kirimən; ¹³ Mən gərünglərnı aqkımında, silərnı gərünglərdin qıkarqınımında, i Mening həlkim, silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetisilər. ¹⁴ Wə Mən Öz Rohimni silərgə kirgüzimən, silər həyat bolisilər; wə Mən silərnı öz zeminglərdə turoquzimən; silər Mənki Pərwərdigarnı xundak səznı qilip, xuni ada qildi, dəp bilip yetisilər».

Ikki tayaqning bir boluxi tooqruluq bexarət

¹⁵ Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi: —

□ **37:9 «roh-nəpəskə bexarət berip mundak degin: «Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: Tət tərəptin xamal kəlgəysilər, i roh-nəpəs,...»** — ibraniy tilida «roh» (yaki «roh-nəpəs») wə «xamal» bir səz. «Tət tərəptin xamal kəlgəysilər, ...» ibraniy tilida «tət tərəptiki xamaldin kəlgəysilər, ...»

¹⁶ I insan ooqli, bir tayakni elip, uning üstigə «Yəhuda wə uning həmrəhliri boləjan Israillar üqün» dəp yazəyin; yənə bir tayakni elip, uning üstigə «Əfraim wə uning həmrəhliri boləjan pütün Israil jəmətidikilər üqün» dəp yazəyin; ¹⁷ wə ularni bir-birigə ulap qoy; ular qolungda bir bolsun.

¹⁸ Həlkimdikilər səndin: «Bu ixlar bilən nemini qüxəndürməkqi bizgə dəp bərməmsən?» dəp sorisa, ¹⁹ ularəja: «Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: «Mana, Mən Əfraimning wə uningəja həmrəh boləjan Israil kəbililirining qoli tutkan Yüsüpning tayikini elip, uni Yəhudaning tayiqəja qoxup ulap, ularni birla tayak kilimən; ular Mening qolumda bir tayak bolidu.

²⁰ Sən yazəjan tayaklarni ularning kəz aldida qolungda tutup ularəja xundaq degin: —

²¹ «Rəb Pərwərdigar xundaq dəydu: «Mana, Mən Israil balilirini barəjan əllər arisidin elip, ularni həryəndin yiojip əz zeminiəja epkelimən. ²² Mən ularni Israil taqlirining

üstidə bir əl kilimən; bir padixah ularning həmmisigə padixah bolidu; ular kaytidin ikki əl bolmaydu, yaki kaytidin ikki padixahlikka heq belünməydu. ■ ²³ Ular əzlrini kaytidin ularning məbudliri, lənətlük ixliri yaki asiylıklarining heqkayisisi bilən heq buləimaydu; Mən ularni gunah ətküzgən olturaklaxkan jayliridin kutkuzup, ularni paklandurimən; ular Mening həlkim bolidu, Mən ularning Hudasi bolimən.

²⁴ Wə mening kulum Dawut ularəja padixah bolidu; ularning həmmisining birla padiqisi

bolidu; ular Mening həkümlirimdə mengip, Mening bəlgilimilirimni tutup ularoqa əməl kilidu. ■ ²⁵ Ular Mening qulum Yaqupka təkdım kıloqan, ata-bowiliringlar turup kəlgən zemında turidu; ular uningda turidu — ular, ularning baliliri, wə balilarning baliliri mənggü turidu — Mening qulum Dawut ularning xahzadisi bolidu. □ ²⁶ Mən ular bilən aman-hatirjəmlik beoixlaydiqan bir əhdə tüzimən; bu ular bilən mənggülük bir əhdə bolidu; Mən ularni jayida makanlaxturup awutimən; wə Mening mukəddəs jayimni ular arisoqa mənggügə tikləymən. ■ ²⁷ Mening turaloqu jayim ularda bolidu; Mən ularning Hudasi bolimən, ular Mening həlkim bolidu. □ ■ ²⁸ Mening pak-mukəddəs jayim ular arisida mənggügə tikləngəndə, əmdi əllər Əzüm Pərwərdigarning Israilni pak-mukəddəs kılouquqi ikənlikimni bilip yetidu».

■ **37:24** Yəx. 40:11; Yər. 30:9; Əz. 34:23 □ **37:25** «**Mening qulum Dawut ularning xahzadisi bolidu**» — bu səzning mənisidə ikki mümkünlik bar: — (1) Huda Dawut padixahni tirildürüp ularoqa padixah süpitidə tikləydi. (2) muxu səzlər Dawutning əvladi Qutkuzoquqi-Məsihni kərsitidu (34-babni kərüng). Bizningqə hər ikkisi toqridur. Xu qaoqda Hudaning səltəniti yər yüzigə kəlgəndə, Dawut pəyojəmbər yər yüzidə turup, Israil wə ələmning həkikiy padixahı wə padiqisi boluqan Məsihkə wəkil bolup ularning padixahı boluxi mümkün. ■ **37:26** Zəb. 89:3-4; Əz. 34:25; 2Kor. 6:16 □ **37:27** «**Mening turaloqu jayim ularda bolidu; Mən ularning Hudasi bolimən, ular Mening həlkim bolidu**» — muxu bexarət 40-48-bablarda təpsiliy həlda eqilidu. ■ **37:27** Əz. 11:20; 14:11

38

Ahirkı zamanlar — «Gog»ni əyibləydiqan bexarət

¹ Pərwərdigarning səzi munga kelip mundak deyildi: —

² İnsan oqlı, yüzüngni Magog zeminidiki Rox, Məxək və Tubalning əmiri Gogka qaritip uni əyibləp bexarət berip xundak degin: — □ ■

³ Rəb Pərwərdigar xundak dəydu: «Mana, i Gog, — Rox, Məxək və Tubalning əmiri, Mən sanga qarximən; ⁴ Mən seni arkingoqa yandurup, engikinggə ilməklərni selip, sən və pütün qoxunungni — atlar və atlık əskərlərni, həmmisi toluk qorallanoqan, sipar-qalkanlarni kətürgən, kıliq tutqan top-top kixilərni jənggə qikirimən; ■ ⁵ Pars, Efiopiya və Put, həmmisi qalkan-dubuloqa bilən qorallinidu □ ⁶ — Gomer və uning barlıq top-top adəmliri, ximalning əng kəridin kəlgən Torgamah jəməti və uning barlıq top-top adəmliri, bu kəp əllər sanga

□ **38:2** «yüzüngni Magog zeminidiki Rox, Məxək və Tubalning əmiri Gogka qaritip...» — baxka birhil təjimişi: «yüzüngni Magog zeminidin boləqan Məxək və Tubalning kat-tiwax xahzadisi boləqan Gogka qaritip...». Məxək və Tubal xu dəwrlərdə hazırkı Türkiyədə turoqan ikki kəbilə idi. Ularning hazırkı Rusiyədəki «Moskwa» və «Tobolsk» bilən munasiwiti bar boluxi mumkin. Bəzi alimlar «Rox»ni hazırkı «Rusiyə» bilən munasiwiti bar, dəp qaraydu. ■ **38:2** Wəh. 20:8 ■ **38:4** Əz. 29:4; 39:2 □ **38:5** «Put» — hazırkı «Liwiyə» («Libya»).

həmrah bolup billə bolidu. □ 7 Əzüngni təyyarla; sən wə sanga yiqilənan barlıq top-top adəmliring təyyarlanənan petida bol; sən ularəa nazarətqilik kilisən. □

8 Kəp künlərdin keyin sən *jənggə* qakirilisən; sən ahirki yillarda kiliqtin kütquzulənan, kəp əllərdin yiqilənan həlkəning zeminiəa, yəni uzundin beri wəyran kəlinip kəlgən İsrail taqliriəa hujum kilisən; uning həlki əllərdin yiqilənan bolup, ularning həmmisi aman-esən turiweridu; 9 sən, barlıq top adəmliring wə sanga həmrah bolənan nuroqun əllər bilən billə aləa besip, boran-qapqundək kelisən; sən yər yüzini kaplıənan buluttək bolisən». ■

10 — Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: «Xu küni xundaq boliduki, kənglünggə baxkiqə hiyallar kirip, sən rəzil hiylə-nəyrəngni oylap qikisən; 11 sən: «Mən sepilsiz yeza-kəntlər jaylaxқан zeminiəa besip kirimən; mən aman-esən turuwatқан bir həlkə yekinliximən — ularning həmmisi sepilsiz, takəksiz wə dərwasisiz turuwatidu», dəysən, — 12 «Xuning bilən oljilarni elip, bulang-talang kəlimən; kolumni əslidə wəyran bolup əmdilikdə makanlik bolənan jaylarəa, əllərdin yiqilənan, mal-dunyaəa igə bolənan, dunyaning kindikidə yaxawatқан həlkə kərxə kəlimən».

□ 38:6 «Gomer» — bəzi alimlar «Gomer»ni həzirki «Germaniyə» bilən munasiwiti bar, dəp qaraydu. «Torgamah»ning kim ikənlikini bir nemə deyix təs, biraq Pələstin yaqi Babiləa nisbətən «ximaliy əng kəri» bolənan jay Sibiriyədur. □ 38:7 «sən ularəa nazarətqilik kilisən» — baxқа birhil tərjimisi: «sən ularəa muhəpizətqi bolisən». ■ 38:9 Əz. 30:18

¹³ Xu tapta Xeba, Dedan, Tarxixniki sodigərlər barlıq yax xirliri bilən səndin: «Sən olja elixka kəldingmu? Sən top-top adəmliringni bulang-talang kiliwelixka — altun-kümüxni elip ketixkə, mal-dunyani elip ketixkə, zor bir oljioğa erixiwelixka yioqdingmu?» — dəp soraydu.□

¹⁴ Xunga bexarət bərgin, i insan oqli, Gogka xundak degin: — Rəb Pərwərdigar xundak dəydu: — Mening həlkim Israil aman-esən bolidioğan künini, sən bilip yətməmsən? ¹⁵ Sən öz jayingdin, yəni ximalning əng qət jayidin qikisən, sən wə sanga həmrah boləğan nuroqun əllər, həmmisi atlık bolup, top-top adəmlər, qong qoxun bolisən. ¹⁶ Sən yər yüzini qaplioğan bu-luttək həlkim Israiloğa qarxi qikisən — bu ahirki zamanlarda bolidu — Mən seni öz zeminioğa qarxilixixka qikirimən; xundak kilip Mən sən arkilik, i Gog, əllərninğ kəz aldida Əzümning pak-mukəddəs ikənlikimni kərsətkəndə, ular Meni tonuydu».

¹⁷ — Rəb Pərwərdigar xundak dəydu: «Mən kədimki zamanlarda qullirim boləğan Israildiki pəyoğəmbərlər arkilik bexarət kiləğan birsi sən əməsmu? Ular xu künlərdə, xundakla kəp yillardin beri, Mening seni həlkimgə qarxilixixka qikiridioğanlikim toqruluk bexarət

□ **38:13 «Xeba, Dedan, Tarxix...»** — «Xeba» wə «Dedan» — Ərəb millətliri idi. «Tarxix» — qong bir soda xəhiri (yukirikki 27:12-ayəttiki izahatni kəring). «Yax xirliri» — bularoğa ohxaydioğan, ular bilən soda kilidioğan əllər. Ayətning mənisi bəlkim Gog Israiloğa hujum kiləğanda ularmu əhwəldin paydilanmaqçi bolidu.

bərgən əməsmu?□

18 Wə xu küni, yəni Gog İsrail zeminioğa qarxi qıqқан küni xundak boliduki, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — oəzipim bilən Mening kəhrim ərlep qıkidu. 19 Mening *Əz həlkimgə* boləqan kizətinlikimdin, oəzəp bilən xundak səz kıləqanmənki, İsrail zeminida zor yər təwrəx bolidu; ■ 20 xuning bilən dengizdiki beliklar, asmandiki uqar-kanatlar, daladiki həywanlar, yər yuzidiki əmiligüqi həywanlar wə yər yuzidə turoqan barlik insanlar Mening yuzüm aldida təwrinip ketidu; taqlar ərülüp, tik yarlar oqlap ketidu, barlik tamlar yərgə ərülüp quxidu.

21 Mən barlik taqlirimda uning bilən qarxilixixka bir kiliq qakirimən, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — hər birsinin kiliqi öz kərindixigə qarxi qıkidu. 22 Mən waba kesili wə qan təkux bilən uningə həküm qikirip jazalaxka kiriximən; Mən uningə, uning koxunliri üstigə, uningə həmrah boləqan nuroqun əllər üstigə dəhxətlik yamoqur, zor məldür taxliri, ot wə güngürt yaqdurimən; 23 Mən Əzümni uluqlap, Əzümni pak-mukəddəs dəp kərsitimən; wə nuroqun əllərinin kəz aldida namayan bolimən, ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu».

□ 38:17 «Mən kədimki zamanlarda kullirim boləqan İsraildiki pəyoqəmbərlər arkilik bexarət kıləqan birsi sən əməsmu? Ular xu künlərdə, xundakla kəp yillərdin beri, Mening seni həlkimgə qarxilixixka qıkiridəqanlikim toqruluk bexarət bərgən əməsmu?» — bu ayət üstidə biz «koxumqə səz»imizdə tohtilimiz. ■ 38:19 Əz. 36:5, 6

39

Gog wə Magog toqruluk bexarətning baxқа təpsilatlırı

¹ «Əmdi sən, i insan oqlı, Gogni əyibləp bexarət berip xundak degin: — Rəb Pərwərdigar xundak dəydu: — Mana, i Gog, — Rox, Məxək wə Tubalning əmiri, Mən sanga qarximən; ² Mən seni arkingoqa yandurup, yetkiləp, seni ximalning əng kəridin qikirimən, Israilning taqliri üstigə tajawuz kildurimən;

■ ³ Mən okyayingni sol qolungdin urup taxliquziwetimən, okliringni ong qolungdin qüxüriwetimən; ⁴ sən Israil taqlirining üstigə yikilisən; sən wə sening barlıq qoxunliring, sanga həmrəh boləqan əllər yikilisilər; Mən seni barlıq yirtkuq uqar-qanatlarəqa gəx, daladiki barlıq həywanlarəqa ow boluxқа təkdım kildim.

■ ⁵ Sən dalada yikilisən; qünki Mən xundak söz kildim, — dəydu Rəb Pərwərdigar. ⁶ Mən Magog üstigə wə dengiz boyıda aman-esən turoqanlarəqa ot yaqdurimən; ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu. ⁷ Mening pak-mukəddəs namimni həlkim Israil arisida tonutimən; pak-mukəddəs namimning kaytidin buləqinixқа kət'iy yol qoymaymən; əllər Mening Pərwərdigar, Israilda turoqan Mukəddəs Boləquqisi ikənlikimni bilip yetidu.

⁸ Mana, u kelidu! Bu ixlar qoqum bolidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — bu dəl Mən

eytқан künidur. ⁹ Israil xəhərlikridə tu-ruwatқанlar qikip qorallarni, jümlidin sipar-qalkanlar, okyalar, tokmaqlar wə nəyzilərnü köydürüp ot qalaydu — ular bular bilən yəttə yil ot qalaydu. ¹⁰ Daladin heq otun elinmaydu, ormanlardin heq yaqıaq kesilməydu; qünki ular qorallarni ot qalaxka ixlitidu; ular əzlikridin olja tutқанlarni olja tutidu, əzlikrini bulang-talang qıloqanlarni bulang-talang qilidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar.

¹¹ Wə xu künidə xundaq boliduki, Israil zeminidin, yəni dengizning xərkiy qıroqıkidin ətidioqanlarning jiləsidin Gogka bir yərlik boluxi üqün bir orunni berimən; bu yərlik bolsa ətküqilərnüng yolini tosidu; ular xu yərdə Gog wə uning barlik top-top adəmlirini kəmidu; u «Həmon-Gog jiləsi» dəp atilidu. □ ¹² Israil jəməti zeminini həlal qilix üqün, ularni yəttə ay kəmidu; ¹³ zemindiki barlik həlk ularni yərlikkə qoyidu; xuning bilən Əzüm uluqloqan muxu künidə bu ix ularqa xərəp bolidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar.

¹⁴ Ular birnəqqə adəmni zeminni dawamlıq arilap, tajawuzqılarning zemin yüzidə qaloqan jəsətlirini kümüxtək alaħidə ixni qilix üqün ayriydu; ular xu yəttə ay tügigəndə, andin

□ **39:11** «Həmon-Gog» — «Gogning top-top adəmliri» degənlik.

jəsətlərnı izdəx hizmitini baxlaydu. □ 15 Bu «zemindin ətüküqilər» aylinip yürıdu; əgər birsi adəmning ustihini kərgən bolsa, u uning yenioqa bir bəlgə tikləydu; «izdəp kəmgüqilər» uni Həmon-Gog jiloşioqa dəpnə qıloquqə bəlgə turıdu ¹⁶ (*jiloşida* «Həmonah» dəp ataloqan bir xəhər bolıdu). Ular xu yol bilən zeminni paklaydu».□

¹⁷ — «Wə sən, i insan oqlı, Rəb Pərwərdigar xundak dəydu: — Hərəkandak uqar-kanatlar, daladiki barlıq həywanlaroqa mundak degin: «Yioqilixip kelinglar, Mən silərgə qılmaqçı boləqan qurbanlıqimoqa, yəni İsrail taqliri üstidə qılinoqan qong qurbanlıqqa həryəndin jəm bolunglar! Silər xu yərdə gəx yəp, qan iqisilər. ¹⁸ Silər baturlarning gəxini, yər yüzidiki xəzadılarning qənini — koqqarlarınq, əqkilərnıq, torpaqlarınq qənini iqisilər — ularnıq həmmisi Baxandiki bordaloqan mallardur! ¹⁹ Silər Mən silərgə qılmaqçı boləqan qurbanlıqımdin, toyoquqə may yəp, toyoquqə qan iqisilər! ²⁰ Silər dastihinimda atlar wə jəng hərwisidikilər, baturlar, barlıq jəngqi palwanlar bilən toyunisilər» — dəydu Rəb Pərwərdigar. ²¹ — wə Mən Əz xan-xəripimni əllər arışioqa kərsitimən, barlıq əllər Mening

□ **39:14** «Ular birnəqqə adəmni zeminni dawamlıq arılap, tajawuzqılarnıq zemın yüzidə qaloqan jəsətlirini kümüxtək alağidə ixni qilix üqün ayriydu» — bu hizmətni qilix üqün nəqqə adəmni alağidə «ayrix» kerək bolıdu — qünki jəsətlərgə tegix adəmni «napak» qilip, ibadəthənioqa kirixkə layəqətsiz qilıdu. □ **39:16** «Həmonah» — «zor bir top adəmlər» degənlik.

yürgüzgən jazalirimni wə ularning üstigə qoyoqan qolumni kəridu. ²² Wə xu kündin tartip Israil jəməti Mening Pərwərdigar, ularning Hudasi ikənlikimni bilip yetidu.

²³ Əllər Israil jəmətininğ kəbihliki, Manga asiylik kıloqanliki tüpəylidin sürgün boləqanlikini bilip yetidu; mana, Mən yüzümni ulardin yoxurup, ularni düxmənlirining kəlioqə tapxurdum; ularning həmmisi kiliqlinip yikildi. ²⁴ Ularning paskiniqiliki wə asiylikliri boyiqə Mən ularni bir tərəp kıldim, yüzümni ulardin yoxurdum».

Hudaning Israil üqün ahirki məqsətli

²⁵ Xunga Rəb Pərwərdigar xundak dəydu: — Mən hazır Yakupni sürgün boləqanlikidin əsligə kayturup, pütkül Israil jəməti üstigə rəhim kilip, Əz pak-muqəddəs namim üqün otluk kızıqinlikimni kərsitimən. □ ²⁶⁻²⁷ Əz zeminida aman-esən turoqinida, heqkim ularni kərkutmaydiqan qəq kəlgəndə, Mən ularni əllərdin kayturup, düxmənlirining zeminliridin yiqənimda, wə kəp əllərninğ kəz aldida Əzümning pak-muqəddəs ikənlikimni kərsətkinimdə, xu qəqda ular hijalitini wə Məndin yüz ərüp kıləqan asiylikinğ barliq gunahini kətüridu; ²⁸ ular Mening ularni əllər arisioqə sürgün kılduroqanlikim tüpəylidin, wə andin ulardin heqkəyisini xu yərdə kəldurmay əz zeminioqə yiqəkanlikim tüpəylidin, ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetidu;

□ **39:25 «Əz... otluk kızıqinlikim»** — ibraniy tilida «Əz... həsətim».

29 wə Mən yüzümni ulardin kayta heq yoxurmaymən; çünki Mən Israil jəməti üstigə Öz Rohimni kuyoqan bolimən, — dəydu Rəb Pərwərdigar.■

40

Yengi ibadəthanini ayan kilidioqan alamət kərünux ••• Shemilarni kərüng

¹ Bizning sürgün boləanlikimizning yigirmə bəxinqi yili, yilning bexida, ayniq oninqi künidə, yəni xəhər bəsülgəndin on tət yil keyin — dəl axu künidə Pərwərdigarning qoli mening wujudumoqa qondi, wə U meni *xəhərgə* apardi. □ ■ ² Hudaning alamət kərünuxliridə U meni Israil zeminiqə apirip, intayin egiz taq üstigə orunlaxturdi; taqning jənubiy tərripidə xəhərdək bir quruluş turatti. □ ³ U meni xu yərgə apardi; mana qolida kanap tanisi wə elqəm hadisini tutqan, misning kərünuxidə

■ 39:29 Yo. 3:1; Ros. 2:17 □ 40:1 «**Bizning sürgün boləanlikimizning yigirmə bəxinqi yili... Pərwərdigarning qoli mening wujudumoqa qondi, wə u meni xəhərgə apardi**» — Əskərtix: bu 40-44 bablarda təjrimimizning bəzi yərliridə oqurmənlərgə yardimi bolsun dəp bəzi ayətlərgə səz qoxtuq. Ular əslidiki tekistning bir qismi bolmisimu, ular tekistning mənisini toqra qüxinimizgə yardəm beridu. Biz adəttikidək bundək sözləni «sus qilduk». «**bizning sürgün boləanlikimizning yigirmə bəxinqi yili, yilning bexida, ayniq oninqi künidə..**» — bu alamət kərünux birinqi kərünuxtın 19 yil keyin idi. ■ 40:1 Əz. 33:21 □ 40:2 «**xəhərdək bir quruluş turatti**» — yaki «bir xəhərninq qarisi turatti».

boloqan bir kixi; u dərważida turatti. ⁴ Bu kixi manga: «Insan oqli, kəzliring bilən kərüp, kuliqing bilən anglap, kənglüngni mən sanga kərsitidiqan barliq ixlaroqa baqlioqin; qünki buning sanga kərsitilixi üqün sən muxu yərgə elip kelinding. Israil jəmətigə barliq kərginingni ayan kil».

⁵ Wə mana, ibadəthanining həmmə tərripidə tam bar idi. U kixining qolida altə gəzlik əlqəm hadisi bar idi; xu qaoqdiki «bir gəz» bir gəz bir alıqanoqa toqra kelətti. U tamning kənglikini əlqidi, bir «hada» qikti; egizliki bolsa, bir «hada» qikti. □ ⁶ U xərkkə qaraydiqan dərważioqa kelip, uning pələmpəylirigə qikti; uning bosuqisining kənglikini əlqidi, u bir hada qikti. Yənə bir tərripining kəngliki bir hada qikti.

⁷ *Dərważining iqidiki* hər bir «oyuq oy»ning uzunluqi bir hada, kəngliki bir hada idi; yuq əylərləning ariligi bəx gəz idi; dərważining iqidiki bosuqa, yəni iqqirigə qaraydiqan dəhlizning aldidiki bosuqining *ikki tərripining* uzunluqi

□ **40:5 «ibadəthana»** — ibraniy tilida pəkət «oy» deyilidu. Muxu yərdə «ibadəthana» «mukəddəshana» (41-bab) wə uning həylisini əz iqiğə alidu. **«u kixining qolida altə gəzlik əlqəm hadisi bar idi»** — Mukəddəs Kitabta ixlitilgən «gəz» adəmining qolining jəynəktin barmakning uqiyoqə boloqan ariligi (təhminən 45 santimetr) idi. «xu qaoqdiki «bir gəz» bir gəz bir alıqanoqa toqra kelətti» — xunga bu bablarda ixlitilgən «gəz» uningdin uzun, təhminən 53 santimetr həsəblinatti. Dərważisining qandaq ikənlikini qūxinix üqün, towəndiki «keliqəktiki mukəddəs ibadəthana»ni kərsitidiqan shemilərnə kərüng. **«U tamning kənglikini əlqidi, bir «hada» qikti; egizliki bolsa, bir «hada» qikti»** — oqurmənlərləning esidə bolsunki, bir «hada» altə gəz idi.

ayrim-ayrim bir «hada» qıktı; □ 8 u dərważining iqlirigə qaraydıqan dəhlizni əlqidi, *uzunluğu* bir hada qıktı.

9 U dərważining dalinining uzunluğunu əlqidi, səkkiz gəz qıktı; uning kexikining yenidiki tamning kəlinliki ikki gəz qıktı. Muxu dalan iqlirigə qaraytti.

10 Xərkkə qarıqan dərważining iqidə, u tərpidə üqtin, bu tərpidə üqtin oyuk öylər bar idi. Üqilisi ohxax əlqəmdə idi; üq öyning ikki yan temi ohxax kəlinlikdə idi. 11 U dərważini əlqidi, kəngliki on gəz qıktı; uning jəmiy uzunluğu on üq gəz idi. □ 12 Bu yandiki oyuk öylərnin aldidə bir gəz kəlinliktiki bir tosmə tam bar idi, wə u yandiki oyuk öylərnin aldidə bir gəz kəlinlikdə bir tosmə tam bar idi; həryandiki oyuk öylərnin kəngliki altə gəz idi.

13 U dərważining jəmiy kənglikini, yəni bu tərəptiki oyuk öyning əgzisining *arqa lewidin* u tərəptiki oyuk öyning əgzisining *arqa lewiqiqə* yigirmə bəx gəz qıktı; bu tərəptiki oyuk öyning ixiki bilən u tərəptiki oyuk öyning ixiki bir-birigə qarixatti.□

□ 40:7 «**oyuk öy**» — demək, aldinke temi yok öy. «Oyuk öylərnin aldi karidor (dəhliz) bolatti. □ 40:11 «**U dərważini əlqidi**» — muxu yərdə dərważining «kirix eqizi»ning sirtke tərpinini kərsitidu. Dərważaning əzi heli uzun bolup, uning «kirix eqizi»i, dəhlizi (karidori) wə «dalan»i bar idi. Sheminimu kərüng. «**uning jəmiy uzunluğu**» — sirtke tam wə pələmpəyni öz iqiğə alsa kerək. □ 40:13 «**bu tərəptiki oyuk öyning ixiki bilən u tərəptiki oyuk öyning ixiki bir-birigə qarixatti**» — bu yərdiki «ixik»ning nemini kərsitidiqanlıqini bilməymiz. Bəzi alimlar «bala tam» yaki «küngürə» dəp tərjimə qilidu.

14 U iqki həyliqə kirix eoqizidiki tüwrüklərni əlqidi; ularning egizliki atmix gəz qıkti; dərwaža temi bu həylining tüwrüklirini orap turoqanidi.

□ 15 Dərwažining tüwidin dalanning iqki eoqizoqə əllik gəz qıkti. 16 Oyuk əylərninğ hərbirininğ udul temida, xundakla oyuk əylərninğ arilikida, dalanning yenida ohxaxla rojəklər bar idi; muxu rojəklər sirtioqə qarap tariyip mangoqan idi; hərbir ariliktiki tam-tüwrüklərgə palma dərəhliri nəkkixlənqənidi.

Sirtki həyola — shemini kərünq

17 U meni sirtki həyliqə apardi; mana, kiqik hanilar, wə sirtki həyolini qeridəp yasaloqan tax tahtayliq supa; supininğ üstiqə ottuz kiqik hana selinoqan. 18 Bu tax tahtayliq supa həyolidiki dərwažilaroqə tutaxqan, uning kəngliki ularning uzunluqioqə barawər idi; bu «pəs tax supa» idi. 19 U təwənki dərwažining iqi tərpidin iqki həylining sirtki temioqə bolooan ariliqnı əlqidi;

□ **40:14 «kirix eoqizidiki tüwrüklər»** — yaki «kirix eoqizidiki munarlar». «**ularning (tüwrüklərninğ) egizliki atmix gəz qıkti; dərwaža temi bu həylining tüwrüklirini orap turoqanidi**» — bu ikki tüwrük intayin egizdur. Bəzi alimlar ayətni «u dərwažining iqki «tosma tam»lirioqə ularning arilik tamlirini qoxup jəmiy uzunluqnı əlqidi, jəmiy bolup atmix gəz idi» deqən mənida qüxinidu. Birəq (undəq bolsa) bu əlqəm ikki tərəptiki iqki «tosma tam»lirininğ arilikliri bilən jəmiy uzunluqininğ qoxulmisi bolatti. Mundaq əlqəxninğ nemə əhmiyiti bolsun?

xərək wə ximal tərəplərningmu yüz gəz qıkti. □

Baxqa ikki dərważisi

²⁰ Andin sirtki həylioğa kiridioğan, ximaloğa qaraydioğan dərważining uzunluqi wə kənglikini əlqidi. ²¹ Uning bu tərpidə üqtin oyuk əy, u tərpidə üqtin oyuk əy bar idi; uning tüwrükliri, dalanliri birinqi dərważiningkigə ohxax idi; uning uzunluqi əllik gəz, kəngliki yigirmə bəx gəz. ²² Uning deriziliri, dalanliri, palma dərəh nəkixliri xərkkə qaraydioğan dərważiningkigə ohxax idi; kixilər uning yəttə baskuqluq pələmpiyi bilən qıqatti; uning dalini iqkirigə qaraytti. □ ²³ İqki həylida ximal wə xərktiki dərważilaroğa udul birdin dərważə turatti; u dərważidin dərważioiqə əlqidi, yüz gəz qıkti.

²⁴ U meni jənub tərəpkə apardi; mana, jənubkimu qaraydioğan bir dərważa bar idi; u uning tüwrükliri, dalanlirini əlqidi, ular baxkılirioğa ohxax idi. ²⁵ Dərważining wə dalinining ətrapidikiki derizilər baxkılirioğa ohxax idi; uning uzunluqi əllik gəz, kəngliki yigirmə bəx gəz idi. ²⁶ Uningoğa qıkidioğan yəttə baskuq bar idi; uning dalini iqkirigə qaraytti; uning

□ **40:19 «təwəнки dərważining iqi tərpidin...»** — mumkin-qiliki barki, «təwəнки» muxu yərdə «jənubiy» degən mənida ixl-tilidu. Qünki təwəndə «xərkiy dərważa» wə «ximaliy dərważa» tiloğa elinidu, birək ayəttə «jənubiy dərważa» tiloğa elinmaydu.

□ **40:22 «uning deriziliri...»** — «deriziliri» muxu yərdə uning «rojək»liri, yaki «rojəklilik derizə»lirini kərsitidu (16-ayətni kərüng).

tüwrükliridə palma dərühining nəxişi bar idi, u tərəptə biri, bu tərəptə biri bar idi.

²⁷ İqki həyliyə kiridiyan, jənubğa qaraydiyan bir dərwaşa bar idi; u jənubiy tərəptə dərwaşidin dərwaşiyə əlqidi, yüz göz çikti. ²⁸ U meni iqqi həyliyə jənubiy dərwaşidin əkirdi; wə jənubiy dərwaşini əlqidi; uning əlqəmliri baxğa dərwaşilərninğigə ohxax idi. ²⁹ Uning oyuk əyliri, arilik tamliri, dalinining əlqəmliri baxqilirininğigə ohxax idi; uning wə dalinining ətraplirida dərizilər bar idi; uning uzunluqi əllik göz, kəngliki yigirmə bəx göz idi. ³⁰ Ətrapida uzunluqi yigirmə bəx göz, kəngliki bəx göz ətrapida dalini bar idi. □ ³¹ Uning dalini bolsa sirtki həyliyə qaraytti; uning kirix eşiizidiki ikki yan tüwrükidə palma dərəhlərninğigə nəxişi bar idi; uning çikix yolining səkkiz baskuqluq pələmpiyi bar idi.

³² U meni iqqi həylida xərk tərəpkə apardi; u tərəptiki dərwaşini əlqidi; uning əlqəmliri baxqiliriyə ohxax idi. ³³ Uning oyuk əyliri, arilik tamliri, dalinining əlqəmliri baxqilirininğigə ohxax idi; uning wə dalinining ətraplirida dərizilər bar idi; uning uzunluqi əllik göz, kəngliki yigirmə bəx göz idi. ³⁴ Uning dalini bolsa sirtki həyliyə qaraytti; uning *kirix eşiizininğigə* u wə bu tərpidiki tüwrükidə palma dərəhlərninğigə nəxişi bar idi; uning çikix yolining səkkiz baskuqluq pələmpiyi bar idi.

³⁵ U meni ximaliy dərwaşiyə apardi, wə uni

□ **40:30 «ətrapida uzunluqi yigirmə bəx göz, kəngliki bəx göz ətrapida dalini bar idi»** — əyni tekstini qüxinix təs.

өлqidi; uning өлqəmliri baxkiliroğa ohxax idi. ³⁶ Uning oyuk öyliri, arilik tamliri, dalanliri *baxkiliroğa* ohxax idi; ətrapida derizilər bar idi. Uning uzunluğu əllik göz, uning kəngliki yigirmə bəx göz idi. ³⁷ Uning dalinidiki tüwrüklər sirtki həyliroğa karaytti; uning *kirix eoizidiki* ikki yan tüwrükidə palma dərəhlərnin nəkixi bar idi; uning qıqix yolining səkkiz baskuqluk pələmpiyi bar idi. □ ³⁸ Hər bir dər waza *ikki* tüwrükünin yenida ixiklik kiqik öy bar idi; ular xu öylərdə köydürmə qurbanliqlarni yuyatti.

³⁹ Dər wazinin dalinida uyanda ikkidin xirə, buyanda ikkidin xirə bar idi; ular xirələrnin üstidə köydürmə qurbanlik, gunah qurbanliki wə itaətsizlik qurbanliqlirini soyidu. ⁴⁰ Ximaliy dər wazinin dalininin kirix eoizidiki pələmpəynin bir yenida ikki xirə bar idi; dalanning kirix eoizinin yənə bir yenida ikki xirə bar idi. ⁴¹ Xuningdək dər wazinin u yenida tət xirə, bu yenida tət xirə bar idi — jəmiy səkkiz joza bar idi; ular ularning üstidə qurbanliqlarni soyidu.

⁴² Yənə taxtin yonup yasaləjan, uzunluğu bir yerim göz, kəngliki bir yerim göz, egizliki bir göz kelidəjan tət xirə bar idi; ularning üstigə köydürmə qurbanliqlər wə baxqa qurbanliqlarni soyidəjan qoral-əswablar

□ **40:37 «uning dalinidiki tüwrüklər ...»** — yaki «uning kexəkliri ...».

qoyulidu. □ ⁴³ Dərwaza iqidə, tamliri üstigə bir alıkan uzunluqtiki jüp ilməklilik kanarlar bekitilgən. Xirələr üstigə qurbanlıq gəxliri qoyulidu. □

Kahınlarning öyliri

⁴⁴ İqki həyola iqidə wə iqki dərwazining sirtida mədhıyə nahxiqiliri üçün ikki kiçik öy bar idi; biri ximaliy dərwazining yenida, jənubқа yüzləngən; yənə biri jənubiy dərwazining yenida, ximaloqa yüzləngənidi. ⁴⁵ U manga: «Jənubқа yüzləngən öy kahınlar, yəni ibadəthanioqa məs'ullar üqündur. ⁴⁶ Jənubқа yüzləngən öy kahınlar, yəni qurbangah wəzipisigə məs'ullar üqündur. Bular bolsa Zadokning jəmätining oqul pərzəntliri; xularla Lawiy jəmätidilər arisidin Pərwərdigarning yenioqa hizmitidə boluxқа kirələydu» — dedi. □

□ **40:42 «Yənə taxtin yonup yasaloqan, uzunluqi bir yerim gəz, kənglikli bir yerim gəz, egizlikli bir gəz kelidioqan tət xirə bar idi; ularning üstigə köydürmə qurbanlıklar wə baxқа qurbanlıqlarni soyidioqan qoral-əswablar qoyulidu»** — baxқа birhil tərijimisi: «Bu tət xirə yonuloqan taxtin yasaloqan, uzunluqi bir yerim gəz, kənglikli bir yerim gəz, egizlikli bir gəz; ularning üstigimu köydürmə qurbanlıklar wə baxқа qurbanlıqlarni soyidioqan qoral-əswablar qoylidu». Biraq bundaq jozilar qoy-kalilarning jəsitini qoyoqudək dərjide qong əməs. □ **40:43 «dərwaza iqidə... kanarlar bekitilgən. Xirələr üstigə qurbanlıq gəxliri qoyulidu»** — bəzi alimlar bu xirələr pəqət ximaliy dərwazisidila qoyuloqan, dəp qaraydu. Biraq 38-ayət «dərwazilar»ni kərsitidu. □ **40:46 «xularla Lawiy jəmätidilər arisidin Pərwərdigarning yenioqa hizmitidə boluxқа kirələydu»** — Zadoklarning xu imtiyazoqa igə bolux səwəbi 44:15də eytilidu.

⁴⁷ U həylini əlqidi; uzunluğu yüz gəz, kəngliki yüz gəz, tət qasilik idi; kurbangah bolsa muqəddəshana aldida turatti.□

Muqəddəs jayning dalini ••• Shemini kərüng

⁴⁸ U meni muqəddəshanining dalinioğa apardi; u dalan eqizining ikki yenediki tamlarning uzunluğunu əlqidi; bir tərəptikisi bəx gəz, yənə bir tərəptikisi bəx gəz qıkti; dalan eqizining *əzi on tət gəz idi*; dalan eqizidiki tamning *iqki tərripining* kəngliki bu tərpi üq gəz, u tərpi üq gəz idi. □ ⁴⁹ Dalanning kəngliki yigirmə gəz, uzunluğu on bir gəz idi; unioğa qıkidioğan pələmpəy bar idi; tüwrükimu bar idi, u yenida biri, bu yenida biri bar idi.□

41

Muqəddəs jay, əng muqəddəs jay ••• Shemilarni kərüng

¹ U meni *muqəddəshanidiki* muqəddəs jayning aldioğa apardi; u jayning kirix eqizining

□ **40:47 «kurbangah bolsa muqəddəshana aldida turatti»** — «muqəddəshana» həylini iqidə turidioğan əy; u «muqəddəs jay» wə «əng muqəddəs jay»ni öz iqidə alidu. □ **40:48 «dalan eqizining əzi on tət gəz idi»** — bu jümlə bəzi kona tekstlərdə (bolupmu kona grek tilidiki LXX tərjimisidə) tepilidu. Əməliyəttə bayanlırining toluq boluxi üqün muxundaq bir jümlə boluxi kerək idi. □ **40:49 «Dalanning ... uzunluğu on bir gəz idi»** — bəzi kona tekstlərdə «on ikki gəz» deyilidu.

ikki tərpidiki yan tamni əlqidi, hər ikkisinin qelinliki altə gəz qıkti. ² Kirix eozizining kəngliki bolsa on gəz idi; mukəddəs jayning kirix eozizidiki toqra tamning iqki tərpining kənglikini əlqidi, hər ikkisi bəx gəz qıkti; u mukəddəs jayning uzunluqini əlqidi, kirix gəz qıkti; uning kəngliki yigirmə gəz qıkti.

³ U iqqirigə qarap mangdi, əng mukəddəs jayqa kirix eozizidiki toqra tamning kəngliki ikki gəz; eozizining kəngliki altə gəz idi; *ikki tərəptiki* toqra tamning uzunluqi bolsa, yəttə gəz idi. □

⁴ U mukəddəs jayning kəynidiki «əng mukəddəs jay»ning uzunluqini əlqidi, yigirmə gəz qıkti; kənglikimu yigirmə gəz idi. U manga: «Bu əng mukəddəs jay» — dedi.□

«Mukəddəshana»qa yandax kiqik hanilar

⁵ U mukəddəshanining temini əlqidi, qelinliki altə gəz qıkti; yandiki kiqik hanilarning bolsa, kəngliki tət gəz idi; kiqik hanilar mukəddəshanini qəridəp selinoqanidi.

⁶ Yenidiki kiqik hanilar üq kəwətlük, bir-birigə üstiləklük idi, hər kəwəttə ottuzdin hana bar idi;

□ 41:3 «U iqqirigə qarap mangdi ... kirix eozizidiki toqra tamning kəngliki ikki gəz...» — alimlarning bu 1-3 ayəttiki əlqəmlər toqruqluq baxqa-baxqa qüxinixliri bar. Shemilirimizni kəring. □ 41:4 «U mukəddəs jayning kəynidiki «əng mukəddəs jay»ning uzunluqini əlqidi, ... U manga: «bu əng mukəddəs jay» — dedi» — Əzakiyal kahin bolup, «mukəddəs jay»qa kirdi. Birak «əng mukəddəs jay»qa kirmidi; Musa pəyoqəmbərgə qüxürülgən qanun boyiqə pəqət

«bax kahin» «əng mukəddəs jay»qa kirixkə hokukluk idi.

kiçik hanilarning limliri mukəddəshanining temioğa qikiş qalması üqün, limlar kiçik hanilarning sirtki temioğa bekitilgənidi. ⁷Yukiriliqanseri mukəddəshanining ətrapidiki kiçik hanilar kengiyip barəjanidi; qünki mukəddəshanining ətrapida quruluş boləjanliqtin bina egizligənseri hanilar kengəygən. Xu səwəbtin mukəddəshanimu egizligənseri kengəygən. Təwəndiki kəwəttin yukiridiki kəwətkiqə otturidiki kəwət arqilik qikidiqan pələmpəy bar idi. □

⁸Mən mukəddəshanining egiz ulluq supisi barlikini kərdum; u həm yenidiki kiçik hanilarning uli idi; uning egizliki toptoqra bir «hada» idi, yəni altə «qong gəz» idi. □ ⁹⁻¹⁰Yenidiki hanilarning sirtki temining kelinliki bəx gəz idi. Mukəddəshanining yenidiki kiçik hanilar bilən *kahinlarning* hujriliri arilikidiki box yərning kəngliki yigirmə gəz idi; bu box yər mukəddəshanining həmmə tərpidə bar idi. ¹¹Yenidiki kiçik hanilarğa kirix eşizi bolsa box yərgə qaraytti; bir kirix eşizi ximaloğa, yənə biri jənubğa qaraytti. Supa üstidiki hanilarni qeridigən box yərning kəngliki bəx gəz idi.

¹²Qərbkə jaylaxqan, box yərgə qaraydiqan

□ **41:7 «mukəddəshanining ətrapida quruluş boləjanliqtin bina egizligənseri hanilar kengəygən»** — muxu «quruluş» degən söz pütkül «Mukəddəs Kitab»ta pəkət bir ketimla tepilidu, xunga uning mənisini bekitiş təs. Mumkinçiligi yənə barki, u «karidor» yaki «pələmpəy» degən mənidə. □ **41:8 «uning egizliki toptoqra bir «hada» idi, yəni altə «qong gəz» idi»** — oqurmənlərnin esidə boliduki, «qong gəz» «bir gəzgə qoxuloqan bir aliqan» (525 millimetr etrapida) (40:5ni kərüng).

binaning uzunluğu yətmix gəz idi; binaning sirtki temining kəlinliki bəx gəz; uning kəngliki toxsan gəz idi.□

Ibadəthanining yənə bəzi təpsilatlırı

¹³ Həliki kixi mukəddəshanining özini əlqidi; uning uzunluğu yüz gəz idi. Box yərning kəngliki *yüz gəz idi*, binaning tamlırı qoxulup jəmiy kəngliki yüz gəz idi. ¹⁴ Mukəddəshanining əldi təriri wə xərkkə jaylaxkan həylisining kəngliki yüz gəz idi. □ ¹⁵⁻¹⁶ U *mukəddəshanining* kəynidiki box yərgə qaraydıqan binaning kənglikini, jümlidin u wə bu təririidiki kari-dorni əlqidi, yüz gəz qıkti. Mukəddəshanining «mukəddəs jay»i bilən iqi «əng mukəddəs jay»i wə sirtka qaraydıqan dalini bolsa, yaqıq tahtaylar bilən bezəlgən; uning bosuqiliri, iqidiki üq jayning ətrapidiki rojəkliri həm dəhlizliri bolsa, bosuqisidin tartip həmmə yər, poldin derizilərgiqə yaqıq tahtaylar bilən bezəlgən (derizilər əzi rojəklik idi).

¹⁷⁻¹⁸ Dalandin iqi «əng mukəddəs jay»ıqıqə bolqan torus, iqi wə sirtki «mukəddəs jay»ning tamlirining həmmə yeri kerub wə palma dərəhliri bilən əlqəmlik nəxişləngənidi.

□ **41:12 «binaning uzunluğu yətmix gəz idi... uning kəngliki toxsan gəz idi»** — bu binaning kəngliki wə uzunluğu «iqki kəngliki» wə «iqki uzunluğu»ni kərsətsə kerək. Shemimizda xundak qiyas qilimiz. Baxka imkaniy-iti mu shemimizda kərsitilidu. Alimler binaning qaysi yəlinixtə (toqrısıqə, uzunısıqə) orunlaxturuluxi toqruluk ikki pikirdə bar. □ **41:14 «xərkkə jaylaxkan həylisi»** — ibraniy tilida « xərkkə jaylaxkan box yər».

Hər ikki kerub arisida bir palma dərihi nəxiyləngənidi; hər bir kerubning ikki yüzi bar idi. □ 19 Kerubning insan yüzi bu tərəptiki palma dərihi nəxiyigə qaraytti; xir yüzi u tərəptiki palma dərihi nəxiyigə qaraytti; pütkül müqəddəshanining *iqki* həmmə tərəpi xundak idi; 20 dalanning poldin tartip torusioiqə, xuningdək «müqəddəs jay»ning tamlirioqa kerublar wə palma dərəhliri nəxiy kılinoqan.

21 «Müqəddəs jay»ning ixik kexəkliri bolsa, tət qasilik idi; «əng müqəddəs jay» aldidiki ixik kexəklirimu ohxax idi.

22 «*Müqəddəs jay*»ning egizliki üq gəz, uzunluqi ikki gəz boləqan qurbangahı yaoqaqtin yasaloqan; uning burjəkliri, yüzi wə tamlirining həmmisi yaoqaqtin yasaloqan; həliki kixi manga: «Bu bolsa Pərwərdigarning aldida turidioqan xirədur» — dedi. □

23 *Müqəddəshanining* «müqəddəs jay» həm «əng müqəddəs jay»ining hər birining qox qanatlıq ixiki bar idi. 24 Hər bir qanitining ikki qatlimi bar idi; bu ikki qatlam qatlinatti; bu tərəptiki qanitining ikki qatlimi bar idi; u tərəptikisiningmu ikki qatlimi bar idi.

25 Ularning üstigə, yəni «müqəddəs jay»ning ixikliri üstigə, tamlarning üstini nəxiyigəndək,

□ 41:17-18 «*iqki wə sirtki «müqəddəs jay»*» — demək, «müqəddəs jay» wə «əng müqəddəs jay». □ 41:22

«***Müqəddəs jay*ning egizliki üq gəz, uzunluqi ikki gəz boləqan qurbangahı yaoqaqtin yasaloqan...**» — bu «qurbangah» bəlkim qurbanlıqlarning özi üqün əməs, bəlkü Pərwərdigarning aldida «müqəddəs nan» qoyulux üqün yasılıdu; qünki ahirida «Bu bolsa Pərwərdigarning aldida turidioqan xirədur» deyilidu.

kerublar wə palma dərəhliri nəqixləngənidi; sirtki dalanning aldida yaqəqtin yasaloqan bir aywan bar idi. ²⁶ Dalanning u wə bu tərpidə rojəklər wə palma dərəh nəqixliri bar idi. Muqəddəshanining yenidiki kiqik hanilar wə aldidiki aywanning xəklimu xundəq idi.

42

Sirtki wə iqki həylioqa arisioqa jaylaxqan kaqinlarning əyliri ••• Şemilarni kərüing

¹ U meni sirtki həylioqa, ximal tərpiyə apardi; u meni yənə «box yər»gə tutaxqan, ibadəthanining ximaliy udulioqa jaylaxqan kiqik hanilaroqa apardi. ² Hanilarning jəmiy uzunluqi yüz gəz idi; ularning kirix yoli ximaloqa qaraytti; *hanilarning* jəmiy kəngliki əllik gəz idi. ³ Hanilar iqki həylioqa təwə yigirmə gəz kəngliktiki «box yər»gə qaraytti, xundəqla sirtki həylioqa təwə «tax tahtayliq supa»ning udulida idi. Üq kəwətlik hanilarning karidorining bir tərpidiki hanilar yənə bir tərpidiki hanilarning udulida idi.

⁴ Hanilarning aldida on gəz kəngliktə, yüz gəz uzunluqta bir karidor bar idi. Hanilarn-

ing ixikliri ximaloşa qaraytti; □ ⁵ yukiridiki hanilar təwəndiki wə otturisdiki öylərdin tar idi; qünki karidorlar kəp orunni igiliwaloşanıdi.

⁶ Hanilar üq kəwətlük idi; biraq həylişoşa tutax hanilarningkidək tüwrükliri bolmioşoşqa, üqinşi kəwəttiki hanilar astınki kəwəttiki wə otturidiki hanilardin tar idi.□

⁷ Sirttiki hanilarning yenidiki, yəni həylini hanilardin ayrip turidoşan sirtki tamning uzunluqi əllik gəz idi. ⁸ Sirtki həylişoşa tutaxkan hanilarning bolsa, jəmiy uzunluqi əllik gəz idi;

mana, muqəddəşhanişoşa qaraydoşan tərripining uzunluqi yüz gəz idi. ⁹ Bu hanilar astida, sirtki həyolidin kiridoşan, xərək tərəpkə qaraydoşan bir kirix yoli bar idi.□

¹⁰ İbadəthanining jənubiy tərripidə, xərkiy tərripigə qaraydoşan işki həyolidiki tamning kəngliki bilən təng bolşan, «box yər»gə tutaxkan, ibadəthanining əzige qaraydoşan

□ **42:4 «Hanilarning aldida on gəz kəngliktə, yüz gəz uzunluqta bir karidor bar idi»** — biz muxu yərdə grek tərjimisi (LXX) wə «Pexitta»ning tekstigə əgixip, «yüz gəz» dəp tərjimə qilimiz. «... **Hanilarning ixikliri ximaloşa qaraytti**» — pütün ayəttiki əyni tekstni qūxinix təs. Mumkinqliki barki, hər kəwəttə ikki karidor bar; xuning bilən hərbi hana karidorşoşa, yəni «ximaloşa» qaraytti. □ **42:6 «...həylişoşa tutax hanilarningkidək tüwrükliri bolmioşoşqa, üqinşi kəwəttiki hanilar astınki kəwəttiki wə otturidiki hanilardin tar idi»** — bu jümlining mənisini ibariniy tilida qūxinix təs. Binadiki tüwrüklərnin şandaq orunlaxturuloşanlıki eni ş əməş. □ **42:9 «... sirtki həyolidin kiridoşan, xərək tərəpkə qaraydoşan bir kirix yoli bar idi»** — bu binadin işki həylişoşa kiridoşan bir yolmu bolux kerək (13-, 14-ayət wə 44:19-ayətnimu kərünq).

hanilar bar idi; ¹¹ Ularning aldidimu bir karidor bar idi; ular ximaloqa qaraydioqan hanilaroqa ohxaytti. Ularning uzunluki wə kəngliki, barlik qiqix yolliri, xəkli wə ixikliri ohxax idi. ¹² Jənobqa qaraydioqan bir yürux hanilarning ixiki aldidiki karidorning bexida bir kirix yoli bar idi; bu kirix yolimu xərkkə qaraydioqan tamning yenida idi.

¹³ Wə u manga: «*ibadəthanining həyolidiki «box yər»gə tutaxlik bu ximaliy wə jənubiy yürux hanilar bolsa, mukəddəs hanilardur; Pərwərdigaroqa yeqinlixalaydioqan kaħinlar xu yərlərdə «əng mukəddəs hədiyələr»ni yəydu. Ular xu yərlərdə «əng mukəddəs hədiyələr»ni, yəni axlik hədiyələрни, gunah qurbanliklərini wə itaətsizlik qurbanliklərini qoyidu; qünki xu yərlər mukəddəstur. ¹⁴ Kaħinlar Huda aldioqa kirkəndin keyin, ular «mukəddəs jay»din biw-asitə sirtki həylioqa qiqmaydu, bəlki xu yərgə hizmət kiyimini selip qoyidu, qünki bu kiyimlər mukəddəstur. Ular pəkət baxka kiyimləрни kiyip, andin jamaət turoqan yərgə qikidu» — dedi.□*

¹⁵ U xundaq kilip ibadəthanining iqki kəlimini əlqigəndin keyin, u meni xərkkə qaraydioqan dərwezidin qikardi wə ətrapidiki tamni əlqidi.

¹⁶ U xərkiy təripini əlqəm hadisi bilən əlqidi; u

□ **42:14 «Kaħinlar ... xu yərgə hizmət kiyimini selip qoyidu...»** — «xu yər» yukirida təswirləngən «yürux hanilar»ni kərsitix kerək (44:19-ayətnimu kərüng). Iqki həylining əzidə kiyim-keqəkni alməxturux muwapik əməstur.

bəx yüz hada qıkti. □ ¹⁷ U ximaliy tərripini əlqəm hadisi bilən əlqidi; u bəx yüz hada qıkti. ¹⁸ U jənubiy tərripini əlqəm hadisi bilən əlqidi; u bəx yüz hada qıkti. ¹⁹ U ətərbiy tərripigə burulup, əlqəm hadisi bilən əlqidi; u bəx yüz hada qıkti. ²⁰ U tət tərripini əlqidi; ətrapida awam bilən pak-mukəddəs boləqan jaylarni ayrip turidioqan, uzunluqi bəx yüz *hada*, kəngliki bəx yüz *hada* tam bar idi.□

43

Pərwərdigarning xan-xəripi Yerusalemoğa qaytip kelidu

¹ U meni dərwaziəqə, yəni xərkkə qaraydioqan dərwaziəqə apardi; ² Mana, Israilning Hudasin- ing xan-xəripi xərək tərəptin kəldi; Uning awazi uluq sularning xərkiərioqan sadasidək idi; yər yūzi uning xan-xəripi bilən yorutuldi.

³ Mən kərgən bu alamət kərünūx bolsa, u xəhərnəni həlak qilixkə kəlgən kətimda kərgən alamət kərünūxtək boldi; alamət kərünūxlər

□ **42:16 «U xərkiy tərripini əlqəm hadisi bilən əlqidi; u bəx yüz hada qıkti»** — ibadəthanidiki «sirtki həyolə»ning uzunluqi wə kəngliki bəx yüz gəz idi (həsablaxkə asan bol- sun üqün shemilarni kərüng). Buningəqə qarəioqanda, sirtki həyolə temining sirtida yənə bir qong tosmə tam bolsa kerək. Xundək boləqanda, bu ibadəthana intayin qong boləqan bolidu. Təhminən uzunluqi wə kəngliki bir kilometrədin exixi mumkin. Grek tərjimisi (LXX)ning tekisttə «bəz yüz gəz» deyilidu.

□ **42:20 «U tət tərripini əlqidi... uzunluqi bəx yüz (hada), kəngliki bəx yüz (hada) tam bar idi»** — 16-ayəttiki izahətni kərüng.

yənə mən Kewar dəryasi boyida turup kərgən alamət kərünüxtək boldi; mən düm yikildim.

■ 4 Pərwərdigarning xan-xəripi xərkkə qaraydıoğan dərwaşa arqılıq ibadəthanioğa kirdi; 5 Roh meni kətürüp, iqqi həylioğa apardı; mana, Pərwərdigarning xan-xəripi ibadəthanini toldurdi. □ ■

6 Həliki kixi yenimda turəanda, ibadəthanining içidin Birsining səzligən awazini anglidim;

7 U mangu: — I insan oqli, bu Mening təhtim selinoğan jay, Mən ayaq basıdıoğan, Mən Israillar arisida mənggügə turıdıoğan jaydur; Israil jəmətidikilər — ularning əzliri yaki padixahliri buzukluğu bilən yaki «yukiri jaylar»da padixahning jəsətliri bilən Mening pak-mukəddəs namimni yənə heq buloqımaydu.

□ ■ 8 Ular öz bosuqisini Mening bosuqimning yenioğa, ixik kexikini Mening ixik kexikimning yenioğa saloğan, ular bilən Meni pəkət bir tamla ayrip turatti, ular Mening pak-mukəddəs namimni yirginqlikliri bilən buloqıoğan. Xunga Mən oşəzipim bilən ularni yokitiwəttim.

9 Əmdi hazır ular buzukluqini, padixahların jəsətlirini Məndin yirək kılsun; wə Mən ular arisida mənggügə turimən.

10 — Əmdi sən, i insan oqli, Israil jəmətinin

■ 43:3 Əz. 1:4; 8:4 □ 43:5 «Roh meni kətürüp,...» — Hudaning Mukəddəs Rohi, əlwəttə. ■ 43:5 Əz. 3:14, Əz. 11:24

□ 43:7 «padixahların jəsətliri bilən Mening pak-mukəddəs namimni yənə heq buloqımaydu» — Israillar kədimki zamanlarda bəlkim padixahlarını «yukiri jaylar»da dəpnə kilip xu yərləni tawapgaqlar kilioğan. Bəzi alimlar «jəsətliri»ni «abidə taxliri» dəp tərcimə kilidu. ■ 43:7 Yər. 16:18

öz kəbihlikliridin hijalət boluxi üqün bu öyni ularoqa kərsitip bərgin; ular kallisida ibadəthanini əlqəp bəksun. ¹¹ Əgərdə ular öz kıləlanliridin hijil bolsa, əmdi sən muxu öyning xəklini, uning selinixini, qikix yollirini, kirix yollirini wə barlıq layihisini wə barlıq bəlgilimilirini, — xundak, barlıq xəklini wə barlıq qanunlirini ayan kılıp bərgin; ularning pütkül xəklini esidə tutuxi həm uning bəlgilimilirigə əməl kılıxi üqün, uni ularning kəz aldioqa yazoqin.

¹² Ibadəthanining qanuni xundak bolidu: U turoqan taolning qokkisining bekitilgən pasiloqiqə boləqan dairisi «əng mukəddəs» bolidu; mana, bu ibadəthanining qanunidur.

Ibadəthanida kılidoqan ibadətning bəlgilimiliri — qurbangah, ••• Shemini kərüng

¹³ Qurbangahning «qong gəz»də əlqəngən əlqəmliri xundak idi: — bu gəz bolsa bir gəz qoxuloqan bir alıqan bolidu. Qurbangahning ətrapidikiki ulining egizliki bir gəz, kəngliki bir gəz, ətrapidikiki girwiki bolsa bir alıqan idi. Mana bu qurbangahning uli idi. □

¹⁴ Uning ulidin astinkı təkqigiqə ikki gəz, kəngliki bir gəz idi; bu «kiqik təkqə»din «qong təkqə»gicə tət gəz, kəngliki bir gəz idi; ¹⁵ qurbangahning ot supisining egizliki tət gəz idi; ot supisida tət münggüz qokqiyip qikip

□ **43:13 «Mana bu qurbangahning uli idi»** — baxqa birhil tərjimisi: «qurbangahning egizliki təwəndə: —...»

turatti. ¹⁶ Qurbangahning ot supisining uzunluqi on ikki gəz, kəngliki on ikki gəz bolup, u tət qasilik idi. ¹⁷ Yukiri təkqigiqimu tət qasilik idi, uzunluqi on tət gəz, kəngliki on tət gəz; ətrapidiki girwiki bolsa yerim gəz idi; astining kəngliki bir gəz idi; uningoqa qikidioan pələmpiya xərkkə qaraytti.

¹⁸ U manga xundaq dedi: — I insan oqli, Rəb Pərwərdigar xundaq dəydu: Bu qurbangah üstigə köydürmə qurbanliqlarni sunux wə üstigə kan sepix üçün uni yasioan künidə, xular uning bəlgilimiliri bolidu: — ¹⁹ sən Lawiy kəbilisidin boləan, yəni Mening hizmitimdə bolux üçün Manga yekinlixidioan Zadok nəslidikilərdin boləan kahinlarəqa gunah qurbanliki süpitidə yax bir torpakni berisən; ²⁰ sən uning kenidin azraq elip qurbangahning munggüzlirigə, qong təkqining tət burjikigə həm ətrapidiki girwəkliri üstigə sürisən; xuning bilən sən uni pakizlap wə uningoqa kafarət qilisən.□

²¹ Sən gunah qurbanliki boləan torpakni elip uning jəsitini «mukəddəs jay»ning sirtida boləan, ibadəthanidiki alahidə bekitilgən jayda köydürisən; ²² ikkinqi künidə sən gunah qurbanliki süpitidə bejirim bir tekini sunisən; ular qurbangahni torpak bilən paklanduroqandək tekə bilən uni paklaydu.

²³ Sən uni paklioqandin keyin, sən bejirim yax bir torpak, koy padisidin bejirim bir qoqkarni

□ 43:20 «xuning bilən sən uni pakizlap wə uningoqa kafarət qilisən» — «kafarət qilix» toqruluk «Law.» 1:3 wə izahatni, xundaqla «Təbirlər»nimu kərüng.

sunisən; ²⁴ sən ularni Pərwərdigarning aldioğa sunisən; kaħinlar ularning üstigə tuz sepidu wə ularni Pərwərdigarğa atap keydürmə qurbanlıq süpitidə sunidu. ²⁵ Yəttə kün sən hər küni gunah qurbanlıki süpitidə bir tekini sunisən; ular bejirim yax bir torpakni, qoy padisidin bejirim bir qoqkarnimu sunidu. ²⁶ Ular yəttə kün qurbangah üqün kafarət kılıp uni paklaydu; xuning bilən ular uni pakmukəddəs dəp ayriydu.

²⁷ Bu künlər tügigəndə, səkkizinçi küni wə xu kündin keyin, kaħinlar siləring keydürmə qurbanlıqliringlarni wə inaklıq qurbanlıqliringlarni qurbangah üstigə sunidu; xuning bilən Mən silərnəni qobul kılımen, — dəydu Rəb Pərwərdigar.

44

Kaħinlar wə ularning wəzipiliri, imtiyazliri

¹ Wə u meni ibadəthanining xərkkə qaraydioğan dərwasioğa apardı; u etiklik idi. ² Pərwərdigar manga: — Bu dərwaza etiklik turidu; u eqilmaydu, heqkim uningdin kirməydu; qünki Pərwərdigar, Israilning Hudasi uningdin kirgən; xunga u etiklik qalidu. ³ Pəkət xahzadə, xahzadilik süpiti bilən xu dərwasining *kari-dorida* olturup Pərwərdigar aldida nan yeyixkə

bolidu; u *dərwaznining* dalinidin kiridu wə xu yoldin qikidu, — dedi. □

⁴ U meni ximaliy dərwazidin qikirip ibadəthanining aldiəa apardi; mən kərdum, mana, Pərwərdigarning xan-xəripi Pərwərdigarning əyini toldurdi; mən düm yikildim. □

⁵ Pərwərdigar manga xundak dedi: — Insan ooqli, Mening sanga Pərwərdigarning əyining barlik bəlgilimiliri həm kanunliri toqruluk eytidioanlirimning həmmisini kəngül koyup kəzüng bilən kər, kuliking bilən angla; ibadəthanining kirix yoli wə mukəddəs jayning qikix yollirini kəngül koyup esingdə tut. ⁶ Andin asiylarəa, yəni Israil jəmətigə xundak degin:

«Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Yirginqlik qilmixliringlarəa boldi bəs, i Israil jəməti!

⁷ Silər barlik yirginqlik qilmixliringlardin sirt, Manga nan, qurbanlik meyi wə kənini sunoqininglarda, silər yat adəmləni, kəlbidə hətnə qilinmioqan, tenidə hətnə qilinmioqanlarni mening mukəddəs jayimda, yəni Mening əyümdə turup uni buloqaxka kirgüzdunglar; ular əhdəmnə buzdi. ⁸ Silər Mening pak-mukəddəs nərsilirimgə məs'uliyət bilən sadıq bolmay, bəlki mukəddəs jayimda əzünqlarning orniəa məs'ul boluxka yat adəmləni ixka qoydunglar».

□ **44:3** «*u dərwaznining dalinidin kiridu...*» — demək, xahzadə xərkiy dərwazining karodorioəa hoyla arkilik dalandin etüp kiridu. Nan yegəndin keyin u xu yol bilən qikip ketidu. □ **44:4** «*Pərwərdigarning əyi*» — pütkül ibadəthanini kərsitidu.

⁹ Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Israil arisida turoqan yat adəmlərdin, yəni qəlbidə hətnə qilinmioqan, tenidə hətnə qilinmioqan hərəkəndəq yat adəmning Mening muqəddəs jayimoqə kirixigə bolmaydu

¹⁰ lekin Israilning Məndin ezip ketixi bilən, Məndin yiraklixip azoqan, məbudlirioqə intilgən Lawiy jəmətidikilər öz qəbihlikining jzasini tartidu; □ ¹¹ həlbuki, ular yənila muqəddəs ornumda, öy dərwezilirida nazarətgilik qilidioqan wə öy hizmitidə bolidioqan hizmətkarlar bolidu; ular həlk üqün keydürmə wə baxqa qurbanliqlarni soyidu; ular həlkning hizmitidə bolup ularning aldida turidu. □ ¹² Əmma həlk məbudlirioqə qokunoqanda, ular həlkning xu ixlirida, ularning hizmitidə boləqanliqi, xuning bilən Israil jəmətini qəbihlikkə elip baridioqan putlikaxang boləqanliqi tüpəylidin, xunga Mən ularoqə qolumni kətürüp kəsəm iqqənmənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — ular qəbihlikining jzasini tartidu. ¹³ Xunga ular Mən üqün kahinliq wəzipisini ətəxkə Mening yenimoqə yekin kəlməydu, yaki Mening muqəddəs nərsilirimgə, «əng muqəddəs» nərsilirimgə

□ **44:10** «... Israilning Məndin ezip ketixi bilən, Məndin yiraklixip azoqan, məbudlirioqə intilgən Lawiy jəmətidikilər öz qəbihlikining jzasini tartidu» — Lawiy jəmətidikilər, yəni Lawiylarning muqəddəs ibadəthanining hizmiti üqün alahidə məs'uliyiti boləqan. Təpsilatlıri Təwratning «Misirdin qikix», «Lawiylar» wə «Qəl-bayawandiki səpər» degən qışimilardin tepilidu. □ **44:11** «**muqəddəs ornum**» — muxu yərdə «muqəddəs jay» əməs, bəlki pütkül ibadəthanini kərsətsə kerək.

yəqin kəlməydu; ular bəlki öz hijalitini wə yirginqlik qilmixlirining jazasini tartixi kerək. ¹⁴ Birəq Mən ularni öyning özining mulazimitigə, uning barliq hizmitigə wə uningda qilinidioğan barliq ixlaroğa məs’ul qilimən.

Zadok jəmətidiki Hudaşa sadıq bolğan kaşınlar toşrisida

¹⁵ Birəq İsrail Məndin ezip kətkəndə, Öz mukəddəs jayimoğa qaraxka sadıq kaşınlar, yəni Lawiylar bolğan Zadokning əwladilir — ular hizmitimdə boluxka yenimoğa yəqin kelidu; ular qurbanlikilarning meyini wə qenini sunuxka Mening aldimda turidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar. ¹⁶ Ular mukəddəs jayimoğa kiridu, Mening hizmitimdə boluxka dastihinimoğa yəqin kelidu; ular Mening tapxurukumoğa məs’ul bolidu.

¹⁷ Wə xundəq boliduki, ular iqqi həyła dərweziliridin kirgəndə, kanəp kiyimni kiyixi kerək; iqqi həyła dərwezilirida yəki mukəddəşhana aldidə hizməttə bolqanda, ularda hərqandəq yungdin bolğan nərsə bolmaydu; ¹⁸ bexioğa kanəptin tikilgən səllə, belining təwinigə kanəptin tambal kiyidu; ular adəmnəi tərlitidioğan həqqandəq nərsini

kiyməsliki kerək. □ 19 Ular həlkning aldioğa sirtki həylioğa qıkkanda, ular hizmət kiyimlirini seliwetip, ularni mukəddəs «kiqik hanilar»ğa koyup koyidu; ular həlkning bu kiyimlirining pak-mukəddəslikigə tegip ketip ziyanoğa uqrimasliki üçün baxқа kiyimlərni kiyixi kerək.

□ 20 Ular qaqlirini qüxürüwətməsliki, yaki qaqlirini uzun koyuwətməsliki lazim; ular pəkət kışқа qağ koyuxi kerək. 21 İqki həylioğa kirkəndə heqkaysi kahin xarab iqməsliki kerək.

22 Ular tul yaki ajraxқан ayalni öz əmrigə almasliki kerək; ular İsrail nəslidin boloğan pak kizni, yaki kahindən tul qaloğan ayalni elixқа bolidu.■

23 Ular həlkimgə pak-mukəddəs bilən addiyning pərқini əgitudu, ularoğa həlal bilən həramni қандақ pərқ etixni kərsitudu.

□ **44:18 «ular adənni tərlitidioğan heqқандақ nərsini kiyməsliki kerək»** — «tərlitidioğan» yaki «tər aққuzidioğan» kiyim kahinlar üçün bolmaydu. Oқurmənlərnin esidə boliduki, Adəm'atimiz gunah sadir қилоқandin keyin, Huda uningoğa: «Sən pexanəngdin tər aққuzuxung bilən neningni yəysən» dəp lənət қилоқanidi. Hudaning hizmiti Uning iltipati, күq-қudriti bilən қilinmisa bolmaydu; Hudaning nijatida yaki hizmitidə adəmnin öz «tirixqanliki», yaki insaniyətning gunahini əslitidioğan «aққuzoğan tər»ning heq ornı yok. □ **44:19 «Ular həlkning bu kiyimlirining pak-mukəddəslikigə tegip ketip ziyanoğa uqrimasliki üçün baxқа kiyimlərni kiyixi kerək»** — oқurmənlərnin esidə boliduki, Musa pəyoğəmbərgə qüxürülgən қанun boyiqə addiy puқralarning kahinlarning hizmət kiyimlirigə tegix hоқuқi yok idi. Ular təgкüqi bolsa Hudaning jazasiğa uqraytti. Xunga bu bəlgilimə puқralarni коoқdax üçün idi. Biz «қoxumqə sөz»imizdimu yengi ibadəthanidiki kahinlar wə wəzipiliri üstidə tohtilimiz. ■ **44:22** Law. 21:13,14

24 Ərz-dəwalarda ular həküm qikirix ornida bolidu; ular bularning üstigə öz həkümlirim boyiqə həküm qikiridu; Mən bekitkən barlıq heyət-bayramlirim toqrisidiki kanun-bəlgilimilirimni tutidu; ular Mening «xabat kün»lirimni pak-mukəddəs dəp ətiwarlıxi kerək.

25 Əzini napak kılmaslıki üçün ular əlükning yenioqa heq barmaslıki kerək; halbuki, əlgən atisi, anisi, oqli, kızı, aka-ukisi yaki eri yok aqa-singlisi üçün ular əzini napak kılıxka bolidu. ²⁶ Əzini paklanduroqandin keyin, uningəya yənə yəttə kün sanılıxi kerək; ²⁷ u mukəddəs jayəya kirkəndə, yəni mukəddəs jayda hizməttə boluxka iqki həyliəya kirkən xu künidə, u əzi üçün gunah qurbanlıkini sunuxi kerək, — dəydu Rəb Pərwərdigar. ²⁸ Bu ularəya miras bolidu: — Mən Əzüm ularəya miras bolimən; silər ularəya Israil zeminidin heqkandak igilikni təksim kilmaysilər; Mən ularning igiliki bolimən. ■ ²⁹ Ular axlık hədiyə, gunah qurbanlıki wə itaətsizlik qurbanlıkliridin yəydu; Israilda məhsus Hudaəya ataloqan hərəkandak nərsə ularningki bolidu. ³⁰ Tunji qıkkən hərəkandak məhsulatlarning esili, barlıq wə hərəkandak «kətürmə hədiyə»lər kahınlar üçün bolidu. Silər *arpa-buoqdiyninglarning* həsulining tunji hemirini kahınəya təkdım kılıxinglar kerək; xuning bilən bəht-bərikət

■ 44:28 Qəl. 18:20; Kan. 18:1

öyünglərə ata qilinidu. □ ■ 31 Kaşınlar özlügidin ölgən, yaki yirtkuqlar boıup qoyoan heqkandak haywan yaki uqar-kanatlardın yeyixkə bolmaydu.■

45

Zemindin Pərwərdigarəa atap «kətürmə hədiyə» boləan parqə yər ••• 44:30-izahət, shemini wə hərətini kərüng

¹ Silər zeminni miras qilip bəlüx üqün qək taxlap təksim qiləninglarda, silər «kətürmə hədiyə» süpitidə zemindiki mukəddəs bir ülüxnı Pərwərdigarəa atap sunisilər. Uning uzunluqi yigirmə bəx ming *hada*, kəngliki yigirmə ming *hada* bolidu. Bu parqə yər hər tərəptiki qıgrısıoıqə mukəddəs hesablinidu. □ ² U yərdin bəx ming *hada* uzunluqtiki, bəx ming *hada* kəngliktiki tət qasilik yər mukəddəs jayoqa ayrilidu; uning ətrapida box yər bolux

□ **44:30** «**kətürmə hədiyə**»lər» — Musa pəyoəmbərgə qüxürülgən kanun boyiqə bəzi qurbanlıqlardın wə Hudaəa ataloan bəzi baxka hədiyələrdin «kətürmə hədiyə»lərnı məhsus kaşınlar üqün ayrix kerək idi («Mis.» 25:2-3ni kərüng).

■ **44:30** Mis. 13:2; 22:29,30; Qəl. 18:11 ■ **44:31** Law. 22:8

□ **45:1** «**uzunluqi yigirmə bəx ming hada**» — təhminən 78 kilometr. Baxka birhil tərjimisi «uzunluqi yigirmə bəx ming gəz» — (yəni 13 kilometr) «**kəngliki yigirmə ming hada**» — təhminən 63 kilometr. Biz muxu yərdə grek tilidiki LXX tərjimisigə əgiximiz. Baxka birhil tərjimisi «uzunluqi yigirmə ming gəz» — (yəni 10.5 kilometr).

üqün əllik gəzlik kəngliktiki yər bəlünidu. □

³ Bu ülüxtin sən uzunluqi yigirmə bəx ming *hada*, kəngliki on ming *hada* boləjan yərni əlqəp bəlisən; buning iqi muqəddəs jay, əng muqəddəs jay bolidu.

⁴ Bu yər zeminning muqəddəs ülüxi bolidu; u muqəddəs jayning hizmitidə boləjan, yəni Pərwərdigarning hizmitidə boluxqa yenioqa yəkin kelidiojan kaşınlar üqün bolidu; u ularning öyliri üqün, xundakla muqəddəs jayning orunlixixi üqün muqəddəs orun bolidu.

⁵ Uningdin sirt yənə uzunluqi yigirmə bəx ming gəz, kəngliki on ming gəz boləjan yər, əyning hizmitidə bolidiojan Lawiylarning igiliki, yəni əzliri turidiojan xəhərliri üqün bolidu.

⁶ Silər bu «kətürmə hədiyə» boləjan muqəddəs ülüxning yenidin xəhər üqün kəngliki bəx ming *hada*, uzunluqi yigirmə bəx ming *hada* yərni bəlüp bəkitisilər. Bu pütkül İsrail jəməti üqün bolidu. □

⁷ Xəzadining ülüxi bolsa, bu muqəddəs ülüxning ikki tərripigə tutixidu, xundakla xəhərgə təwə jayning ikki tərripigə tutixidu, yəni oqərbiy təripi oqərbkə qaraydiojan, xərk təripi xərkkə qaraydiojan ikki parqə yər bolidu; bu parqə yərləning jəmiy uzunluqi kəbililərnin ülüxining uzunluqi bilən parallel

□ 45:2 «U yərdin bəx ming *hada* uzunluqtiki, bəx ming *hada* kəngliktiki tət qasilik yər muqəddəs jayoqa ayrilidu»

— ibraniy tilida «U yərdin bəx ming *hada* uzunluqta, bəx ming *hada* kəngliktə tət qasilik yər muqəddəs jayoqa ayrilidu» deyilidu. □ 45:6 «xəhər üqü» — yəni Yerusalem üqün.

«kəngliki bəx ming *hada*, uzunluqi yigirmə bəx ming *hada*» — yaki «kəngliki bəx ming gəz, uzunluqi yigirmə bəx ming gəz».

bolidu. ⁸ Bu yər xahzadining Israil zeminidiki igiliki bolidu; wə Mening xahzadilirim həlkimni yənə heq əzməydu; zemin Israil jəmätigə, kəbililiri boyiqə bөлüp təkşim kılınıdu.

⁹ Rəb Pərwərdigar xundak dəydu: — Boldi bəs, i Israil xahzadiliri! Jəbir-zulum wə bulang-talangni özünqlardin neri kılıp, toqra həküm qıqırıp adalət yürgüzünqlar; Mening həlkimni qayta yeridin həydiwətküqi bolmanglar, — dəydu Rəb Pərwərdigar. ¹⁰ Silərdə toqra mizan, toqra əfah, toqra «bat» bolsun. □ ■ ¹¹ «Əfah» wə «bat» bolsa bir əlqəm bolsun; xuning bilən bat homirning ondin birigə, əfah homirning ondin birigə barawər bolsun; homir bolsa ular ikkisi üqün əlqəm bolsun. □ ¹² Bir xəkəl bolsa yigirmə «gərah» bolsun. Yigirmə xəkəl, yigirmə bəx xəkəl, on bəx xəkəl qoxulup silərgə «mina» bolidu. □ ■

Xahzadə üqün «kötürmə hədiyə»

□ **45:10 «əfah»** — quruk nərsilərgə əlqəm idi, təhminən 27 litr idi. **«bat»** — suyuq nərsilərgə əlqəm, əfahqa barawər bolup 27 litr idi. ■ **45:10** Law. 19:35,36 □ **45:11 «bat homirning ondin birigə, əfah homirning ondin birigə barawər bolsun»** — «homir»ning əsliy mənisi «exək kötürəligüdək yük» idi — təhminən 220-300 litr. □ **45:12 «xəkəl»** — kümüxning (yaki altunning) əlqimi bolup, 11.4 gramqa barawər idi. **«mina»** — (yaki «manəh») birhil tənggə, 60 xəkəlgə barawər idi. Əmdi nemixka uning muxu yərdə «20, 25 wə 15 xəkəl»gə bөлünüxini anqə bilməymiz. Bəlkim muxu bөлünüxi birhil aldamaqılıqning aldini elix üqün boluxi mumkin. ■ **45:12** Mis. 30:13; Law. 27:25; Qəl. 3:47

13 Bu silərnin *xahzadə* *üqün* «kötürmə hədiyyə»nglar bolidu; bir «homir» buoqdaydin altidin bir əfah buoqday, bir «homir» arpidin altidin bir əfah arpa sunisilər; 14 zəytun meyi bolsa, «bat» bilən əlqinidu, hər bir «kor»din ondin bir bat sunisilər (bir «kor» on «bat» yaki bir «homir» bolidu, çünki on bat bir homir bolidu). 15 İsrailning süyi mol yaylaqliridin, hər ikki yüz tuyaq padioqa birdin pahlan sunisilər — bular bolsa, «axliq hədiyyə», «köydürmə qurbanliq», «inaxliq qurbanliq»lar bolup, İsrailar *üqün* kafarət qilix *üqün* bolidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar. 16 Zemindiki həlkning həmmisining İsrailning xahzadisigə sunoqan bu «kötürmə hədiyyə»gə təhpisi bolidu. 17 Xahzadining wəzipisi bolsa, həytlərgə, «yengi ay»laroqa, «xabat kün»lərgə, jümlidin İsrail jəmätining barliq «ibadət sorun»lirioqa köydürmə qurbanliqlar, axliq hədiyyələr wə xarab hədiyyələrnü təminləxtin ibarət; İsrail jəmätü *üqün* kafarət elip kelidioqan gunah qurbanliqi, axliq hədiyyə, köydürmə qurbanliq wə inaxliq qurbanliqlirini təminligüqi däl xu bolidu.

Həyt-bayramlar tooqruluq bəzi bəlqilimilər

18 Rəb Pərwərdigar xundaq dəydu: — Birinçi ayninğ birinçi künidə sən bejirim yax bir tor-pakni alisən, uning bilən sən muqəddəs jayni paklaysən. 19 Kahin bu gunah qurbanliqining kenidin elip ibadəthanining ixik kexəklirigə, qurbangahning yukiri təkqisidiki tət burjəkkə

wə iqki həylining dərwazisining kirix yolining kexəklirigə sürüdü; ²⁰ xuningdək yoldin azoqanlar yaki nadanlar üçün sən xu ayning yəttinçi künidə ohxax ix qilixing kerək; xuning bilən sən ibadəthana üçün kafarət kilisən.

²¹ Birinçi ayning on tətinqi künidə silər «ötüp ketix» heyti, yəttə künlük bir heytni ötküzisilər; petir nanni yeyix kerək. ■ ²² Xu küni xahzadə əzi wə zemindiki barlıq həlk üçün gunah qurbanlığı süpitidə bir torpaqni sunidu. ²³ Heytning yəttə küning hərberidə u Pərwərdigarğa köydürmə qurbanlığıni, yəni yəttə küning hərberidə yəttə torpaq wə yəttə qoqkarni, həmmisini bejirim həlda sunidu; hər küni gunah qurbanlığı üçün bir tekini sunidu. ²⁴ U hərber torpaqğa bir əfah axlıq hədiyəni, hərber qoqqarğa bir əfah axlıq hədiyəni qoxup sunidu; hərber əfah unğa u bir hin zəytun meyini qoxup sunidu. □ ²⁵ Yəttinçi ayning on bəxinçi künidə baxlanğan heyttə, heytning yəttə küning hərberidə u muxundak gunah qurbanlıqliri, köydürmə qurbanlıqlar, axlıq hədiyələni wə zəytun meyi qatarlıqlarni ohxax sunuxi kerək. □ ■

■ **45:21** Mis. 12:3; 23:15; Law. 23:5; Qel. 9:3; 28:16,17; Qan. 16:1 □ **45:24** «**bir hin zəytun meyini**» — «bir hin» bəlkim təhminən 6 litr. □ **45:25** «**Yəttinçi ayning on bəxinçi künidə baxlanğan heyttə**» — yəni «kəpilər heyti» yaki «kəpə tikix heyti» ■ **45:25** Law. 23:33; Qel. 29:12; Qan. 16:13

46

«Xabat kün»liri wə «yengi ay»lar

¹ Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — İqki həylining xərkkə qaraydıoan dərwezisi altə «ix küni»də etiklik bolidu; biraq xabat künidə u eqilidu; wə «yengi ay» boləoan künliridə u eqilidu. □ ² Xahzadə sirttin xu dərwezining dalinining yoli bilən kiridu, u kirix eəizining kexək temi tüwidə turidu; kaşınlar bolsa uning üqün köydürmə qurbanlikini, inaklik qurbanliklirini sunidu; u dərwezining bosuəisida səjdə qilidu andin qikiədu; biraq dərweza kəqkiqə etilməydu. ³ Zemindiki həlkmu xabat künliridə wə «yengi ay»larda xu dərwezining kirix eəizining tüwidə turup Pərwərdigar aldida səjdə qilidu.

⁴ Xabat künidə xahzadə Pərwərdigarəo sunəoan qurbanlik bolsa altə bejirim pahlan, bir bejirim qoqkar bolidu. ⁵ Bularəo qoxulidəoan axlik hədiyələr qoqkarəo bir əfah, pahlanlarəo bolsa qamining yetixiqə bolidu; hər bir əfah unəo u bir hin zəytun meyini qoxup sunidu.

⁶ «Yengi ay»ning künidə u sunəoan qurbanlik yax bir bejirim torpaq, altə pahlan, bir qoqkar bolidu; ularning həmmisi bejirim bolidu.

⁷ Bularəo axlik hədiyələrnəni quxup sunidu; torpaqqa bir əfah, qoqkarəo bir əfah, pahlanlarəo qamining yetixiqə bolidu; hər bir əfah unəo bir hin zəytun meyini qoxup sunidu. ⁸ Xahzadə

□ **46:1 «xabat küni»** — oqurmənlərnəning esidə barki, «xabat küni» xənbə küni, dəm elix künidur.

kirgəndə, dərważining dalini bilən kiridu, wə xu yol bilən qıkidu.

⁹ Zemindiki həlk həyt künliridə bekitilgən «ibadət sorun»lirioğa Pərwərdigar aldioğa kirgəndə, səjdə qilixka ximaliy dərważidin kirgən kixi jənubiy dərważidin qıkidu; jənubiy dərważidin kirgən kixi ximaliy dərważidin qıkidu; u kirgən dərważidin qıqmaydu, bəlki udulioğa mengip qıkidu. ¹⁰ Həlk kirgəndə xahzadə ular bilən billə kiridu; ular qıqkanda, billə qıkidu.

¹¹ Həyt-bayramlarda wə «ibadət sorun»lirida bolsa, u qoxumqə sunoğan axlık hədiyələr tor-pakka bir əfah, qoqkaroğa bir əfah, pahlanlaroğa bolsa qamining yetixiqə bolidu; hər bir əfah unoğa u bir hin zəytun meyini qoxup sunidu.

¹² Xahzadə Pərwərdigaroğa halis köydürmə qurbanlıqni yaki halis inaklık qurbanlıqlirini sunmaqci bolsa, əmdi xərkkə qaraydioğan dərważa uning üqün eqilidu; xabat künidə qiloğandək, u öz köydürmə qurbanlıqini wə inaklık qurbanlıqlirini sunidu; u kaytip qıkidu; qıqkandin keyin dərważa etilidu.

¹³ Hər kündə sən Pərwərdigaroğa köydürmə qurbanlıq süpitidə bir yaxlık bejirim pahlanni sunisən; sən hər ətigini təyyarlap berisən.

¹⁴ Hər ətigəndə sən uningoğa qoxup axlık hədiyə, yəni undin altidin bir əfah wə unni maylaxka zəytun meyidin üqtin bir hin təyyarlaysən; bu Pərwərdigaroğa əbədiy bəlgilimə bilən bekitilgən axlık hədiyə bolidu.

¹⁵ Ular hər ətigəndə pahlanni, uning axlık

hədiyyəsini zəytun meyi bilən əbədiy köydürmə qurbanlıq süpitidə sunidu.

Miraslar toquruluq bəzi bəlgilimilər

¹⁶ Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Xahzadə öz mirasidin oqullirining birsigə sowoqa kıloqan bolsa, əmdi u yənə axu oqlining öz oqlul-əjdadlıri üqün bolidu; miras yoli boyiqə u ularning igiliki bolidu. ¹⁷ Biraq u öz mirasidin uning hizmətkarlırining birigə sowoqa bərgən bolsa, u uningki «halas kılıx yili» oiqə bolidu; xu qaoqda u xahzadigə qayturulidu; *xahzadining mirasi* əsli öz oqullirioqla mənsup bolidu. □

¹⁸ Wə xahzadə həlqkə jəbir-zulum selip, ularni mirasidin həydiwətməydu; u oqullirioqa öz igilikidin miras təksim kılıdu; xuning bilən Mening həlqim öz igilikidin tarkitilmaydu.

Kahınlarning qurbanlıqlardin aloqan gəxni pixuruxi

¹⁹ Andin *həliki kixi* meni ximaloqa qaraydioqan, kahınlar üqün boloqan muqəddəs «kiqik hanılar» oqa dərwezining yenidiki kirix yoli bilən apardi; mana, uning oqərb tərpidə məhsus bir jay bar idi; ²⁰ u manga: «Bu kahınlar itaətsizlik qurbanlıqlirini wə gunah qurbanlıqlirini kaynitidioqan həm axlık

□ **46:17 «halas kılıx yili»** — Musa pəyoqəmbərgə qüxürülgən qanun boyiqə, «halas kılıx yili» yaki «buroqa qelix yili» hər 49 yilda bir bolidu, axu yilida hər adəmnıng kərzi halas kılınıdu, baxkılaraq setiloqan miras-zeminlar öz igisi yaki uning əwladlırioqa qayturulidu. («Law.» 25-babni kərüng).

hədiyyələrnı pixurıdıoƣan jaydur; bu jaynı bekitıxtıki məxsət, həlkning bu axlarning pak-mukəddəslikıgə tegıp ketıp zıyanoƣa uƣrımaslıkı üqün, ular bu *axlarnı* sırtkı həylioƣa elıp ƣıkmaydu. □ ²¹ U menı sırtkı həylioƣa apırıp, menı həylining tət bulungıdın ötküzdı; mana, həylining hərбір bulungıdada *kiqik* həyloƣa bar ıdı. ²² Həylining tət bulungıdada, uzunlukı kırık ƣəz, kənglikı ottuz ƣəz bolƣan tosmada tamlik həyılilar bar ıdı; bu tət həylining ölgəmliri ohxax ıdı. ²³ Bu tət həyloƣa ıqıdə ətrapıdada tax tahtaylık təkƣə bar ıdı; təkƣə astıdada həmmə ətrapıdada kəzan kəyıtıdıoƣan *ot ƣalaydıoƣan* jaylırı bar ıdı.

²⁴ U manganı: «Bular «ƣəx kəyıtıtıx öyliri», muxu yərlərdə öyning hızmıtıdə bolƣanlar həlkning

□ 46:20 «Bu kəhınlar itaətsizlik ƣurbanlıƣlarını wə ƣunah ƣurbanlıƣlarını kəyıtıdıoƣan həm axlık hədiyyələrnı pixurıdıoƣan jaydur... həlkning bu axlarning pak-mukəddəslikıgə tegıp ketıp zıyanoƣa uƣrımaslıkı üqün, ular bu axlarnı sırtkı həylioƣa elıp ƣıkmaydu» — oƣurmənlərnıng esıdə bolıduki, kəhınlarınıng kəydürmə ƣurbanlıƣlardın sırt, hərhil ƣurbanlıƣlardın wə «hədiyə»lərdın bır ülüxnı elıp yeyıx hƣoƣukı bar ıdı. Ularnıng rəsmiy kırımı bolmıoƣaƣƣa, bu ülüxlər ularnıng jenını bəattı. Həlk ƣurbanlıƣlırı wə ülüxlərını Hudaoƣa atıp sunoƣandın keyın, «mukəddəs» dəp həsablınıp, Musa pəyoƣəmbərgə ƣüxürülgən ƣanunda addıy puƣralarnıng ularnı yeyıxi yaki ularoƣa tegıxi mən'i ƣılınoƣan. Bız «koxumƣə sız»ımızdımu bu ƣurbanlıƣlar üstıdə tohtılımız.

qurbanliklərini qaynitidu» — dedi.□

47

Həyatlik dəryasi

¹ *Həlikə kixi* meni öyning dərwasisiya qayta apardı. Mana, ibadəthanining bosuqisidin sular xərkkə qarap ekip qikiwatatti; qünki öyning aldi xərkkə qaraytti. Sular öyning astidin, ong tərpidin, qurbangahning jənubiy tərpidin ekip qüxətti. □ ■ ² U meni ximaloqa qaraydiyan dərwasisidin qikardi; u meni aylundurup xərkkə qaraydiyan dərwasining sirtioqa apardı; mana, sular ong tərpidin ekip turatti.

³ *Həlikə kixi* qolida əlqigüq tanini tutup, xərkkə qarap mangdi; u ming gəz əlqidi, andin meni sulardin ötküzdi; sular adəmnin oxuqioqa qikatti.

⁴ U yənə ming gəz əlqidi; andin meni sulardin ötküzdi; sular adəmnin tizlirioqa yətti. U yənə ming gəz əlqidi; andin meni sulardin ötküzdi; sular adəmnin beligə qikatti. ⁵ U yənə ming gəz əlqidi; u mən ətəlməydiyan dərya bolup qikti; qünki sular ərləp kətti; uningda su üzgili

□ 46:24 «muxu yərlərdə öyning hizmitidə bololanlar həlkning qurbanliklərini qaynitidu — «qurbanliklarni qaynitix» toqruluk «Law.» 7:31-36, 8:31-ayətlərnə kərüng. Lawiyar wə kahinlarning həlk aparəyan «inəklik qurbanliki»lar, «gunah qurbanliki»lar wə «itaətsizlik qurbanliki»lardin parqə gəx elip yeyix həkuki bar idi. Bu ularning qurbanliki soyup sunuxidiki «ix həkki» idi. □ 47:1 «öyning dərwasisi» — «öy» muxu yərdə pütkül ibadəthanini kərsitidu. ■ 47:1 Zək. 14:8

bolatti, u otkili bolmaydionan dərya bolup qikti.

⁶ U məndin: «Insan oqli, buni kərgənsən?» dəp soridi; andin meni dəryaning kiroqikioqa kayturup apardi.

⁷ Kiroqakqa kayttim, mana, dəryaning kiroqikida, u wə bu kətida, intayin kəp dərəhlər bar idi.■

⁸ U manga mundak dedi: «Bu sular yurtning xərkiyə qikiidu; xu yərdin ular Arabah tüzlənglikigə quxüp, andin dengizə kiridu. Ular dengizə ekip kirixi bilən, dengiz suliri sakaytilidu. □ ⁹ Wə xundak boliduki, bu «jüp dərya» kaysi yərgə ekip kəlsə, xu yərdiki barlik su üzidionan janiwarlar yaxaydu; dengizda nuroşun beliklər bolidu; qünki sular xu yərgə ekip kelidu, wə dengiz suliri sakaytilidu; dərya nəgə akşa, xu yərning həmmisi həyatka igə bolidu. □ ¹⁰ Wə xundak boliduki, belikqilar dengiz boyida turidu; Ən-Gədidin Ən-Əglaimgiqə ularning torliri yeyilidionan jayliri bolidu; dengiz beliklirining «Ottura dengiz»dikidək bək kəp sortliri bolidu; ¹¹ birak uning zəy-sazlikliri sakaytilmaydu; ular xorluq boluxka tapxu-

■ **47:7** Wəh. 22:2 □ **47:8 «Arabah tüzləngliki»** — həritini kərüng. «Arabah» degən İordan dəryasının jiləpisi. **«dengiz»** — «Əlük dengiz» — bögüngə kədər u dengiz intayin tuzluq boləqəqqa, uningda həqkəndak janiwar yaximaydu. Birak bu sular bilən uning suliri aqar su bolup, nuroşun belik-haywanlar ularda yaxaydu. □ **47:9 «jüp dərya»** — yukiriki ayətlərdə «bir dərya» təswirləngəndin keyin, nemixka «jüp dərya» deyilidu? Buning sirlik mənisı pəkət Təwrattiki «Zək.» 14:8-ayətə yexilidu. Qünki yənə bir dərya ibadəthanidin qikişp qərbiy tərəkimu ekip «Ottura dengiz»ə kiridu. «Yo.» 3:18nimy kərüng.

rulidu.

¹² Dərya boyida, u wə bu qetida, ozuq bolidioqan hərhil dərəhlər əsиду. Ularning yopurmakliri solaxmaydu, ular mewisiz qalmaydu; ular hər ayda yengidin mewiləydu; qünki uni suqiridioqan sular muqəddəs jaydin qıkidu; ularning mewisi ozuq, ularning yopurmakliri dora-dərmanlar bolidu. ■

Zeminni kəbililər üqün bəlүx

¹³ Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Təwəndə İsrailning on ikki kəbilisigə zemin miras süpitidə bəlүнүp təksim kılınıp qeğralar ayrilidu; Yüsүpning kəbilisigə ikki ülүx bəlүнidu. □ ¹⁴ Mən qolumni kətürүp atabowiliringlaroqa kəsəm iqkəndək, silər birbiringlaroqa barawərlik bilən zeminni miras boluxka bəlisilər; u silərgə miras bolidu. ■

¹⁵ Zeminning tət tərıpining qeğrasi mundaq; Ximaliy təripi, «Ottura dengiz»din baxlinip Hətlonning yolini boylap, Zədad xəhirining kirix eşizioiqə bolidu; ¹⁶ u Hamat, Berotah, Sibraim (Dəməxk bilən Hamatning qeğrisining otturısında), Həwranning qeğrisida boluqan Hazar-Hattikon xəhərlirini öz iqiğə alidu; ¹⁷ xuningdək «Ottura dengiz»din baxlanuqan qeğra Həzar-Enanoiqə sozulidu; u Dəməxkning qeğrisini

■ **47:12** Wəh. 22:2 □ **47:13** «Yüsүpning kəbilisigə ikki ülүx bəlүнidu» — Lawiy kəbilisi zeminoqa igə bolmaydu. Yüsүpning ikki oşli, Əfraim wə Manassəh, ikki kəbilə həsablinidu («Yar.» 48:17-20ni kərүng). ■ **47:14** Yar. 12:7; 17:8; 26:3; 28:13

boylap, Hamatning ximaliy rayonining qe-grasioqa tutixidu; bu bolsa ximaliy təripi bolidu.

¹⁸ Xərək tərripining qegrisi, Həwran bilən Dəməxkning otturisdin baxlinip, Gilead wə Israil zeminini bəlüp turidioğan İordan dəryasi bolidu. Silər buningdin «Əlük dengiz»oqiçə miraslarni bəlüp əlqəysilər. Bu bolsa xərək təripi bolidu. □

¹⁹ Jənubiy təripi bolsa, Tamar xəhiridin Meribah-Qədəx dəryasining ekinlirioqiçə, andin Misir wadisidin «Ottura dengiz»oqiçə sozulidu. Bu jənubiy qegra bolidu.

²⁰ Qərbiy təripi bolsa «Ottura dengiz»ning əzi, Hamat rayoniqa kirix eoziçioqiçə bolidu; bu qərbiy qegrisi bolidu.

²¹ Silər bu zeminni Israilning kəbilisi boyiqə öz-aranglarda ülüxüünglər kerək. ²² Xundak bolux kerəkki, silər öz-aranglar wə aranglarda olturaklaxkan, aranglarda balilik bolğan musapirlarqa uni miras boluxka qək taxlap bəlisilər; ular silərgə nisbətən wətinidə tuqulğan Israillarqa ohxax boluxi kerək. Ular silər bilən təng qək taxlap Israil kəbililiri arisidin miras alsun.

²³ Musapir qaysi kəbilə arisida olturaklaxkan bolsa, silər xu yərdin uningqa miras təksim

□ **47:18 «Əlük dengiz»** — ibraniy tilida «xərkiy dengiz». «**Xərək tərripining qegrisi, Həwran bilən Dəməxkning otturisdin baxlinip, Gilead wə Israil zeminini bəlüp turidioğan İordan dəryasi bolidu. Silər buningdin «Əlük dengiz»oqiçə miraslarni bəlüp əlqəysilər**» — baxka birhil tərjimisi: «Silər xərkiy qegrisdin, yəni Həwran bilən Dəməxkning otturisdin, Gilead wə Israil zeminidin wə İordan dəryasidin «Əlük dengiz»oqiçə miraslarni bəlüp əlqəysilər».

kılısilər, dəydu Rəb Pərwərdigar.

48

Ximaliy tərəptiki yəttə kəbilə

¹ Təwəndə kəbililər nami boyiqə tizimlinidu; ximal tərīpidə Dan kəbilisining bir ülūxi bar. Uning qəgrisi Israil zeminining ximaliy qəgrisimu bolidu; u Hətlonning yolini boylap, Hamat rayoniqə kirix eʔizioiqə wə Həzar-Enan xəhīrigiqə sozulqan (Həzar-Enan Dəməxk qəgrisiqə yandax bolup, Dəməxkning ximaliy tərīpidiki Hamat xəhīrining yenida). Uning ülūxi xərktin ʔərbkiqə sozulqandur. □

² Danning qəgrisiqə yandax bolqan, xərktin ʔərbkə sozulqan zemin Axir kəbilisining bir ülūxidur.

³ Axirning qəgrisiqə yandax bolqan, xərktin ʔərbkə sozulqan zemin Naftali kəbilisining bir ülūxidur.

⁴ Naftalining qəgrisiqə yandax bolqan, xərktin ʔərbkə sozulqan zemin Manassəh kəbilisining bir ülūxidur.

⁵ Manassəhning qəgrisiqə yandax bolqan, xərktin ʔərbkə sozulqan zemin Əfraim kəbilisining bir ülūxidur.

⁶ Əfraimning qəgrisiqə yandax bolqan, xərktin ʔərbkə sozulqan zemin Rubən kəbilisining bir ülūxidur.

□ **48:1** «**Hamat rayoniqə kirix eʔizioiqə...**» — yaki «Libo-Hamat xəhīrigiqə...».

⁷ Rubənniŋ qeğrisioŋa yandax boloŋan, xərktin oŋərbkə sozuloŋan zemin Yəhuda kəbilisining bir ülüxidur.

Otturidiki ülüx

⁸ Yəhudaning qeğrisioŋa tutaxkan, xərktin oŋərbkiqə sozuloŋan zemin, silərninŋ «kətürmə hədiyə»nŋlar bolidu; uning kəngliki yigirmə bəx ming *hada*, uning uzunluŋi kəbililərgə təksim qilinloŋan ülüxtikidək bolidu; muqəddəs jay uning dəl otturisida bolidu.

⁹ Silər Pərwərdigaroŋa alahidə atioŋan «kətürmə hədiyə» bolsa, uzunluŋi yigirmə bəx ming *hada*, kəngliki on ming *hada* bolidu. ¹⁰ Bu muqəddəs «kətürmə hədiyə» kaŋılar üqün bolidu. Ximaliy tərripining uzunluŋi yigirmə bəx ming *hada*, oŋərbiy tərripining kəngliki on ming *hada*, xərkiy tərripining kəngliki on ming *hada*, jənubiy tərripining uzunluŋi yigirmə bəx ming *hada* bolidu; Pərwərdigarning «muqəddəs jay»i uning dəl otturisida bolidu.

¹¹ Bu yər Zadok əwlədliridin boloŋan, pak-muqəddəs dəp ayriloŋan kaŋınlar üqün bolidu. Israıl ezip kətkəndə, ular Lawiylar ezip kətkəndək ezip kətmigən, bəlki Mən tapxuroŋan məs'uliyətkə sadıq bololanidi. ¹² Xuning bilən bu alahidə «kətürmə hədiyə» bololan yər bolsa pütün «kətürmə hədiyə» bololan zeminning iqidin bolup, ularoŋa nisbətən «əng muqəddəs bir nərsə» dəp bilinsun. U Lawiylarning ülüxiŋə

tutaxkan bolidu. □

¹³ Kahinlarning ülüxining qeğrisioğa tutax bolğan yər Lawiylarning ülüxi bolidu. Uning uzunluği yigirmə bəx ming *hada*, kəngliki on ming *hada*. Pütkül uzunluği yigirmə bəx ming *hada*, kəngliki on ming *hada* bolidu. ¹⁴ Ular uningdin yərni heq satmaydu yaki almaxturmaydu. Ular bu zeminning esilini baxqilaroğa heq ötküzməydu; qünki u Pərwərdigaroğa muqəddəs dəp ataloğan.

¹⁵ Qaloğan yər, kəngliki bəx ming *hada*, uzunluği yigirmə bəx ming *hada*, adəttiki yər bolup, xəhər üqün, yəni öylər wə ortaq box yər üqün bolidu. Xəhər uning otturisida bolidu. ¹⁶ Xəhərninğ elqəmliri mundaq bolidu; ximaliy təripi tət ming bəx yüz *hada*, jənubiy təripi tət ming bəx yüz *hada*, xərkiy təripi tət ming bəx yüz *hada*, wə qərb iy təripi tət ming bəx yüz *hada* bolidu. ¹⁷ Xəhərninğ box yərliri bolsa, ximaloğa qaraydioğan təripi ikki yüz əllik *hada* kəngliktə, jənubka qaraydioğan təripi ikki yüz əllik *hada* kəngliktə, xərkkə qaraydioğan təripi ikki yüz əllik *hada* kənglikidə, qərbkə qaraydioğan təripi ikki yüz əllik *hada* kəngliktə bolidu.

¹⁸ Qaloğan ikki parqə yər muqəddəs «kətürmə hədiyə» bolğan yərgə tutixip uningə parallel bolidu. Ularning uzunluği xərkkə qaraydioğan

□ **48:12** «Xuning bilən bu alahidə «kətürmə hədiyə» bolğan yər bolsa pütün «kətürmə hədiyə» bolğan zeminning iqidin bolup, ularoğa nisbətən «əng muqəddəs bir nərsə» dəp bilinsun. U Lawiylarning ülüxi bu yərninğ ximaliy tərripidə bolidu; hərətini kəring.

təripi on ming *hada*, oqərbkə qaraydioqan təripi on ming *hada*; bular mukəddəs «kətürmə hədiyə» bolqan yərgə tutixidu; bularning məhsulatliri xəhərning hizmitidə bolqanlarni ozuqlanduridu.

¹⁹ Uni teriydioqanlar, yəni xəhərning hizmitidə bolqanlar Israilning barlık qəbililiri iqidin bolidu.

²⁰ Pütkül «kətürmə hədiyə» bolsa uzunluqi yigirmə bəx ming *hada*, kəngliki yigirmə bəx ming *hada* bolidu; silər bu tət qasilik mukəddəs «kətürmə hədiyə»gə xəhərgə təwə jaylarnimu qoxup sunisilər.

²¹ Mukəddəs «kətürmə hədiyə» bilən xəhərning igidarqilikidiki yərning u wə bu təripidiki qaloqan zeminlər xahzadə üqün bolidu. «Kətürmə hədiyə»gə yandax xərktin xərkkə sozulqan yigirmə bəx ming *hada* kəngliktiki yər wə oqərbtin oqərbkə sozulqan yigirmə bəx ming *hada* kəngliktiki yər *qəbililəarning* ülüxlirigə parallel bolup, bular xahzadə üqündur; mukəddəs «kətürmə hədiyə», jümlidin ibadəthanining mukəddəs jayi ularning otturisida, ²² xuningdək Lawiylarning ülüxi wə xəhərning igilikimu xahzadining təwəlikining otturisida bolidu. Yəhudaning qegrisi wə Binyaminning qegrisinin otturisida bolqan bu zeminlar xahzadə üqün bolidu.

Jənubiy tərəptiki bəx qəbila

²³ Qaloqan qəbililəarning ülüxliri bolsa: — Binyamin qəbilisi üqün xərktin oqərb tərəpkə sozulqan bir ülüxi bolidu.

²⁴ Binyaminning qegrisiya yandax bolıan, xərktin ıərbkə sozulıan zemin Ximeon kəbilisining bir ılıxidur.

²⁵ Ximeonning qegrisiya yandax bolıan, xərktin ıərbkə sozulıan zemin Issakar kəbilisining bir ılıxidur.

²⁶ Issakarning qegrisiya yandax bolıan, xərktin ıərbkə sozulıan zemin Zəbulun kəbilisining bir ılıxidur.

²⁷ Zəbulunning qegrisiya yandax bolıan, xərktin ıərbkə sozulıan zemin Gad kəbilisining bir ılıxidur.

²⁸ Gadning yan tərıpi, yəni jənubiy tərıpi, pütkül zeminning jənubiy qegrisi Tamar xəhiridin Meribaı-Kədəx dəryasining ekınlirioııqə, andin *Misir* wadisini boylap «Ottura dengiz»oııqə sozulıdu. ²⁹ Bu silər Israilning kəbililirigə miras boluxka qək taxlap bəlidıan zemin bolidu; bular ularning ılıxliri, — dəydu Rəb Pərwərdigar.

Xəhərning dərwaziliri

³⁰ Təwəndə xəhərning qıqıx yolliri bolidu; uning ximaliy tərıpining kəngliki tət yüz əllik *hada* bolidu; ³¹ xəhərning kowukliri Israilning kəbililirining nami boyıqə bolidu; ximaliy tərıpidə üq kowuk bolidu; biri Rubənnıng kowukı bolidu; biri Yəhudaning kowukı bolidu; biri Lawiynıng kowukı bolidu; ³² xərkiy tərıpining kəngliki tət yüz əllik *hada*, uningda üq kowuk bolidu; biri Yüsüpning kowukı bolidu; biri Binyamınnıng kowukı bolidu; biri Danning kowukı bolidu. ³³ Jənubiy tərıpining

əlqimi tət yüz əllik *hada*, uningda üç qowuq bolidu; biri Ximeonning qowuqi bolidu; biri Issakarning qowuqi bolidu; biri Zəbulunning qowuqi bolidu. ³⁴ Xərkiy tərripining kəngliki tət yüz əllik *hada*, uningda üç qowuq bolidu; biri Gadning qowuqi bolidu; biri Axirning qowuqi bolidu; biri Naftalining qowuqi bolidu.

³⁵ jəmiy bolup uning aylanmisi on səkkiz ming *hada* bolidu; xu kündin baxlap xəhərning nami: «Pərwərdigar xu yərdə» bolidu.

**Muq ddes Kalam (y ngi yezik)
The Holy Bible in the Uyghur language, written in
Pinyin script**

Copyright   2010 Mukeddes Kalam - Uyghur Bible Translation Committee

Language: Uyghur tili (Uyghur)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2021-09-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 12 Sep 2021

b6bd0959-14d2-5233-b340-6f210a8f13c5